I
20.

DUKE
UNIVERSITY
LIBRARY

Treasure Room

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Duke University Libraries

http://archive.org/details/nicetasseutriump00drex

Coll: Socitis JESV Ruræmund:

NICETAS
ſeu
TRIVMPHATA INCONTINENTIA.

Auctore
Hieremia Drexelio
è Societate IESV.

IHS

Coloniæ Agrippinæ,
Apud CORN. AB EGMOND.
A°. cIↄ Iↄc XXXI.

DC 12 no D7771

B.mæ V.is

MARIÆ

Nobiliſſimis Sodalitatibus.

INGOLSTADIANÆ
MONACENSI
DILINGANÆ
AVGVSTANÆ
RATISBONENSI
OENIPONTANÆ
HALENSI
LVCERNENSI
FRIBVRGENSI HELV.
BRVNTRVTANÆ
CONSTANTIENSI
EYSTADIANÆ
ENSISHEMIANÆ
NEOBVRGENSI
FRIBVRGENSI BRISG.

A DEO DEIQVE MATRE Virgine, Felicitas ſempiterna.

Etiamnum meus in vos affectus calet (proſapia, eruditione, Virtute Nobiliſſimi Domini Sodales) nec eſt quod malim quam vobis quam plurimum prodeſſe, vt cum plurimum à vobis acceperim, id demum redeat ad ſuos fontes. Quicquid ego adoleſcens vel litterarum vel pietatis hauſi, id Beatiſſimæ Virgi-

nis Sodalitati acceptum refero, & hoc Orbi teſtor. Vobis debeo, & veſtris cætibus, quod Virginis filius I E S V S, in ſuam me Societatem prorſus indignum admiſerit. Ingenue fateor, abſque ſodalitio veſtro fuiſſet, periiſſem, & mecum plures alii. Sed perire vix poteſt inter vos, niſi pereundi cupidus animum à vobis in perniciem voluntariam abducat. Nec in ſcholis quidem utiliter quis diſcit, niſi à veſtro conſortio hoc ipſum diſcat, quemadmodum & quam ſobrie diſcendum ſit. Virtus & aliorum ſcientia eſt, & ſui. Veriſſime Romanus Sapiens, & Marianis cætibus accommodate: Nulla res magis, inquit, animis honeſta induit, dubioſque & inclinabiles revocat ad rectum, quam bonorum virorum converſatio. Paullatim enim deſcendit in pectora, & vim præceptorum obtinet, frequenter audiri, adſpici frequenter. Sane vel ipſe occurſus veſter & adſpectus ju-

Sen. ep. 94. circa med.

juvat ad virtutem, & eſt aliquid quod quis à vobis vel tacentibus proficiat. Poſſim ego in laudem de veſtris Congregationibus jure optimo affirmare, quod priſcus poeta de vrbe Roma per cavillũ dixit:

Hic fiunt homines —— *Iuven. ſat.2. v.167*

Et niſi quis inter vos diſcat hominem agere, & homo fiat verecundus, ſapiens, pudicus, operam perdidit, & ſub humana ſpecie pecudem, ſæpe non unam abſcondet: ſcholas & lycea occupabit iſte, & inde vel bonus Grammaticus, vel diſertus Rhetor, vel argutus Philoſophus; aut etiam doctus Medicus, aut inſignis Iureconſultus prodibit: At his omnibus valere, licet ad parandam farinam faciat; ad emendum cælum illa omnia ſciveſſe, caſſus labor. Bonum Chriſtianum, probum ſodalem fieri, hoc artis eſt & ſapientiæ. In hanc rem vna Virtus eſt, quam ſi quis inter Beatiſſimæ Virginis ſodales non didicerit, vitia ſine magiſtro

diſcet avida docilitate. Sane in Marianis ſodalitiis varia viget virtus, *hic fiunt homines*, ad norman Virtutis. Illi in ſuum exitium peſſime cauti, & fere nunquam niſi caſu boni, qui cætus hos fugitant, qui huic diſciplinæ nomen ſuum dare recuſant, aut ubi dederint, publicos congreſſus declinant, & nuſquam minus quam in conventu ſodalium conſpiciuntur, perpetui emanſores, & nec ad numerum quidem augendum benevoli: Hi tales, inquam, hoc unum agunt ut nullum habeant cum virtute commercium, tanto liberius vitioſi, quanto remotiores à caſtis oculis. Tanti eſt cum bonis conſortiũ, cui quidem me omnia debere fateor; & ut hoc teſtato dicam per orbẽ, ſcriptionẽ hanc jã alteram, & novã, ad veſtra ſubſellia, Ornatiſſimi Domini Sodales, mea voluntate animoque libẽtiſſimo depono, grati animi vel tenue monimentum.

Libello huic nomen eſt *Trium-*

phata

phata Incontinentia. Hic nemo male ominetur, eum nomini veſtro inſcribi. Non hoc agit libellus iſte, perinde ſi vos adureret Incõtinentia, ſed ne adurat. Vti medicinam facimus, illis in remedium, iſtis in levamentum, in antidotum aliis: ſic etiam remotis vitiis, qua ratione caveri ea poſſint, diſcendum eſt. Et quia difficillimum, duram jam & veterem animis peſtẽ extrahere, provide omnino facit qui præmedicatus, non hoc laborat ut ægrotus eſſe deſinat, ſed ut maneat ſanus. In hunc finem ad vos libellus iſte properat, non ut Incontinentiæ morbum adimat, ſed ut nõ admittat. Sed cur non librum mitto grandiorem? decentius munus foret. Ignoſcite, oro, dantis tenuitati, ſed & vitiis noſtri ævi. Hoc ſi placeat inſpicere, magnam morum everſionem, & Incontinentiæ plurimum vbique ſparſum eſſe non negabitis; libere dicetis: Ægrotat orbis, & potiſſimum ab Inconti-

nentia. Atqui ægroto non grandes boli, aut in amplis patinis tuceta craſſa ſunt anteponenda; juſculis atque ſorbitiunculis juvandus eſt. Idem hic faciendum. Atque ſi ævi noſtri genium conſideremus, ægre aliter juvari nunc Orbis poterit.

Volumina & prolixos codices nauſeabundum hoc ſeculum vix admittit; & jam ſalutaria, pene in tranſitu inſtillanda. Libelli & ſcriptiunculæ etſi minus perpolitæ, modo ſuccinctæ, honeſtatis oblivionem facilius corrigent. Quicquid autem alii vel dixerint vel ſcripſerint, hoc vitiū Incontinentie ſine modo, ſine fine perſequendum eſt, nam illi quoque nec finis eſt, nec modus. Et quoniam Incontinentia, voluptarium hoc ſed peſtilentiſſimum venenum, maximam orbis partē inficit, ad plurimos, optem, medicus hic libellus perveniat, qui ideo brevis eſſe debuit, ne malum quod ſanare vult, moroſa prolixitate potius of-

ſen-

fendat. Quod ſi etiam Beatiſſimæ Virginis Sodales ſpectẽ, quorum honori & bono libellus hic ſcriptus eſt, ne ſic quidẽ laciniofas adhortationes his obtrudere debui. Sunt quidã ex hominibus tã egregiam ſortiti indolem, ut in ea quæ tradi ſolent, perveniant ſine longo magiſterio, & honeſta cõplectantur, cum primum audiunt. Hæc tã rapacia virtutis ingenia & ex ſe fertilia, in hac Beatiſſimæ Virginis familia minime rara ſunt. Quare, obſecro, Sodales integerrimi, huic libello, novo hoſpiti locũ præbete: non amplũ petit nec lautũ, ſed quẽ libellis piis negare non ſoletis. Et quia Caſtitatis ac Continentiæ amore vos ardere nõ dubito, hoc victæ ac triumphatæ Incontinentiæ ſpectaculũ benevolis oculis & auribus accepturos prorſus confido. Veſtrũ omniũ caſtiſſimis precibus ſubmiſſe me cõmendo. Monachii, die B.V. Iuſtratæ. Aº. Chriſti. 1624

Omnium Veſtrum, *ſervus in Chriſto*
Hieremias Drexelius è Societate IESV.

BENEVOLO LECTORI.

Factum, mi Lector, ab omni ſæculo inauditum, omnibus poſt ſæculis obſtupeſcendum fero. NICETAS, *Ægyptius juvenis, ſui & libidinis victor, ſingularis, admirabilis, ſtratagemate vicit in omne ævum admirando. Putem ego in omni re Chriſtiana nil reperiri ſimile. Poſſumus ſane, quod ille de Vlyſſe, de hoc juvene longe verius affirmare: Scyllam prætemavigavit, nec abreptus eſt; Charybdi conſpectus eſt, nec conſeptus eſt; Circes poculum bibit, nec mutatus eſt; ad Lotophagos acceſſit, nec remanſit, Sirenes audivit, nec acceſſit. Addam ego: Vinctus eſt, ligatus eſt, armis omnibus ſpoliatus eſt, nec vinci potuit; Imo Sirenen fallaciſſimam audiit & acceſſit, ſeu, accedere coactus eſt, & tamen ſubmerſus non eſt. Lingua pugnavit, lingua vicit, qua pæne omnes vincimur; nec vicit concitando linguam in eloquium, ſed mutilando in tormentum. Vis noſſe, Lector, generoſiſſimi ſtratagematis incomparabile conſilium? hunc libellum lege: ſed quæſo te, quietus lege, & animo proficiendi. Mores hic componimus, non verba, & animis hæc ſcripta ſunt, non auribus. Scriptionis hujus finis eſt, quem & tuum eſſe cupimus, illud extremum malorum, capitaliſsimam peſtem, vitiorum omnium largiſsimam ſcaturiginẽ* INCONTINENTIAM *expugnare. Incontinentia omnium vitiorum fæcunda mater, in omnes ſcelerum* for-

Maxaur. de Deo Socrat. ſine.

formas ſe diffundit. Qui Caſtitatis hoſtis eſt, omnium prope vitiorum amicus eſt: nec ullus unquam Pudicitiæ bellum indixit, qui nō prius fœdera junxiſſet, cum non ſimplici nequitia. Cui mens eſt vitia per compendium diſcere, in Laſciviæ diſciplinam ſe tradat, & brevi ſe magiſtrum ex diſcipulo mirabitur. Nemo ſanctè vixerit, qui non & caſtè.

Et ne te fallas, ô mi optime Lector, non ſolis juvenibus, non virginibus ſolis, nec tantum Parthenijs ſodalibus hæc ſcripta ſunt: Ad omnem ſtatum, ordinem, ſexum, ætatem attinet hæc ſcriptio, & multum quidem. Suam & viduæ, ſuam conjuges, ſuam ſponſi & ſponſæ caſtimoniam colant neceſſe eſt. Conjugii leges male ſervabit qui ignorarit Caſtitatis, imo auſim dicere, Caſtitatis leges exactè ſciendas illi, qui ſervare voluerit conjugii. Nulli hominum ordini, ætati nulli Pudicitiæ ſepta tranſilire fas eſt. Et quomodo ei bene conveniat cum Virtute, cui quidem lis ſit cum Verecundia, Virtutis ſede? Ita hæc quæ de vitanda Incontinentia dicuntur, nemini non neceſſaria ſcitu ſunt.

*Addo: plurima hoc libello doceri quæ ad omnigenæ Virtutis cultum faciant. Et ut ſcias, mi Lector, quod hîc ſacræ inſtitutionis ſummarium tibi proponam: Quicquid Anno 1621. coram Ser*mo. *Electore* MAXIMILIANO, *& Ser*ma. *conjuge* ELISABETHA, *de Dei Præſentia in omni, per ſacros Dominici Adventus dies diſſerui, ejus tibi ſummā & velut expreſſum ſuccum libro ſecundo capite decimo propino. Et quicquid Anno 1623. coram iiſdem Ser*mis. *Bavariæ Ducibus,*

*bus, & aulico comitatu de novemplici Æ-*ternitatis *infera tormento pro ſuggeſtu dixi, ejus tibi ſynopſin & epitomen do, eodem libro poſteriore, capite undecimo. Et quamvis hæc ſcriptio tanta molis non ſit, non tamen properata aut ſeſquidie elucubrata eſt. Horatii præceptum eſt, novennio premendum, quod luci & publico velis committere. Servavi, & auctarium adjeci. Argumentum libelli & ordo, ut jam oſtendi, hic eſt.*

De Art. Poet. propius finem.

Viginti quatuor omnino capita libris duobus aſſignantur. Liber primus per capita duodecim exponit, quæ ſint cum invitamenta tum effectus Incontinentiæ. Secundus, per totidem capita eidem vitio præbet antidota. Origo & cauſſa, ſed & tenor ac clauſula ſcripti NICETAS *eſt, miraculum Continentiæ, & dignum cælo ſpectaculum. Hæc te ſcire volui, Lector, & cum lucro legere.*

APPRO-

APPROBATIO
R. P. Provincialis.

Nicetam, quem P. Hieremias Drexelius, Societatis noſtræ presbyter ſcripſit, aliquot ejuſdem Societatis Theologis cenſum probatumque; Ego Chriſtophorus Grenzing, Societatis Ieſu per Superiorem Germaniam Præpoſitus Provincialis, facta mihi poteſtate ab admodum R. P. N. Mutio Vitellesco, in lucem dari permitto, fidemque mea manu facio, & more Societatis conſigno. Monachii, v. Calendas Octobres. Anno 1623.

Chriſtophorus Grenzing.

Ima-

Imaginis ſequentis brevis explicatio.

IO triumphe; Nicetas vicit, ſed vicit ducis illius auſpiciis, quem liliis innutritum, lilio ut cruci ſuffixum monſtrat. Omnia impuri Cupidinis jacula caſtiſſimus juvenis excepit illæſus; animi mortem exiit, quia mortem inferorum, mortem æternam in mente habuit. Ita laſcivum ex Orco angelum, cæcum Veneris puerum ſuperavit, quem & pedibus calcat. Nunc in præmium lætiſſimis Angelorum è cælo choreis honoratur.

Non aſſequetur Caſtitatis præmia, qui detrectaverit generoſi laboris prælia. Luctandum & certandum eſt; hic aliter victoria non conſtat. Optime dixit Chryſoſtomus: Virgo(ſeu, amans virginitatis*) à bello nunquam ceſſare poteſt.*

NICETAS VICTOR.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Sermonis ingreſſus.

Parthenius & Ædeſimus colloquuntur.

PARTHENIVS.

IN manu mihi erat his diebus Hieronymus, ille linguarũ totiuſque antiquitatis doctiſſimus ſcriptor, & Orbis Oraculum, de quo non immerito ferebatur illud: *Neminem ſciſſe quod* HIERONYMVS *ignoraret*. ÆDESIMVS. Breviter ſimul & copioſe laudas, doctorem laude digniſſimum, cujus ſi vel epiſtolas ſolum evolvas, magnũ eruditionis theſaurum invenies eruendum. PARTH. Has ipſas legi, quibus libro tertio miſcet res geſtas Pauli, primi anachoretæ, ubi mentionem injicit Ægyptii juvenis, cujus heroicam virtutem, nulla, putem, unquã ſæcula ſatis obſtupeſcent. ÆDES. Hoc ipſum non ita pridem, & legi, & pæne in ſaxum ſteti. Quid nos, Partheni, ad Heroas iſtos? PARTH. Ita eſt; ſed quæſo te, ſi quidem plura ſuper hoc libet diſſerere, hanc tu mihi ſellam occupa, ſedentes cœptum ſermonem pertexemus, nam novi te è gente Peripateticorum non eſſe, & Dion olim putat, uti arcum & lyram, ita & homines quiete vigere. & Stagiritæ ſcitum eſt: Sedendo & quieſcen-

Ariſt. l. 7. Phyſ.

ſcendo animũ fieri prudentē. ÆDES. Sed num, Partheni, de Caſtitate diſſerturis quies adeo eſt commendanda? noſti illud de Ægyſtho adultero: *Deſidioſus erat.* PARTH. Quietem, mi Ædeſime, non otium, non deſidiam ſuaſi. Sed ad rem, & NICETAE noſtri palæſtram propius inſpiciamus. ÆDES. Sed hac legē, ut tu mihi Theſeus ſis per omnem hunc explicandi labyrinthum. Ego Hieronymum ſumo, & ad verbum lego, te auditurus interpretem.

I. Alium juvenili ætate florentem, in amœniſſimos hortulos præcepit abduci: ibique inter candentia lilia & rubentes roſas, cum leni murmure aquarum juxta ſerperet rivus, & molli ſibilo arborum folia ventus præſtringeret, ſuper extructum plumis lectum reſupinari juſſit: &, ne ſe inde poſſet excutere, blandis ſerico nexibus irretitum relinqui. Quo cum, recedentibus cunctis, meretrix ſpecioſa veniſſet, cæpit delicatis colla ſtringere complexibus, ut corpore in libidinem concitato, ſe victrix impudica ſuperjaceret. Quid ageret miles Chriſti, & quo ſe conferret, neſciebat. Quem tormenta non vicerant, ſuperaret voluptas? Tandē cælitus inſpiratus, præciſam morſu linguam, in oſculantis ſe faciem expuit: ac ſic libidinis ſenſum ſuccedens doloris magnitudo ſuperavit. PARTH. O factum, Superi, omnibus retro ſæculis inauditum! omnibus poſt ſæculis obſtupeſcendum!

Hier. in vita S. Pauli primi Erem. c. 3 Baron. An. 253. Decii Imp. primo.

dum! Hoc eſt pugnare, hoc vincere, hoc
Lib. 7. triumphare! Eandē ego hiſtoriam ex Ni-
cap. 13 cephoro verbis nonnihil aliis, conſcripſi nuper, exercendo ſtylo; libetne audire? ÆDES. Libet quam maxime, millies hoc mihi narra, nunquam ſatiabis has aures. PARTH. Ergo recitare jubes? ÆDES. Et jubeo & volo: recita. PARTH: Ergo animum & aures adverte.

CAP. II.

Illuſtriſſimum NICETAE *facinus, paullo fuſius narratum.*

IActat priſcum ævum ſui Anaxarchi libertatem, qui in vinculis tortus, linguam dentibus præciſam, in tyranni os expuit. Ne ſuperbi, mi Anaxarche: Viros ego tecum vel cum Mutio, aut Aquilio, aut Regulo comparem? pueri & mulierculæ noſtræ, vobis ſæpe non pares tantum, ſed ſuperiores longe, & vel in arctiſſimis vinculis liberiores ſunt. Satis id oſtendit Ægyptius ille juvenis, NICETAS, cujus plus quam heroicam libertatem & fortitudinem, nemo ſatis, non dicam, laudet, ſed nec miretur ſatis. Felicē te, dicebat Rex Macedo de Achille, qui virtutis tuæ preconem nactus es Homerum: idem ego de hoc juvene verius: Felicem te, NICETA, qui tuæ virtutis panegyriſtē nactus es Hieronymum. Et videte mihi obſecro inter quot & quam

quam inſidioſas catenas, libertatẽ ſuam ſit profeſſus caſtiſſimus hic Achilles noſter, cui longe periculoſior ſcena fuit inſtructa quam ſocio. Lectus erat ſupra omnem Sardanapali plumam & Heliogabali olorinam culcitram mollis & delicatus; in hunc abjectus juvenis, nõ ferreis ſed bombycinis vinculis ligabatur. Iam actũ eſſe dixiſſes de retinẽda pudicitia inter tot inſidias. Circum circa voluptas ſua invitamenta diſponebat, quibus pudica mens ſuæ caſtitatis propoſitũ vix potuit non vendere. Stabant foliorũ germine renidentes arbores, quæ cum hilari odore gratas diffundebãt vmbras, & clementi brachiorum motu, dulces ſuſurros obſibilabant. Has inter loquax rivulus & omni cryſtallo nitidior errãtibus ludebat aquis, & querulo rore lapillos vexabat, unde pæne muſico concentu pulſabatur; utrinque flores & copioſa Zephyri familia. Hinc è viridi prato argentea ridebant lilia, illinc purpuraſcentes roſæ promicabant; iſtinc narciſſorum nivem & ebur, hyacinthorum ſanguis & aurum acuebat; ventulus ab omni parte placidiſſimus aſpirabat. Heu! quid facies Chriſtiana libertas? undique ad voluptatẽ invitaris, in tot florũ laſciviã, in tanta odoris fragrantia: & invitatrici huic Voluptati reſiſtes? & quomodo tot pedicas abrumpes? En adrepit etiã petulanti vultu femina, quæ tot in te jaciet vincula, quot verba, &, ut baſiliſcus,

ſolis oculis necabit. Heu ! miſerande juvenis. Quomodo ab hac te vipera ſervabis illæſum ? nulli unquam ſua magis captiva fuit libertas quam tibi. Oculos aperis? à forma tibi laqueus eſt. hos claudis? aures patent, per quas veneni ſatis inſtilletur. Sed neque manus pugnis, aut pedes calcibus caſtitati tuæ ſuccurrere queunt. Ah! amiſſa videtur integritas, & expugnatum tot machinis pudicum pectus. Credibilius videtur, Romanum parricidam in culeum cum cane, ſerpente, gallo gallinaceo atque ſimia inſutum, à vulnere ſervari poſſe innoxium, quam te, ô juvenis miſerande, à libidinis peſte immunem. Quidquid agas, conſtrictus teneris, nec patet vel ſpes evadendi ulla. Laſcivus Cupido ab omni parte tibi imminet, atque jam jam, quod in te venenavit telum, emittet. At at, ante victoriam cecinit triumphum Venus; reperit conſilium Chriſtianus hic Athletes, in lethali hac arena. Invenit ſibi viã qua victrix Caſtitas hoſtem ſuum triumpharet. Nam, dum ſic vndique oppreſſus juvenis viciniſſimũ periculũ contuetur: Quin, ait ipſe ſecũ, exſurgis læſe pudor, & quibuſcunque potes armis, teipſum defendis? ſola lingua vinculũ non ſentit. Recte eſt: lingua mihi telum erit: malo eſſe mutus, quam parum caſtus. Dixit, & generoſiſſimo vulnere, mediam ſibi linguam præmordit, eamque in frontem lupæ, quæ fronte caruit, ſanguinolentam eja-

ejaculatus eſt. O NICETA, ô macte virtutis & animi juvenis, qui tot ex Orco compedes rupiſti, & virginei pudoris libertatem in tutum aſſeruiſti, fauce pro pharetra, lingua pro ſagitta fortiſſime uſus.

I. ÆDES. O cælum, ô terra, & ô maria Neptuni! quid ſimile in omni hiſtoria, profana & ſacra; veteri, nova; Romana, Græca reperire eſt? vere huic juveni acclamari potuit: FACTUM BONUM, factum admirandum, præſigne, obſtupeſcendum. Nihil ad hoc Lacon ille adoleſcens fecit, qui bello captus, idẽtidem clamabat: *Non ſerviam*, & ut primum juſſus ſervili & contumelioſo miniſterio fungi, illiſum parieti caput rupit. Quid Mutii dextera ardenti foculo caſtigata? Sed neque ſicam Lucretiæ ſanguine ſtillantem miror; caſta illa eſſe voluit, cum caſtitatem amiſit. PARTHENIUS. Habuit quidẽ & priſcum ævum magna Caſtitatis exempla: Xenocratem laudo, Scipionem prædico, Alexandrum Macedonem ob hoc veneror, Spurinam & Democlem admiror, ſolum NICETAM obſtupeſco. Xenocrates, illius fuiſſe dicitur verecundiæ, ut ſi quid vel in beſtiis impudici videre contingeret, averſis illud & retortis oculis continuo damnaret: Scipio commendatiſſimæ formæ virginem ſponſo, uti eam acceperat, intactam reſtituit, tam ſui quam libidinis victor. Alexander Rex,

Darii filias & conjugem, miræ elegantiæ feminas, nec oculis quidem voluit attingere: Spurina proprii vultus elegantiam vulneribus confudit, ne alios ea ureret: Democles in bulliens ahenum inſiluit ut ſtuprum effugeret, uterque Caſtitatis generoſus propugnator, neuter tamen cum NICETA noſtro conferendus. Et quia circum hunc ingreſſi ſumus, libetne pedem protollere, & qua poſſumus, hoc ſtadium emetiri? ÆDES. Vacamus ambo: nec eſt quod recuſem, præſertim ſi tu manu ducas. PARTH. Sed ſi errem, veniam dabis. Incidi nuper in verſiculos, pauculos illos, atque ſi verba ſpectes, parum delicatos & teretes, ſed ſenſu opulentos, & neſcio an brevius quid legeris, & ſimul utilius. Triplex illis inſcriptio, nec niſi ſex univerſum ſunt: En, recito.

INCONTINENTIÆ ET LIBIDINIS INVITAMENTA.

Otia, Menſa, Libri, vaga Lumina, Verba, Sodales;
Hæc tolle, hanc minue, hos muta, hæc claude, hæc fuge, vita hos.

INCONTINENTIÆ ET Libidinis Effectus.

Corpus, Opes, Animam, Ingenium, Famam, Virtutes;
Debilitat, perdit, necat, impedit, inficit, aufert.

IN-

INCONTINENTIÆ ET LIBIDINIS ANTIDOTA.

Lectio, Flagra, Preces, Confeſsio, Lympha, Labores,
Portarum excubiæ, Chriſti præſentia, Pœna.

ÆDES. Memoriæ juvandæ facti ſunt, nec diſplicent: ſed qui tu me hodie manu ducis, incipe Partheni, & explica illa tuorũ verſuum ænigmata, ne cui Arabice locutus videaris. PARTH. Admitte jam paucos hos Epicos: alios pòſt ſubdam de NICETA meo, qui, niſi luxuriæ malum ingens habuiſſet cognitum, non illud adeo fuiſſet deteſtatus, ut cum ſummo dolore balbus eſſe maluerit, quam cum parata voluptate impudicus.

CAP. III.

Primum CONTINENTIAE *invitamentum*, OTIVM.

NIHIL ad vitia ſeu diſcenda, ſeu committẽda proclivius, quã otioſa vita. In ludo Vitii, OTIVM Magiſter eſt & primarius doctor. Et ne mireris: Draconis lege, qui Otii damnati eſſent, capite mulctabantur. Ad libidinem maxime trahunt

Otia, menſa, libri, vaga lumina, verba, Sodales.

En, anteſignanum OTIVM, non eſt quod hîc quidquam controvertamus; omnium vitiorum uſitatum pulvinar eſt

Otium, quid ni etiam ſit luxuriæ? Et oraculum eſt, quod olim affirmate Diogenes edens: Libido, inquit, eſt otioſorum negotium. Portentum eſt profectò, homo otioſus & caſtus. atque uti cognata ſunt vitia, *mentiri* & *furari*, illico enim ego tibi furem oſtendam, ſi tu mihi mēdacem; ita prorſus proxima ſibi ſunt *nihil agere*, & *male agere*; tempus perdere, & Caſtitatē non retinere; *otiari*, & *luxuriari*. Ovidianum illud tritiſſimum noſti:

Quæritur Ægyſthus quare ſit factus adulter?
In promtu cauſſa eſt; deſidioſus erat.

A deſidia pleraque libidinum incendia excitantur. Otiū favilla libidinis. Atque utinam parentes & magiſtri hic attenti vigilent, ſuis ut torporem omnem excutiant: exemplo præit parens ille apud Satyricum: (*Iuven. ſat.* 14 *v.* 190)

——at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus juvenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, vigila; cauſſas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem poſce libello:

Magni Imperatores, cum male parere militem vident, aliquo labore compeſcunt, & expeditionibus detinent. Numquam vacat laſcivire diſtrictis. Revera, (*Sen. epiſt.* 56.)

Otia ſi tollas periere Cupidinis arcus,
Contemptæque jacent, & ſine luce faces.

Siquidem eodem magiſtro monente:

Quam platanus rivis gaudet, quam populus unda,

Et

Et quam limoſa, canna paluſtris, humo:
Tam Venus otia amat ——

Otioſus enim, uti veriſſime Romanus Sapiens, non ſibi vivit, ſed quod turpiſſimum eſt, ventri, ſomno, libidini. *Senec. epiſt. 55.*

I. Sed graviores tibi teſtes adduco. Mellifluus doctor Bernardus: Sicut, inquit, per rimam ſentinæ, aqua latenter intrat & excreſcit, donec navis per nautarum incuriam demergatur: ita ex otio atque ignavia cogitationes pravæ, & concupiſcentiæ multiplicantur, donec navis cordis eis ſuccumbens, in peccato periclitetur. Otii hoſtem capitaliſſimum ſcias fuiſſe Bernardum, qui ſerio ſubmonens: Omnium, inquit, tentationum & cogitationum malarum colluvies eſt otium, ſumma mentis malitia, malorum omnium ſentina, mors animæ. Et ut ſciretur quam cavendum eſſet otium Caſtitatis ſtudioſo: Luxuria, inquit, cito decipit homines otio deditos, & gravius urit ſi quem otioſum invenit: induſtriæ & labori cedit. *Serm. de S. Andrea.* *Epiſt. ad fratres de mõte Dei.* *Serm. 51. de modo bene viv.*

Laurentius Iuſtinianus, vir perinde ſanctus ac doctus: Sicut aqua, inquit, quæ caret decurſu ac jacet in foveis, putreſcit; ita & corpus otii tabe confectum concupiſcentiarum ac voluptatum carnalium parit ac nutrit inſaniam. Id alibi confirmans: Quemadmodum, inquit, ex temperato labore carnis incendia cohibentur, ſic ex otio foventur & creſcunt. In magnatum culinis, pigritia *Lib. de perfect. grad. cap. 9.* *Lib. de ligno vitæ cap. 5.*

coquorum id compendii reperit, cum ignis ſegnior eſt, butyrum affundunt,ut ad flammam irritent. Idem pæne diaboli calliditas facit: cum libidinū ignis in nobis fractior eſt, tunc oleo, pice & butyro illum reddit vivaciſſimum:cibus potuſque copioſior eſt oleum; pix, libri obſcœni; molle butyrum, turpe otium: ad hæc fomenta facilis exurgit flamma. Qui caſtitatem odiſſe vult,amet otium.

Catul. ad Lesb. II. Otium & Reges ſimul, & beatas perdidit urbes. Otium iners & languidum, ſolam requiem complectitur, quo nil fœdius,nil ſimilius eſt ſepulchro.O- *Senec. epiſt. 82.* tium ſine litteris,mors eſt & vivi hominis ſepultura. Proximæ ſane agnationis ſunt OTIVM & VITIVM, *Multam* *Eccli. cap. 33 v. 29.* *enim malitiam docuit Otioſitas*, ut recte mater nugarum & omnium virtutum noverca dicatur.Nullus fructus eſt Otii, ſed diſpendium ſemper maximum: Otium, res una omnium diſciplinæ inimiciſſima eſt. Otium non tantum non acquirit nova, ſed etiam acquiſita conſumit: & vix quidquam eſt,quod viam ad gehennæ fauces æque facilem planamque reddat atque Otium, quod etiam fortiſſimum quemque in diverſa vitia ſuaviter impellit. *Multam malitiam docuit Otioſitas.*

Præclare ſcripſit Portius Cato,neceſſe eſſe ut ſua cuique vitæ ratio conſtet; id certe niſi operoſo & laboris amanti contingere non poteſt. Et ſanctioris qui-

quidem vitæ ratio proceſſu gaudet & creſcit; ceſſatione torpeſcit & deficit. Cui vero vitam per dedecus placet exigere, Otium ſectetur, & à ſcopo ſuo quam minime aberrabit. Declivis & ad omne flagitium compendioſa via eſt Otium. Vis veram hujus monſtri deſcriptiunculam? Pulcherrimum omnium vitiorum breviarium & epitoma eſt Otium. Mens otioſa in mille facinorum furias diſcurrit; *Multam malitiam docuit Otioſitas.* ÆDES. Plerique omnes contra OTIVM diſerti ſumus, & nonnunquam ore tragico in illud declamamus: at interim ſuavius nobis eſſe credimus, cum vacamus, otium melius reprehendimus quam fugimus. Videmus meliora & probamus; deteriora ſequimur. PARTH. Tanto pejores ſumus, quanto dulcius nobis eſt hoc peſſimum malum. Vere, *Multam malitiam docuit Otioſitas.* Hactenus in otium dixiſſe, ſatis ſit.

CAP. IV.

Secundum INCONTINENTIAE *invitamentum.* MENSA LAVTIOR, SATVRITAS, GVLA.

RES in aperto eſt, & pridem certa: ſine Cerere & Libero frigere Venerem. Cum enim totum illud domicilium interioris hominis, eſca ſtipatum, vino inundatum, decoquendis excre-

excrementis inæſtuat, quid tam in propinquo ſupereſt, quam ad laſciviam ſapere?tunc enim libidinoſus nec tenebras expectat, tunc impudicus morbum publicat; tunc petulans nuſquam manum continet: & licet omne vitium detegatur in ebrio, libido tamen plurimum.ita, dum corpus fartũ eſt, & cuticula bene curata,ante omnia vitia reſurgit libido, quæ annis ſæpe integris jacuerat emortua, aut certe ſopita languerat, vires reſumit, maxime dum adulteriis cælata vaſa propinant vinum, tanquam per ſe parum doceat libidinem temulentia, ut neceſſum proinde ſit vinum ex libidine haurire,ſi laſcivire lubeat. Nec vulgi dictum hic errat: *Poſt epulas chorea.* cui &
Exodi c.32. v.6. ſacra pagina adſtipulatur: *Sedit populus manducare, & ſurrexerunt ludere*. Sed luſum non bonum, luſum impium. ideo
Ephes. c.5.v.18. vigilanter monet gentium Doctor: Nolite inebriari vino,in quo eſt luxuria. Et noſti, mi Ædeſime, quod veteri & vero adagio dicimus:*Nunquam fames adulteria*
Ezech. c.16. v.49. *genuit.* Quod divinus Ezechiel clariſſime pronuncians: Hæc, inquit,fuit iniquitas Sodomæ;ſuperbia,ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius, & filiarum ejus.

I. Ita plerumque poſt lautiorem menſam,poſt ſaliares cœnas,poſt epulas copioſiores, ab homine nonnihil divertimus, & quandoque etiam in pecudes degeneramus. Impinguatus eſt dilectus &

& recalcitravit. Incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuum, & receſſit à Deo ſalutari ſuo. Ita lex vitiorum certa eſt, ut saginæ ſubſtructa ſit laſcivia. Vt non mireris apud eos incontinentiam, apud quos reperis offertam menſam. Et quæſo te, vel rationem tu tuam interroga, fameſne an ſaturitas Virginitati ſit amicior. Tutius, puto, habitat pauperum tabernas Caſtimonia, quam Regum turres & aulas. Tibias ſcis tum maxime ſtridere, cum maxime inflantur & plenæ ſunt vento: ita prorſus corpus humanum habet; tunc potiſſimum in laſcivam petulantiam exæſtuat, cum plurimum ab epulis vinoque calet. Optime Gregorius: Ex vno Gulæ vitio, innumera vitiorum agmina, ad conflictum animæ producuntur. Vnum quidem Gulæ vitium eſt, ſed aculei libidinis innumeri ſunt, qui præcedentem illum quaſi regem ſequuntur, qui læta quidem ſuggerunt, ſed ad æterni fletus lamenta perducunt. Hæc totidem verbis Gregorius, qui, ſilere ſi velit, loquetur experientia. Quam multi perdiderunt pudicitiam, quia noluerunt vincere Gulam. Vnde vox illa caſtiſſimi Hilarionis: Paleis te paſcam aſelle, non hordeo. Itaque opimiores menſas adeo abhorret Caſtitas, ut tum demum victoriam ſperet, cum corpori, velut jumento, deliciæ omnes negantur.

Deut. cap. 32 v. 15.

In libros Reg. lib. 5. c. 1.

Verum ab hac lege, nimium quantum recedit hoc ævum noſtrum. Atque jam ſæpe animum meum ſubiit cogitare, an non priſca illa ſæcula, ſane non aurea, ſed ferrea vel plumbea redierint, de qui-
Luc.c. 17.v. 27. bus divinus Lucas: In diebus Noe, ait, edebant & bibebant, uxores ducebant & dabantur ad nuptias uſque in diem, qua intravit Noe in Arcam, & venit diluvium, & perdidit omnes. Ævum hoc noſtrum conſidera, & fateberis pariſſimum cum illo veteri Noemi. Editur, bibitur paſſim, affluenter & ſaliariter. Neque hoc ſatis (venia ſit à tuis auribus mi Ædeſime) vomitur & luditur certatim, qualem ſcilicet luſum luſerat Vdo, ille infeliciſſimus Magdeburgenſis antiſtes. Nuptiarum etiam & chorearum ubique ſatis eſt (urbes ingredere, & mecum ſenties) ubique Hymenæus & Thalaſſius perſonant. Hos mores, credo, perſeverabit Orbis, dum veniat non Noemus, ſed Chriſtus, & ab iridis tribunali decretoriam ſententiam pronunciet in omne humanum genus.

II. Ergo, ſi Veneream hanc flammam imminutum vis ire, menſæ ſaginam minue, cibum potumque tibi adime. Luxuriam ſubinde videmur fugere, dum fovemus. Canem tibi moleſtum vis abigere, & panem projicis? Libidinem vis vincere, & ventrem refercis? Hoc eſt operam ludere. Quid Caſtimoniam inter epulas & delicias quæris, quam Hiero-
ny-

nymus inter prolixas abſtinentias & plagas ægre reperit. Ergo quantum potes, circumſcribe corpus tuum, & animo locum laxa. Id agere debemus, ut irritamenta vitiorum quam longiſſime profugiamus. Indurandus eſt animus, & à blandimentis voluptatum procul abstrahendus. Iſæus Aſſyrius, teſte Philoſtrato, interrogatus: ecquas epulas judicaret ſuaviſſimas? Iſta reſpondit, curare deſii. Vtinam & nos, Ædeſime, has curas corporis deſierimus curare; mens rectius haberet. Imperio animi, corporis ſervitio utendum, nec plus fidendum huic ſervo quam hoſti. Hieronymus certe ſol ille ſolitudinis, integrarum hebdomadum inedia, maligniorem in ſe flammam compreſſit; oculos cœlo inhærentes, & quaſi cavea ſua egreſſos, lacrimarum pluviæ ſequebantur. En tibi, & aqua pugnavit in hunc ignem, & alimenti ſubtractione. Sed pertexamus cœptum verſiculum; ita is habet: Otia, Menſa, libri——ÆDES. Attentum habes auditorem; ſecurus perge.

Senec. epiſt. 15.

Senec. epiſt. 51.

CAP. V.

Tertium INCONTINENTIAE *invitamentum*, IMPVRI ET OBSCOENI LIBRI.

PESTIS ipſiſſima ſunt, hi tales libri, & certiſſimum venenum legentium. Et quod longe peſſimum, ubi-

que obvium eſt, hoc genus toxici, & liberaliſſime quacunque ſparſum reperies, neque enim uno tantum idiomate obſcœnitas in libros irrepſit; omnibus graſſatur linguis: Germanica, Italica, Gallica, Hiſpanica, Belgica, Latina, Græca; ſoluta & ligata oratione: ſuntque hoc fœdo ſcribendi genere, priſcorum & recentium plurimi infames, è quibus alii hiſtorias texunt, alii ſatyras ſcribunt, alii poemata pangunt, illi fabulas concinnant, iſti alium ſcribendi circum ingrediuntur, in quo cum veris, tum fictis narrationibus, hiſtoriis & fabulis hoc unum agunt, ut lectorum animos Veneris lue venenent, & ut minimum ad cogitationes impuras, ſi non ad laſcivos ſermones, & ipſos auſus pelliciant. In hos tales jure commotior Tullius: Molliunt, inquit, animos noſtros; nervos omnes virtutis elidunt. In horum albo ſunt plerique omnes priſci poetæ, fabulatores, ſatyrici: non nomino, ne noſſe doceam. Horum omnium ſcripta ſi caſtigata non ſint, & ab obſcœnitatis ſordibus eluta, lectori meriſſimũ venenum ſunt; non tanget hos, quisquis Caſtitatem cordi habet. Ovidius ipſe ob hoc ab Auguſto in exilium relegatus, nec à Tiberio revocatus, caute id monet:

Lib. 2. Tuſcul 11.

Eloquar invitus, teneros ne tange poetas;
Submoveo dotes impius ipſe meas.

Audiſne; ipſe peſtilens poeta vociferatur:

tur:Ne me attingas,abi,recede:prædicit periculum, malum ante denuntiat, proclamatque: Fuge, procul eſto,ne inficiaris, Tu vero infers te,& irruis; & nec amicorum revocantium, nec hoſtium repellentium voces audis; tangis, legis, relegis, expendis magis ſerius quam divinas paginas. Ergo jure vox è cœlo intonat: Quis miſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo, & omnibus qui appropiant beſtiis?Tu igitur,ne tange hos, quisquis infici non vis,& perire. Neque enim hi peſtilentiſſimi codices aliud ſunt Origeni,quam ranæ Ægyptiæ,Hieronymo glandes & ſiliquæ porcorum, Auguſtino flumen Tartareum, in quo miſere devolvitur ad inferos, humanæ gentis pars magna. *Eccli. c.12. v.13.*

I. At vero dicas:Hinc verbo diſco,hinc ſtylum acuo, hinc eloquentiam haurio, & ritus veteres cognoſco. Nimirum,diſcere vis bene loqui,& male vivere. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Et quid opus aurum in hoc luto quærere? Itane,mi juvenis, ex oleto iſto tantum tibi eruditionis accedet? perinde atque ſi Muſæ natæ ſint & denatæ cum his Venereis ſatellitibus. Et deinde, ſit ita, mi juvenis, ſine his eruditionem parari non poſſe; nunquid ſatius eſt jacturam facere doctrinæ quã pudicitiæ? & velle potius minus eruditum, quam minus caſtum eſſe? At iſtud mantelum eſt & prætextus vaniſſimus, ſine hoc obſcœ- *Matt. c.12. v.34.*

norum ſcriptorum lenocinio ſcientiam, ſtylum, eloquentiam non conſtare.

Si ego tibi, mi Ædeſime, Falernum capaci auro vel gemma propinem, prius tamen fœdum araneum in hoc generoſi potus carcheſio commoluiſſem; reſponderesne propinanti? Tantine apud te eſſet Opimianum vinum, vel rari artificii Chryſendeton, ut oculis tuis certum periculum nunciantibus non crederes, ſed allicienti gulæ pareres? tam fungi te & fatuum non credo. Simillimum prorſus in his libris eſt: phraſis, ſtylus, elocutio, velut aurea patera blandiuntur oculis: veſtis inſuper libri, purpura & auro nitens, icones in æs inciſæ, dictio vernans & florida, fabulæ etiam & facetiores hiſtoriolæ, ritus priſci ævi, velut vinum edentulum, & centum annorum Opimianum, invitant ad hauriendum, ad legendum. Sed cogita quam pinguis hic innatet araneus: laſcivia, obſcœnitas, libido hic latent: mors in hæc pocula ructavit: præſtat hîc ſitim ferre, quam mortem bibere.

Libri certe inhoneſti quavis colubrina ſanie peſtilentiores ſunt & pernicioſiores. Namque obſcœnus ſcriptor, omnium horarum leno eſt, nulloque non tempore ad impuros cogitatus motuſque invitat, & letali peſte inficit, quos obſequentes habet, atque in exitium ſuum curioſos. Ita fit ut multo maxima ſit horum librorum, & turpium picturarum

rum pernicies, cum illi tectæ fœditatis ingenioſo involucro alliciant, iſtæ tenaci oculorum viſco decipiant, & Caſtimoniam ſuaviter expugnent. Neque talium librorum auctores aliud faciunt, quã qui fontes publicos veneno inficiunt, tot funerum rei, quotquot inde biberint.

II. Surena, Parthorum Dux, Craſſo una cum plurimo milite atque filiis interfecto, inter prædam, Ariſtidis Mileſia reperit, & ob id Romanis plurimum inſultavit. Quid cacodæmon faciet in morte, cum Ovidios & Amadiſios &c. moriturorum oculis ingeret, quos ſani tantis ſtudiis legebant, forſan etiam re divina ob id facile temereque neglecta. Scis, mi Ædeſime, quid olim Hebræi ad Romanum tribunal ſucclament: *Non hunc, ſed Barabbam*. Itidem prorſus ſpurcorum ſcriptorum lectores faciunt, & grandi voce, hoc eſt, opere ipſo ſucclamant: Non hunc, non libellum de Imitatione Chriſti, non ſtimulos Virtutum, non Claudium Viexmontium de Pœnitentia, non Dominicum Candelam de Virginitate, non Franciſcum Brunum de Chriſto, aut Chriſti matre, non Ludovicum Granatenſem pro pietate plurima ſcribentem, non Franciſcum Arias de imitanda Beatiſſima Virgine differentem, non Ludovicum Richeomum de Peregrino Lauretano loquentem: non hos volumus; apage cum talibus. Sed

neque Didacum Stellam de Mundi contemptu, neque Gabrielem Inchinum de omnium Noviſſimis, non opus Marianum Martini Delrii, non ſacras meditationes Ludovici de Ponto; nullum horum, ſed Barabbam, ſed Amadiſium Gallicum, copioſum illum & illuſtrem ſcriptorē, qui ultra vicenos quatuor libros conſcripſit; da Heliodoros, Arbitros; da Madaurenſes, Fauſtos, hos volumus, non illos alteros moroſos ſcriptores. Itane vos, Chriſtum & Chriſtianas lucubrationes tam facile repudiare, admittere Barabbam, parricidas libros in exitium veſtrum petere & fovere? Dixi jā ſupra, obſcœnas has chartas ranis Ægyptiis ſimiles, quæ abſono carmine perſtrepebant in omni domo, ipſas etiam menſas fœdabant, ipſa etiam cubicula turbabant. Ita ſacra pagina: Quæ ingrediuntur domum tuam, & cubiculum lecti tui, & ſuper ſtratum tuum &c. Recte, in ſtratum, nam & dormituro, imo & dormienti hæ tales obſcœnæ ranæ ſeſe ingerunt. Et hinc, mi Ædeſime, etiam cum dormimus, ſæpe culpa non caremus: ſomnus etiam in noxam nobis abit, quia cum vigilarēmus, ſine noxa non fuimus. Et quæſo, quæ tandem hæc noſtra inſania eſt? jam proximus ardet Vcalegon, ac flammas vomit caminus noſter, & nos reſinā & oleum affuſuri accurrimus. Quid opus, libidinem his libris accendere? jā ante ſævit nimium

Exod. c.8.v. 3.

quan-

quantum in humanis membris, à protoplaſti lethali morſu. Satius profectò foret vel oculis carere, quam illis tam male uti.

III. Narrat Ioſephus, Theopompum *Lib.* mente motum fuiſſe, diebus triginta, *12.* quod fuiſſet circa legem divinam curi- *Antiq.* oſior: Theodectæ vero poetæ, cum ali- *Iudaic.* quid è ſacro volumine tragœdiæ ſuæ *c.2.* inſerere tentaſſet, oculos glaucomate *proxime fi-* ſuffuſos caligaſſe. Quod ſi nec ſanctæ *nem;* quidem (ſi loquar) curioſitati ſit ve- *cum ſit* nia, quæ erit impiæ illi & fœdæ? non *longiſ-* bene conveniunt, nec in una ſede mo- *ſimum.* rantur, Virginitas & Curioſitas, hæc præſertim in laſcivis paginis. Conſuluit ſibi Nonnus poeta, qui Dionyſiaca ſua diſcerpſit, & ſtylum ad ſacra convertit. Æneas Sylvius, dein Pius II. Pont. Max. dum illi virebant genua, quædam licentiore calamo in lucem dedit, quæ maturioris jam ævi, primus ipſe judex damnarit; plurimũ etiam, ut ea omnia ſuppreſſum iret, laboravit. Hinc ejuſdem voces illæ & preces: Seni magis quam juveni credite: & Pontificem pluris, quam hominem privatum facite; Æneam rejicite, Pium ſuſcipite. Ioannes Picus Mirandula libros amorum ab ſe compoſitos exuſſit. Novi ego, qui ſub vitæ finem verſiculos ejuſcemodi molliores hoc verſu damnarit: Ite mali verſus, animam qui perditis, ite. Ævo noſtro Laurentius Gambara, Petrus Bembus, Franciſcus

Petrarcha, Torquatus Taſſus, Petrus Ronſardus; plures alii acerbe demum deplorarunt, quicquid olim calamo minus verecundo exararunt. Ita hi libri nuſpiam tutiore ſunt loco, quam cum in flamma ſunt. Sed ex te, quisquis ejuſcemodi chartas revolvis, quæro: admitteresne in ædes tuas lenonem aut lenoniæ artis vetulum? apage tu mihi hos tales hoſpites in honeſta domo, reſpondebis credo. Atqui, mi juvenis, obſcœni libri & imagines omni lenone pejores ſunt, ut qui omnibus horis pelliciant. Malus homo ſubinde boni conſilii eſt auctor, at ex libro malo & laſcivo honeſtatem nunquam condiſces. Hic, uti venenata beſtia tolli poteſt, mutari non poteſt, idem ſemper & ubique ſibi ſimilis, peſtilens, animorum corruptor, everſor candoris, pudoris, ſanctitatis, univerſæ virtutis; doctor proterviæ, inverecundiæ, laſciviæ, vitiorum omnium. Nulla Circe, nullæ Sirenes, nulla Hydra aut Harpyia tam viroſa aut noxia fingitur, atque ſunt impura volumina. Quare Concilium Lateranenſe & Tridentinū, à Chriſtianis oculis & manibus ea merito ſevera lege arcent. Si enim ſanctiſſimus vir Hieronymus ad Chriſti tribunal flagellatū ſe aſſerit, quod Ciceronianus eſſet, quid tu Catullianis, Propertianis, Amadiſianis, futurū cenſes? ÆDES. Perſuades, Partheni, nec differo quin hodierna aut craſtina luce bibliothecułam meam

re-

recenſeam. Si quos hujus notæ libros repperero, expellam hoſpitio. Sed quid de picturis cenſes, quæ cum veſte honeſtatem exuerunt?

CAP. VI.

Quartum INCONTINENTIAE *invitamentum*, PICTVRAE INHONESTAE.

PARTHENIVS.

QVod de libris obſcœnis dixi, idem de picturis talibus affirmatiſſime aſſero: peſtem & venenum immittunt per oculos in animum. Cum tentatio deeſt, pictura ſupplet. Multa olim idola proponebantur adoranda, quæ vel aſpicere honeſti oculi dedignarentur. Ideo divina Sapientia clamitat: *Initium fornicationis eſt exquiſitio idolorum, & adinventio illorum, corruptio vitæ.* Sap. c. 14. v. 12. Inſani mortales turpitudinem quam picti Dii Deæque præ ſe ferebant, eam ipſi honeſtatem interpretati ſunt, nec ſibi vetitum credebant quod Diis licuiſſet. Ab his fontibus tales rivuli. Ab inhoneſtis picturis, facilis gradus eſt ad actus inhoneſtos. ÆDES. Nec tamen omnes ejuſcemodi picturas damnabis, mox ad Vulcanum ablegandas: quandoque artificio parcendum. Pictores & ſculptores, hominem ideo ſæpe fingunt inveſtem, ut humani corporis eniteat artificium, qua ſtructurã, prorſus admirabile. PAR. Quid?

tu his patrocinare? quaſi vero artificium pereat, niſi pereat pudor. Laudatiſſimi pictores fuerunt, qui tamen caſto ſemper penicillo ſunt uſi: Quales Tutianus & Tintoretus, Veneti; qualis Chriſtophorus Schvvarz Monacenſis: eorum opera ſummi artifices etiamnum mirantur: ii nunquam inverecundis coloribus pinxerunt. Tintoreti quidem opus, Chriſtus à Romanis militibus crucifixus, in veneta Curia, ſermone muto hodieque concionatur. At vero Chriſtophorus Schvvarz, quicquid artis (ut ipſe faſſus) quicquid ſenſus, animi, affectus, venuſtatis habuit, in unam Beatiſſimæ Virginis ſedentis, & puellum genibus foventis imaginem ita conſumpſit, ut ſibi demum ſatisfecerit. Et hæc Monachii in aula Scholarum Societatis IESV etiamnum ſpectatur. Sed (quod admirandum) nulli artificum eſt imitabilis, quamvis eximii pictores tentarint non ſemel parem effingere, ſucceſſu tamen prorſus impari. Et hæc pictura eo nobilior, quo artifex ille ingenium omne atque artificium, non in amorum Deam, ſed in *Domini* matrem pingendam impendit.

Pictores illi ſine fronte, venatores ſimul ſunt, ſed diaboli; his talibus picturis velut retibus incautos oculos illaqueant. Incredibile, quantum malorum in Orbem invehant, laſcivæ hæ imagines. Et tamen ubique pæne locorum, hoc oculorum virus reperire eſt. In cubiculis,

lis,diætis,cænaculis, in hortis,fontibus, in propylæis, veſtibulis, tricliniis, in ipſis poculis,in viis publicis;libros etiam cum eruditos, tum eos quos ſtemmatum vocant & amicitiæ, inficiunt. Et quot oculi ad hos ſcopulos fœde impingunt?

I. Caligula Romæ, publico epulo,ſervum ob detractam lectis argenteam laminam, carnifici confeſtim tradidit, ut manibus abſciſſis, atque ante pectus à collo pendentibus, præcedente titulo, qui cauſſam pœnæ indicaret, per cœtus epulantium circumduceretur. Sulpicius Galba numulario non ex fide monetam verſanti, manus etiam amputavit, & ad pecuniariam abacum affixit. Digni prorſus hoc ſupplicio ſunt pictores,qui adeo verecundiæ obliviſcuntur, ut plurimorum oculos in eandem ſecum trahant inverecundiam. Libros obſcœnos multi non legunt,quia non habent; imagines laſcivas plurimi aſpiciunt, quamvis eas non habeant.Et velut aviculæ quæ viſcatis virgis falluntur,quanto magis alas his applaudunt, tanto magis inhæreſcunt; ſic oculi hoc diaboli viſco tenacius retinentur, quo diutius ſpectant. Certe vel ipſis idololatris picturæ tales minime probabantur:ſi quis inter eos prudentior aut honeſtior, fœdas has oculorum illecebras plurimum ſemper deteſtatus eſt.

Suet. in Caligul. c. 32. & lib. 7. in Galba.

Ariſtoteles,in ſuis politicis: Cum ve-

Lib. 7. polit. c. 17.

rò,inquit, dicere quidquam tale interdixerimus,clarum eſt quod & aſpicere,& picturas & actus deformes prohibemus: ſit igitur cura magiſtratibus, nullam neque picturam, neque ſtatuam eſſe talium rerum imitatricem. Sed ô mi optime Ariſtoteles, jam pridem vapulas, philoſophia tua moralis, dudum exulare juſſa eſt, nos aliter mores inſtruimus. Si hodieque fas tibi foret, ô mi Philoſophe, Chriſtianorum ædes obire & pictas in iis tabellas inſpicere è plurimis ablegatam verecundiam omnem pronunciares. Hæretici certe adeo jam depuduerunt, ut Chriſti crucifixi effigiem cubiculis & hypocauſtis ejiciant,Faunos pictoſque Cupidines, Veneres & Fortunas ad menſæ parietem affigant,ut una prandeant & cœnent libidines. Sed nec in templis, Chriſti Divorumque icones tutæ ſunt; illinc etiam exturbantur à manſuetiſſimo Calvini ſpiritu. Imagines laſcivæ raram patiuntur proſcriptionem; nec unius alteriuſve loci exilium horrent, cum alibi tanto ampliore hoſpitio recipiantur. At vero caſtiſſimæ Catharinæ certamen,integerrimæ Vrſulæ triumphi, verecundiſſimæ Agnetis victoria,tot mille fortiſſimorum martyrum depicta ſupplicia procul amandantur; evocantur contra ex inferis Deæ omnem impudicitiam profeſſæ, earum imagines ſub aſpectum collocantur,ut perire volenti,ubique pateat pereundi

ēundi occaſio. Indignum dictu eſt, à Chriſtianis talia ex Orco monſtra in pretio haberi, & Servatoris, Deiparæ, Divorum imagines, velut neſcio quam idololatriam ſapiant, eliminari, & ex omni ædium loco proſcribi: Beatiſſimæ Virginis effigiem nulla domus parte tolerari, fœdiſſimæ Veneris imaginem loco editiore honorari.

II. Vnius è Sodalibus Marianis Ingolſtadii eximia virtus fuit in abolendo hoc malo. Compererat hic, clam per urbem vænire, à neſcio quo propola, obſcœnas imagines, quæ oculos honeſtos ſeque ipſas erubeſcerent. Conſtituit eas adoleſcens tollere: abiit; coemptasque ad unam omnes, ne quos aſpectu urerent, flammis combuſſit: teſtatus, nihil ſe neque lucro majori emiſſe, neque diſpendio minori perdidiſſe. O factum bonum, & ad leges Pudicitiæ! Laceret, urat inverecundas imagines, qui diſcerpi non vult & comburi animum. Tales picturæ, mihi crede, ſæpe pejores multo ſunt colloquiis impuris: dictio dicta perit, avolant leviſſima verba; littera ſcripta manet, turpitudo picta perſeverat, & ex his oculis in alios atque alios oculos ſeſe inſinuat. Ita, imagines ſpurcæ, aræ ſunt diaboli, in quibus oculi, cogitationes, & cor, huic Orci domino ſacrificantur. Damnum, vix quiſpiam ſatis æſtimet, quod ab impuris his ſimulacris infertur, tam illorum auctori quam ſpectatori.

Anno 1614. factũ.

Nar-

Narravit mihi nuper celeberrimus chalcographus & pæne catalogum texuit eorum tantum pictorum atque ſculptorum qui artificioſe quidem, ſed inverecunde pinxerunt aut ſculpſerunt; demum ad incitas redacti, aut præmaturo funere ſublati finierunt miſerrime. Adeo nemo impune vel conficit vel aſpicit hæc libidinum irritamenta. Procul ergo procul Ariſtidis vel Pauſaniæ, aut etiam Nicophanis infames labores, quos meretricios pictores antiquitas vocabat, qui votum ſuum in pictura confitebantur. Apage hoc artificium quod oculis ſe vendit, & pudorem eripit. ÆDES. Pictorum cauſſam, Partheni, non agis. PAR. Imo vero maxime, ſed eorum quorum colores artificium monſtrant, non laſciviã docent. ÆDES. Equidem tecum ſenſi, ut rem fatear, antequã iſta in picturas inverecundas diſſereres: nec quiſquam eſt, puto, tam ferreæ frontis, qui non fateri cogatur, has tales imagines concitandæ libidini plurimum facere. Et hoc tibi de me perſuade, ſi quid ego minus verecunde pictum in muſeo meo, aut inter meos libellos, aut in ceteraſuppellectile reperero, hodie in igne erit. PARTH. Sic oportet: melius eſt ardere telam aut chartam, quam animam. ÆDES. Sed promoveamus pedem ad vagos oculos.

CAP. VII.

Quintum INCONTINENTIAE *invitamentum*, OCVLI VAGI, CVRIOSI, EMISSITII.

PARTHENIVS.

INter libidinis invitamenta, poſui *Vaga lumina*. Verſiculum meũ repeto: *Otia, menſa, libri, vaga lumina*—— Libidinis malum non uno tantum oſtiolo in animum irrepit: ſæpe per aurium patulas portas, at ſæpius & pernitioſius per oculorum geminas feneſtras aſcendit. Vix opus hic teſtibus, malo noſtro id experimur. Sanctiſſimum Prophetam *2. Reg. c. 11. v. 2.* David, in duo ingentia ſcelera præcipitarunt incauti oculi. Vidit, & exarſit; factus adulter & homicida, ſolo lavantis mulieris aſpectu. Ideo Iob præcipitium *Iob. 31 v. 1.* hoc & metuens & cavens: Pepigi fœdus, inquit, cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. Quam enim partem in me haberet Deus deſuper, & hæreditatem omnipotens de excelſis? Rectiſſime, cum oculis fœdus pepigit, cum oculis enim paciſcendum eſt ei, qui tueri vult Caſtitatem. Nam niſi oculi certa lege & fœdere obligati ſint ac conſtricti, nullum erit tam firmum Caſtitatis propoſitum, quod oculorũ fraus, vel importunitas, vel etiam negligentia, & levitas non labefactet. Ephremi dictum eſt: Aquæ ductus confractus perdit *Tom. 2 tract. de Humil.*

dit aquas; oculorum diſtractio mentem caſtam deſtruit. Hinc Chriſtus, ut oculorum procacitatem comprimeret, legem tulit tam ſeveram, Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mæchatus eſt eam in corde ſuo. Per Moſen, inquit Gregorius, luxuria perpetrata, per auctorem munditiæ Chriſtum, etiam cogitata damnatur. Hinc tot monita, tot præcepta oculis data: Ne reſpicias mulierem &c. Virginem ne conſpicias &c. Averte faciem tuam à muliere compta &c. Hinc illa multo prudentior quam ſeverior Zaleuci Locrenſium legiſlatoris lex de eruendis oculis adultero, ut qui ſint adulterii vel duces, vel ſuaſores. Oculum, primam amoris viam eſſe, non abſurde dixit Lucianus. Oculus, amoris principium eſt Platoni: Amoris ſedes, Philoſtrato.

Matt. cap. 5. v. 28

In Iob. c. 31.

Eccli. cap. 9. v. 3. 5. 8. 9.

Si neſcis, OCULI ſunt in amore duces. Ea, inquit Nazianzenus, oculi impudici & avidi attingunt, quæ nefas eſt attingere: ſunt enim organum avidiſſimum atque promptiſſimum. Hinc eleganter Baſilius: Oculis, inquit, velut *manibus incorporeis*, quicquid volumus, attingimus.

Prop. lib. 2. eleg. 15.

Lib. de vera virginitate.

I. Quod de Naphta, ſulphureo bitumine Plinius: Huic, inquit, magna cognatio ignium, tranſiliuntque protinus in eã undequaque viſam; hoc quoque de ardentibus oculorũ tædis, & concupiſcentiæ igne affirmare licet. Ideo continenda omnino ſunt lumina, ne alienam

Plin. l. 2. c. 105.

vi-

videant formam & pulchritudinem, eſt enim his oculorum ignibus cum pulchritudine maxima cognatio; tranſiliunt in illam undecunque viſam. Decor natura ſua, inquit Tertullianus, libidinis invitator eſt. *Tert. de cult. fem.* Æ D E S. At viri boni aut fœminæ pudicæ forma non lædet me. P A R. O mi Ædeſime, multa bona ſunt, multa ſunt optima, ſed non tibi, non mihi, non illi alteri. Suſanna bona erat, & ſancta, ſed non ſenum illorum oculis: bona erat (puto) & honeſta Betſabee, ſed non bona oculis David: bonus erat, optimus erat, Hebræus Ioſeph, & tamen oculos dominæ aduſſit: bona erat arbor Paradiſi, ſed ſuos illic oculos amiſit Eva. Inſani hominis eſt, oculos eruendos præbere, ea tamen lege, ſi gladiolo eruantur aureo. Virginea forma gladiolus eſt aureus curioſo ſpectatori, ſed oculos non minus perdit, qui ſic perdit. Magnus ad concupiſcentiam aditus eſt, hoc unum, V I D E R E. Nam, quod Clemens Alexandrinus ſapienter monet; dum laſciviunt oculi, caleſcunt appetitiones. *Clem. l.3. pædag. c. 11.* Sic prima fornicationis ſagitta, eſt oculus —— uritque videndo femina. *Virg. 3. Georg.* Non tam eleganter quam vere multis ſæpius occinendum: Cave tibi, tuiſque oculis; cave animo tuo: Eſt mulier tactu viſcus, viſu baſiliſcus. Æ D E S. Sed revera difficile eſt, hos ſcintillantes capitis noſtri orbiculos tam ſeveris ſemper legibus adſtringere. Natura illos in capite, velut in ani-

animatæ turris vertice collocavit, tanquam ſpeculatores, ut imminente malo reliqua membra præmonerent, & periculo ſubducerēt. Ita oculi aperti ſint neceſſe eſt, cuſtodes enim ſunt noſtri corporis. PARTH. Nō nego eſſe, ſed de his
Iuven. ſat.6. verſ. 345. cuſtodibus, cum Iuvenale ſæpe quis quærat: —— ſed quis cuſtodiet ipſos Cuſtodes? Ergo faciant officium oculi, corpus cuſtodiant, ſed ita, ne hoſti prodant animum, quem clauſi aut modeſte depreſſi melius ſervabunt, quam hiantes & aperti. Erigere ſe volunt? cælum aſpiciant; ſubmittere? terram tueantur. ÆDES. Non adeo pulchrum cenſeam, ſic dejecto ſemper vultu inter homines verſari, quaſi furti reum. PAR. Imo vero pulcherrimum; ſed nec decentior alius Verecundiæ habitus eſt, quam oculos deprimere, & in terram figere. Et ſcisne ſanctiſſimo viro Ephremo, quid circa hoc, documenti dederit muliercula? ÆDES. Aveo ſcire, enarra ſis.

Sozom. lib.3. hiſt. Eccl. 16. Sur. tom.1. Feb.1. è Metaph. II. PARTH. Edeſſam tendebat Ephrem; in via Deum ſic precabatur: Domine, tu meum hoc iter ſic dirige, ut primo urbis ingreſſu, in eum virum incidam, qui mecum diſſerat ſuper iis, quæ ſint juvando & excolendo animo. Cumque jam citatiore greſſu portæ immineret, ſecum ipſe cœpit diſquirere, & quas viro illi quæſtiones poneret, quæ primo, quæ loco ultimo interrogaret. Dum ſic ſuis merſus cogitationibus incedit,

en tibi mulier levicula, ſub ipſam portam illi ſit obvia. Ephrem, fixis in eam oculis, quaſi emotæ mentis, ſubſtitit: turbabatur nimirum vir ſanctus hoc feminæ occurſu, dolebatque votis Deum non annuiſſe; ita triſtes & indignantes oculos in feminæ vultu ſtatuit. Non minus illa, eum ſic ſtantem obtutu acerrimo cœpit contemplari. Vbi ſic inter mutuos aſpectus aliquamdiu ſilentium tenuit, demum prior Ephrem, pudorem femellæ incuſſurus: Non erubeſcis, inquit, procacula, tam fixis oculis me petere? Non erubeſco, inquit illa, mi bone vir: licere mihi reor te aſpicere; ex te tuoque latere ſumpta ſum. Tibi vero convenit, non feminas, ſed terram, matrem tuam aſpicere, è qua ſumptus es, & in quam reverſurus es. Audiit Ephremus inexſpectatam prorſus concionem, & ipſe ſibi tacitus dixit: *Hoc habes*, mi Ephrem, & nunc votis tuis ſatisfactũ. Petiiſti à Deo, vitæ magiſtrum, & nactus es. Huic feminæ minerval debes, & gratias. Idem Deus viri, idẽ feminæ ore loquitur. Habes abunde ſatis in hunc diem, habes in multos annos quod diſcas, & exerceas: oculos cuſtodi, feminis eos claude, terræ aperi, & ſepulchrum circumſpice. Et nos, mi Ædeſime, aut cœlo attollamus oculos, aut terræ defigamus: ita *volare* docendi ſunt oculi, & *repere*; volare ad Deum, repere ad ſepulchrum. Grande bonum, oculus tranquille pudicus.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

ÆDES. Permitte, ut te turbem, & interfari liceat. Et cur oculi in humani corporis formatura, ultimi omnium vitam accipiunt (ſic fertur) & amittunt primi, cum moriendum? PARTH. Optime id conſtituit natura, ut quo majus eſt ipſorum periculum, eo minus ſit nocendi ſpatium; & ſapientiſſime Deus oculos fletus inſtrumentum eſſe voluit, ut quo vitiorum ſordes hauriuntur, eodem

Quint. decla. 1 per lacrimas diluantur. Nec enim amori tantum, ſed & omnibus vitiis in animum per oculos via eſt, ut recte affirmat Fabius. Huic adulterium monſtrant, huic inceſtum, huic domum quam concupiſcat; irritamenta vitiorum ducesque ſcelerum ſunt oculi: adeoque pars innocentiæ eſt cæcitas, qua cupiditatibus innumeris via inciditur. Samſon ille abſtemius, & magno Dei dono natus, ut Dalilam vidit, periit; jam cœcus perditum robur reparavit, quod male oculatus perdiderat. Homo libidinis amans, compedes gerit in oculis quibus vinciat, gluten quo affigat, hamum quo inuncet, flammas quibus adurat, ſagittas quibus confodiat, & ſuum animum, & aliorum. His compedibus vinctus, hoc hamo inuncatus, his flammis aduſtus,

Iud. c. 10. v. 17. his ſagittis confoſſus eſt Aſſyrius Holofernes; vidit Iuditham, & vitam perdidit: *Cumque intraſſet ante faciem ejus, ſtatim captus eſt in ſuis oculis Holofernes.*

III.

III. Alexandri Macedonis non tam miror invictam dextram,quam pudicos oculos: Darii uxorem, inquit Plutarchus, quia formoſiſſima dicebatur, noluit in ſuum venire conſpectum. Oculorum peſtem quia prudenter timuit, fortiſſime cavit,magis victor, Darii conjugem non videndo, quam Darium vincendo. Periclem Athenienſium principem hoc quoque nomine laudatiſſimum non tranſeo. Hic, cum in prætura collegam haberet Sophoclem, ac is publico officio una diſtrictus,prætereuntis pueri formam impenſius laudaſſet, intemperantiam ejus perſtringens; Prætoris, inquit, non ſolum manus à pecunia lucro, ſed etiam oculi à libidinoſo aſpectu debent eſſe continentes. Væ nobis Chriſtianis,ſupremi judicii die:leges noſtras tam exacte novimus, quam facile in eas delinquimus. Clamat legislator Chriſtus: Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te: bonum tibi eſt unum oculum habentem in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Seria lex: ſed apud multos petulantia oculorum ab ea non cadit;jocum putant, emiſſitios ſuos oculos, velut pecus ſuum, in omnem libidinem agere.Rari hodie Iobi vivimus, qui cum oculis fœdus ineamus, ut ne cogitent quidem de virgine: Salomones potius ſumus,& oculos noſtros penitus exleges facimus. Omnia, inquit Salomon,

Lib. de curioſit.

Valer. Max. lib. 4. c. 3.

Matt. c. 18. v. 9.

Eccl. c. 2. v. 10.

mon,quæ deſideraverunt oculi mei,non negavi eis. Et quam tu ab eo vitæ ſanctimoniam ſperes, qui ſuos ipſe oculos ſic hortatur: Ite mei oculi, & quaqua lubet, expatiamini liberrime; licet vobis, quicquid libet. Videte, ut intuendo exſatiemini,pro cupidine;nullius jucundæ rei conſpectum vobis eripiam: una vobis lex eſt, LIBERTAS. Vbi tanta oculis licentia permittitur,actum eſt de animo. Vetus Patrum dictum: Incuſtoditus viſus, incuſtoditæ mentis eſt nuncius. Et ſicut domus munda non erit, cujus effractæ feneſtræ omne genus avium admittunt:ita nec mens pura, ſi mentis feneſtræ oculi, ad omnem pateant curioſitatem.

IV. ÆDES.Si tanta ſunt animo pericula ab oculis,non immerito ſollicitus precatur David: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* PARTH. Et nos,ſi Caſtitas & pudicitia nobis ſit curæ, quotidie fœdus cum oculis inire, quotidie Deum rogare inſiſtemus: *Averte oculos meos,ne videant vanitatem*: juvabit Deus juvari volentes, ſed ſerio & conſtanter volentes. Scis quid Auguſtinus, de Alipio ſuorum ſodalium optimo narret. Averſabatur is omnem ſpectaculorum turpitudinem, ſed tum ad amicorum blandiſſimos invitatus & preces invictus,jam etiam traheretur familiari violentia: Ad amphitheatrum, inquit, non totum Alipium pertrahetis: animus & ocu-

Pſal. 118. v.73.

Lib.6. Conſeſſ.c.8

oculi ibi non erunt: itaque abſens adero. Venitur, conſidetur, fervet opus. Alipius oculos, ut ſtatuerat, comprimit; animum, quantum poteſt, avertit ad alia. Vtinam & aures obturaſſet. Ita quidem cœpit, non ita finiit. Subito ingens populi clamor coortus eſt: hic bonus Alipius curioſitate victus, noluit eſſe cœcus amplius, nec erat jam ille qui venerat, ſed unus de turba, ad quam venerat. Ita oculos diu preſſos reſeravit, ſpectavit, clamavit, exarſit, abſtulit inde ſecum inſaniam, qua ſtimulabatur, non redire tantum cum illis à quibus ante trahebatur, ſed etiam præ illis, & alios ſecum trahere. Hanc tamen poſtea inſaniam, ad Auguſtini monita, ope divina correxit. Adeo nunquam non orandus Deus: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Solent medici, cum morbos habent curandos ſæviores, ægrum à quorundam ciborum non ſolum uſu, ſed & aſpectu arcere, ne ulla inter os & oculos committatur proditio, putetque æger ſalubre ſibi eſſe, quod ſuave futurum credit. Ita (è Caſſiani ſententia) is ſecum ipſe agat, quem blandiens caro ſæpius infeſtat; oculos à re grata quidem, ſed noxia, conſtanter abducat. Nam, Auguſtino teſte, ſolus aſpectus via recta eſt ad opus. Oculi raptores ad culpam, ut Gregorius loquitur, prævertendi ſunt rationis imperio, & mature, obductis quaſi valvis, ab aſpectu cohibendi.

V. Vxorem Lothi, vel etiam hac de cauſa, exemplo tam inuſitato punitam arbitratur Ambroſius, quod urbem impudicam & gentem laſcivam, regreſſis illuc oculis eſſet intuita. Quandoque non eruendus tantum eſt oculus, ſed & projiciendus, *erue eum & projice abs te.* Sunt qui petulantiorem oculum eruant; ſed minime abjiciant: libidinem aliquamdiu intermittunt, ſed libidinis occaſiones non fugiunt. Non ita caſtiſſimus Ioſeph, qui oculum eruiſſe non contentus, eum etiam à ſe projecit: favores dominæ atque minas, nõ tantum contempſit, ſed & blandiſſima vi trahentem eluſit, profugitque abjecta veſte. Quot caſtiſſimi homines, non tantum eruerunt, ſed ita projecerunt curioſiorem illum, & *ſcandalizantem* oculum, ut nec matrum quidem vel ſororum conſpectum ſuſtinerent? Pior Ægyptius, ipſis quinquaginta annis ſolitudinem habitavit, Angelis quam hominibus notior, vix demum Obedientiæ lege compulſus, ad ſpeluncæ limen prodiit, & à ſorore anu ſe conſpici paſſus eſt. Huic complures alii, ob eandem oculorum verecundam noctem annumerandi. Nec defuerunt qui oppido ſeveras, & ſanguine ſcriptas leges oculis ſuis dictarint.

Matt. c.18. v.9.

Lucia, religioſiſſima virgo, facinus retro ſeculis inauditum eſt auſa, & ab hoc

Matt. Raderus plura de hac. par.3. Viridarii SS. c. 9. de Castis Sanctis, & Iacob. Bidermanni l.2. epigr. ep.28. & 29.

N I-

NICETAE noſtri non multum inferius. Audiit illa, impurum amatorem à ſuis oculis peſtem traxiſſe, & uri; nec diu cunctata: Itane, inquit, meos ille oculos ardet Rex Britannorum? adeone illi placent mei oculi? oculos meos habebit. Mox utramque hanc lucentem ſtellam à cœlo ſuo revulſit; oculum utrumque eruit, & proco transmiſit, maluitque perire ſua quam ſe. An non Domini legē, *Erue eum & projice abs te*, fortiſſima ſimplicitate ſervavit? non eruit? non projecit? nec unum tantum, ſed ambos oculos, etiam inſontes, non quod deliquerint videndo, ſed ne viſi alios juvent delinquere. Amans Caſtitatis nec videre vult, nec videri; oculos cæcitate ſancta caſtigat.

VI. ÆDES. Ah, quantis nos intervallis abſumus à tā illuſtri & forti pudicitia oculorum? PARTH. Sed nec opus ut ferro ſcrutemur, & eruamus oculos: *claude*, & eruiſti; *contine*, & projeciſti: præſtabit olim, fuiſſe luſcum & cælo recipi, quam vagis oculis libere uſum, & gehennæ addici. Nimis quam clare legislator noſter edicit: *Si oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum & projice abs te: expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.* Matt. c. 5. v. 29. Luciæ factum fortaſſe non ſit imitabile; habemus & alia quæ imitemur. In rebus geſtis S. Caroli Borromæi admiranda ſunt mul-

ra, inter prima non immerito numerem iſtud. Habitavit vir ſanctus aliquanto tempore ad forum, ubi ob hominum frequentiam, largiſſimum ſemper pabulum habere potuiſſet curioſitas, ſed adeo ille fluentem ad omnia curioſitatem averſatus eſt, ut non tantum totos dies ad feneſtras non combuſſerit (qui plurimorum ſæpe mos eſt) ſed nec horas, nec horæ partes proſpiciendo conſumpſerit; imo proſpexit nunquam, ac ſi deſertum aut carcerem habitaret æternæ noctis damnatum. Hunc, mi Ædeſime, hunc virum, oculorum ſuorum dominum appellemus, quem conſtat & affectum fuiſſe, & magnum ſui in omnibus victorem. Viris non cedit ſexus infirmior.

Sara virginum ſacrarum Antiſtita, in monaſterio agebat Scythiotico, quod loco non inamœno ſitum limpidiſſimus fluviolus alluebat. Amnis hic placido meatu ibat illimis, & perlucidus undis cryſtallinis, per quas numerabilis alte, calculus omnis erat; viridis margo mitiſſimum hunc amnem ad oculorum amœnitatem veſtiebat: quisquis vidit, laudavit hoc tam leniter ambulans vitrum. Sara argenteam hanc aquam commendari ſæpius audivit, & ut fit, videndi cupiditatem ei fecit laudantium multitudo. At illa potens ſui, ſuorumque oculorum vere domina & imperatrix, hanc ipſa ſibi legem ſtatuit: Rivulum illum præterlabentem ut videas (aiebat

illa

illa ſecum) nulla neceſſitas cogit;ad perennes ſuper aſtra fontes pervenire poteris, illo non viſo. Sunt in orbe majoris amœnitatis plurima, quæ tamen tuos oculos nunquam attingent, inter hæc ſit & iſte rivulus. Quare ſerio tibi edico, feneſtram ad hunc proſpectum nunquam aperies. Dixit, & fecit: atque annis ſexaginta, proxime hanc aquam habitavit, eam tamen ſpectavit nunquam. Ab hoſte non potente certamen longum & difficile, victoria illuſtris, quam obtinuit oculorum continentia. Hoc ferro fodiamus oculos, *Continentia*. Quæ eò religioſior ſit neceſſe eſt, quo majus ruinæ ac lapſus eſt periculum.

VII. Et nunquam audiſti quid monoſtichon non invenuſtum moneat faciendum, cum oculis periculum eſt, ab illice mulierum forma? Attende, cano:

Quid facies, facies Veneris ſi veneris ante?
Non ſedeas ſed eas; ne pereas pereas.

Capis? ſi virginei vultus elegantia oculos tuos incipiat laceſſere, tu aut abi aut peri: qui abire non vult, vult perire. ÆDES. Oculos claudam, & manebo. PARTH. claudere potes, ſed & recludere potes, quamdiu manes. Bonū eſt operire oculos, optimū & tutiſſimum abire. Alipius cante ſe geſſit in ſpectaculis, ſed non conſtanter: diu aſſedit cœcus cum laude, hanc tamen omnem perdidit, vitiose oculatus in fine. Nimis quam ſæpe Alipii ſumus, oculis fidimus, & immi-

nente periculo, modeſte in latebras receſſuros ſperamus. Fallimur; hi proditores tunc minime ſervant fidem, cum maxime deberent. Oculis ergo ne fide; bonum eſt illos claudere, & perſuadere ne velint videre, ſed melius eſt & longe tutius, illos abducere, ne poſſint videre, etſi velint. Bernardus, antequam Religioni ſe addiceret, feminam ſemel fixioribus oculis eſt intuitus: mox, ut ad ſe rediit, adeo ſuam ipſe curioſitatem erubuit, itaque exarſit hanc in ſe quam celerrime vindicare, ut neglecta longiore deliberatione, rigente cælo, aquæ gelidiſſimæ ſtagnum inſilierit. Hic collo tenus uſque eo conſtitit immerſus, dum exſanguis pæne conglaciaret. Ita omnem in ſe libidinis calorem extinxit.

Habes, NICETA, ſanctiſſimum tui facinoris æmulatorem, qui licet linguam dentibus non convulſerit, licet cruento bolo non pugnarit, Cupidinem tamen egregie triumphavit, & ob unicum molliorem flexum oculorum, omnia corporis membra ad pœnam rapuit; ſeipſum fortiter expugnavit, & *vicit*. Hoc eſt oculos docere aliena forma non lædi. Sed ab oculis ad os deſcendamus.

CAP.

CAP. VIII.

Sextum INCONTINENTIAE *invitamentum*, VERBA PRAETEXTATA ET IMPVDICA.

NOlite ſeduci : corrumpunt mores bonos colloquia prava. Ah, quanti juvenes hac una peſte perierunt, qui venenũ, quod forte reſpuebant oculis, hauſerunt auribus. Et uti parum intereſt qua parte lethalis plaga veniat, ſi mortem inferat; ita non multum refert, per oculos an per aures pereas, modo pereas. Ægyptii, Harpocrati facturi, clamabant : *Lingua fortuna, lingua dæmon.* *Vita* & *Mors* vere in manibus linguæ ſunt; & plerumque aut Angelus aut diabolus illam inſidet. *1. Cor. c. 15. v. 33.* *Plut. de Iſ. & Oſir.*

Lingua laſciva, ſepulchrum patulum, ſpurcitiæ & fœtoribus plenum : Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Miratur hîc Chryſoſtomus, quod, cum cadavera terræ mandentur, & ne vicino putore nos lædant, alte defodiantur, verba tamẽ putida, laſciva, obſcœna toties eruantur è pectore; & ſæpe pluribus audiẽtibus, ut damnum latius ſerpat, in medium efferantur. Sepulchrum patens & fœtens, os impurum. O mi Deus, quantus ubique horum ſepulchrorum numerus! Orbem, Ædeſime, percurre; domorum angulos rimare, ubique ferme reperies procaciores linguas, quæ non otioſa tan- *Prov. c. 18. v. 21.* *Pſ. 13. v. 3.*

tantum, ſed & fœda ac ſpurca inſtillent auribus; ubique ſibilant hi colubri, ubique ſermunculi, ad quos honeſta frons
Hier. ſe contrahat. Hieremias jam olim que-
c.8. ſtus: Attendi, ait, & auſcultavi, nemo
v.6. quod bonum eſt loquitur. Tale prorſus eſt noſtrum hoc ævum: adeo, ut ſi quis immundiſſimi mundi penitus deſerendi cauſſam non habeat aliam, hæc ſatis impellat ad fugam; ſcilicet exire tot impudicos ac ſpurcos ſermones. Ab urbibus jam pridem exulat Verecundia verborum; quandoque vix ſatis tuta in religioſorum penetralibus. Quamvis in his nunquam putem audiri talia, & non puniri. Inter profanos vero tanta verborum turpitudo, quanta libertas; tanta obſcœnitas, quanta licentia & impunitas: vix uſpiam invenias qui vel verecundo gemitu, aut ſeveriore aſpectu flagellet has colloquiorum ſordes.

I. ÆDES. O mi Partheni, tu nunquam in novos mores refinges mundum; riſum ferunt & plauſum, non gemitus, nupta hæc & prætextata verba. PARTH. Hoc
Prov. eſt quod queror & doleo. Lætantur
c.2.v. cum male fecerint, & exultant in rebus
14. peſſimis. Auguſtinus in ſeipſo ſuisque ſo-
Lib.2. dalibus graviſſime hoc damnat; mutuis
conf.c. illi ſeſe adhortationibus urgebant: Ea-
3.&9 mus, & faciamus, & pudet non eſſe impudentem.

Divina pagina, verborum alioqui parciſſima, huic tamen ſermonis petulantiæ

tiæ caſtigandæ, omnem expromit facundiam: Lingua, inquit, conſtituitur in mẽbris noſtris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis noſtræ, inflammata à gehenna. Spurci ſermones vere ſulphuratæ tædæ ſunt ex inferis, quæ mentes etiam caſtas & pudicas, nonnunquam provocant ad impuros ignes. Cognata prorſus ſunt, turpia dicere, & turpia facere; & propereagitur quod libenter auditur. Melleus ſcriptor Bernardus: Vti ſunt, inquit, elingues & muti, ſic etiam ſunt facundi & loquaces diaboli; inter hos ſignifer eſt laſcivus dæmon, cujus officium eſt, colloquia his verborum ſpurcitiis aſpergere, inverecundos ſales ubique miſcere. Guilielmus Peraldus, vir egregie doctus & ſanctus, Lugdunenſis Antiſtes, hos tales ſermones, *diaboli ſputa*, rectiſſime vocat; nimirum ſuo rem titulo proponit. Omnino, diabolorum vomitus, & ſputa ſunt, omnes hæ verborum fœditates, nec aliud agit impurus fabulator, quam ut os ſuum diabolo locet pro nido; è quo quid boni ſperes, quid honeſti? Verborum turpium licentia, omnis impudentiæ nutrix eſt. Neque hoc in loquentis tantum perniciem vergit, ſed eos etiam qui hæc talia loquentem audiunt, aſpergine lutulenta inficit: paullatim pudor omnis per verba diſcutitur. Vnus eſt, inquit Bernardus, qui loquitur, & unum duntaxat verbum profert, & tamen illud

Iac. c. 3. v. 6.

Serm. de 7. ſpirit.

Serm. 24. in Cant.

unum

unum verbum, uno in momento, audientium dum aures afficit, animas interficit. Sed forte Peraldos aut Bernardos non audias; alium oppono,
Ad cui nefas contradicere. Divinus Pau-
Epheſ. lus, ſevere hic imperat, Omnis ſermo
c. 4. malus ex ore veſtro non procedat. Et ut
v. 29. ſcias quem maxime ſermonem malum
Ibid. c. nominet: Fornicatio, & omnis immun-
5. v. 3. ditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas quæ ad rem non pertinent. Obſerva: *nec nominetur in vobis.* Nam uti optime Tullius: Pudici, ait, etiam cum de pudicitia loquuntur, erubeſcunt: & ſi quidem rem odiſſe debemus, ipſa etiam rei nomina nobis ſunt averſanda: quod enim loquimur, non immerito & cogitare, & concupiſcere arguimur. E labiorũ ſciſſura febris argumentum ſumunt medici: è verbis turpibus mentem impudicam haud vane conjectamus. Et quamvis omnis loquacitas pudori ſit inimica, (devehit enim curioſitatem libidinum vehiculum,) ea tamen præcipue, quam Paulus immunditiam & turpitudinem vocat, ſimulque rogans: Et nolite, inquit, contriſtare Spiritum ſanctum Dei. Obſcœni oris homo tam eſt odio Superis, ut vel ipſum lætitiæ auctorem Deum, afficeret triſtitia, ſi ea Deus poſſet affici.

II. Calvinianam illam pietatem merito deteſtamur, quæ ſacros calices in pro-

-rofana pocula liquat, eaque impudi-
:is ex Ovidiana metamorphoſi fabellis
nſignit. Et putes tu, mi Ædeſime, Deo probari, ſi quis ore ſuo, per quod dominicus Angelorum panis toties infertur, petulanter abutatur ad narrationes, jocos, cantiones Venereas, & animi ſui veſtibulum, quo divina Euchariſtia excipitur, in lupanar mutet & proſtibulum diaboli? Fœdum piaculum: linguam cæleſtis epuli ſedem, Veneris facere interpretem. Propter hæc venit ira Dei. Et *Ad Epheſ. cap. 3. v. 7.* ſerũ nimis eſt in flammis clamare, *ut refrigeret linguam meã*. Neque tantũ cruciatur lingua, quod nimium eduliorum admiſerit edendo, ſed quod nimium verborum profuderit garriendo: nam prima, inquit Gregorius, male convivantibus famulatur culpa loquacitatis, & plerumque parum caſtæ. *Luc. cap. 16 v. 24.*

Petrus Damianus tam ſanctus quam facundus, linguam laſcivam eleganter turdo confert, cui idem quod alimento, hoc etiam exitio eſt. nam ex eo quod edit & egerit, viſcus provenit, quo & ipſe & aves ceteræ capiuntur: ita prorſus impudice garrulus, viſcum excernit ore, quo eum ſtygii aucupes affigant. Condemnabit te os tuum, inquit Iobus, & labia tua reſpondebunt tibi. Plinius ſterileſcere affirmat oleam, ſi eam capra lingua tondeat, aut lambat tantum. Sane ſi olidus caper talis, illoti oris homo, colloquiis interveniat, juvenum animos velut *Iob. c. 15. v. 6. Plin. lib. 15. c. 8. & lib. 17. cap. 24*

velut adoleſcentes oleas facillime ita corrumpit, ut quod ſemel male audierunt, ejus per omnem vitam peſſime recordentur, quod libenter auditur, celerrime excipitur, eoque gravius nocet, quo ſuavius inſtillatur: & quamvis non ſtatim officiat, ſemina tamen in animo relinquit, ſequiturque auditorem, reſurrecturum poſtea malum.

Bernardinus gente nobilis, patria Senenſis, tam verecundus à puero fuit, ut quoties ſordidum ejuſcemodi verbum audiſſet, non aliter colorem duceret, quam ſi quis ei vultum colapho percurriſſet, unde coævi pueri, ſi quando ſordide locuti, viſo eo: tacete, dicebant, tacete; Bernardinus venit. Vtinam, ô utinam plures hoc ævo Bernardini ſint, qui acetum porrigant, ore tam illoto garrientibus. Sed, quod mireris, etiam inter idololatras hoc acetum venale fuit. Epi-
Enchi. cap. 55 ctetus: Periculoſum eſt, inquit, ad oris obſcœnitatem progredi. Cum igitur tale quippiam inciderit, objurgabis eum qui talem ſermonem injecerit; aut taciturnitate ſaltem, & rubore vultuque oſtendes, eam tibi orationem diſplicuiſſe:

Juvenal. ſat. 14 *v.* 44.
Nil dictu fœdum viſuque hæc limina tangat;
Intra quæ puer eſt; procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.

Et veriſſime Plautus: Ego, inquit, illum periiſſe duco, cui periit pudor. Ergone, ô

ô bone I E S V, ô judex orbis, etiam ab idololatris apud tribunal tuum damnabimur? ergo etiam hoſtes tui ſententiam in nos dicent? periimus, niſi nos vel hinc etiam perire ſentiamus. Vicinum eſt exitium, ni illud caveamus omni verborum circumſcriptione.

III. ÆDES. Partheni, rigidus cenſor es in has proterviores linguas, & nefas per te, liberiores facetias ferere. PARTH. Non per me, ſed per Chriſtianam legem. & quaſi vero facetus eſſe nemo poſſit, niſi & laſcivus ſit? ſæpe, dum facetias aut urbanitatem affectamus, modeſtiam exuimus. At, ea demum jucunda nobis ſint, quæ honeſta. Sed multi, ut flagitium honeſto nomine prætexant, iſtam oris ſpurcitiem, aulicam comitatem appellant. Hoc eſt bis peccare, peccatum virtutis titulo vendere. Paulinum, imo divinum tibi edictum iterum occento: *Profana autem & inanilo-quia devita, multum enim proficiunt ad impietatem.* Neque in hoc hæreticorum ſutelis & fallaciis, verborum ſpurcities multum impar eſt. Sermo eorum ut cancer ſerpit. Cancer, ſeu, gangræna, horribilis & edax morbus, vivas carnes fœde depaſcitur: ita prorſus petulantiores hæ narratiunculæ, fabulæ, cantiunculæ nimium quantum ſerpunt, & quidquid caſti pudoris reperiunt, vitiant. Abominationes Domini, cogitationes malæ, & purus ſermo pulcherrimus. Qui loqui-

2.Ti. cap.2. v.17.

Prov. cap.15 v.26. Sap.c. 1.v.8.

tur iniqua, non poteſt latere, nec præteriet illũ corripiens judicium. Non abſcondit ſe ab eo omnis ſermo.

Eccli. cap. 24 v. 20.

Sur I. April. de S. Wallerico.

Refert Surius, Wallericum abbatem iter feciſſe hieme, & frigoris ſævitie compulſum, è via divertiſſe in ædes hominis quem minime profanum credebat. Sed hic multo acerbius frigus virum optimum excepit, ubi nec ſcintillã divini amoris reperit. Paterfamilias & loci judex, non in otioſos tantum; ſed & obſcœnos ſermones erumpere ceperunt. Hic VVallericus: Utique, ait, Euangelii legem meminiſtis? quoniam omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die judicii. At effrontes illi monitorem cachinno eludere, audaci⁹ loqui, & fœdiora etiam effutire. Cum iterum VVallericus: Volebam, inquit, caloris hic aliquid haurire corpori fovendo, ſed linguæ veſtræ gravius adurunt quã ullum frigus; expellor. vos videritis, qui hanc oris impuritatem ad Dei tribunal purgetis. At illi, Iret modo bonis avibus, ut qui etiam invocatus veniſſet; nec ullus nõſtrum, inquit alter, penulam tibi ſcindet, ut maneas. abi licet, abi. Sed & abeuntem dicteriis impuris impetebant. Non diſtulit ultor Deus, & obſcœnam linguæ petulantiam vindicta manifeſtaria caſtigavit: illum quidem cæcitas, hunc inguinaria lues invaſit. urgebant miſeri, & jam revocatum volebant, quẽ

Matt. cap. 12 verſ. 36.

linguis ejecerant: fruſtra. hunc fœda corporis putredo cito extinxit, ille diutius vixit, ſed productiore ſupplicio cœcus.

IV. Non immerito Rodulphus epiſcopus Eugubinus, vir ſanctiſſimus, fratrem ſuum natu juniorem, Petrum, flagellari, & quadraginta diebus, omni vino abſtinere juſſit, quod in familiari colloquio verbum laſcivius protuliſſet. Elzearius Comes Ariani, dynaſta integerrimus, has aulæ ſuæ leges condidit: *Zach. Lippeloo. 26. Iunii de S. Rodulpho. Idem 27. Septemb.*

1. Diebus ſingulis rei divinæ intereſſe.

2. Singulis hebdomadibus de peccatis confiteri.

3. Singulis menſibus divinam menſam accumbere.

4. Aut caſte vivere, aut domo cedere.

5. Non teſſeris ludere, nec alio ſimili luſu ſe oblectare.

6. Iuramenris, verbiſque inhoneſtis ac turpibus penitus abſtinere.

O præclaræ leges & dignæ, quæ ad omnium ædium valvas figantur, unde & juvenes ſeneſque diſcant & magis ſapere, & cautius loqui. Mature igitur animum & os ad omnem verecundiam is componat, cui curæ eſt Caſtitatis eminentiſſima nobilitas. ÆDES. Sed quid in menſa, in conviviis, in circulis, in plurium conſeſſu faciendum, cum hæ verborum ſordes plenis faucibus ſparguntur? PARTHEN. Noſti quid ſuadeat Siracides? Sepi aures tuas ſpinis, & linguam *Eccl. c. 28. v. 28.*

nequam noli audire. Claudendæ ſunt aures impuris vocibus, & quidem primis. nam cum initium fecerunt, admiſſæque ſunt, plus audent. Qui ſermones ſpurcos non invitis auribus admittunt, ii caſtaneis ſimiles ſunt, ſed in ignem conjectis & violatis, quæ veſte jam ſciſsa non ſe produnt, non crepant, non ſubſiliunt, quod tamen faciunt integræ, & quarum tunica nondum rupta eſt. Ita prorſus ii, quos libidinis ignis jam aduſſit, cum laſciva audiunt, nihil obſtrepunt, non reprehendunt, tacent, ſubrident, nec frontem contrahunt, & quam hæc talia ſibi non diſpliceant, improbo ſilentio ſatis oſtendunt. His longe deteriores ſunt, qui ſpurce loquentem non tantum benigne audiunt, ſed & juvant, atque de ſuo addunt, faciuntque huic veſti propudioſam laciniam. Diogenes obſervans duos è ſcholaſticis in via ſermonem & capita conferentes, interrogavit alterum, in quod colloquium cum altero veniſſet; cum is quid ſibi narratum eſſet, exponeret, utrique plagas infligi juſſit, alteri quod tale quid narraſſet, alteri quod audiſſet. recte factum. Nec Chriſtianis hoc ignarum, quandoque tam graviter delinquere audientem quam recenſentem. Et quod de obtrectationis vitio, hoc etiam de impuro ſermone vere dicetur: diabolum æque in obtrectatoris ore, quã in auditoris aure deſultare: idẽ hic, & dicere talia, & audire, piaculum eſt.

O Cli-

O Clitomache, ô nobilis athleta ubi es, qui, ſi quis ſermones injeciſſet amatorios, ſurgere ſolebas & abſcedere. Ita, ſi quis importunior, prætextata verba jaciat, repercutias illum ſęviore ut minimũ vultu, aut cum Clitomacho ſubtrahas te ab ore impuro, ſi quidem carere velis hac aurium macula. In perpetua apud te ſtatione rubor excubet, verecundiæ ſignum, Caſtimoniæ præambula certaque teſtatio: oſtende ſaltem & tibi diſplicere, quod Deo nunquam placere poteſt. Paulum tibi denuo huc ſiſto: Nunc autem, inquit, deponite & vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam, turpem ſermonem de ore veſtro. Extremum hoc commendat, ut altius infigat. Mirum! erupturam tuſſim comprimimus, & fœdiſſimam hanc ſalivam vi erumpimus, eaque omnium aures conſpuimus. Ædeſime, ſicut cenſorius Dei oculus ubique nobis obſervandus, ita cenſoriæ Dei aures nuſquam non metuendæ: ſic loquamur, ut ſermo noſter, ſi non eloquentia, ſaltem pretioſus ſit verecundia.

Plutarch. lib. 7. q. conv. 7.

CAP. IX.

Septimum INCONTINENTIAE *incitamentum*, MALI SOCII.

VTi ſpeculum, etiam terſiſſimum maculam trahit ab anhelitu: ſic homo cetera optimus & caſtiſſimus,

mus à malorum ſocietate nævos reci-
Eccl.c. pit. Qui communicaverit ſuperbo, in-
13.v. duit ſuperbiam. In quibuſdam corporis morbis vehemens eſt contagio, ſed nihil contagioſius eſt corruptis moribus: facillime hi addiſcuntur, adhæreſcunt, transfunduntur ab uno in alterum. mali mores, contagioſiſſima lues. nec ullus efficacius perſuadet, quam qui vitia do-
Sen l. cet exemplo. Veriſſime Seneca: Verſat
de vita nos, inquit, & præcipitat traditus per
beata. manus error, alieniſque perimus exem-
c.1. plis. nemo ſibi tantum errat, ſed alii erroris cauſſa & auctor eſt. Primęvum hoc malum eſt. Vix Eva deliquit, & mox in ſocietatem peccati attraxit maritum. Hæc omnium fere vitiorum natura eſt, nolle ſolum eſſe, ſed velle cum ſocio atque comite perire. Age cum improbo, & brevi ſenties, quam blande invitet ut
Num. ſequaris, quo ille præit. Proclamat Mo-
c.16. ſes: Recedite à tabernaculis hominum
v.26. impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis
Iſ.c. eorum. Idem proclamat & Iſaias: Rece-
52.v. dite, recedite, exite inde, pollutum noli-
11. te tangere; exite de medio ejus.

Ægyptius ſervator Ioſeph tam exoſus eſt improborum ſocietatem, ut nec mortuus quidem inter eos morari ſuſtinuerit. Ideo ſuos ex Iſraele heredes jurejurando adegit, ut, ſi quando Ægyptum migrando desererent, ſecum inde cadaveris ſui reliquias aſportarent. Vo-

luit

fuit magnus hic Ægypti prorex nec cineres ſuos illaudatæ familiaritatis notam contrahere: & uti Ægyptios mores non probabat imitationi, ſic nec terram ſepulturæ: conſortium malorum omni modo fugiendum judicabat. Certum, qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Vnicus pravæ vitæ juvenis quam plurimos poteſt corrumpere: *Eccli. c.13. v.1.*

—— ſicut grex totus in agris *Iuve. ſat.2. v.80.*
Vnius ſcabie cadit, & porrigine porci;
Vvaque conſpecta livorem ducit ab uva.

Paſtoris eſt, morbidam ovem illico ſeparare, ne, dum parcit oviculæ, perdat gregem: cauti hominis eſt, omnem declinare amicum; omnes fugere ſocios, qui labem moribus affricare poſſint. Ea enim rerum natura eſt, ut cum bonus improbo ſe jungit, non improbus à bono emendetur, ſed bonus ab improbo contaminetur. Inter malos bonum eſſe, eſt contra torrentem natare. Quod quandoque fieri poſſe non negarim, ſed tam difficulter quam raro. Veriſſime Romanus Sapiens: Sumuntur, inquit, à converſantibus mores: & ut quædam in contactos corporis vitia tranſiliunt, ita animus mala ſua proximis tradit. Ebrioſus convictores in amorem vini traxit: impudicorum cætus fortem quoque & ſiliceum virum emolliit: avaritia in proximos virus tranſtulit. *Sen. l. 3. de ira cap. 8.*

Dum ſpectant læſos oculi, læduntur & ipſi. *Ovid. l.2. art.*
Idcirco, mi Ædeſime, melius eſt habere

malorum odium quam conſortium. Nemo vitioſus non aliquod nobis vitium aut commendat, aut imprimit, aut neſcientibus allinit: ſunt vitia quæ commendantur exemplo, alia imprimuntur ſermone, plurima allinuntur converſatione. tutiſſimum eſt omnes ſuſpectæ vitæ amicos ac ſodales cavere, & diſceſ-
Eccli. ſionem ab iis mature facere. proximus
c.3. periculo, diu tutus non erit: qui amat
v. 27. periculum, in illo peribit.

I. Minuta quædam animalia, ut ait Phædon, cum mordent, non ſentiuntur, adeo tenuis illis & fallens in periculum vis eſt: tumor morſum indicat. Idem pleriſque omnibus in converſatione malorum evenit: non deprehendunt quemadmodum, aut quando ſibi nocue-
1.Cor. rint, nocuiſſe deprehendunt. Ideo beatus
c.5.v. Paulus ſevere interdicens: Ne, inquit,
9. & commiſceamini fornicariis: ſcripſi vo-
11. bis, cum hujuſmodi nec cibum ſumere. Idcirco ante circumſpiciendum eſt, quibuſcum edas aut bibas, quam quid
Ibid.v. edas aut bibas: Neſcitis, addit Paulus,
6. quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit? Omni ævo ſic fuit: cum
Prov. perverſo perverteris. Salomon, patrem
c.1.v. induens ſapientiſſime monet: Fili mi, ſi
10.14 te lactaverint peccatores, ne acquieſcas
15.16 eis. Si dixerint: Veni nobiſcum &c. Sortem mitte nobiſcum, marſupium ſit omnium noſtrum. fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à ſemitis

eo-

eorum, pedes enim illorum ad malum
currunt. Viva vox & convictus ad do-
cenda vitia, & ſuavis & potens eſt per-
ſuaſio. habet enim vim præcepti fre-
quenter aſpici, audire frequenter. Soci-
um ergo improbum aut imiteris neceſ-
ſe eſt, aut inſecteris. utrumque vitan-
dum eſt,ne aut malis ſimilis,aut multis
inimicus fias, malorum enim ubique
plurimos invenies. Cum his verſare,qui
te meliorem facturi ſunt; hos admitte,
quos tu potes facere meliores, aut illi
te.Æqualium quidem uſus dulcior, ſed
ſenum aut hominum religioſorum tu-
tior eſt. Mulierum familiaritatem dam- *Baſil.*
nat Baſilius,non quia ipſæ ſint malæ,ſed *in cōſt.*
quia earum familiaritas: Danda,inquit, *mon. c.*
eſt opera, ut mulierum colloquia fun- *4.*
ditus fugiamus. Memento ſemper, ait
Hieronymus,quod paradiſi colonum de *Ad*
poſſeſſione ſua ejecerit mulier. Remove *Nepo-*
paleas, nondum extinctus eſt ignis cla- *tian.*
mat Vrſinus. ÆDES.Liceat interfari.Sæ- *S.Gre.*
pe ardua nimis erit hæc diſceſſio à con- *l.4.*
junctiſſimis ſodalibus. PARTH. Sit ar- *dial.*
dua, quia tamē neceſſaria, omnino faci- *c.11.*
enda eſt.Arduum remediū eſt ut vitā ſer-
ves, brachium aut crus dare præſecan-
dum:Chriſti tamen præceptum eſſe non
negabis: *Si manus tua vel pes tuus ſcanda-* *Matt.*
lizat te, abſcinde eum & projice abs te. *c.18.*
Quid ſibi conjunctius quis habet,quam *v.8.*
ſua membra? ea tamen ſæpe ſunt am-
putanda,immedicabile vulnus enſe reci-

dendum eſt, ne pars ſincera trahatur. Sic & amicus, Ædeſime, ſic & ſodalis aut ſocius quicunque amputandus eſt, ſi tibi noxius eſt. & quid hic cunctandum? multo melius eſt, familiaritatem amico quam Chriſto renunciare, & jacturam facere amicitiæ potius quam animæ.

II. O Petre, Petre! ô Eccleſiæ Petra, nec inferorum machinis ceſſura, unius tamen ancillæ vocula quaſſata! nimirum petra erat Petrus, quamdiu erat inter bonos. vix ab iis digreſſus, improborum contubernium adiit, & en tibi jam non petram, ſed arundinem. verbulo ſternitur, quæſtiuncula unica dejicitur, ad vocem feminæ virum exuit, & ex animoſo in timidiſſimum mutatur; negat eum ſibi notum, pro quo paullo ante millies mori obſtinarat; cujus ante pauculas horas ſanguinem hauſerat in menſa, cujus corpus epulatus fuerat, noſſe tamen negat, quem illamet ipſa hora ferro propugnarat; tamen noſſe negat eum, cui illo ipſo veſpere lavandos ac tergendos pedes porrexerat, paratus etiam manus & caput offerre huic balneo; & tamen noſſe negat, cui carceris & mortis ſocietatem ſanctiſſime pollicitus fuerat: & tamen, eheu, & tamen hunc ipſum amantiſſimum omnium & notiſſimum hominem negat ſibi notum, negando jurat, jurando deteſtatur. O Petre, inter Apoſtolos cordatiſſimus eras Domini defenſor, inter facinoroſos timi-

timidiſſimus es diſertor. Nempe aliud eſt aula Caiphæ, aliud cœnaculum Meſſiæ; aliud Apoſtolorum, aliud ſunt colloquia ſicariorum: inter illos noſcitur Chriſtus, inter hos negatur. Tantum habet momenti ſocietas bonorum, vel improborum; illa virtutis, vitiorum hæc magiſtra eſt. & etiam nunc veriſsimum hoc: Cum electis electi, cum perverſis perverſi ſumus. Fugiamus, & illos tales moribus nigros caveamus ardenti ſtudio. Nominatim vero fugiendi nobis ſunt, qui & ipſi fugiunt, ſed conciones in templis, litterarias exercitationes in ſcholis; qui piorum librorum lectionem, ſacramentorum frequentationem negligunt, qui popinas & ganeas, qui convivia & ſympoſia, qui mulierũ amicitias, ſaltationes, choreas ſectantur, non ſine certo tam ſtudiorum quam ſalutis diſpendio, & ut verbo præcipiam, quiſquis otium non fugit, hunc tu maxime fuge. Otioſus ad omne vitium tam diſcendum quam docendum aptiſsimus eſt. Otioſus nec pios libellos, nec ſacras conciones, nec ſacramenta curat, nec templa. Pro libellis chartulas luſorias, pro concionibus compotatiunculas, pro templis choreas frequentat: & ut tempus ſuavius fallat, nunc ſolem ſomno excludit, & mero meridie ſtertit, nunc ambulatiunculas inſtituit, nunc muliercularum fabellas excipit; omnia agit ut nihil agat:

— *hic niger eſt, hunc tu Romane caveto.* Otioſus nemo eſt, qui non & vitioſus ſit. hunc talem ut vicinam peſtem conſortio noſtro excludamus mature.

III. Quod ſi etiã famæ nominiſque rationem habeamus, deterioris notæ ſocios quam maxime averſemur, niſi & tales haberi velimus, quales illi ſunt, aut illis contemptiores. Invaluit jam opinio, ab iis vivendi nos accipere ſimilitudinem, quibus cum verſandi hauſerimus cupiditatem. nec falluntur qui ſic opinantur; teſtem habent Salomonem:

Prov. c.13. v.20. Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: amicus ſtultorum ſimilis efficietur. Et uti vinum dilutum colorem mutat, etſi non omnẽ vini virtutem perdat: ſic boni nominis ac famæ colorẽ amittit, qui admittit ſocios tã dilutæ probitatis. *Ad Nepotian.* Hieronymus: Tales, inquit, habeto ſocios, quorũ contubernio nõ infameris: nõ ornentur veſte, ſed moribus, nõ calamiſtro criſpent comas, ſed pudicitiam habitu polliceantur. Talis quiſque cenſetur, qualis eſt, quicum verſatur. Noſti; aves concolores ſimul volant. Vis noſſe hominem? attende quorum familiaritati aſſueſcat. amicitia pares, aut accipit, aut facit. Ergo, qui probus, qui honeſtus vult videri, & proborum & honeſtorum amicitiam amet, & ambiat. qui penſi non habet famam, & omnium indiſcriminatim amicus fit, brevi plurimos numerabit titulos, ſed parum ſpecioſos.

Augu-

Auguſtinus ſenex, de ſeipſo juvene *Aug.* queritur, &: Præceps ibam, inquit, tan- *l. 2.* ta cæcitate, ut inter coætaneos meos *confeſ.* puderet me minoris dedecoris quam *c. 3. 9.* audiebam eos jactantes flagitia ſua, & *& 10.* tanto gloriantes magis, quanto magis turpes eſſent: libebat malum facere, non ſolum libidine facti, verum etiam laudis. Quid dignum eſt vituperatione niſi vitium? ego, ne vituperarer, vitioſior fiebam: fingebam me feciſſe quod non fecerã, ne viderer abjectior quo erã innocentior, & ne vilior haberer, quo eram caſtior. Ecce cum quibus comitibus iter agebam platearum Babyloniæ, & volutabar in cæno, tanquam in cinnamomo & unguentis pretioſis. O nimis inimica amicitia! ÆDES. Non adeo metuendi ſunt, quia niſi me fallo, pauci ſunt, qui tam profeſſæ ſint impietatis, ut prima fronte flagitiorum licentiam vendant. PARTH. Vt ut eſt, eorum certe pauci non ſunt, qui lupum ovina pellicula tegunt, & in quorundam familiaritatem eo blandius ſe primo inſinuant, quo deinde pernicioſius inſtigant ad peſſimam libertatem. In hos apte convenit illud: *Homo homini lupus.* Fugiamus, Ædeſime, fugiamus blandientes hos lupos. turpis, & plerunque ſera nimis eſt cantilena: *Societas me perdidit.* At ridebimur ut inhumani & agreſtes? rideant, modo non noceant: carior nobis ſit pudicitia & integritas, quam ut ob eorum

rum riſum, fieri velimus fletu & lacrimis digniſſimi. Qui vitare vult farinam, & veſtium pullarum candidos nævos, nonne molam vitat? qui vultus atrorem metuit, nonne Cyclopum fornaces, & fabrorum ferrariorum officinas declinat? idem & nobis hîc faciendum, idque tanto magis, quia vitia pelliciunt, ſerpunt, tranſiliunt. Apollonius Thyanæus ſapienter hoc unum à Diis petiiſſe fertur: *Noſſe bonos, malos vitare.* Optimæ preces. Nos idem, ſed à Deo precemur: bonos & noſſe & imitari, improbos & odiſſe & fugere.

Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 7. Genial. dier.

CAP. X.

Incontinentiæ primi effectus: CORPVS DEBILITAT, OPES PERDIT.

FInivi, Ædeſime, primos duos verſiculos, qui Incontinentiæ invitamenta continent:

Otia, Menſa, Libri, vaga Lumina, Verba, Sodales:

Hæc tolle, hanc minue, hos muta, hæc claude, hæc fuge, vita hos.

Verſuum horum ænigmata & ſcrupos, uti petieras, in lucem dedi. Et ſi quidem ænigmatiſtes tuus eſſe debeam, etiam alteros illos verſiculos aliqua luce perfundam, ſunt iſti:

Corpus, Opes, Animam, Ingenium, Famam, Virtutes:

Debilitat, perdit, necat, impedit, inficit, aufert:

In-

Iubes pergere? ÆDES. Quæſo te, Parthe-ni, ceremonias & delicias omitte, ſi per-mittis, jubeo: ſi reſiſtis, oro & obſecro. Et hoc de me ſcias velim, moras à me non ſentiri dum tu differis: ab ore nar-rantis pendeo. Nec tibi faſtidio ſit, audi-torem habere unicum: nos alter alteri ſat amplum theatrum ſumus. PARTH. Er-go deducamus ſermonem, ad uſque um-bilicum diei, poſt verbis ſaturi, è patinis pranſuri.

Primula verba utriusqae verſiculi ſunt,

CORPVS DEBILITAT.

Non in animum tantum libidinis toxi-cum graſſatur; ipſum etiam corpus e-nervat & fœdat, cui & vires & valetu-dinem bonam ſubducit. Hîc ego falcem meam ſubſtringo: medicorum hæc res eſt, & illorum pronunciatis affirmanda. Vnicum produco teſtem, qui unus pro mille dicat, quam Venus inimica ſit va-letudini. Hippolytus Guarinonius, vir inter medicos etiam ſcriptis clarus, anno Chriſtiano milleſimo ſexcenteſi-mo decimo librum typis vulgavit, in quo humanæ gentis multiplicem, qua vitam, qua mores interitum deplorat: Hic, libro quinto, ſexageſimo capiti, hunc præfigit titulum: Naturalis demon-ſtratio & confirmatio, nullam peſtem ad corruptionem humanarum virium, deflorationem juventutis, & inexpecta-tam humanæ vitæ præciſionem, æque facere quam Venerem. Ejuſdem libri,

capiti

capiti ſexageſimo ſecundo hanc præmittit inſcriptionem. Præclara & illuſtria teſtimonia Phyſices & Medicinæ Antiſtitum, quod majus in orbe malum non ſit ad immaturam & præproperam mortem accelerandam, quam Venus. Ejuſdem libri quinti, capitis ſexageſimi tertii hoc eſt proloquium: Continentiam & Caſtitatem ad diuturnam valetudinem & vitam, non optimum ſolum & præſtantiſſimum eſſe remedium, ſed multo nobilius quid, humanæque rationi convenientius digniuſque, quam illicitam Venerem, aut etiam licitum conjugium. Audis, mi Ædeſime, quod nominatiſſimus & regius olim medicus, pro cælibe vita contra Venereã improbitatem teſtimonium dicat, vel in fronte ſolum dictorum capitum? Rationem & argumentorum pondus hîc omitto.

Tom. 5 *hom. Quod nemo læditur &c.* I. Chryſoſtomum huic teſtem adjungo, agnoſce illius verba: Qui in deliciis & luxuria vitam ducunt, reſoluta quidem corpora, & omni cera molliora circumferunt, atque agmine quodam infirmitatum repleta, & eis eſt vita ſemper cum medicis & medicamentis: ſenſus autem ipſi tardi, graves, obtuſi, & quodam modo jam ſepulti. Magnus teſtis in rem præſentem: Contra vero non animi tantum bona, è limpidiſſimo pudicitiæ fonte promanant, ſed etiam flos, venuſtas, vires corporis, vita ſanior, ſenectus tardior. Non immerito & Continen-

tinen-

tinentia illud glorietur: Flores mei, fru- *Eccli.*
ctus honoris & honeſtatis; in me gratia *c.24.*
omnis vitæ. Ex te nunc, Ædeſime, ſciſci- *v.23.*
or, ecquid ſentis de tot Anachoretis, *& 25.*
qui in tanta cibi potuſque & parſimonia & penuria, tot annis produxerunt vitam: non illis hanc longævitatem à Caſtitate potiſſimum conceſſam cenſes?

Simeon Stylites, illud Orbis miraculum, ille perdius atque pernox ſtator, per continua jejunia, ad annum centeſimum nonum pervenit, at, ut ſcias, uxorem nunquam habuit.

Antonius Magnus, cui Orbis pro libro fuit, centum & quinque annis vixit: at conjugem ignoravit.

Paulus, primus Eremicola, centeſimum decimum tertium annum attigit: at ſemper virgo permanſit.

Hilarion, pauperrimus monachus, & à ſole nunquam comedere viſus, vitæ annis octoginta quatuor, nullam uxorem duxit.

Panuphius, qui plurimis annis ſolo pane victitavit, nonagenarius evaſit, & conjugium neſcivit.

Macarius, annum nonageſimum exceſſit perpetuis jejuniis: nuptias nunquam celebravit.

Arſenius Arcadii & Honorii Imperatorum Præceptor, ad centum viginti annos ætatem detulit: epithalamium ei nemo cecinit.

Romualdus Italus gente, hanc ipſam

ætatem attigit, cultu victuque aſperrimo: virginitatem ſemper coluit, & animi candorem jugalibus illecebris longe prætulit.

Franciſcus de Paula, ſemel de die, pane & aqua ſe refecit, idque poſt occaſum ſolem, nonageſimum tamen annum ſuperavit, & jugi Caſtitate floruit.

Hieronymus Stridonenſis laborioſam & exhauſtam fame ſenectutem ad octogeſimum annum protulit, Caſtitatem tam ſervavit integre, quam copioſe laudavit.

Beda ab ætatis ſuæ anno ſeptimo, ad nonageſimum ſecundum, in Religione virgo vixit, conjugii penitus ignarus.

Remigius, Pontificis Rhemenſis officium geſſit (quod rarum, & neſcio an cuiquam alteri conceſſum) annos totos ſeptuaginta quatuor. Vnde Iubilæus nominabatur. univerſe nonaginta ſex annorum fuit, cum obiit: torum maritalem nunquam attigit.

Martinus Turonenſis, octoginta ſex æſtates, Vdalricus Patavienſis Præſul centum quinque, Epiphanius centum quindecim autumnos vidit. crebra his ſanctiſſimis viris obſervata jejunia, Virginitas perpetua.

Longum, nominare ſexcentos alios, quos parſimonia, & eorum quæ aviditatem evocant, modus, & Caſtimonia ad longam ſenectutem perduxerunt. Reperies hodieque non paucos, qui ve-

ne-

nerandam ſuam eruditamque canitiem partim abſtinentiæ, partim Caſtimoniæ, jure optimo adſcribant. Cœnobia ingredere & hominum Religioſorum ædes, invenies complures, qui ſexaginta, ſeptuaginta, octoginta, etiam nonaginta hiemes tolerarint, vitæ tanto longioris, quanto continentioris. Ante annos non multos, ad materteram meam in paupertino cœnobio monialem reviſi, & ut ſermo ibat, quæſivi, quot jam annis illic ſerviiſſet Deo? reſpondit: quadraginta: obſtupui ad hanc vocem, & mox eam ſerio intuitus, ex oculorum fide, viginti annorum virginem pronunciaſſem. Igitur Deo, inquam ego, gratias ampliſſimas memineris: extra Religionem nec virium iſtarum, nec hujus coloris eſſes; jam obiiſſes, aut tumbam proxime ſpectares. Hoc etiam vitæ continentis merces eſt, quæ quos cælibes, hos & longævos facit. Et quis enim ille, dic Ædeſime, tam ferreus & aheneus, qui conjugii vinculis implexus, inter tot quotidie recurſantes curas, mœrores, angores, infortunia, æque ſanus ac vegetus vivat, quam is qui hoc unum curat, ut Deo ſuo placeat? Illis aliis tot corpora ſunt veſtienda, tot ventres ſaturandi, tot morbi curandi, tot calamitates deplorandæ, tot funera lugenda, toties pæne moriendum, quoties liberorum aut nepotum unus extinguitur.

Sed mittamus valetudinis & vitæ

diſpendia in conjugio : quot adoleſcentum & juvenum ſanitas & vita in hoc uno malignæ Veneris Euripo naufragata eſt? dic mihi,unde bubo,ſcabies Gallica,aliique innumerabiles morbi in humanum genus,velut ex inſidiis prorumpunt, niſi ex hoc uno libidinis latibulo?

II. De opibus, quas uti vires, licentior & libidinoſior vita ambedit, vix eſt quod addam. Vere,prout verſiculus monet, OPES PERDIT Incontinentia. Res liquet, peras & marſupia mirum quantum ab impuro amore exenterari. caſtus amor ſine impenſis eſt gratuitus, inter duos pluresque reciprocatur: ſpurcus & Venereus tam manus auro injicit quam animo: hic illa cantilena occinitur : aut da,aut non ama. ah! quot miſeri amatorculi poſt Paupertati fecere ſtipendia, qui prius Veneri. Euangelicus ille prodigus, quam belle & quam facile omne ſuum patrimonium inter impuræ vitæ homines decoxit? Iacta ipſi eſt alea;cuncta abſorpta ſunt ; perierunt univerſa, non naufragio,non ægritudine,non ſiniſtro caſu, ſed *vivendo luxurioſe*. Non tot abſorpſit rates charybdis vorax;non tot abſumpſit noxios Athenienſe barathrū, quot emunxerunt tales amicæ aureos in ejuſmodi luxu. ita bonus ille juvenis, porcorum demum conviva factus eſt,ubi meretricum ſympulo eſſe deſiit. Prodigium eſt, quod addo. Fuit priſco ævo juvenis, cui Mundus nomen (nihil

minus ei conveniebat) qui Paulinam pudicam matronam ad inhoneſta ſollicitavit; ejus pudicitiam ut auro expugnaret, viginti drachmarum myriadas, hoc eſt, viginti millia Philippeorum ſpopondit, ſi votis haberet obſequentem. Vah! quod hoc inauratæ petulantiæ portentum eſt? Noſti quid Demoſthenes prudentiſsime, Laidi pro nocte decem millia drachmarum ſtipulanti, reſponderit? *Tanti pœnitere non emo*. Quam vere hoc à te dictum, mi facundiſsime orator, inhoneſtæ voluptati individuum comitem ire POENITENTIAM. Quis unquam Veneri vel horam, vel momentum ſervivit, quem impuræ ſervitutis hujus nõ pœnituerit, & puduerit? ÆDES. Oraculum fundis, Partheni: & priſcis etiam illis notum fuit, ubi mel eſt, ibi & fel eſſe; & ubi uber, ibi tuber reperiri. PARTH. Atque, ut eſt in fabulis, litigarunt olim, Iove judice, Voluptas & Dolor; neque illa huic, neque hic illi in ullo ceſſurus videbatur. Ad quos Iupiter: Bene eſt, inquit, ita vos componam, ut dirimi nequeatis. atque ita diſsidentes adamantino & inenodabili vinculo colligavit, velut fugitivos ſervos, ut neuter neutrum poſsit effugere: inde nunquam non ſimul ſunt. Mirum, quam eleganter Mediolanenſis Pontifex Ambroſius, Voluptatem producat, hunc in modum facundam: ille apud me primus, qui omnium perditiſsimus; ille meus eſt, qui

ſuus non eſt; ille mihi gratior qui ſibi nequior. Calix aureus Babylonis in manu mea, inebrians omnem terram; ex poculo meo biberunt omnes gentes. Hipponenſis Præſul Auguſtinus quam vere: O voluptates, inquit, quam faciles aditus habetis, dum ſuadetis! & quam difficiles exitus habebitis, cum perimetis? Dum ſuadetis, iungitis; ſed poſtquam ſuaſeritis, uſque ad mortem animæ pungitis. Habemus ergo jam illuſtria duo præmia libidinis: Corpus effætum, & depletum exhauſtumque marſupium.

Cap. XI.

Incontinentia effectus alteri: ANIMAM NECAT, INGENIVM IMPEDIT.

NEc ſola hæc, nec ſumma mala ſunt impuræ Veneris. Parum illi eſt vires & valetudinem corpori, crumenæ numos ſubtrahere: Nobiliore præda, & vero ſpoliis opimioribus triumphat. Animam impuri peſſundat, & necat. Hoc illi quidem cum ceteris vitiis commune eſt, animum *æternæ mortis* reum ſtatuere. Sed hoc & facilius & celerius facit, quam fere ullum vitiorum. Hic enim vel una atque unica cogitatiuncula impura, eaque ſola, quam noſtrates Theologi delectationem moroſam nominant, æternis flammis obnoxii reddimur. Abſit facinus, abſit pa-

trandi facinoris voluntas, æternæ tamen morti ille ſe objicit, qui vel ſolum impuriorem cogitatum, in oblectationē ſciens volens admittit. Hoc Auguſtino credes, apertiſsime id pronuncianti: Totus homo, ait, damnabitur, niſi hæc, quæ ſine voluntate operandi; ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiam remittantur. *Lib. 12. de Trin. c. 12. & ſen. d. 24.*

Recte caſtiſsimus Bernardus, cum flagitioſas per puellam inſidias ſibi ſtrui adverteret, *latrones, latrones*, exclamavit. Sane latro eſt omnis Venerea libido; latronum ritu amplexatur ut perimat; oſculum mentitur cum Ioabo, ut ſicam infigat in Amaſam quem ſalutat. Et Senecæ monitum eſt: Voluptates præcipue exturba, & inviſiſsimas habe latronum more; in hoc nos amplexantur ut ſtrangulent. Ah! quanti perierunt ab hac una peſte? Et quod lacrimis dignum, etiam fortiſsimi, etiam ſapientiſsimi, &, quod mireris, vel etiam ſanctiſsimi; Samſones, Salomones, Davides, hoc uno telo corruerunt. Et nos qui ſtabimus, qui nec Samſone fortiores, nec Salomone ſapientiores, nec ſanctiores Davide ſumus; præſertim cum pericula noſtra ſic amemus, ut in ea proni magnoque niſu ruamus, & plerumque toti procumbamus in voluptatem? *Epiſt. 51. ſine.*

Memini ego & horreo, quoties id me-

memini, à Præceptore meo me audire, ſi centeni juvenes inferorum flammis addicantur, è centenis iſtis, nonaginta novem, ob hoc, de quo loquimur, vitium Carnis damnari, centeſimum demum ob aliam aliquam graviorẽ noxam. ÆDES. Conjectura hæc mihi non incredibilis eſt. PARTH. Nec mihi certe. immobilis ſtat ſententia in impuros jam lata: Hoc enim ſcitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod eſt idolorum ſervitus, non habebunt hæreditatem in regno Dei. *Ad Epheſ. c.5. v.5.*

I. Memoriam quoque &, ingenium ab hac fœdiſſima lue afflari & corrumpi, nimis quam certum eſt. & veriſſime Philoſophorum Deus Ariſtoteles, Venerem amentiæ præfectam ait. *Lib.2. Rhet. c.24.* Scholas obſecro & gymnaſia luſtremus: hîc tu mihi adoleſcentem aut juvenem da, qui una & Veneri litet & Apollini, qui ſit ingenioſus ſimul ac eruditus, & tamen parum caſtus. Monſtrum hoc mihi foret, albo ſimillimum corvo. Non ſine myſterio Muſæ Virgines finguntur à poëtis: male ſimul habitant libido & eruditio. De talibus veriſſime Comicus: *Terentius Heaut. act.4. ſcen.1.*

Neque jus, neque bonum aut æquum ſciunt,
Melius, pejus, proſit, obſit; nihil vident,
Niſi quod libido ſuggerit ——

Et Clau-

Et Claudianus meus, poëtarum ocellus, aſſentitur:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitriis, hebetat caligine ſenſus.

Et vero ſi lubet, bibliothecas obeamus, & gnave indagemus, an plus librorum ſcripſerint cælibes & caſti, an vero vinculis uxoriis attenti. Et qui poſſit, fac velle, Venereis facibus vel leviter aduſtus, ea tranquillitate animi & ſerenitate, qua opus eſt, tractare libros? quid ſani ſenſus, aut eruditæ cogitationis, è tali cloaca (da veniam verbo) effodias? in impuro & ſordente vaſe male ſervaveris opobalſamum, & divinæ paginæ oraculum eſt: In malevolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis. In fonte cœnoſo ac turbido nil liquido ſatis ac perſpicue cerni poteſt. *Sap. c. 1. v. 4.*

CAP. XII.

Incontinentiæ effectus tertii: FAMAM INQVINAT, VIRTVTES OMNES EXTIRPAT.

AD gemini verſiculi finem, & una ſermonis antemeridiani, tendimus. Incontinentia in famam & Virtutes graſſatur; illam *inquinat*, has *extirpat.*

pat. Hieronymi voces hîc jure uſur-pem : O luxuria, ô ignis infernalis cujus materia gula, cujus flamma ſuperbia, cujus ſcintillæ prava colloquia, cujus fumus *infamia*, cujus cinis immunditia, cujus finis gehenna. De jactura famæ non eſt quod longe differam; res ipſa loquitur, nullum certe vitium eſt, quod plus erubeſcere nos cogat quam hoc, de quo ſermo eſt. Merito plurimum pudoris habet & ignominiæ, quod plurimum habet inſaniæ & turpitudinis. Nec ægre credam, plurimos hominum, tum demum perfide mutos eſſe incipere, cum hoc genus flagitii in confeſſione prodendum eſt. nec crebrius violari Pœnitentiæ ſacramentum, quam ab ſilentio commiſſæ obſcœnitatis. O tetrum flagitium! quod non tantum letalem plagam imponit, ut alia, ſed & medelam excludit, & hoc unum agit, ut quem ſemel nexuit, nunquam manu mittat. Nec illi ſatis læſiſſe, pecuniam abſtuliſſe, ingenium fregiſſe, memoriam hebetaſſe, jugulaſſe animam, niſi demum & famam rapiat, probique nominis theſaurum intervertat crudeli prædatione. Neque hoc mirum in hoſte omnigenarum Virtutum, & amico Vitiorum omnium.
ÆDES. Enimvero, Partheni, hoc ultimum nondum ex toto perſuaſiſti:
habent

abent Virtutes ſuum quæque ho-
tem, habent & Vitia ſuum quod-
ibet adverſarium. PARTHEN. At
go te, mi Ædeſime, hic quidem in-
ffenſo pede ire velim, nec quidquam
ubſiſtere, aut addubitare. Non re-
racto dixi, idque levi opera planum
acio. Libido ſic immutat hominem,
t nec homo quidem maneat, vere jam
ecus, poſt exutum turpiter homi-
em. Da mihi juvenem, ejuſmodi
purcitiarum amantem, & vide quid in
llo ſolidæ virtutis reperias? exulant
irtutes, ubi libido victrix imperat.
Canit olim Venuſinus vates de juve-
e ſui juris facto:

Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper.

Veriſſimum id eſt de homine obſcœ-
iarum ſordium non puro: Cereus is
ſt, non in unum aliquod, ſed in o-
nne prorſus vitium. Principio qui-
lem, non negabis, credo, ſi ſuper-
iæ eos ſtudere dicam, qui laſcivis ocu-
is probari ſe cupiunt; qui comptuli,
qui munduli, & nitiduli è meris pi-
gmentis & nitelis formam ſibi ad-
ſtruunt, & hoc maxime agunt ut pla-
ceant. At avari forſan hi tales non eſ-
e videbuntur: non ſint etiam; at e-
unt certe prodigi, quod æque vitio-
ſum eſt & turpe. Imo quod monſtro-
iſſimum merito dicas, frequenter iſti,
& avari

& avari ſunt ſimul, & effuſi. Ab h
pecunias avariſſime compilant, ut ha
beant quod in iſtos per prodigentia
effundant. Parentibus rapiunt, mer
tricibus donant.. Invidia plenum e
ſe amorem Venereum nemo neſcit. V
teres tibi tragœdias recantari vis
Trojæ labores & excidium, ſed & plu
rium civitatum, imo & regnorum
verſiones id ſatis loquuntur. De gu
la, non eſt quod multis aſtruam. i
aperto eſt, monſtrum eſſe libidine
ſine gula. Sed neque familiariores a
micos reperies quam deſidiam & luxu
riam, otium & Venerem. Conſign
cum Tullio, qui in Catone Majore
Archytæ Tarentini verba ſic refert
Nullam capitaliorem peſtem, quam
corporis voluptatem hominibus à natu
ra datam. Nec multo poſt ſubjungit
In Voluptatis regno Virtus conſiſter
non poteſt, quocirca nihil tam dete
ſtabile, tamque peſtiferum quam vo
luptas, ſiquidem cum major eſt & lon
gior, omne animi lumen extinguit
At vero Salomoni magis credes quam
Ciceroni, aut Deo de Salomone. Hun
ubi libido triumphavit, vitiorum om
nium mater idololatria turpiſſime ſu
jugum miſit. Quid virtutis remanſit in
Herode, poſtquam victas manus de
dit Herodiadis petulantiæ, cujus ince
ſtum non lacrimis, ſed cruoris rivuli
deplo

ploravit inſontiſſimi Baptiſtæ præcim caput. O luxuriam! ô charybdin, æ omnes animæ vires, imo & corris, quin & omnem virtutem gulo- abſorbet abliguritque. ÆDES. Peraſades, Partheni, & me in tuam ſenntiam trahis vel invitum.

I. PARTHEN. Ædeſime, ſubo quid velis. Epilogum expectas, & loqui deſinam. Dentes credo tibi uriunt in cibum. nec mirum—ſea jam linea tangitur umbra. meriem eſſe, & mihi ſtomachi mei horogium dicit. Sed quæſo te, patere, erque ſuam prius & memoriam & tientiam exerceat, quam menſam cumbat. Revocemus in cumulum ſynopſin, quicquid horis antemerianis ſuper NICETAE noſtri victoa prorſus obſtupeſcenda diſſeruimus. nisi me fallit memoria, ordinem inc ſervavimus.

Sermonis caput NICETAS fuit, re victor, vere major elogiis noſtris ibuſcunque. Quidquid illecebram, quidquid artis aut fraudis, quidid machinarum Incontinentia, ſeu, bido habuit, in NICETAM exdivit. Omnia tentavit fœdiſſimus apido, omnia ſuperavit caſtiſſimus ICETAS. dolos, artes, fucos, udes, vim omnem expunxit; techs, illecebras, machinas eluſit univerſas.

verſas. Novo auſu & robore plane ad
mirando ſuum debellavit hoſtem
Hanc ei victoriam dum mirabundi gra
tularemur, ſermo nos ſuaviter ad In
continentiæ armamentarium deduxi
Hîc duplicis generis arma reperimu
Invitamenta & Effectus Incontinentiæ
illis oppugnat, iſtis jugulat. Ita pri
mum laceſſentis Incontinentiæ telu
eſt OTIVM, horribilis catapulta con
tra omne genus bonarum actionun
Alterum Incontinentiæ telum oleo l
tum, ut ſit penetrabilius, GVLA eſ
Serm. De hac notum illud Ambroſii: Satu
40. ritas Caſtitatem prodigit. Et ſane plu
res occidit Gula quam gladius, fuit
que ea ſemper plurimorum malorun
fomes. Tertium & Quartum Inconti
nentiæ telum, LIBRI, & PICTV
RAE laſcivæ. Rariſſimum eſt his tan
gi, & invulneratum vivere. Quin
tum, OCVLORVM LIBERTA
Abunde, reor, demonſtravimus, quan
tum veneni per oculos attrahamus in a
nimum. Beatus ille, qui oculorur
ſuorum dominus, ſeduci ſe ab illis no
ſinit. Sextum Incontinentiæ volatil
illicium SERMO IMPVDICVS
multiplex hîc malum, & audientiur
& loquentium. Septimum trabale te
lũ Incontinentiæ SOCIETAS PRA
VA. contra piceatam hanc tragulam
nemo nimium munitus erit aut cautu
alieni

lienis exemplis, & ſocietate plurimi
ereunt, qui perire ſe neſciunt.

II. Atque his armis oppugnavit
ICETAM Libido. Initium pugnæ
b illo hortenſi Otio cœpit, cum for-
ſſimus juvenis, ad molliſſimum lectu-
ım deduceretur, tanquam illic ſuaviſ-
me meridiaturus, ubi hortus variam
oluptatem velut offertam epulis men-
ım jam explicaſſet. Poſtquam ergo
eſupinus in toro juvenis, blande alli-
atus eſt, petulantiſſimæ mulieris com-
ta facies, libris & picturis ad nocen-
um longe peſtilentior, caſtiſſimis il-
us oculis ſeſe impudenter ingeſſit.
Hîc audire aut aſpicere; hîc tangi aut
ıngere, extremi res erat periculi. ad
ıllendos oculos forma, ad inducen-
um animum verba incitabant compo-
tiſſima. Et quid ſocietate hac poterat
ſſe periculoſius, quam ſolum à ſola
c deprehendi? Vicit tamen, vicit
ICETAS univerſa hæc Inconti-
entiæ invitamenta. In lectulo deli-
atiſſimo, etſi vinctus, minime tamen
tioſus, voluptatem paratiſſimam pe-
itus exoſus, ad pictam ſupra omnes
nagines feminam neutiquam curioſus,
d omnes oculorum illecebras cœcus,
d mellitos verborum globulos ſurdus,
'enereæ hujus ſocietatis fortiſſimus
dverſarius, invictus, inexpugnabilis.
Quia ergo Incontinentiæ tela, quibus
expu-

expugnare ſolet, incaſſum ceciderunt, arma etiam, quibus ſolet jugulare, fruſtra fuerũt. Recordariſne, Ædeſime, quos Incontinentiæ ſtatuerimus *Effectus?* & hi arma ſunt illius, quibus, quos expugnarit, necat. Primus ergo Incontinentiæ *Effectus*, corpus viribus; Alter, crumenam numis exhaurire: Tertius, animum occidere: Quartus ingenium hebetare: Quintus, famam inquinare: Sextus demum, virtutes omnes extirpare. Atque de his, etſi ſtrictim & ordine nonnihil inverſo, prout verſiculi ſuggerebant, jam egimus.

Nunc menſa & prandium nos vocat: Adeſdum, meus hodie conviva eris, ſed non aſymbolus. Tres tibi quæſtiunculas ponam, quæ à propoſito ſermone, ſimul & à menſa non abhorreant. Prima erit: cur Apiculæ volucres innubæ, & virgines aviculæ, Cereris famulæ vocentur; quos illæ flores non tangant, quos homines non pungant, quo flore maxime gaudeant quo etiam ſpectat quid mel virgineum, quid charta virgo, quæ virginea ſit membrana? ÆDES. Num hæc una eſt quæſtio? PARTH. Vna, ſed conglobata. Altera: quæ herba, & oculos acuat, & Caſtitatem; & quæ avium tam vivæ quam mortuæ, ſeu, tam natura ſua quam eſu noſtro, ſint caſtiſſimæ, & quid apud homines religioſo[s]

lactuc[a]

lactuca & hordeum, quotidiana pœne fercula ſibi velint? ÆD. Vt video, mille me quæſtionibus petes. PARTH. Ne diffide: reperiemus reſponſa. Poſtrema, quæ rerum delicatiſſimæ, quæ irreparabiles? in utroque ordine numerabis, jam præſciſco, Virginitatem. Eamus: niſi tu Chamæleon ſis, & aëre vivas. De ceteris, jam pranſi colloquemur.

Imaginis ſequentis brevis explicatio.

Factum bonum: Cupido victus eſt. Væ victo. Vel pueri nunc miſello audent illudere. Ille quidem Cupidinis alam frangit, hic telum, iſte arcum. Eſt qui ſocio tergum præbeat, ut plura crucifixi vulnera faciat. Hic pharetram calcat, hic flagellum intentat, iſte Venereas chartas lacerat, ille digitis infame ſuſpendium exprobrat. Alius amatoriæ mercis ſacculum excutit, facem extinctam unus ad terram affligit; eſt qui ſaxis pendentem petat. Extrema omnia meritus eſt nequiſſimus puer, omnium ſcelerum magiſter. Semper illum prævolant Ardor & Petulantia, comitantur Fœtor & Immunditia, ſequuntur Dolor & Pœnitentia. Ergo mille cruces improbo Cupidini. Quiſquis es, cave hunc cæcum puerum; Aut tu illum jugulabis, aut ille te.

CVPIDO VICTVS.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

GEMINVS NICETÆ Benedictus, illuſtriſſimo itidem facinore.

PARTHENIVS.

IN Sanctuariis Mithridatis maximi Regis devicti (Plinius memorat) Cn. Pompejus invenit in peculiari commentario, ipſius manu compoſitionem antidoti, è duabus nucibus ſiccis, ficubus totidem, & rutæ foliis viginti, ſimul tritis, addito ſalis grano: & qui hoc jejunus ſumat, nullum ei venenum illo die nociturum. Satis veneni congeſſimus ante meridiem. Vis, Ædeſime, huic ſuum etiam antidotum quæramus? ÆDES. Fruſtra hoc rogas: epulis tuis ſatur ſum, nondum tuis verbis. Pertexe telam, mi Partheni, quam orſus es. Venena noſſe, te auctore didici: diſcam etiam noſſe obſiſtentia venenis pharmaca: Tu mihi Mithridates ſis. Marſos, Ophiogenes, Pſyllos terrori ſerpentibus fuiſſe, narrat idem Plinius, & tactu ipſo ſuctuve medico percuſſos levaſſe. Anguis eſt incontinentia, fœcundiſſima veneno, & quos non icit? Partheni, è Pſyllorum familia te virum præſta, & ictis aut iciendis tactu medico ſuccurre. PARTH. Blande cogis.

L. 23. nat. hiſt. c. 8.

Ergo

Ergo progrediamur ſermone cœpto, & jam alterum à NICETA exordiū ducamus, cui nemo non acclamet:

Vicit NICETAS; exultet, triumphet NICETAS. Quod Seneca de ſuo Mutio, ego verius affirmarim de NICETE noſtro: Confecit bellum inermis ac mancus, & lingua trunca totum Veneris exercitum profligavit. Vicit. ÆD. Vicit excellentiſſime; tranſcendit pœne omnem laudum noſtrarum apicem: inimitabilis eſt. Et quis talem pugnam expetat, ut talem coronam referat? nil periculoſius, quam ſic pugnaſſe; nil tamen etiam glorioſius, quam ſic viciſſe. Parem, puto, NICETAS in hoc neminem habet; facinus illius eſt incomparabile.

PARTH. Sed habeat parem, conferri cum illo poſſint alii, hoc ipſum illius laudi accedit, quod ſic pugnarit, ut & alios ad ſimilem pugnam animarit, & pugnare docuerit exemplo. Benedictus, Magnus ille ſanctiſſimæ familiæ Patriarcha, poſt NICETAM feliciſſime pugnavit. Hoſtem exadverſo ſtantem, & quem oculis deſignaret, non habuit; ſeipſum vicit, Cupidinem triumphavit, quē non vidit. Vis narrem & hoc prælium? ÆDES. Et niſi ſponte animi faceres, conarer cogere. Tu perge modo; quo diutius hæc audio, hoc avidius. PAR. Neq; Benedictus ſine ſanguine pugnavit, in hoc pœne ſuperior NICETA,

quod non os ſolum ſed omnē corpus cruentarit, magnanimo volutatu per ſpinas. Et quæſo liceat per te, Ædeſime, pugnam hanc Benedicti, penicillo pauſlo moroſiore depingere.

I. Sed antequam gradum promoveam, nonnemini ſatisfaciendum cenſeo. Quid? (dicat aliquis) viro ſceleris tā puro, vitæ tam integro, aries tam impurus inſultet? Benedictum etiam ſpurcus Cupido laceſſat? repugnat hoc tam ſublimi ſanctimoniæ. Imo propugnat hoc tam ſublimem ſanctimoniam, quæ nunquam fuiſſet tanta, niſi ſic fuiſſet tentata. Ne mireris, ô bone, & ſi neſcis, vel à priſco ſcriptore hoc diſce. Hos itaque Deus, inquit Seneca, quos probat, quos amat; indurat, recognoſcit, excercet: bonum virum in deliciis non habet: experitur, ſibi illum præparat. quid miraris, bonos viros, ut confirmentur, concuti? non eſt arbor ſolida, niſi in quam frequens ventus incurrit, ipſa enim vexatione conſtringitur, & radices certius figit. Et cujus virtus ſine adverſario non marcet? laceſſita vero, multum ſibi adjicit; erigitur cum tangitur, & impellitur: omnia adverſa exercitationes putat.

Lib. de Providentia.

Talis Benedictus, qui molliter habendus non fuit, quandoquidem in tantum belli ducem eligendus. Deinde bella hæc & rebellionem carnis vetare quî poſſumus? non magis quam Pandari

ſagit-

ſagittam Menelaus arcere, quam ille furtim & à ſociis tectus immiſit. Et quamdiu duæ illæ partes, animus & corpus, junctæ concordia quadā diſcordi; quamdiu divinæ auræ, moles illa cibo tantum (ut Poſſidonius) recipiendo habilis adtexitur, tamdiu inter eas male convenit, utique cum de imperio agatur, aut ſervitute. Regnum utraque pars exambit. Et magis illa quæ non debet. Terra attollere ſe ſupra ignem ſuum conatur, & cœnum hoc ſupra cœlum. Hinc in homine diſſidia, turbæ, & velut aſſidua quædam velitantium inter ſe partium pugna, cui duces & Imperatores, *Ratio & Opinio*. illa pro animo, & in animo: hæc pro corpore, & in eo pugnat. Senſit hanc pugnam & Benedictus. quia homo, quia mortalis, quia unus ex nobis. Sed ſenſit, non conſenſit. deprehendit inteſtini belli motus, ſed nec è ſtatu ſuo exceſſit, nec trepidus ſe vinci permiſit. Stetit, pedem contulit, manus conſeruit, & contra ſeipſum vires ſuas expertus eſt, quæ nunquam certam dare fiduciam ſui poſſunt, niſi plurimæ difficultates hinc & illinc irruerint. Sic verus animus & in hoſtis ſui arbitrium non venturus, probatur; hæc ejus obruſſa eſt. Videte ergo mihi quomodo Benedictus contra Benedictum, hoc eſt, ſeipſum pugnet: prælusionem attendite.

II. Adeſt avicula, ſed nigella, &

quales in Plutonis cavea ſunt. Adeſt ex Orco ſubmiſſa, tanquã una ex velitibus, & quæ prælio exorſum daret, docta prius à nigro illo magiſtro, qui ipſi Stygium AVE expedivit. Exequitur ergo quæ juſſa, & vices ſuas belle fungitur. Vultum viri ſancti circumvolat, alis decore remigat, & neſcio quid blandum ſuſurrat. Blandiri eam diceret, quæ inſidias ſtruebat, jugulum & ſalutem petebat. Pergit illa & circa Benedicti caput aſſiduo volatu auram circinat. Corvum crederes qui eſurienti Thesbitæ Cererem deportarat. Nec ſeſe ingerere ceſſat vel invito, adeo ut manu capi poſſet; ſed cruce, quam manus bene cauta efformarat, cedere cogitur, & in infernas caveas, unde ſubvolarat, remeare. Pugnam finitam creditis? nondum cœpit. Anteludium hoc hoc fuit & initium pugnæ: luſoriis tantum telis ater ille cornicen pulſus: & nondum vulnus, neque vera congreſſio, puræ ſolum à ferro haſtæ, ut olim, & obtuſi gladii in auras jactati. Iam primum decretorios ſtylos & pugnatorios mucrones cernetis, & à ludicris tranſitum ad vera & *verſa* arma.

Vix avolavit illa Cocyti merula, cum Acherontis Imperator claſſicum canere, omnem Veneris exercitum convocare, inflammare in prælium, inſtigare in Benedictum: illatam ſæpius ab illo injuriam exaggerare, prædicare ſuorum vires,

res, Benedicti extenuare, omnes dolis & fraudibus armare, tandem amandare, & victoriam polliceri. Ruit immunda phalanx ipſa Cypride duce, & facibus Avernali ſulphure ſtipatis, caſti pectoris mœnia it expugnatum. Ah, Benedicte! in te vadit pedes iſte Venereus, ni validus occurras, victus es. plures in te convolant Cupidines, quam olim Arceſilaus circa marmoream leænam effigiarit: E poëſi hoc natum putas, Ædeſime, & unum aliquod è ceteris figmentis? rem dixi, de modo quo dixi, non laboro, nec aliud ſacri codices loquuntur, qui ſæpe plures cacodæmonas; quid ajo? legiones totas in unicum hominem immiſſas afferunt. Et certe in Benedictum non ab uno tantum impetus; acies totæ in illum videntur pugnaſſe. Adeo enim faces illas tartareas ſenſit; adeo pectus exæſtuavit flammis non puris, ut vix amplius durare ſibi viſus contra tam late populans incendium. Et prope fuit ut loca illa deſerta deſertum iret, & in urbem rediret.

III. Sed adeſt auxiliatrix manus, & qui voluit Benedictum impugnari, expugnari vetuit. Adeſt Numen, & animum fatiſcentem in prælium reſtaurat. Mox ipſe Divus recepto animo, & quaſi aqua è lãguido refocillatus, ſemetipſum affatur, &: Benedicte, inquit, cedis? & potior tibi fugaciſſimæ voluptatis umbra quam cœlum, quam Deus? nec

 exitum

exitum ſpectas? quo ruis? hæc olim polliceris, nempe ceſſurum voluptati, quæ pene antequam venit, aufugit. Tam vile tibi cæli præmium? tam jucunda inferorum incendia? ubi robur? ubi per tot annos ſapientiæ meditata ſtudia, ubi ille animus, qui poſſit dicere: *Si fractus illabatur orbis*, non expaveſcam. Et quæſo, pudorem longa inedia, crebra inſomnia, multa tolerantia adhuc ſervatum momento perdes? Non ita. Et tu pecus (carnem ſuam compellat) hæc adfectes contra rationem, contra leges, contra Deum? hæc in me cudas pericula? tu me hoſti prodere, cælo extrudere, infero draconi glutiendum objicere? mercedem feres, ne dubita, te dignam. Mulceberis: & curabo ut hodie bene tibi ſit. Dum hæc fatur, obliquos utrinqueſecus dimittit oculos, & arma circumſpicit, quibus in rebellem carnem vindicet. Et en tibi, proxime circumſpicientem denſi ſpinarum nexus, & crudele ſenticetum, quod ſine contactu fauciet vel tantum ſpectantes oculos. Et bene eſt, inquit Benedictus, etiam de lectulo tibi proviſum, mea Caro; blanditer per illum volutaberis. quin ergo te, dignam hoc toro, molliuſcule illic repono?

Primi quidem in omnibus præliis vincuntur oculi: & ſæpe prius fugæ quam pugnæ locus quæritur. At Benedicti oculi etſi dumorum aſpectu pavidi,

non tamen fugitivi. Neque ullus cunctationi locus in eo conſilio, quod non poteſt laudari niſi peractum. Mox enim Benedictus, poſt amarulentos in carnem jocos, pie iratus & ſancte crudelis, vultum aſſeverat, virum ſe gerit, & laciniis deveſtit, neque latus obdit, ut olim pugiles, ſed toto corpore ad veprium ictus expoſitus, nullam partem ſpineto interdicit. Et videte quam non hæreat, quam ſecum non multa putet, quam ſibi non ignoſcat: Melius eſt, inquit, corpus ardeat quam animus, laceretur illud quam iſte. Vix hæc fatus, inerme corpus & nudum, hilari jactu in horridum dumetum præcipitat, & ſacros artus horrentibus undique paliuris fortiſſime induit. Currunt ex omni parte cruoris rivuli, & virides ſpinarum gladios liberaliter purpurant.

IV. Huc jam oculos, & ſpectate mihi purpureũ corpus in mucronato hoc lectulo. Huc & aures, non quæ lamenta & queſtus, ſed quæ herois invictas voces audiant & adorent. Jacet inter ſpinarum ſcorpiones; non lacrimat, non ejulat; nec ingemit quidem. Sed ipſe ſui tortor & ſpectator, quod olim gladiatoribus Romani: *Repete ictum, repete*; hoc ipſe ſibi acclamat, & ſuæ voci obſecundans, transfixa membra magis verſat, & quaſi extricando ſe laboret, altius intricat, ſenteſque toto & profundo corpore admittit, & nova vulne-

ra infligit, ſive ampliat antiqua. Nec ſatis. Corpus quod vepres, etiam verba lancinant: Iam, mi care aqualicule, inquit heros, jam volutari licet & ſatiari. Explica tenellos artus, amplexare hos flores, & petulantiæ tuæ hîc indulge, quantum ſatis. Tandem, uti ſolebant Quirites victo gladiatore, exclamat, *Hoc habet.*

Ah, Benedicte (ſed quid triumphis ingemiſco?) ô magne athleta, jam tibi licet vocem illam emittere: *Vici*, & quidem victores gentium, ardores pravos. Et tu ille ſapiens es, qui licet uratur, crucietur, in Phalaridis tauro ſit, dicat tamen: *Quam ſuave eſt hoc; quam hoc non curo! beatus ſum.* Hæ voces in ipſa officina Voluptatis auditæ; cur ergo incredibiles ſint apud eos, qui virtutem colunt? Quam bene Seneca: Licet corpus, plenum bona conſcientia ſtillet, placebit illi ignis, per quem bona fides collucebit, vere:

Lætius eſt, quoties magno ſibi conſtat
HONESTVM.

Et Chriſtianus doctor hæc conſignans Ambroſius: Non frangitur, inquit, ſapiens doloribus corporis: ſed etiam in ærumnis beatus manet. Etiam & tu Benedicte: imo beatus non manſiſſes, niſi quam ſibi corpus beatitudinem fingit, abjeciſſes: Viciſti peccatum, quia tranſtuliſti incendium. O rubi, nulli minus quam Benedicto erubeſcendi! vos

Veneri

Veneri pudorem incuſſiſtis & ruborem. Illa in rubis victa, quæ rubos venerat ſatura. Flammas ex Ida tulit in Caſſinatem, ſed flammis pulſa eſt; æſtuabat in voluptates Benedicti animus, ſed hic æſtus urticarum incendio repreſſus. Sentibus impune licuit venas rimari, ne merſa viſceribus libido, penitas medullas ſorberet.

V. Fingit Theocritus impurum Cupidinem ab apicula punctum, flentem ad Cytheren rediiſſe, & voces illas, Perii, mater, occidi; ſæpius iteraſſe. Quam verius ego: Cupidines omnes quotquot Benedicto inſultarunt, à ſuo victore diſceſſiſſe, nec ſine amaro ploratu. Et hoc illud è carduis vallum eſt, in quo vir ſanctus hoſtem ſuum, ſeipſum, exarmavit; ſanguinem ſuum ſenticeto guſtandum propinavit, triumphavit Venerem, turpemque ignem frigere juſſit. Sic miles iſte vulnerato corpore animum reddidit invulnerabilem, incendium nō quidem evitavit, ſed mutavit, mentem ſervavit, cum calcavit carnem. Quod ſi huic peperciſſet, tyrannus fuiſſet in illam. Vulneribus ergo vulnera perſanavit, & flammis reſtinxit flammas. Iracundis tribulorum manibus corpus objecit lacerandum, ut ab uredine integrum ſervaret animum. Quod ſi noluiſſet eſſe ſaucio corpore, fuiſſet animo, & hunc non effeciſſet ſanum, niſi prius inſanum illud. Mirum & novū ſanandi

genus,

genus, ſanitatem amittere, & ô novum artificium lucrandi, jacturam facere! quamvis hîc nec jactura quidem, niſi luti ſanguine mixti, Corporis. Et ſit damnum, corpus hoc, quod, Solone teſte, cum oritur, putredo; cum vivit, bellua; cum moritur, vermium eſca eſt: ſit, inquam, damnum, hanc belluam, an eſcam belluarum? lædere: quantulum hoc eſt, & quam nihil præ victoria, quæ ex hoc naſcitur. Bis vincit, qui ſe vincit: neque pulchrior, addo, neque opulentior eſt victoria, quam de ſeipſo. Innumerabiles ſunt qui urbes, qui populos habuere in poteſtate, pauciſſimi qui ſe. Neque mihi jactes uſtulatam dexteram tuam Scævola. Faceſſe: talis actor non fuiſſes, niſi tales ſpectatores habuiſſes. Benedictus, Nicetas, ſexcenti alii, teſte cælo, ſpectatore Deo, & ſolo, non aſpirarunt gloriam, ſed profligarunt, tanto illa digniores, quanto minus eſſe voluerunt. Ite Mutii, ite Lucretiæ, vos violentas vobis manus attuliſtis jam violatæ. Noſtri hi athletæ ne violarentur. Non diſputo, quo jure ſibi vitam eripiat, qui non dedit. Benedictus, Nicetas, alii, ſervarunt vitam, vel rectius, vivam mortem membris intulerunt, ut animi mortem effugerent, tantò clariores cunctis aliis, quanto fortiores. Secum luctati ſunt; ſpinas & ſupplicium ſibi attemperarunt; pigrum illis viſum ſudore acquirere, quod poſſent ſanguine; vere petierunt pul-

—*pulchram per vulnera mortem:*
Mortem; ajo, non corporis, ſed Cupidinis impuri; mortem omnium vitiorum. Viam ad cælum non voluptariam, non ſtratam roſis, non quæ plano pede aditur, ſed dumis aſperam oſtenderunt: nec oſtenderunt ſolum; ſed iverunt illam, pervenerunt per illam, quo plerique cupiunt pervenire, non ire. Sinitur nimirum per blandimenta corpus valeſcere, langueſcere animus. Vegetandus eſt hic, frænandum illud. Atque uti pugio vetuſtate obtuſus aſperatur ſaxo, & mucro ardeſcere jubetur: ſic corpus ſæpe quo non vult, ſtimulis adigendum. Turpe certe eſt comitatui, ut recte Tacitus, virtutem principis non adæquare. Factū Benedicti aut Nicetę admiramur? & imitari poſſumus. Neq; ulli, Iobo ſic proclamante, miſſio prius indulgetur ex hac militia, quam è vita. Inquietus puer eſt, imo ipſa inquies, cœcus ille deus, quietos tamen & cœcus ferit, aut feriendo cœcos facit. Impia ſagitta Benedictum tetigit, non proſtravit. Infamem ſibi repulſam tulit, telumque retulit retuſum, imo fractum, & pro victoria lacrimas habuit & pudorem, qui illum extorquere voluit. At nimium durum eſt, inquis, rubos inſilire, membra ſpinis amicire, excire ſanguinem. Vis leniora? *Aude hunc hoſtem ſerio fugere, & viciſti.*

CAP. II.

Pugna NICETAE, *& Victoriâ Epicis deſcripta.*

ÆDESIMVS.

ILluſtriſſima prorſus fuit & hæc Benedicti de ſeipſo victoria. Sed neſcio quid majoris admirationis habeat, ſi vincat undequaque vinctus, quemadmodum vicit NICETAS. Benedictus cum pugnare cœpit pugnam illam, liber fuit & ſolutus, nec in eo tam bulliens juventæ ſanguis, neque ulla tunc ei femina blandientes manus injecit, ſed nec ulla ſuis, oculos illius uſſit; nulla tunc impudica Siren illius aures vulneravit; omnis hoſtis arietavit in animum. At contra NICETAE & oculi, & aures, & manus, & nares, & quicquid in NICETA vixit, pene prius expugnatum fuit lenocinio Voluptatis, quam NICETAS arma circumſpiceret. Vinctus, ligatus (obſtupeſco) ab hoſte oppreſſus undique, vincendi ſpe præciſa, vicit tamen, &, auſim dicere, plura potuit quam poſſet. De milite Luſitano, qui dentem pro plumbea glande in hoſtem bombarda excuſſerit, legi: qui linguam dentibus præſectam in hoſtem blandiſſimum expuerit, nec legere me memini, nec audire. Et quis unquam ſuo ſanguine pro armis uſus? mirabile certamen, in quo hoſtem conſpuiſſe,

vi¿ eſſe

viciſſe fuit: mirabilis catapulta, quæ ore potuit abſcondi: mirabilis Caſtitatis triumphus, quem cruentum linguæ fruſtulum obtinuit. PARTH. Mira prorſus, ter mira hîc pleraque omnia, & neſcio an in omni Romana, Græca, Barbara, Chriſtiana hiſtoria, quidquam huic par inveniatur. Et hoc mihi etiam puero ſtimulos addidit, hanc NICETAE pugnam metro & numeris includere. Placet audire? aut potius tu lege, audiam ego. Carmen generoſi & ſani coloris ne expectes; à diſcipulo ſcriptum ſcias, non à magiſtro: Lege,

Ergone tanta animos ſubigit veſania noſtros
Caſtra movere foras, aliosque invadere fines;
Arma domi bellumque pati, atque in mœnibus hoſtem?
Hinc movet Idalias in nos Cytherea phalanges,
Inde Cupidineis irrumpunt agmina peltis.
Ergo age quiſquis adhuc deſudas integer almæ
Virgo pudicitiæ, Caſtumque tueris honorem,
Sub mea ſigna veni; certam victoria laurũ,
Certa trophæa dabit; ſolam ne deſine pugnam,
Inque hoſtes ferus eſto tuos; ego bella docebo
NICETAE, *vires Deus ingeret, arma voluntas.*
Hic matutino ſurgebat nobilis ævo
Floſculus, atque alias ſuavem ſpirabat odorem

Ante roſas, nam Chriſte tuis nova plantula in hortis
Eviruit, gratam redolens è virgine nardum
Pectore, cum toto diffuſus in ore niteret
Integritatis honos, & pulchro in corpore virtus
Divaque Partheniis regnaret gratia labris.
Quid memorem verno concluſum flore virilem
Cæleſtemque animum? ipſe ſuis excelſior annis
Ibat, & ingenio præſignis, & indole clarus,
Nec pietate minor: felix cum forte procaces
Non premerent oculi; jam nunc afflata maligne
Vritur adverſis roſa fragrantiſſima ventis.
Quippe ambire omnes, omnes ardere decorem,
Admirari oculos, caſtiſſimaque ora tueri;
Denique pejus amare, placet puer omnibus, uni
Diſplicet ipſe ſibi, vultque inſontiſſimus uni
Poſſe placere Deo, roſa & eſſe, & nulla videri.
Mox ciet infernas tanta hæc conſtantia turmas
Cocyti vulgus formidatamque Megæram:
Siccine felicem patimur florere juventam,
Quam comitatur amor, quam fama & gloria veſtit?
Nicetamne meis non poſſe occumbere telis?
Cepimus imbellem, ſi dulce ligamen amoris
Vertimus in laqueos; annis & viribus infans,
Ingenio puer eſt, Stygiis aptiſſima technis
Materia, & noſtra ſeges haud incommoda prædæ:

Ipſa

Ipſa ego flammabo Veneres, ego Cypridis arcus.
Ipſa venenabo, nec bellum imbelle movebo.
Dixit: & effrani tumefacta libidine terras
Invehitur, blandumque ſerit Dea ſæva venenum,
Hinc clandeſtinas ductura in prælia turbas,
Hinc Paphios raptura greges. Poſtquam agmina certo
Effudere loco Cyprias, denſo imbre, ſagittas;
Heu mihi quæ pugna facies? uno impete lenæ
Lenoneſque ruunt caſtum expugnare pudorẽ;
Ipſe etiam Decius certat, rabidiſque rebellẽ
Aggreditur furiis, & ſcortum in virgine quærens
NICETAM *inſequitur*, NICETAM *morſibus angit:*
Qualis odoriſequus Spartana è gente Melampus
(Siqua fames auguſta vocat, dominumque ferinæ
Delicium invitat) denſis erraticus antris
Militat in prædam, ſtrictoque minatur hiatu.
Sic Decius rictu NICETAM *attentat avaro*
Exanimare; iris laudes & laudibus iras
Suggerit, hinc blandis juveni ſermonibus inſtat,
Inde metu, tumidaque Iovis ceu fulmine, mitra.
Iam tua virgineæ tam rara encomia miles
Deplorata videntur, & intermortua famæ.
Protinus in plumam lecto religatur eburno,
Sardanapale tuam, vinciturque inter odoras
Membra ſupina roſas, & ſerica texta tapetes;

Vincula virgineas nectunt bombycina palmas,
Ferrea ſint, clamat, vel ſint adamantina: porro
Mollis olorinis fulcitur culcitra plumis,
Eheu quam malim vitreis incumbere teſtis.
Hortus erat variis veſtitus honoribus, olim
Ante Semiramios fortunatiſsimus hortos
Sive locum, ſeu dona loci tuearis, amœno
Pervius aſpectu; roſeis huc gratia gemmis
Nimpharumque chorus, Venerumque exercitus unam
Devenere domum. vivis argentea pratis
Sidera reſplendent, & mollis amaracus albis
Crinitur violis, rubras nova lilia lambunt
Intermixta roſas, ſuavique fruuntur amomo.
Hic paſsim pingues Panchaia nutrit odores
Totaque mellifluis interviret Hybla roſetis;
Purpureas Narciſſus opes, Hyacinthus eburnas
Certatim oſtendunt, & grato errore duellant.
Haud procul arboreis illudit blandula ſcenis
Et pariter dulces obſibilat aura ſuſurros.
Paſsim hederæ ſerpunt, gravidæque in collibus uvæ
Maturantur, & arboribus circũ intexuntur:
Celſior erectam contra decertat olivam
Cedrus, odoriferam diffundit amygdalus umbram;
Garrula quas inter ludẽtibus undula lymphis
Ambulat, & querulos collidit rore lapillos
Ductus aquæ dulcis; nec ſoli ſacra palato
Fiſtula, demiſsis ſtat pervius humor ocellis.
Hic Zephyrique Eurique jocos, hic bella Favoni

Æſtatiſque domos, & veris regna videres,
Heu loca grata aliis, ſoli loca iniqua Pudori.
Quippe ubi NICETAS *blandis cum fraude catenis*
Ductus in hortenſes proſternebatur odores,
Continue totis florum laſcivia caſtris
Militat in juvenem, & male ſano corpus amomo
Afflat odoriferi redolens fragrantia lecti.
In ſcelus aſpirant auraque & ſtridula tortis
Flumina vorticibus, pictis erratica rivis.
Quid facies tanto miles fortiſſime bello?
Arma aciemque vides in te converſa; ſed arma,
Heu nulla arma vides pro te! Quæ machina blandas
Abrumpet pedicas? quæ vis bombycina frãget
Vincula farta dolis? nullo manus obvia ferro eſt,
Fune ligata manus, Samſonis robur haberet,
Rumperet irato fallacia fila lacerto,
Non habet, & propriis exuta eluditur armis.
Porro ubi mentito juvenis diademate vinctus
Et prope victus erat, petulanti femina vultu
Inſuper adrepit, ſtygiæ non degener hydræ
Femina, laſcivis importuniſſima verbis.
Monſtrum horrendum, ingens, tot ſancta ſpicula menti
Quot mala verba jacit: nunquam ſic flamma noceret
Miſſa oculis Baſiliſce tuis, quam mollia lenæ
Heu ſcelus! alloquia; occultum male fœta venenum

Parturit, & præſentem inſpirat viperâ mortem.
Quid facis infelix? quibus amolire malignam
Peſtem armis? quave arte feram certabis in hydram?
Nulli adeo extremo ſtetit intermortua bello
Quam tibi libertas; hem ludicra paſcis inanes
Fabula Sirenes, & nulla relinquitur orba
Virtutis ſpecies. oculos aperire, perire eſt,
Et laqueum reperire oculis. hos claudere fruſtra;
Vtraque recluſa eſt auris, ſatis ampla veneno
Ianua femineo: nec ceram pauper Vlyſſes
Extremum medicamen habet; nec carcere vincta
Auribus auxilium ſpondent & opercula palma.
Nulla manus pugnis, nullis pes calcibus hoſtes
Proturbare valent; ipſi inter biſſina ſudant
Vincula, compedibus ceu luctarentur ahenis.
Deſperata tuæ juvenis caſtiſſime dixi
Serta pudicitiæ, tantiſque his molibus unum
Expugnari animum & Cypriis ſuccumbere telis.
Non ita Romano vecors homicida duello
Angitur inter aquas, geminis dum morſibus urgent
Et canis & ſerpens, criſtatoque addita gallo
Simia: majores (olim impenetrabilis) hoſtes
Suſtinet integritas, nec ſpes ſuper ulla ſaluti.
Quidquid agat (cane preſſa fera eſt, indagine cincta)
Fruſtra agit, Ionio paſſim puer imminet arcu,
Atque

Atque Cupidineis admixta venena ſagittis
Proximus intorquet: ſolum victoria plauſum
Hactenus expectat, magnaque Venus fruitur ſpe:
Iamque ſuo jactat ſeſe laſciva theatro,
Letheosque canit verſus, & carmine dirum
Non ignara mali celebrat victrix Hymenæū.
Atqui inconſultum mulier ſine fronte triumphum
Turpis Erinnys agit, nam quæ viciſſe ſuperba
Crediderat, victa eſt, dubia prope feſſus arena
Nobilis athletes cælo tutore ſecundum
Repperit auxilium, reperit qua victor iniquam
Arte triumpharet laſcivo pectore lenam.
Namque ubi vicinis obſeptus ubiq; periclis
Iam dare jamque manus mox cogebatur inermes:
Quin, ait ipſe ſibi, prorumpis & arma requiris
Læſe pudor, dabit arma dolor, dabit arma voluntas.
At fruſtra in vinclis gladium quæſiveris; unam
Forte tibi teneris non faſcinat improba filis
Linguã mollities, ergo hac pudor utere lingua
Pro gladio quocunque potes, tibi major honeſta eſt
Cura pudicitiæ, quam vana gloria linguæ.
Dixit, & admorſam generoſo vulnere linguam
Demetit, inque lupæ turpem vomit oſcula frontem,

Oſcula ſanguineo effrontem pingentia rivo.
Macte animi juvenis, magnaque ampliſ ſima fama
Materia, & ſanctis noſtrorũ annalibus unu
Annumerande ducum, ſtygium qui viribu hoſtem
Et Phlegethonteos tanto in certamine funes
Invicto rupiſti animo, qui talibus auſis
Partheniumque decus, libertatemque perennem
Servaſti innocuam, doctus pro ſanore vitam
Virgineo poſuiſſe tuam, tu ſpicula torto
Libraſti nervo, fauceſque fuere pharetra,
Lingua ſagitta fuit Paphiique diremptio belli.
Imo corona fuit, tanti fuit anſa triumphi.

ÆDES. O NICETA! ô Victor glorioſiſſime! qui omnibus retro ſæculis obſtupeſcendus, in omnem poſthumam memoriam omni poſt ævo colendus & venerandus, omnium vocibus es decantandus.

Sed, ain' tu hoc carmen diſcipuli? cras credam, hodie non. In os, mi Partheni, te laudare non cogito, ne palpem. Somniaſti feliciter in bicipiti Parnaſſo. PARTH. Mittamus hæc ſomnia, & ad rem redeamus. Nemo noſtrum NICETAS erit, ſi ſciamus ſolum, in hoc Circo viciſſe alios, niſi & artem calleamus, qua & ipſi vincamus. Differuimus ſuper *Invitamentis & Effectibus* Incontinentiæ, reſtant *Antidota*. Tenes bellos illos & rotundulos verſiculos? ſed non tales Naſoni aut Maroni, ſunt iſti:

Lectio

Lectio, *Flagra*, *Preces*, *Confeſſio*, *Lympha*, *Labores*,
Portarum excubiæ, *Chriſti præſentia*, *Pœnæ*.

Ne videamur, ut jam ſupra monebas, Arabice loqui, voces ſingulas exponamus. Hîc omme Incontinentiæ pharmacum, velut in nuce Ilias continetur: Ordiamur.

CAP. III.

Quintum INCONTINENTIAE *Phamacum*, LECTIO SACRA.

PArum erit, Ædeſime, libros impuros amoviſſe, niſi & meliores ſubſtituamus: nec virtutis eſt, noxia non legere, ſi profutura ſpernamus. Piorum libellorum lectio, tam utilis quam neceſſaria eſt. Cum oramus, cum Deo loquimur; quando legimus, Deus loquitur nobiſcum. Lectio ſacra pharmacopolium eſt; è quo ſuam cuique vitio medicinam petamus. Conciones, ſtatis duntaxat, & non niſi feſtis diebus nos erudiunt: à libris, taciturnis his concionatoribus, quotidie doceri poſſumus, imo debemus. Segetem non colliget, qui per plures hebdomades, unam alteramve tantum ſpiculam infert horreo: nec multum pietatis addiſcet è libris, qui eos vix ſæpius quam menſtrua lectione conſuluerit. Quod ſi ſimplici vice parcius, ſæpius tamen pii aliquid legen-

Aug. in Pſ. 65.

legendum eſt. Ægrotis in hoc non abſimiles ſumus: ne bibant ii largius uno ductu, jubentur frequentius bibere. Ita nos non multa ſimul ingeramus, ſed multum. ÆDES. Hoc non ſatis aſſequor. PAR. Brevi explicatius id tradam. Hoc jam ago, crebram, imo quotidianam lectionem ſacram eſſe utiliſſimam.

D. Bernardus, elegantis ingenii, & admirandæ doctrinæ antiſtes, multa illuſtria, quædam etiam pene divina ſcripſit; nullo ajunt magiſtro uſum: ſola precandi & lectitandi aſſiduitate, ad hoc eruditionis culmen aſcendit. Vt legeret, intelligendi fecit cupiditas; ut intelligeret, oratio impetravit; ut vero impetraret, quid niſi vitæ ſanctitas promeruit? Sic cupiat, ſic oret, ſic & vivat, qui ſic proficere deſiderat. Soli fere lectioni ſacræ debemus duos illuſtres Patriarchas, Dominicum & Ignatium; quorum ille ſanctitatis ſuæ primordiũ Collationibus Patrum; iſte Vitis Sanctorum jure adſcribat. Vtrumque non mutavit tantum pia lectio, ſed alios fecit homines.

Matt. c.19. v.21. Audierat Magnus ille Antonius, ex Euangelio legi: Vade, vende quæ habes & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo: & veni, ſequere me. Hîc ille cæleſti oraculo ſibi hoc dictum interpretatus, mox rebus caducis æternum vale dixit, & Mundum res ſibi

ſuas

ſuas habere juſſit. Illud ingenii miraculum Auguſtinus, Auguſtinus certe nunquam fuiſſet, niſi talis eſſe cœpiſſet à ſacra lectione. Ipſe de ſe teſtis: Sentiebam, inquit, me ab eis teneri (vitæ ſuæ ſordes accuſat) & jactabam voces miſerabiles: quamdiu, quamdiu cras, & cras? quare non modo, quare non hac hora finis turpitudinis meæ? Dicebam hæc, & flebam amariſſima contritione cordis mei. Et ecce audio vocem de vicina domo cum cantu dicentis & crebro repetentis quaſi pueri, an puellæ, neſcio: TOLLE, LEGE: TOLLE, LEGE. *Lib. 7 conf. c. 12.*

Nec diſtulit; arripuit ſacrum codicem, aperuit, legitque quo primum conjecti erant oculi: Non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione: Sed induimini dominum noſtrum IESVM Chriſtum, & carnis curam ne feceritis in deſideriis. Hîc legentis pectori lux admiranda ſeſe infudit, & prior Auguſtinus eſſe deſiit, ubi novus cœpit. *Ad Rom. c. 13. v. 13.*

O quoties otioſis illis fabulatoribus occinendum hoc ipſum: TOLLE, LEGE. TOLLE, LEGE. Libellum pium arripe ſomniculoſe ceſſator; inſpice, lege aliquid, oſtende ſis te oculos nondum perdidiſſe. Quid totos dies vaniſſimis colloquiis comburis?

I. Commendat ſacra pagina quæſtorem Candaces Æthiopum Reginæ, ab indu- *Actor. cap. 8. v. 28.*

induſtria ſacræ lectionis : *Et revertebatur ſedens ſuper currum ſuum , legenſque Iſaiam prophetam.* Mirantur Chryſoſtomus & Hieronymus, tam pium tamque ſedulum legendi ſtudium : En , ajunt homo barbarus , diſtentus curis, ſeptus undequaque negotiis , cogitationibus innumeris involutus, legebat tamen, & quamvis non intelligeret quem legebat nihilominus tamen legebat , idque in via , in curru. Si talis in ipſo itinere qualis in quiete domi fuiſſe credendum eſt? Nec defuere Principes, Reges, Imperatores, qui hanc ipſam viam præiverint illuſtri exemplo. Nota eſt Theodoſii Imperatoris Iunioris vigilantiſſima lampas , quam adeo artificioſa concinnavit manus , ut certis libramentis monita motaque , ſuum ipſa ſibi pabulum ſufficeret , nec alienas vocaret manus, quæ oleum affunderent , ſed ad domini ſui pervigiles lectiones non interrupta ſerviret flammula. Noluit lectionis ſtudioſiſſimus Princeps , ulli ſuorum famulorum ſomnum frangere , qui ſuum ſibi in multam ſæpe noctem omnino adimebat. Alphonſus Aragoniæ Rex , non minus ſacræ lectionis avidus , utrumque Teſtamentum, vetus novumque, quater decies (repeto) quater decies, neque curſim aut obiter, ſed preſſo veſtigio, & una cum commentariis evolvit. Quid nos , Ædeſime , quid ſimile præſtamus? in Regum & Cæſarum manibus ſacros codices

Chryſ. hom. de Lazar. Hier. epiſt. 130. ad Paul.

Nicep. l. 14. c. 3.

Anton. Panor. in vita l. 1.

odices ſpectamus, & nos otioſuli tot onas horas tam male perdimus, quas tiliſſime lectioni piorum libellorum npenderemus.

Scripſit Magni Antonii res geſtas Aianaſius, ille per Orbem, Christi cauſa, xul & profugus. Legit hoc ſcriptum c Auguſtinus, atque alto ſpiritu de eo d pronunciavit: Quid eſt hoc? quid udiſti? ſurgunt indocti & cælum raiunt: & nos cum doctrinis noſtris ſine orde, ecce ubi volutamur in carne & anguine? an quia præceſſerunt, pudet equi? Ejuſdem beati Antonii vita, luobus ex Imperatoris Theodoſii aula, anctiorem vitam perſuaſit, tam celeri juam admirabili prorſus metamorphoi. Mens iis erat horas pomeridianas leambulando frangere. Atque dum hi duo apricis vagantur campis, æſtui declinando ad monaſteriolum egenum deflectunt. Ingrediuntur, paupertinam ſuppellectilem otioſe circumſpiciunt, hîc alter forte fortuna beati Antonii vitam languida manu prehendit, aperire, inſpicere curioſitas ſuaſit: etiam legere cœpit fallendo tempori. Miratur primo, ſubſtitit aliquoties, meditatur nonnihil, delectari incipit, paullatim trahitur, ſenſim inflammatur, ea demum lectione ſic incaluit aulicus hic lector, ut defixis in ſocium oculis: Quæſo te, inquit, quid ambiunt univerſi labores noſtri? altius faſtigium omnis ſpes noſtra non habet,

Lib. 8. confeſſ. c. 8.

Lib. 8. confeſſ. c. 6.

habet, quam gratiam Cæſaris, & iſtud quamdiu? per quot pericula itur ad periculum grandius? Mundi mancipia ſumus, & ſæpe diaboli Martyres fimus, & ubi ætatem, valetudinem, vitam impenderimus vaniſſimo huic otio, quod inde nobis præmium: Amicus Dei ſi fieri volo, nunc eſſe queo. Dixit, iterumque legere cœpit, arduum quid volvens animo. Tandem exclamat: Abrupi, ſervire Deo jam ſtatui, idque hac ipſa hora, hoc ipſo loco aggrediar. Et ad ſocium: Libetne, inquit, domine, adjungi & imitari? ſaltem ne adverſari velis: non muto. Cui alter: Comes ero individuus; uſque ſequar te. Cœperunt bene, ſancte perſeverarunt, optime finierunt. Sponſas habebant ambo, quæ mutatione hac admiranda & ipſæ mutatæ, devota Deo virginitate, in cæleſtes thalamos denupſerunt. Hæc tanto credibiliora, quanto teſtis locupletior Auguſtinus.

II. En mi Ædeſime, quid in mentem hominis poſſit pia lectio. Veriſſimum eſt effatum Auguſtini: Cum legimus, Deus nobiſcum loquitur. Qui legendo nil proficit, ne dicat, ſecum Deũ non loqui, ſed Deum loquentem à ſe non audiri. Qualis rerum lectio, talis legentium profectus: non tam multa legenda ſunt quam utilia. Maronem & Ciceronem non ajo penitus abdicandos, ſed Thomam à Kempis alioſque ſcripto-

res

res eſſe miſcendos, ne ad Chriſti tribunal cum Hieronymo Ciceroniani accuſemur potius, quam Chriſtiani. Auguſtinus inter Dialecticos Sophiſtas diu indagavit verum, quod non ſolum illic non reperit, ſed in Manicheum etiam delirium incidit; nec ab hoc prius reſipuit, quam Pauli Tarſenſis epiſtolas legit.

Æ D. Quos ergo potiſſimum legendos ſuades? vix eſt, quin plurimi adoleſcentum atque juvenum in librorum dilectu graviter errent, neque enim in libris idem eſſe puto quod in cibis, ut ii plurimum nutriant, qui maxime ſapiant. P A R T H. Recte ſentis; non ad guſtum, ſed fructum, legendum eſt, neque ut doctiores inde fiamus, ſed ut meliores. Piorum librorum equidem hoc ævo magnus eſt numerus, & qui in dies auget. Sed en, breviſſimum tibi ſyllabum do eorum librorum, quos ego Adoleſcentibus, Iuvenibus, Viris, præ millenis aliis utiliſſimos cenſeo:

I. Stimuli Virtutum.
II. Conſiderationes de Æternitate.
III. De imitatione Beatiſſimæ Virginis Mariæ.

Vltimum horum ſcripſit Franciſcus Arias, cujus viri alia itidem opuſcula omnia tibi commendo. Sed primus ſit, quem primo loco nominavi, *Stimuli Virtutum*; de quo hoc ſentio, neſcire me quis è plurimis Orbis bibliothecis vide-

r. de-

ri debeat præ iſto juvenibus utilior. Ita primus ſit iſte: ab hoc ad alterum progredere, & illi fundamento, ÆTERNITATEM impone. Verum, cum illos paucos ſuadeo, non nego alios itidem utiliſſimos lectu eſſe, uti ſunt, Dux Peccatorum Ludovici Granatæ, & ipſius alii eruditi ſane & pii libri; Praxis ſpiritualis Antonii de Sales; Imitatio Chriſti Thomæ de Kempis; Vitæ ſanctorum à Zacharia Lippeloo ſcriptæ; Zodiacus Chriſtianus de XII Prædeſtinationis ſignis; Horologium Auxiliaris tutelaris Angeli; Aſcenſio mentis in Deum Roberti Cardinalis Bellarmini; Ejuſdem de Æterna felicitate Sanctorum; Ejuſdem de gemitu Columbæ; Ejuſdem ars moriendi; Albertus Magnus, vel, Iacobus Alvarez de Virtutibus; Lucæ Pinelli pars prima & ſecunda Operum ſpiritualium; Manuale Sodalitatis à Franciſco Veron editum; Franciſci Bruni partes quatuor de beatiſſima Virgine, vita, & morte Chriſti; Ludovici de Ponte partes ſex Meditationum. En cumulum, & paucos nominavi: tu ſelige. Pleroſque illorum & levi ſumptu emes, & lectione brevi evolves. Ita fac Ædeſime: mei te conſilii non pœnitebit. ÆDES. Parebo: ſed à te legendi leges etiam expecto. PAR. Paucas dabo, nec plures, quam libros. Tria mihi maxime in lectione ſacra videntur cavenda:

I. CE-

I. Celeritas.
II. Varietas.
III. Vanitas.

Et ne ænigmata putes eſſe hæc nomina; explico.

III. Pio lectori ante omnia, & primo cavenda eſt Celeritas. Dixi jam: non multa, ſed multum legat, qui profectum amat. Apage mihi lectores illos qui per libros volant, uti gallus gallinaceus per prunas: raptim multa evolvunt, nuſpiam inſiſtunt, nihil meditate legunt. Sacra lectio penſiculata ſit, & crebrius interrupta, ut quod legeris, meditando expendas, & recolendo melius intelligas. Sunt qui non edunt, ſed vorant, &, ut de iis proprie Plautus, turburcinantur; grandes bolos properanter ingerunt, nec mandunt, ſed mox gluttiunt. His cibus non tam alimento eſt quam detrimento: ita qui multum ingerit legendo, nihil autem digerit expendendo, vitioſe legit, & cum noxa. Pluvia eſt quam Stillam vocant, quæ cælo placide & guttatim rorante, terram fœcundo illapſu penetrat: nimbus vehemens & ſubitus, plerunque parum fertilitatis adfert: ita lectio properata, meditatiunculis non diſtincta, velut repentinus imber, animum ad fœcunditatem non irrigat, ſed obruit & non penetrat. Si quid legis, quod formandæ vitæ magis faciat, patere obſecro ut penetret: cogita num ad id temporis talis

fueris, num futurus ſis talis. fruſtra le-gis, ſi non penſiculate legas.

Deinde VARIETAS, in omni pene lectione improbanda. Ferculorum multitudo, multis ceteroqui ſanis valetudinem adimit; multitudo pharmacorum plurimis jam ægrotis, vitam præſcindit: Sic omnino librorum faſtidioſa varietas, ſolidum profectum impedit. Vagum & inſtabile quid habet, omnis generis voluminum lectio. Nuſquam eſt qui ubique eſt; ſed nec ſanitati conducit remediorum crebra mutatio. Faſtidientis eſt ſtomachi, multa deguſtare, quæ ubi varia ſunt & diverſa, multa fercula faciunt: ita & lectoris vitium eſt voluptatem potius in libris quærere, quam utilitatem. Hos tales Polybius catillonibus, & guloſis convivis æquiparat, qui appoſitos cibos varie & carptim delibantes, neque in præſentia voluptatem ſolidam, neque fructum aut alimoniam in poſterum ferunt. Ita legamus, mi Ædeſime, ut non quæ ſapiunt, ſed quæ inſtruunt & proſunt; utilia magis quam plauſibilia ſectemur.

Sed & VANITAS in legendis libris damnanda. Vanitatem voco, legere, non ut facias, ſed ut ſcias; ſcholæ diſcere, non vitæ. Ah, mi Ædeſime, *ſcire* noſtrum cælo non probabitur, ſed noſtrum *facere*. Quid multa lego, ſi facturus non ſim, quæ legi? Quid juvet ſacra lectio, ſi profana ſit noſtra omnis actio? quid

pios

pios codices terimus, ſi nullam in nobis pietatis imaginem exprimimus? quid præcepta Caſtitatis accipio, ſi ea ſequi recuſo? Sacra lectio nunquam ordienda eſt ſine ingenuo firmoque animi decreto, exequendi quacunque in re, quicquid faciendum vel omittendum inſtinctus divini per librum dictarint. Angelus coram Ezechiele & Ioanne, non ſolum *librum expandit*, ſed illos etiam cōedere volumen juſſit, & viſceribus abdere. Vaniſſima lectio eſt quam opus non conſignat. Poſt lectionem tales incipiamus eſſe, quales eſſe præcepit liber. Alioqui copioſum ſpargimus ſemen, & nulla meſſis ſequitur. Et male illi, qui facienda ſciverit tantum, non fecerit. Hortatus nos Chriſtus: Ille, inquit, ſervus qui cognovit voluntatem domini ſui, & non præparavit, & non fecit ſecundum voluntatem ejus, vapulabit multis.

Ezech. c.3. v.1. *Apoc. c.10. v.9.* *Luc. c.12. v.47.*

IV. Beatiſſima Virgo, Domini Mater (cujus ſanctiſſimos mores nullus unquã ſatis laudaverit,) à nona diei hora, ad primam uſque facem divinas paginas perlegit, pluſque profuit (ut Sabellicus loquitur) uni virgunculæ, ſingularis lectio, ad beatitatem & decus, quam omnibus ſapientibus omnes bibliothecæ.

Sylvia Ruffina Alexandriæ Præfecti filia in Thebaïdis ſolitudine, id adepta eſt aſſidua lectione, ut non ſola ſibi eſſe videretur, cum maxim ſola eſſet. &

quorum virtutes legebat, illas ad profectum æmulata, in ſe conabatur effingere.

Alcibiades juvenis (uti memorant) ſcholam olim ingreſſus, Iliadem Homeri à magiſtro petere inſtitit. Negavit magiſter ejus libri copiam ſibi eſſe. Cui audax juvenis non verba ſed colaphum rependit atque abiit, hoc unum apud ſe muſſans: Ludimagiſter ſit, & Homerum non habeat? Forſan, mi Ædeſime, Beatiſſimæ Virginis ſodales reperias, quos ſi interroges, num libellum de Imitatione Chriſti lectitent, etiam habere ſe negabunt. An non & his jure objicias: ſodales ſint, & ſacrum hunc ſcriptorem non habeant? Non poteſt eſſe major vitioſitas, quam optimis eſſe inimicum. Alphonſus olim eximius ille regum interrogatus, qui eſſent optimi conſiliarii? Mortui, reſpondit, libros ſcilicet intelligens, qui nihil blandientes, nihil celantes, veritatem, & inſtitutionem ſinceris documentis exprimant.

Sanus eſſe vix poteſt, qui ſalubres cibos averſatus, gulam ſuam in ceraſa & omne genus pomi effundit: ita nec ſanctus erit, qui pios libellos exoſus, audiendis aut lectitandis fabellis ſe paſcit. Vtilia & pia legenda ſunt, & niſi ea crebro legantur, nec utilitatem nobis, nec pietatem conciliabunt. Atque hoc dicere habui de prima vocula verſiculi

(Le-

(Lectio) ſequitur altera (Flagra) Ædes. Iam mihi tergum horret. Sed perge, mi Partheni: nondum deſii attentus eſſe.

CAP. IV.

Secundum Incontinentiæ *antidotum*, Corporis afflictatio.

Parthenivs.

R*Eſiſtite diabolo, & fugiet à vobis.* Ædeſime, Caſtimonia ſine bello nulla eſt. *Iac.* c.4.
pugnare non vis? Caſtitatem non amas. v.7.
Res geſtas omnium Sanctorum inſpice, pugnas videbis admirabiles. Vix ulli non magno ſtetit ſua Caſtitas. Notum *Chryſ.*
illud D. Chryſoſtomi: Virgo à bello *tom.* 5.
nunquam ceſſat. Hoſtis tam blandus *hom.* 9.
& ſubdolus, quam propinquus eſt. *de*
Quiſque ſibi non ſolum viciniſſimus eſt *pœnit.*
hoſtis, ſed & peſſimus. Diabolus & *pag.*
Mundus licet totis nos caſtris oppu- 758.
gnent, fruſtra ſunt, ſi proditor inquilinus, eorum parti non faveat. Nec ignorat cacodæmon, victorias ſuas pene omnes carni referendas in acceptis. Facili molimine vincit dominam *Rationem*, ſi expugnaverit ancillam *Carnem*. Hæc ſui amore ſtultiſſimo decepta, ut aliquot mellis guttulas emat, cælum vendit: æternum perire non curat, modo ei ſuave ſit pauxillo temporis. Inſaniam *Eccli.*
hanc extreme damnans Siracides: Quid, c.7.
inquit, v.30.

inquit, nequius quam quod excogitavit caro & ſanguis?

Iudic. c.4. v.18. & ſeqq. Hîc mihi Iahelem, Cinæam feminam, tam dolis quam manu robuſtam conſidera. Ad tentorium illius venerat militiæ Dux Siſara, bello jam fractus, & ex fuga feſſus. Iahel in occurſum egreſſa, ſuavi verborum fuco, & blandiſſimis benevolentiæ figmentis hominem invitans: Ingredere, inquit, mi domine, non eſt quod formides, ingredere. Ille, perinde ſi bos macellum ſubeat, ingreſſus, frigidam petere inſtitit. Illa, velut in hoſpitem ultra preces liberalior, etiã lac propinavit, & pellibus contectum, ad ſomnum ſuaviter compoſuit. Sic ſopitum & jam altius dormientem aggreſſa, trabalem ei clavum trans tempora adegit. Ita miſer ſomnum quem cœpit, necdum finiit. Iaheli ſimillima, imo pejor illa, eſt *Caro* noſtra, petulans, procax, fallaciarum pleniſſima, & mille verſutiis ad decipiendum inſtructiſſima, animo ſitienti lacteam propinat promulſidem, varias *Carnis* oblectationes & voluptates ingerit. Et quamvis hæc potio letali toxico ſit miſta, tamen eſt grata æſtuanti animo, quem & pellibus cooperit conciliando ſopori. Hic genius *Carnis* eſt, mollia ſemper & delectabilia offerre, rejicere quidquid aſperum aut laborioſum. His lenociniis Magnus ille dux *Animus* in ſomnum datur; dum dormit, ſuiſque rebus tam nihil invigilat,

lat, trabali luxuriæ clavo, ad terram affigitur & occiditur. O Siſaram, O Animum miſerrimum! ita & ſomnum, & mortem ſimul incipis, & quidem æternam.

O Ædeſime, non hîc arripimus flagra, & nequiſſimam hanc deceptricem, prout meretur, contundimus? *Cibaria, & virga, & onus aſino: panis & diſciplina, & opus ſervo: operatur in diſciplina & quærit requieſcere, laxa manus illi, & quærit libertatem.* *Eccli. c. 33. v. 25.*

I. Narrat Plutarchus, Agaſonem ab irato jam jam percutiendum exclamaſſe: *Pluta. de Ira.* Athenienſis ſum, Athenienſis ſum. Ille ira in aſinum callide verſa: Tu vero, inquit, Athenienſis non es. Mox miſerum jumentum liberali fuſtuario mulctavit. *Animus* noſter originem è cælo trahit, hæc ei patria, hîc civis eſt: *Caro* terræ filia, ſordidiſſimis prodit natalibus. Et quid ei tamen parcimus? Athenienſis non eſt, è cælo non eſt, *Animus* eſt. Cur ergo in hoc jumentum tam faciles & benigni ſumus? vitioſa hæc & fatua eſt manſuetudo. Sed, modo *Carni* bene ſit, modo huic jucunda & mollia non ſubtrahantur, modo plagas evadat *Caro*: ſordeſcat *Animus*, pereat; quid refert?

Hic paria omnino facimus Neronis màtri Agrippinæ. Conſulenti huic ſuper Nerone filio, reſponderunt Chaldæi, fore ut imperaret, matremqve occi-

Tacit. l.14. Annal. poſt init. deret. Atq; illa impie: *Occidat*, inquit, *dũ imperet*. Ita nos in *Carnem* damno noſtro indulgentes & placidi, ſcommate impio ſanctiſſimos monitores eludimus. Monet Chriſtus, clamãt Prophetæ, Apoſtoli hortantur, urgent Eccleſiaſtæ, Divi omnes exemplo docent: Non ſecundum carnem

Ad Rom. c.8. v.4.6. 7.8. 12.15. ambulandum, ſed ſecundum ſpiritum. Prudentiam carnis mortẽ eſſe: ſapientiã carnis inimicã eſſe Deo: eos, qui in carne ſunt, Deo placere non poſſe: debitores nos eſſe non carni, ut ſecundum carnem vivamus: morituros nos, ſi ſecundum carnem vixerimus, ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaverimus, victuros. Quid nos ad hæc? Moriar, peream, occidar; modo imperet *Caro*, modo ſua omnia ſalva ſint carni, quidquid fiat animo. Redeunt monitores illi & contentius exhortantur:

Rom. c.13. v.14. 1.Cor. c.15. v.50. 2.Cor. c.7. v.1. Gal. c.5. v.16. 19.22 24. Carnis curam ne feceritis in deſideriis: Caro & ſanguis regnum Dei poſſidere non poſſunt. Mundemus nos ab omni inquinamento carnis. Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis. Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria &c. fructus ſpiritus eſt Charitas, Continentia, Caſtitas &c. Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis. Hæc audimus, O Ædeſime, & adhuc differimus flagra, & Carnem mulcemus? nimirum aſinum miſſione donamus, & impuniſſime di-

gniti-

mittimus; Angelorum civem, Animum, heu peſſundamus nequiſſimis blandimentis: *Virga, & onus aſino, virga, virga.*

II. In mari ſi quando Navarchus eminus proſpiciat, aut Maurorũ Liburnicã, aut Turcarum triremem, celerrimo curſu contra ſe ferri, ſi ſe viribus imparem ſentiat & fugam capeſſendam cogitet, mox ad remiges advolat, quos lentiores deprehendat, aut remigare non velle, lorum ſeu flagellum quam primum corripit, & horribili fremens voce, identidem clamat: *Remiga canis, remiga, remiga.* Si nec flagrorum metus operis celeritatem perſuadeat, ponit flagrum Nauclerus, & gladium ſtringit: nec multa præfatur, mox contumaciori manum aut brachium amputat. Dein proximum quemque priori carmine ſalutat: *Remiga canis, remiga, remiga.* Et nos, mi Ædeſime, in mari ſumus procelloſo, furibundo, ventis & fluctibus in ludibrium expoſiti: hîc ſyrtes, hîc ſcopuli, hîc ſcyllæ & charybdes interitum minantur. Cum undique eluctamur, piratæ cingunt, qui hoc unum agunt, ut viam ad cælum præcludant. Inter pericula hæc innumera, Caro contumax, perfida, quietis & otii amantiſſima, pulvillos & lectulos circumſpicit, non niſi ferias & delicias quærit, periculorum ſecura & incogitans, luſibus & nequitiis incumbit. Et cur hic non viri ſumus? quid ceſſamus? cur non flagellis

& loris ad remigandum beſtiam adigimus? cur non vociferamur? *vapula Caro, vapula pecus, vapula, vapula.* Aliter certe hoc vile mancipium tractandum non eſt. Parva corpori facta indulgentia, rapit & evertit dominium rationis. Diſcat ergo ſubeſſe & ſervire; laborare diſcat,& Caſtimoniam tueri. ſed hoc ei rationibus aut blanditiis non perſuadebitur: verberibus & vi agendum eſt.

Vide Iacob. Gretſ. de diſciplin. Indigna res, Sanctiſſimi viri Caſtitati tuendæ acerrime luctantur? Benedictus inter vepres, inter nives Franciſcus, in lacu frigidiſſimo Bernardus; ſexcenti alii totas horas, dies pene totos flagellis & loris ſe lacerant; ut ſuam ſibi Caſtitatem defendant. *Pet. Dam. Surius tom. 5. ad 14. Octob. in vita.* Vnus Dominicus Loricatus, una ſolum quadrageſima (plures autem habebat annuas) toties & ad preces tam prolixas ſe virgis atque loris acerrime cecidit, ut incuſſorum verberū numerus, ad quadraginta quinque millium excreſceret. Et nos in periculis longe gravioribus, quam illi tales conſtituti, ad omnem inertiam & languorem proni diffluimus; cumque ambabus feriendum eſſet, timidiſſime parcimus. Ita ex facili à libidine triumphamur. Ah, mortales, hæc via non eſt ad aſtra, ad cælum, non eſt. Et quæſo te, Ædeſime, nomina mihi è tot millenis millibus Sanctorum vel unicum, qui ſuo corpori non fuerit noverca, qui non illud parce ac duriter aluerit,

& exer-

& exercuerit ad omnem tolerantiam? Dominicus, quem dixi, Loricatus ſolebat dicere, ſe ad hoc verberationis voluntariæ faſtigium paullatim aſcendiſſe. Idem cuivis alteri, opitulante Deo, poſſe contingere. Vt enim pervigiliis aſſueſceret, vigilare cœpiſſe: nam ſomnus, ajebat, invitat ſomnum, & ex vigiliis facilius trahuntur vigiliæ. ſic abſtinendo diſcimus abſtinere. Ergo incipiendum eſt: difficilia ſunt quidem initia, ſed à cœptis non ſtatim reſiliendum; progreſſus eſt facilior. Tu, ne cede malis —— hîc aude, aut Caſtitatem perdis. Vſus certe flagellorum duo habet eximia. Primum eſt: carnis petulantiam nimium ſubſultantem velut aſperũ frenum inſigniter coërcet. Alterum: Chriſti flagellis cæſi, ſpinis redimiti, in crucem acti cruciatus nemo ſatis cogitat, qui flagella, doloreſque ſimiles non guſtat. Quod ſi funiculos noſtros, nec irata quidem manu incuſſos, adeo tamen ſentimus, jam cogita quî hoſtiles dextræ hamatis loris armatæ, in Domini corpus ſævierint. Mare dolorum fuit; infandi cruciatus. Ergo licet morigeram quis carnem habeat, ſi tamen patientis Chriſti ſummos dolores ſerio velit perpendere, exiguos ipſe non reſpuet; utetur flagris, quæ Dominus in noſtros uſus, ſuo jam ſanguine ſacravit. Nobis dictum putemus à Salomone: Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim percuſſe- *Prov. c. 23. v. 13.*

percuſſeris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.

III. Quandoque tamen flagellis præferenda ſunt cilicia. Subinde caro lentis rigoribus frangenda eſt. hoc cameuniæ, veſtes & cilicia præſtant. Hæ moleſtæ tunicæ, olim plurimi uſus fuerunt, etiam in priſca lege, nec plebi tantum,
3. Reg. c. 21. v. 27. ſed & regibus uſitatæ. Achab, David,
Ps. 34. v. 13. Ioram, aliique reges hanc hiſpidam veſtem, ad carnem indutui geſſerunt. Illud Hebræum ſidus Iuditha caſtitatem
4. Reg. c. 6. v. 30. atque pudicitiam ſuam cilicio inſigniorem fecit & tutiorem. In lege nova apud ſanctiſſimos viros feminaſque nil uſitatius his ipſis aſperis induſiis. Omnis ætatis, ordinis, ſtatus, conditionis, ſexus homines ea geſtarunt, & etiamnum geſtant domandæ & vexandæ carni. Fuerunt, qui viginti, triginta, octoginta continuis annis dies noctesque, hoc ſetoſo amictu, carnis rebellionem omnem compreſſerint.

S. Lupus Trecenſis Pontifex, qui humi ſomnum capere, nec annis vicenis ulli unquam lecto indormire ſuſtinuit, qui alternas noctes vigiliis & precibus exegit, qui una ſolum tunica ſe operuit, cilicium aſſidue geſtavit, nec imitatoribus caruit. nam idem S. Maximus Rhegienſis Præſul, idem alii fecerunt. Abrahamus Eremita qui ex ampliſſimo patrimonio, patris ex aſſe hæres, præter cili-

ilicium, ſtoream, poculum ligneum, nihil ſibi retinuit, veſtem cilicinam quinquaginta annis geſtavit, nec unquam mutavit. S. Amatus abbas, non aliam quam è cilicio culcitram admiſit, eadem in morbo & morte uſus. Comes Elzearius, ſerico thorace cilicium velavit. idem ad quinquageſimi pſalmi (Miſerere) ſingulos verſus, tribus ictibus idque catenulis ferreis ſe cecidit. Notum Caroli Magni Imperatoris ciliciū. Franciſcus Borgias Dux Gandiæ, etiamnum ſui juris & extra Religionem, viſitaturus feminas, cilicio ſe armavit. S. Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, piloſam veſtem ad genua pertingentem geſtans: Si corpori meo, ajebat, præeſſe nequeam, & quî tot aliis præero? S. Edmundus, in eodem ſolio ſucceſſor, cilicium extra quadrageſimam, in quadrageſima loricam ferream geſtavit. Ad hoc eum mater aſſuefecit à puero, quæ, quoties ei Pariſios recentia induſia, lotum ſimul miſit ciliciolum, ſuadens biduo triduove quot hebdomadibus uteretur. ÆD. Da veniam quæſtiunculæ: & quis primum cilicium induit? PAR. Primus homo, Adam cum conjuge: *conſuerunt folia, ficus, & fecerunt ſibi perizomata.* Aſpera ſunt hæc folia, nec blanda nudis. ſic cilicium ab arbore ſumptum in Paradiſo cœpit eſſe uſui. Imitatus Iacob, qui cruentam filii tunicam cernens, *ſciſſis veſtibus, indutus eſt cilicio.* *Gen. c.* 3. *v.* 7. *Gen. c.* 37. *v.* 34.

Imitati

Imitati innumeri alii, qui piloſo hirtoque hoc texto in carnem pugnarunt. Notum Ecleſiæ canticum: Cilicio Cæcilia membra domabat, Deum gemitibus exorabat. Nec ipſe nuptiarum dies hanc ei hiſpidam interulam potuit detrahere: aureis quidem radiabat veſtibus, latente tamen cilicio mordebatur; dumque Feſcennini canerentur, ſuam ipſa virginitatem Deo commendabat. Hac non inferior Editha Anglorum regis filia, quæ ut cilicii, quod dies nocteſque geſſit, vexationem ſancte diſſimularet, veſtem cultumque regium non abhorruit. Vidit eam ſic regie comptam S. Ethelvvoldus, & ſubſtricta fronte: Non ſic, inquit, non ſic, ô mea filia, ad cælum itur; cæleſtis ſponſus hunc nitorem, hos radios non curat. Illa modeſte: Sancte Pater, inquit, & hoc eſt quod me ſoletur, cor à Deo non veſtem æſtimari. Senſit vir ſanctus mentem bonam, non ſemper à veſte judicandam. Radegundem Clotarii Regis, Kunegundem Hencici Imp. conjugem omitto, quarum iſta non indormire tantum, ſed & immori voluit cilicio.

IV. Quid multis? hoc unum egerunt *omnes Sancti*; ut continuam corpori facerent injuriam. Omnes in hanc rem mire ingenioſi fuerunt, caveruntque unice, ne ſub nomine neceſſitatis, ſubreperet voluptatis nequitia. Hinc prolixæ illorum vigiliæ, humicubationes

rigidæ,

igidæ, inedia perpetua, inſulſi & inuaves cibi, acerbæ potiones, veſtitus ſperrimus, mira in rebus omnibus paientia. Ludebant cum corpore, ne luus ei fieret Animus: Vis, aiebant, ô nea Caro dormire? hîc poteris, ſed aut tando aut ſedendo, prout vis; hic letus pro te nimis durus eſt. aut ſi mais jacendo quieſcere, en hîc optimum ulvinar, ſaxum. Vis prandere, cenare? k hoc potes; en herbas, en radices otimas, cum condimento etiam, cinere; cetum, ſal, oleum tibi non conveniunt. Sitis, ô mea Caro? en aquam criſtalliam, argenteam, licet nonnihil tepilam, ne gelu tibi noceat. Ita in corpus mariſſime jocati, redegerunt illud in ervitutem. Et aſſiduas has pugnas conra carnem ſumma contentione aggreſi ſunt, ſciebant enim bellum eſſe intuiſſimum, cum hoſtis eſt intra muros. dcirco ſuum quiſque corpus, velut beievolum inimicum (ita Nazianzenus oquitur) aut inſidioſiſſimum amicum rangere laboravit precationibus, laboibus, vigiliis, inedia, ciliciis, flagris, igoribus aliis innumeris. Religioſiſſina in ſeipſos tyrannide ſervarunt illud Caligulæ: *ſic feri, ut ſentiat ſe mori.* Sic ractarunt corpus, ut ſervum ſe comneminiſſet, non dominũ; ſic carnem exercuerunt, ut exadverſo pugnaret melicina cum morbo, dolor ſenſus cum voluptate carnis.

Greg. Naz. de paup. cura.

At

At nos tenelli ac delicatuli (certe ta-
les ſumus, ad illos comparati) nos mol-
licelli hoc unū agimus, ut ſuaviter per-
eamus. Id omne ſtudioſiſſime amoli-
mur quod carni non blanditur. Ecquid
parcimus huic aſino? nō eſt Athenienſis
cæleſtis civis non eſt, Animus eſt. Ec-
quid hanc vermium prædam tam blan-
dis obſequiis in noſtram perniciem de-
Boëth. l.3. de conſ. phil. mulcemus? an ignoramus, nullam pe-
ſtem efficaciorem eſſe ad nocendum,
quam hoſtem domeſticum? Carnem,
capitaliſſimum nobis hoſtem imminere,
quavis, non dicam die experiri licet, ſed
Ad Gal. c.5. v.17. hora, ſi libeat explorare. Caro enim
concupiſcit adverſus ſpiritum, ſpiritus
adverſus carnem: hæc enim ſibi invi-
cem adverſantur. Perpetua hîc rixa &
lucta eſt. & quo crebrior Carnis eſt vi-
ctoria, hoc majores illius ſunt vires. At
ibi ſemper vincit, ubi nunquam creditur
eſſe hoſtis. Ah vani, ah miſeri! quan-
tum mortalia pectora cœcæ noctis ha-
bent! quid delicias & voluptates quæ-
rimus, nec ſuo tempore, nec loco ſuo,
In alium & meliorem orbem migran-
dum eſt deliciarum avido. In orbe hoc
noſtro appetentia voluptatis, plena eſt
anxietatis, ſatietas vero pleniſſima pœ-
nitentiæ. Triſtes eſſe voluptatum exi-
tus, quiſquis reminiſci libidinum ſua-
rum volet, intelliget. hinc morbi & do-
lores quaſi quidam nequitiæ fructus re-
feruntur. Ita demum voluptas omnis in
tormentū vertitur. In

In id vero ſolum ingenioſa eſt *Caro*, ut *onus*, *& virgam*, *& opus* à ſe removeat, & quiete fruatur delicata & voluptabili. Ergo, mi Ædeſime, ex æquo & juſto *onus*, *& virga*, *& opus* huic pecudi convenit, aut illam profecto habebimus refractariam. Ad finem capitis hujus illuſtriſſimæ & prorſus ſeveræ Continentiæ admirandum ſpeculum extollo. Adeſte ſpectatores; huc & oculos & animum.

Ioannes Godefridus Bambergenſis & VVurzburgenſis Pontifex, Anno M DC XXII, quarto Calendas Ianuarias, Ratiſponæ in comitiis defunctus, per omnem vitam adeo ſe totum Caſtitati confecravit, ut homines libidinum ſuarum mancipia, velut ipſos diabolos averſaretur & fugeret; neque unquam induci potuit, ut cum his talibus vel paullo familiarius ageret. Iam inde à parvulo Godefridus, cilicio conſuevit uti totis diebus ac noctibus, integris etiam hebdomadibus. Diebus Veneris, ſabbati, & pridie dierum Chriſto, Beatiſſimæ Matri Virgini, aut patronis dicatorum, flagellis ſe acriter cecidit. Omnibus annis, quibus epiſcopum egit, ſtramini tantum, quod linteamine texerat, indormiit, multas noctes nuda humo, rudi panno ſubſtrato, exegit: ad ſolitas preces media nocte ſæpiſſime ſurrexit. Ad rem facit quod addo: Omnibus Veneris ac ſabbati diebus cibo

abſtinuit, unica panis buccella & hau
ſtu modico contentus. Si quando h
diebus hoſpitalitatis jus, aliave caul
eum menſæ admoviſſet, ut abſtinenti
ſuæ conſtantem rigorem ſancte diſſimu
laret, cibos ab opſonii magiſtro ſeu ſtru
ctore diviſos, tanquam cenaturus acci
piebat, paullo poſt, aliis id minus ob
ſervantib, famulo intactos velut ne
glectim porrigebat. Die Chriſti patien
tis, & alias per annum crebrius omni
cibi abſtinens, præter panem & aquan
guſtavit nihil. & hoc tunc maxime fe
cit, cum omne alieni oculi arbitrium vi
tare licuit. Quadragintadiali jejunic
nil è piſcibus aut aliis animalibus eſita
vit, herbis ſolum, leguminibus, & ra
pis contentus. Per omnes Dominic
Adventus dies nil carnium in cibum ad
miſit. Sane non parvo ei ſtetit, Caſti
tatis tam ſincerus amor. Quod vel hinc
etiam luculente pateſiat.

Adoleſcens etiamnum, liberali admodum & venuſta erat facie, ita tamen ut in eo nobiliſſimam fecerit mixturam Pudicitia & forma. Hoc ejus virgineum decus cacodæmon iſto ſibi ſtratagemate ſumpſit expugnandum. E gynecæo feminæ magni nominis, inſigni juvenis pulchritudine in benevolentiam parum pudicam inflexæ, ad convivium Godefridum ſpecie honoris vocarunt. Adeſt vocatus, nec tamen ſolus (ut res tam periculo careret, quam ſuſpicione) ſed

una

na ſecum vitæ ſuæ moderatorem adduxit. Hunc præ omnibus benignæ invitationes & crebra pocula petebant. Hoc enim nequiſſima vafricie agebatur, ut is omnium minime greſſum è domo moliri poſſet, qui primus deberet, itaque cogeretur cum commiſſo ſibi juvene illic pernoctare. Res è voto ſucceſſit, nam probe appotum & jam vacillantibus veſtigiis, articuliſque ſubſidentibus labentem, in proximum conclave, blande cubitum trahi juſſerunt. Ita & juvenis ea nocte pedem domo efferre prohibitus eſt: & quia nil mali ſuſpicabatur, ipſe quoque ad lectum tali hoſpite dignum deduci ſe paſſus eſt. Cum vero adulta jam nocte quies & ſilentiū teneret, cubiculū ſopiti juvenis furiæ illæ libidine accenſæ laneo paſſu irrepūt, jamque proximæ lectum qua verbis qua geſtibus, adoleſcentis innocentiam ad flagitium invitant. Hîc caſtiſſimus juvenis, velut ad Stygii monſtri aſpectum evigilat, & mox horrendum vociferans, è lecto, ut erat lineis ſolum femoralibus & induſio veſtitus, proſilit, impuris manibus ſemet extorquet, & omni veſte alia relicta, ex inſidioſa domo evolans, in vicini ædes, velut in aſylum transfugit, ubi reliquum noctis inter preces & gratiarum actionem, pro obtenta Caſtitatis palma exegit. O factum dignum æternis annalibus! O Niceta, ſunt qui tecum ſaltem certare velint, ſi ſuperare

non poſſint! O Ægypti prorex Ioſephe tuæ virtutis æmulum agnoſce! O Æde ſime, pene redivivum Nicetam tibi ſiſt in hoc juvene. Proniſſimum mihi eſ credere, Godefridum poſt tam nobilem victoriam, eum à Deo favorem impe traſſe, quem Thomas Aquinas, cui lum bos ſtrinxerunt Angeli, ut aut nullam deinceps carnis rebellionem ſenſerit aut facili negotio repreſſerit. Neque tamen noxia ſecuritate caſtimoniæ ſuæ fiſus, diaboli technas timere deſiit. Scivit, quod ſupra monuimus, virginem à bello nunquam ceſſare. Ideo in domum ſuſpectæ pudicitiæ alias invitatus: Malim, inquit, leprotrophium ſubire, & cum leproſis cenare, quam vel ſemel caſtitatis periculo, ædes illas ingredi, meque ſponte in ignem præcipitare. Nec aliter fecit quam dixit, & rigidæ virtutis exemplo perpetuam ſibi Continentiam ſtabilivit, in ſui corporis tormentum varie ingenioſus. Solebat namque cingulum ferreum, inſuper aculeis aſperum ad nudos lumbos appreſſus geſtare. Armillæ ipſæ, ſi quando iis uſus, non laſciviæ inſtrumenta, ſed Caſtimoniæ, oſtentationem nullam præferebant, ſed virtutem tegebant. Siquidem ſub hoc tortili auro carnificina manuum latebat, quæ maluiſſent metallo tam nobili non indui, quam abditis ſub eo aciculis aſſidue compungi. Godefrido certe ſua

Ex funebribus orationibus Dn. D. Friderici Fornneri &c. & P. Ioannis Salleri.

Caſtitas

aſtitas non gratis conſtabat: verberi-
us, jejuniis, aliiſque rigoribus, corpo-
s animique florem & emeruit, & reti-
uit. Sed verſiculus monet: Lectio, fla-
ra, preces —— de lectione & flagris
iximus. Ad preces me verto.

CAP. V.

ertium INCONTINENTIAE *anti-dotum*, PRECES & ORANDI STVDIVM.

ANachoretam ſenem (ut Pelagius re- *Lib.* 5.
fert è Græco) conſulens quiſpiam *num.* 32.
e animi ſui latente malo: Ecquid ego,
nquit, faciam? cogitationes meæ non
iſi ad libidinem me trahunt; nulla mi-
i ab eis eſt quies, nec per horulam qui-
em; & hoc non leviter me affligit. Cui
enex: Quando, inquit, dæmones ejuſ-
emodi cogitationes ingerunt, ne collo-
uaris cum animo, quia dæmonum eſt
alia ſuggerere; tuum, ſuggeſta identi-
em regerere. penes te eſt, hos hoſpites
ut admittere, aut ingredi volentes eji-
ere. Modo reſiſtas, invito tibi conſen-
um vi nulla extorquebunt. Ad quæ ju-
enis: Atqui, mi pater, inquit, debilis
um, & tam potenti affectui vix reſiſto;
incor. Atqui nemo, inquit ſenex, hîc
incitur, niſi volens. Et ſcis quid fece- *Num.* 25. v. 2.
int Madianitæ? filias ſuas ad omnem
llecebram comptas & ornatas, in ocu-
s Iſraelitarum quaſi venales propoſue-
runt.

runt. Ita quidem allicere potuerunt a turpe nefas, neminem cogere. Iſraeliti omnibus integrum erat, non perire. Mul ti, quibus lex divina cordi fuit, non tan tum Venereum hoc illicium contempſe runt, ſed alios etiam, illecebroſo ſpecta culo captos, ultione laudabili punive runt. Sic & nobis agendum. Fucata tibi diabolus cogitationes proſtituit Contemne, non reſponde, deſpue in il las ſordes; ſurge, ora, & clama: Fil Dei miſerere mei. Ad hæc iterum ju venis: Ecce pater, inquit, & oro, & meditor, & clamo, ſed ſine omni gu ſtu; lapis ſum, non moveor. Tu tamen inquit ſenex, nihilominus & ora, & meditare, & clama. Incantator ſæp vim verborum quæ pronunciat, ignorat at ſentit eam incantatus ſerpens, & ve lit nolit, humanæ voci ſe ſubjicit. Ita nobis quantumvis ſaxeum cor ſit, & ad preces inſenſile, ſentit tamen eas caco dæmon; terretur, & fugatur. Tu igitu ora, etſi ſilex tibi videaris.

Sap. c.8. v.21. I. Salomon, illud opulentiæ & ſa pientiæ prodigium, & ſi ſolus hîc lo quatur, ſatis perſuadeat: Scivi, ait, quia aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſapien tiæ, ſcire cujus eſſet hoc donum: adii dominum & deprecatus ſum illum. No biliſſima gemma eſt Caſtitas & pudici tia, tolerabili tamen & levi venditur pretio; pete illam à Deo, & jam emiſti.

Omnis

Omnis quidem virtus, munus à Deo
eſt, ſingulari tamen ratione Caſtitas, id-
circo precibus ardentiſſimis petenda eſt
à liberaliſſimo domino, qui ſic rogatus,
menti allucet, ut vicina pericula prævi-
deat; voluntatem afficit, ut congrua
malo remedia conſtanter adhibeat; in-
tenem appetentiam ſub legis impe-
rium compellit; luctantem hominem
confirmat ne ob pugnæ difficultatem,
vincendi ſpem deſpondeat, ſed opem
cælo affuturam erecto animo confidat:
qui denique novas identidem vires ſub-
miniſtrat, ut is qui cœpit, hoc Caſtita-
tis ſtadium decurrat, promiſſumque Ca-
ſtitati præmium obtineat. Hæc Augu- *L.19.*
ſtino cauſa fuit, ſic efflictim precandi: *Cõfeſſ.*
Deus meus, accende me. Continentiam *c.29.*
iubes; da quod jubes, & jube quod vis.

Ille paradiſi hoſpes, caſtiſſimus Pau-
lus, virginitatis adeo erat amans, ut o-
mnes ſibi cuperet quam ſimillimos, ta-
men & ipſe has faces luteas ſenſit: Da- *2.Cor.*
tus eſt, inquit, mihi ſtimulus carnis meæ, *c.12.*
Angelus Satanæ, qui me colaphizet. & *v.7.*
qua tandem ratione divinus hic homo
ab hac carnis injuria ſe vindicavit? *Pre-
cibus*, & quidem ter repetitis: Propter
quod ter dominum rogavi, ut diſcederet
à me. Ea demum oratio impetrat quæ
perſeverat, quæ ignes ſpirat: Preces
languidæ, nec hominem quidem ad aſ-
ſenſum flectunt, nedum Deum. Spiritus *Ioan.*
eſt Deus, & eos qui adorant eum, in *c.4.*
K 4 ſpiritu *v.24.*

ſpiritu & veritate oportet adorare. Falſitas eſt illa, & turpe diſſidium, cum lingua preces & verba demurmurat, mens interim à precibus aliena ad ludos & choreas evolat. Precari putes hunc hominem; os certe occupat: cor otiatur, aut pejora tractat otio, & neſcio quid aliud nugatur. Atqui hoc non eſt *in ſpiritu adorare*: his precibus Caſtitatis gemmam nemo impetraverit. Sanctiſſimus David precationibus aſſiduis exæſtuans: Ad te, inquit, levavi oculos meos, qui habitas in cælis: Ecce ſicut oculi ſervorum in manibus dominorum ſuorum; ſicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ, ita oculi noſtri ad dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri. In manibus, inquit, domini, ſtant oculi ſervorum, non in facie. Nimirum hîc oculorum conjectus petit ut accipiat; ad heri dextram pervolat, ut eam aperiat ad dandum. Ita nos prorſus oculos noſtros in Dei manu ſtatuamus, & Caſtitatis unionem pretioſiſſimum, violentia Deo grata extorqueamus.

Pſal. 122. v. 1. & 2.

II. Militiæ dux, cui caſtrum commiſſum eſt defendendum, ſi quando videat à vicinis jam hoſtibus caſtrum obſidione cingendum, litteras quam primum perſcribit ad arcis dominum: hoſtem in propinquo eſſe, de arce agi, ſe cum ſuo milite in periculo verſari, niſi quam celerrime ſubmittatur auxilium: proinde rogare ſe, ut, ſi quidem domi-

nus

nus arcem ſuam velit ſalvam, majores copias & recentem militem, quam ciriſſime poſſit, ſuppetiatum mittat. Militiæ vivimus, mi Ædeſime, & caſtrum ſuſcepimus propugnandum, Animum. Varius hanc arcem incurrit hoſtis, maxime Cupido, Venereus ille jaculator, qui ſecum ingentia trahit agmina tot occaſionum, illecebrarum, tentationum. heu cingimur ſæpe, ac undique magnis copiis obſidemur. Quid hîc conſilii? primum eſt, non differre proximum, litteras exarare, & cum iis tabellarium quā primum amandare ad dominum. Nuncius noſter, noſtra eſt oratio; litteras ſcribimus, cum ad Deum preces fundimus. Hîc juvat, expeditum & celerem eſſe. Quam primum in periculo eſt Caſtitas, cum occaſiones invitant, illecebræ blandiuntur, cum tentationes incitant, mox ad Deum pervolet epiſtola; mox ardentiſſimæ preces cōcipiendæ in hunc fere modum: & ſatis eſt quandoque vel unica tali precatiuncula opem divinam poſcere.

Libera me de ſanguinibus Deus, Deus ſalutis meæ. *Pſ.50. v.16.*

O mi amantiſſime domine ſuccurre; pereo, ſerva me.

Deus in adjutorium meum intende, domine ad adjuvandum me feſtina. *Pſ.69. v.2.*

O IESV caſtiſſime, de animæ meæ ſalute agitur, cuſtodi me ne peream.

Pſ.24. Ad te domine levavi animam meam
v.1. Deus meus in te confido, non erubeſcã

O mi IESV, O IESV fortiſſime defende me; à Satanæ laqueis erue me.

Pſ.30. Illuſtra faciem tuam ſuper ſervum
v.17. tuum; ſalvũ me fac in miſericordia tua.

O mi Deus, fons puritatis, amator caſtitatis, crea in me cor mundum & caſtum.

Pſ.30. In te domine ſperavi, non confundar
v.1. in æternum; in juſtitia tuá libera me.

O IESV puriſſime, in cordis puritate conſerva me.

Pſ.39. Complaceat tibi domine, ut eruas me;
v.14. domine ad adjuvandum me reſpice.

O IESV deſiderabiliſſime; totum me trahe ad te.

Potens eſt telum in cacodæmonem ardens oratio, quod etiam hinc diſcas.
Anno Vnus è ſodalitate Virginis Beatiſſimæ
1614 fuit (mihi rebus omnibus conjunctus)
factũ. qui clam admotis facibus in flagitium agebatur. Ter illum nocturna molitione cacodæmon impetiverat; jam in virum procerus; mox intra puſionis modum contractus; denique virgine aſſimilatu nihil virgineum meditabatur. In his anguſtiis deprehenſus adoleſcens, quicquid armorum habuit hoſti objicere, Præſidem ſuam aliquando ingeminare; rurſum cruce præcordia notare velle, ſed irrito ferme conatu; nam torpebat exanimis pollex, & manus nihil virium retinebat. Ad ultimum

ium lingua ſuppetias tulit, ut inclama-
o Numine redirent manus ad officium,
c Sirenum ora in fumum dilaberentur.
Nec reſtinctum tamen ea fuga incendiũ
ſt; ſed viventibus adhuc flammis ado-
eſcens conflagrabat. Ergo lecto ſe cor-
ipit, abjectuſque humi ipſe plectere ſe
ncipit. Vbi cum per horam decubuiſ-
et, tandem ab incendio triumphavit.

Chriſtus, quotidie precari nos juſſit; *Et ne nos inducas in tentationem.* Sed & clauſulam addi præcepit: *Sed libera nos à malo.* Tam rogandus eſt Deus ne incurramus periculum, quam, ut evadamus. Et hæc oratio non à ſummis labris veniat, ſed à pectore, & intimo ſenſu.

III. Hîc mihi duos velim conſideres, in extremis pudicitiæ periculis, precantes: Ioſaphatum Regem, & Thomam Aquinatem tibi ſiſto. Decreverat Thomas primum ætatis florem Deo ac pudicitiæ dicare. Parentes, ut hoc animi decetum reſcinderent, blanditiis, minis, promiſſis, inauditis artibus caſtiſſimum pectus ſibi ſumpſerunt expugnare. Ictus vani, & in ventum abiere omnes. Obdurabat filius, deſtinati conſilii tenax. Ergo validiore ariete quatiendus fuit hic paries, dum corrueret; nec conſilio defuit vigilantiſſimus Satan. Solum ſe agere putabat Thomas in conclavi, quod demum carcerem eſſe ſenſit periculoſiſſimum. Eo enim immiſſa eſt puella, melioris formæ quam pudicitiæ,

ipſe

ipſo vultu petulantiam confeſſa. Cœpi ea varie & blande verecundiſſimum adoleſcentem, ad flagitium invitare. Omnia in ea loquebantur, vox, forma geſtus, oculi, veſtes, veſtium odor. Quo verba, tot jacula; quidquid dixerat, venenum erat.

O Thoma, quot in te ſagittæ volanti ſingulæ mortem ferunt; vel unam admiſiſſe, plaga letalis erit. Equidem ſenſit eximius adoleſcens ad cor penetrare blandiſſimum hoc toxicum. Hîc, velut in arena gladiator, conſilium capit, æmulator NICETAE, & mox ad Chriſtum: Ne quæſo ſinas, exclamat, Domine IESV, & tu ſanctiſſima Virgo MARIA, ut in oculis tuis turpiſſimum ſcelus committam. O mi Caſtiſſime IESV, ne permittas, ut ob ſpurcam libidinem, æternas cæli delicias vendam. Dixit, & è foco titionem rapuit, inſidiatricem fugavit, cubiculo extruſit, occluſit oſtium; *vicit*. Opportunius hæc pugna ſubſidium non habuit, quam preces ex ardenti pectore petitas.

Damaſc. l. de Barl. & Ioſ. c.30. IV. Scenam habuit periculoſiorem Rex Ioſaphat, Regis Abenneri filius, & niſi eximia illius virtus, in eodem quaſi theatro bis viciſſet, plauſum ab Angelis non tuliſſet. Sacra Chriſtiana regius hic juvenis à Barlaamo Eremita didicerat: jamque mores alios & caſtiores præ ſe ferebat, quam dum idola coleret. Abennero patri ſeverior hæc vita filii non proba-

probabatur, ut qui aliud cælum non poſſet, quam in ſordibus volutari, & mergi voluptatibus. Cumque filium non omnis machinis tentatum, ſentiret inexpugnabilem, magorum ſuaſu hoc eum ſtratagemate inſtituit adoriri. Removit ab eo famulitium omne aulicum, & ſocias, quæ juveni ancillarentur, puellas ſubſtituit. Hîc mihi Samſonem da; da Davidem, da Salomonem, & videamus, num duret ſceleris purus inter corruptelas. Nec Ioſaphato pectus adamante aut chalybe ſtetit, cœpit ſentire pellacias, cœpit æſtuare; tale demum libidinis incendium pectore circumtulit, ut huic extinguendo ſe parem non crederet. Generoſe quidem contra tot hoſtes luctatus eſt: & jam Deum objectabat animo, jam Dei leges: modo inferos cogitabat, modo cæleſte præmium; non minus tamen Venereæ faces animum incendebant. Ita nec Deus, nec inferi, nec cælum, neque ſpes, neque metus impuram flammam multum adeo mitigabant. Vltimum & præſentiſſimum viſum eſt mali remedium, in preces ſe ſternere. Ergo manus oculoſque cælo attollens: O Deus, inquit, ſpes deſperatorum, reſpice & miſerere: tu omnia potes, miſericors in omnes. Vide, Domine, quæ patiar; meæ me cogitationes occidunt. Perii, niſi tu adjuves. Cordis & corporis pudicitiam ſervare cupio, ſed expugnor, niſi tu defendas.

O mi

O mi Deus, tuus ſim; pereuntem à Iapſu revoca: tibi vivam, tibi moriar. Adfuit benignus Deus ſic calide oranti & impurarum cogitationum agmen ſubito evanuit. Nec tamen precari deſiit jam victor juvenis, ſed ab eo tempore (valedicebat jam dies) ad alterum uſque ſolem in precibus pervigilabat.

V. Sed nec dum omni periculo defunctus eſt Ioſaphat. Acerbior & longe periculoſior inſtabat pugna. Abennero patri jam ante dono venerat puella, regis filia; bello capta, ſed pulchritudinis tam eximiæ, ut omnem ejus ævi formã extinguere,& pene Dea eſſe crederetur. Et hæc, tragœdiæ caput ſtatuebatur, mago regio ſtrenue adlaborante. Hic, ut certior veniret victoria, carmine magico cacodæmonem in puellam immiſit, ut ſic junctis operis inſtrueretur ſtratagema, nulli eludendum. Adeſt ergo perſonatus diabolus ſub venuſtiſſima larva, & ut immitius pugnaret,blandiſſimam prætendebat pacem. Puella ad omnem dolum ingenio verſatili erudita, religionis Chriſtianæ cupidiſſimam ſe dextre ſimulabat. Volebat Orcinianus piſcator, Satan, eam hamis eſcam imponere, quam ſciebat appetituros hos tales piſciculos. Ioſaphatus juvenis præclaram hanc ratus occaſionem, ſervandi ab Orco hominis: nihil equidem ſe malle ajebat,quam ut plurimi ſecum ab idolis ad Chriſtum tranſirent. In eam

rem

m utrinque prolati ſermones. Puella
nſim veritati cedere, & expugnari ſe
llidiſſime mentita, in ſe quidem nil
turum moræ, quin ſacro fonte luſtran-
ı, in leges Chriſtianas juraret, ſi modo
gius juvenis, reginæ conjugium di-
iaretur non aſpernati. Fortunam ſibi
giam, non ſanguinem deeſſe. Putare
vero, à Chriſtianis non fortunam,
d virtutes & animum in dote numera-
. Patentes ſibi, & avos, atque atavos,
: horum majores fuiſſe reges. Opulen-
am regiam bello nonnihil acciſam, aut
ıutatam eſſe: ctedere ſe tamen, non
ne dote venturam, ſi probitatem con-
igi fututo adferret. (Ah, Ioſaphate, ah!
on periculo tantum, ſed ruinæ vicinior
unquam fuiſti.)

Stabat juvenis, & venuſti ſermonis
tudentiam non ſine tacita commenda-
one mirabatur, & ut fit, oculos ſuæ
ationis oblitos, in loquentis vultum
ıbinde obliquabat. Et ne adeo alienus
oret ab honeſtiſſimis nuptiis, cœpit
allaciſſima Siren, neſcio quas ſenten-
iolas (à magiſtro diabolo eas didice-
at) ex Euangeliis in medium recitare,
pſius Chriſti præſentia nuptias com-
nendatas aſſerere, honorabile conjugiū *Ad*
& immaculatum torum extollere, mul- *Hebr.*
a demum in conjugii laudes garrire. *c.13.*

Ad aures & ad oculos talem oratorē *v.4.*
ıdmittere, & non perſuaderi, divinæ eſt
potentiæ, non levitatis humanæ. Forma
vel

vel muta, eloquentiſſima eſt oratio quod vult, impetrat. Vbi jam verborum mel affunditur, & eblandiens animum ſuada facundia conjungitur, ſine vi quidquid dicitur, perſuadetur. Saxum antea videri poterat Ioſaphatus, & immota rupes ad omnem libidinis impetum, ſed laſcivus dæmon tanta ſordentium flammarum vi hanc rupem vallavit, ut & ipſa inſtar ſolutæ arenæ defluere cœperit, & minui. Nondum quidem proſtratus Ioſaphat, hoc uno tamen victoriam ſibi fecit ancipitem, quia cœpit dubitare. Decretum erat ei antea intactum ſervare corpus ab omni femina; jam vero vacillare, turbari, anxius hæſitare, nec turbationi ſatis reſiſtere, nec dubitationem expedire.

VI. Digreſſa ab ſe Oratrice illa peſtilentiſſima, quia ipſe unus, & accuſatoris, & patroni partes ſuſtinuit, ideo ipſe ſibi & objicere, & objecta diluere, ſecumque ipſo plurimum luctari cœpit, & in utramque partem fluctuare, demũ ſe ſolum ſic affari: Nil, inquit, inhoneſti à te petitur; conjugium proponitur, & quidem non diſpar: Regina eſt quæ ſponſum quærit, nec leges Chriſtianæ contradicunt.

Id quidem verum eſt, ſed meminiſtin', quid te docuerit Barlaamus? Omnis ponderatio non eſt digna continentis animæ.

Eccli. c.26. v.21.

At hîc occaſio eſt lucrandæ animæ, & puellæ

uellæ regiæ ad Chriſtum traducendæ. O mi Ioſaphat, hoc non eſt lucrari a-imas, tuam negligere, ut acquiras a-enam, noſti illud: Quid prodeſt ho-ini, ſi mundum univerſum lucretur, nimæ vero ſuæ detrimentum patiatur. *Matt. c.16. v.10.*

Sed non eſt omnium, vivere ut vir-inem, ut Angelum. Recte hoc quidem icitur, ſed qui declinat virginum cer-amina, nec præmia deſideret virgini-ous promiſſa.

At durum eſt in continua lucta vive-e; ſibi ipſi ſemper contradicere. Du-um eſt, ſed glorioſum eſt, & res una omnium Deo digniſſima.

Credibile tamen eſt, multos ſanctiſ-ſimos homines in conjugio fuiſſe ſerva-tos qui alioqui periiſſent. At non mi-nus credibile, multos in conjugio per-iiſſe, qui ſi caſti vixiſſent, ſervati fuiſ-ſent.

Sed fac, prout deſtinavi, ſic incipiam: quis ſcit an ſic finiam? aliud eſt inchoa-re, aliud ad finem perſeverare. At iſtud Deo permittendum eſt, hoc ipſi erit cu-ræ: qui ſuaſit incipere, juvabit etiam fi-nire.

Sed repugnat natura. Corrupta, non integra: & Deus natura longe poten-tior eſt.

Sed quid faciam? uror, ardeo; co-gitationibus peſſimis, jam diu mens incenditur: ſævit in medullis fax ſty-gia. At hunc æſtum, igne Chriſti ſupe-

rare potes: hoc tale incendium Chriſt ſanguine potes extinguere.

Sed nunquid unus aliquis ex Apoſtolis dixit? qui matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit. Ita eſt, ſed idem
1. Cor. omnino Apoſtolus addidit: & qui non
c. 7. jungit, melius facit, & bonum eſt ho-
v. 38. mini mulierem non tangere.

Sed an non aliqui Apoſtolorum uxores habuerunt? Habuerunt, ſed inter alia omnia quæ Chriſti cauſa reliquerunt, etiam uxores fuerunt: ſic Apoſtoli omnes, vel erant virgines, vel poſt nuptias continentes.

Ibid. Sed an non Pauli vox eſt? melius eſt
c. 7. nubere quam uri. Ejuſdem tamen & hæ
v. 6. voces ſunt: Volo autem omnes homi-
& 8. nes eſſe ſicut meipſum: Dico autem non nuptis & viduis; bonum eſt illis ſi ſic permaneant, ſicut & ego.

Heu quid faciam? utinam virginem illam regiam nunquam ad aures, nunquam ad oculos admiſiſſem. Hoc forſan melius fuiſſet, ſed nec ſic quidem omnis victoria deſperanda eſt.

At forma illius animo meo identidem oberrat. At nunquid non formoſior eſt Deus, à quo rerum omnium forma & pulchritudo, velut è mari ſtilla unica, aut guttula eſt?

Ah, ferendo non ſum, ſi diutius duret tam vehemens cogitationum pugna.

Hic Deus providebit; feramus hodie, quod nos ferre vult Deus, ipſi cura eſt de craſtino.

Sed

Sed num miſellam illam virginem in ...tygii draconis faucibus hærere ſinam?

Sed num etiam oblitus es, quantis te ...ericulis objecerit mulierum familiari...as? vix evaſiſti, & regreſſum cogitas? ...emo verius periculum judicat, quam ...ui expertus eſt.

Sed Chriſtianum eſt, alienæ ſalutis ...uram agere, ſuæ ante omnia: ſpe...ioſiſſimos titulos excogitat caro, qui...bus ſuam turpitudinem velet: mille ver...ſutias iuſtruit ut fallat.

Diu ſecum ipſe in hunc modum lu-ctatus eſt reciproca contentione. Demum invenit virtute viam, & ipſa ſibi neceſſitas reperit exitum. Ad preces iterum, velut ad ſacram anchoram confugit. Precibus & lacrimis diu intentus, in ſoporem ſolvitur. Hîc ea vidit, ut experrectus, & fleret præ lætitia, & præ Numinis reverentia tremeret. Inde omnis, inquit Damaſcenus, conſpectæ mulieris pulchritudo, cœno & ſanie fœdior ipſi viſa eſt. Ita cacodæmonum inſultus acerrimi repreſſi ſunt precibus. Ergo, mi Deus, continentiam jubes, da quod jubes, & jube quod vis. Sed precibus recte jungitur Confeſſio.

CAP. VI.

Quartum INCONTINENTIÆ *antidotum*, CREBRA PECCATORVM CONFESSIO.

Prov. c.22. v.11. QVi diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum ſuorum, habebit amicum Regem. Nihil æque favores divinos emeretur, quam nitidam ſemper ac terſam habere conſcientiam. Conſcientiam vero ita puram non facile cõſervabit, niſi qui eam crebrius emaculaverit. Id frequens peccatorum confeſſio poteſt: hæc autem vix erit integra, ſi ſit rara, ut veriſſime dixerit Bernardus; *Bern. l.med. c.37.* *Computatio dilata, multa facit obliviſci.* Qui rationes ſuas raro inſpicit, vix eſt ut non aliquid pertranſeat connivente oculo: & ſicut accuratiores illi ſunt, qui, ſi non quotdiebus, quot hebdomadibus ſaltem ſuarum rationum libellum relegunt, ita vitæ plerunque puriores ſunt, qui Conſcientiæ nævos, ſingulis hebdomadibus ad ſacerdotis aures deponunt: Velox confeſſio, velociter medicinam facit. Et hæc prima frequentioris Confeſſionis cauſa eſt. Do & alteram:

Sunt quotidiana delinquendi pericula, quibus expoſiti vivimus. Diabolus, Caro, Mundus, noti hoſtes: tentant, vellunt, rogant, alliciunt; renitentes urgent,

ent, trahunt, tantum non cogunt, & oc unum agunt, ne *boni* ſimus, nec Conſcientiæ maculas tam ſtudioſe obſervemus, eaſque, non niſi tarde & ſegniter luamus. Quid tibi cum tam delicata & tenera conſcientia (ajunt illi deceptores noſtri) habebis ſemper quod agas. Æternum tibi creas negotium, & ſimul moleſtiſſimum; ſemper erit quod abſtergas, & nullum laboris reperies finem. Non ſubolet hîc tibi quid machinentur hoſtes tui? hæc conſilia ſunt ſecreta diaboli in amicum veſtiti. Si nolis ea tibi obeſſe, detege. Qui denudat arcana amici, fidem perdit. Amicitiam ſimulat cacodæmon; tu cuncta ejus arcana pande, confeſſione quam creberrima, & larvatum hunc amicum facillime vitabis. Quod Bernardus de Communionis, idem fere de Sacramento Confeſſionis aſſeri poteſt: Duo illud Sacramentum, inquit, operatur in nobis, ut videlicet & ſenſum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino conſenſum. Concilium Tridentinum affirmat eos qui hoc ſacramentum debita præparatione obeunt, cuſtodiri ne ſtatim ſuccumbant tentationibus, & multo facilius in via virtutis, cautiores jam & vigilantiores progrediantur. Ipſa vero (ſunt verba Concilii) hujuſmodi Confeſſionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis quidem videri poſſet, niſi tot tantiſque commodis & conſolatio-

Eccli. c. 27. v. 17.

In cœna Dom. de bapt. & ablut. ped.

Seſſ. 14 c. 5. & 8.

ſolationibus levaretur, quæ omnibus digne ad hoc ſacramentum accedentibus per abſolutionem certiſſime conferuntur. Locuples teſtis experientia eſt, iis in urbibus, ubi crebrioris confeſſionis uſus, multos per omnem vitam ſine gravioribus peccatis agere.

Sed & tertiam cauſam ſubjicio, cur conſcientia crebriori confeſſione purganda ſit. Id luminis hoc Pœnitentiæ ſacramento acquiritur, quo peccata eorumque origines longe facilius dignoſcuntur. Initium eſt ſalutis, notitia peccati. Nam qui peccare ſe neſcit, corrigi non vult. deprehendas te oportet, antequam emendes. exiſtimas tu, aliquid de remedio eos cogitare, qui mala ſua virtutum loco numerent? quidam vitiis gloriantur. Ideo quantum potes, te ipſe coargue. inquire in te. accuſatoris primum partibus fungere, deinde judicis, noviſſime deprecatoris. aliquando

Seneca ep.28. fine. & te offende. Votum eſt vatis regii: Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimi-

Pſ.12. v.4. cus meus: prævalui adverſus eum. Conciones publicæ ſi quos feriant ad emendationem, hoc ipſo minus feriunt; quod feriant multos; ea vero monita quæ à Confeſſario ſuggeruntur cavendis vitiis, in concionis vicem ſunt, tanto efficaciora, quanto minus multis dicuntur,

Prov. c.24. v.6. cum uni ſoli dicantur. *Cum diſpoſitione initur bellum, & erit ſalus, ubi multa conſi-*

lia,

I. Bellum tibi pro pudicitia diu felix
on erit, niſi ad illud te diſponas exo-
nologeſi crebriore, in qua etiam conſi-
um capias de Caſtimoniæ hoſte felicius
incendio. Hoſtis certe vaferrimus eſt,
& fere inquilinus, nec in ulla uſpiam a-
ena, tam præſenti opus conſilio, quam
n hac.

I. His quarta accedat cauſa. Piacu-
laris confeſſio nunquam repetitur ſine
novo divinæ gratiæ augmento. Quan-
tum Deo diſplicet impudentia peccan-
tis, tantum ei placet verecundia confi-
tentis. Vere Bernardus: Omnis, in- *De*
quit, ſpes veniæ & miſericordiæ in con- *inter.*
feſſione eſt, nec poteſt quis juſtificari à *dom.*
peccato, niſi prius fuerit confeſſus pec- *c.1.*
catum. Ex eo enim unuſquiſque juſtus
eſſe incipit, ex quo ſui accuſator exti-
terit. Ideo Pipinus, ſub Dagoberto Gal- *Steph.*
liarum Rege, Major Domus, hoc eſt, *abb.*
Aulæ Præfectus & à Rege proximus, *de eo*
vir probatiſſimæ vitæ, famæque inte- *l.1.*
gerrimæ, & qui non immerito *diſciplina* *c.2.*
regum vocaretur, quoties de noxis con-
feſſurus venerat, ſacrum hoc tribunal
nudis pedibus accedere ſolebat, in ſi-
gnum ſeriæ pœnitentiæ.

Vis etiam quintam cauſſam? Qui re-
cuſat eſſe cautus, nec caſtus erit. Ca-
ſtiſſimos pleroſque videas quos cautiſſi-
mos. Caſtitas & Pudicitia omni vitro
Veneto tenerius quid ſunt, & illiſu levi
aut vitiantur, aut perduntur. At vero

cautelas huic cryſtallino vaſi ſervando neceſſarias, maxime docet frequens Confeſſio, ideo cacodæmon, ille technarum & mille artium magiſter, adeo laborat, ut confeſſionem faciat inviſam & gravem. Tædia ingerit, negotia obtrudit, varia cauſatur, omnem movet lapidem, ut confeſſio & rara ſit, & frigida: Hæc, inquit veterator, exigua ſunt; quid opus in minutiſſimis trepidare? quã tu conſcientiæ lanienam patieris, ſi tanta ſcrupuloſitate obſerves, quævis minutula? Tu vero, mi juvenis, etiam minutiſſima cave, ni ad majora velis

Eccli. c.19. v.1. prolabi. Qui ſpernit modica, paullatim decidet: Nec cavebit magna, ſi negligat ea quæ videntur minuta.

Huic ſextam etiam cauſam adjungo. Quies & gaudium Conſcientiæ, non niſi à crebra Confeſſione eſt. Omnia, in-

l. med. c.37. quit Bernardus, in confeſſione lavantur, conſcientia mundatur, amaritudo tollitur, peccatum fugatur, tranquillitas redit, ſpes reviviſcit, animus hilareſcit; poſt baptiſmum nullum aliud nobis conſtitutum eſt remedium, quam confeſſionis refugium. Quotidie ſordium aliquid contrahimus, quotidie inquinamur (ea hujus vitæ ratio eſt) & niſi contractas ſordes eluamus creberrime, nimium quantum augent, & pene in immenſum excreſcunt; fit è granis non multis arena maris. Regum optimus fuerat & ſanctiſſimus David, quia tamen pœnitentiam

entiam diſtulerat, ſeipſo teſte, ab in-
numeris malis deprehenſus : Circum- *Pſ.39.*
dederunt, inquit, me mala, quorum non *v.13.*
eſt numerus : comprehenderunt me ini-
quitates meæ, & non potui ut viderem.
Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis
mei. Ejus generis ſunt hæ ſordes animi,
ut, niſi quam primum expurgentur pœ-
nitentia, mox aliæ atque aliæ ipſis ac-
creſcant. Inde fit, ut, qui in ſordibus eſt, *Apoc.*
ſordeſcat adhuc. Et quæ Conſcientiæ *c.22.*
quies ſit aut hilaritas in perpetuo ha- *v.11.*
rum ſordium augmento ? Puram effice
Conſcientiam, ſi eam ridere velis : tolle
nubes tot noxiarum, ſi ſerenam eam cu-
pias: tranquilla non erit, inter hos pec-
catorum morſus ; tolle vermes qui eam
lacerant. Sed : Levia, inquis, peccata,
pacem animi non diſturbant.

Suas habet etiam leve peccatum mor-
ſiunculas : quamdiu has ferre mens co-
gitur, tamdiu ſuavis ei quies non erit,
ſed nec unquam ſerio hilareſcet. Secura *Prov.*
mens quaſi juge convivium. At vero ſe- *c.15.*
curam habebis nunquam (ſanctiſsime *v.15.*
affirmo) niſi ab illo veræ ſecuritatis
præſidio, Pœnitentiæ ſacramento, eoque
quam creberrime repetito. Tum demum
jucundo frueris epulo, cum vellicantes
animi vermes occideris. Si diu hos vi-
vere ſinas, perit tibi tuum hoc convi-
vium. Vbi punctura, ibi moleſtiæ : nec
ſerio ſe hilarem credit conſcientia, niſi
ab omni verme, qui lancinat, ex integro
L 5 ſit libe-

ſit libera. Iugi convivio illo non fruitur, niſi *ſecura mens.* Secura non erit, niſi pura ſit, & quaſi ſemper à Confeſsione recens lota.

II. Hîc ſeptimam attexo cauſam, priori affinem. Plurimi ſanctorum hominum, viri feminæque, quibus cordi erat conſcientiæ quies & tranquillitas, Confeſsionem, quantum licuit, crebertime iterarunt. Fuerunt qui quotidiana confeſsione animum luſtrarent: ſæpius voluiſſent, ſi per alios licuiſſet.

Sur. tom. 4. die 13. Iulii

Birgerus, homo nobilis & potens, D. Birgittæ parens, ſingulis diebus Veneris ad ſacerdotis pedes ſe abjecit, confeſsioni faciendæ. Eamque facti rationem aſsignans: Ita, inquiebat, mea hodie cum bono Deo componam & tranſigam, ut quidquid moleſtiarum ceteris diebus in me ille immiſerit, æquo ego animo id perferam. Idem fecit per omnem vitam, & Birgeri filius, qui illam inſuper clauſulam adjunxit, ut confeſſionem voluntaria ſui diverberatio exciperet. Idem fecit & Birgitta filia, eumque ſibi morem à teneris annis indixit. In eandem legem juravit Birgittæ maritus Vlpho. Idem alii religioſiſsimæ hujus familiæ præſtiterunt. Idem prorſus beatæ Lydvvinæ avus in more habuit, qui ubi die Veneris animum Confeſsione purgaſſet, poſtero Sabbato corpus jejuniis exercuit, nec in cibum aliud, quam panem & aquam admiſit. Ea ſem-

per

ter integerrimorum hominum mens fuit, aut nullam conſcientiæ labem admittere, aut incuria qualicunque admiſſam quam primum abſtergere.

Ab his in diverſum abeunt illi, quibus volupe & jucundum eſt, ſordibus mergi, qui liberrime peccant, quibus in vili frons eſt & pudor; at vero cum de peccatis inſtituenda eſt confeſſio, hîc illi frontem induunt aheneam, & hoc *verecundiam* vocant. Nimirum flagitioſe erubeſcunt fateri, quod patrare minime verebantur: ad flagitia effrontes, ad noxium ſilentium peſſime verecundi.

Hîc mihi in mentem eſt, nec ſine gemitu recordor, quis ante annos centenos, Luteri ævo, rerum ſtatus fuerit. O ſæculum, plane non aureum! difficile tunc erat ab hæreticis Catholicos dignoſcere. Sacramentorum uſus vix ullus. Confeſſio quotannis erat una, eaque frigidiſſima, aut Confeſſionis mera puta ceremonia. Hæc enim talia plerunque quo rarius, hoc pejus facimus. Ita tunc omnia invaſerat languor, ut ſæpius quam ſemel anno toto divinum epulum accumbere, ad inſtar piaculi haberetur. In arcto, & velut in extrema tegula ſtabat tunc temporis Religio & Pietas, & pudori erat nolle ſapere cum inſanis. Hæc planiſſima via erat, ad graſſantem jam hæreſin. Quid facilius plurimis, quam nunquam amplius de noxis confiteri, qui antea ſemel tantum in

in anno id facere conſueſſent. Quod rariſſime fit, non difficulter penitus omittitur, illud præſertim quod plus tormenti habet quam oblectamenti. Sed, propitio Deo, ita jam mutarunt tempora, ut affirmare audeam, quiſquis noſtro hoc ævo, annuam duntaxat confeſſionem inſtituit, hoc omnibus de ſeipſo ſuadet, ne ſe alium eſſe credant quam frigidiſſimum Chriſtianum, qui, niſi lex urgeret, nec ſemel quidem per annum conſcientiam expiaret, ſuis ſordibus contentus. Fugiamus, Ædeſime, fugiamus letalem hunc veternum; ſæpe peccamus, ſæpe etiam peccaſſe doleamus.

III. ÆD. Sed quo confeſſio tam crebra? an non abunde ſatis menſtrua? PARTH. Vix eſt ut credam hîc te ſerium eſſe. Sed an non cauſas recitavi ejus quod affirmo? Obſecro te, vel tantùm humanæ voluntatis inconſtantiam & pravitatem cogita; niſi ea novis quotidie ſtimulis agatur ad rectum, in obliqua tendit, ad vetitum abit, diffluit ad inhoneſta & noxia. Vides hoc horologium concinne & affabre factum? niſi pondera quotidie attrahantur, otiabitur velut mutus & elinguis excubitor, nec indice nec tintinnabulo loquetur. Vides illic in angulo textilem rotam araneárum? parietis diu non abſterſi argumentum hoc eſt. Vitant araneæ cubicula illa ditiorum quæ ſedulitas ancillarum creberrime deverrit. Vides hanc citharã

exaſcia-

exaſciatam dexterrime? ſed niſi fidium diſcordia, ad muſicæ leges ſæpius concilietur, diſſona voce pulſanti reſpondebit. Vides hanc mei ſtrophioli lineam nivem? uſu ſordidatur, & in atrorem declinat, ni ſæpius lavetur. Ea prorſus Conſcientiæ noſtræ ratio eſt, niſi eam confeſſione ſæpius laves, mox in ea maculas, impuritatem, ſordes videbis. Quare vitia ſua nemo libenter confitetur? quia etiam nunc in illis eſt. Somnium narrare, vigilantis eſt: & vitia ſua confiteri, ſanitatis indicium eſt. Expergiſcamur ergo, ut errores noſtros coarguere poſſimus. *Seneca epiſt. 53.*

Sed, num libet audire octavam etiam cauſam? Breviſſime id perſtringo, cujus jam ſupra mentionem feci. Diabolus, inſomnis, pervigil, ſepticeps draco, monſtrum inquietiſſimum, aliis atque aliis inſultibus noſtram præcipue pudicitiam incurſat, millies victus, aliquam tandem acquirendam victoriam non deſperat: via vero qua tot hoſtiles incurſiones avertas aut etiam antevertas, certior vix eſt ulla, quam Pœnitentiæ Sacramentum, & frequens Confeſſio. Cum proditur hic hoſtis, vincitur; quamdiu latet, victoriæ partem obtinet. Ævo Ioannis Chryſoſtomi, horrificus leo magnam agris, pecori, villis, hominibus cladem intuliſſe fertur. Venerunt ad optimum Pontificem qui ſuppetias peterent. Ille pro ſuggeſtu reſpondit, non aliam

aliam ſibi ejus vaſtitatis cauſam fingerent, quam divinæ legis contemptum, qui paſſim inter ipſos invaleſceret. Avertendæ autem huic cladi pœnitentiam & peccatorum confeſſionem ſuaſit.

Volant quandoque per orbem querelæ: Num ergo diabolus omnes rupit catenas, omnia fregit repagula? an omnibus vinculis exutus libere graſſatur, & jam non rogat, ſed imperat? ita videtur fuiſſe eo tempore quo Dei filius in crucem actus eſt; ipſe Chriſtus teſtatur: *Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum.* Videri tunc potuit cacodæmon omnes ſui carceris clathros effregiſſe. Hujus mali præſcius bonus IESVS, diſcipulis pedes lavit, Euchariſtiam porrexit, vigilare juſſit, & orare. Tali certe tempore, talia ſunt quærenda remedia. Ergo, cum Stygiæ procellæ in te ruunt ſæviore impetu, pedes lava, affectus & conſcientiam purga, ad Euchariſtiam propera; vigila, & ora.

Luc. c.22. v.46.

IV. Finio ad nonam & ultimam crebræ confeſſionis cauſam. Omnia nobis tuta ſint, nunquam erit vita. Mors incertiſsima eſt, & ſubiti caſus, eo ſæpe loci ac temporis, quo minime veremur, nos opprimunt. Quoties, quamque ſollicite prorſus, & omnium Euangeliſtarum voce Chriſtus monuit: in omne temporis momentum paratos nos eſſe. Neque fere aliud æque inculcavit, quam hoc unum, VIGILATE. Ore Mat-

Matt. c.24. v.42.

thæi

hæi clamat: Vigilate, quia neſcitis qua *Matth.*
ora dominus veſter venturus ſit. Vigi- *c.25.*
ate itaq; , quia neſcitis diem neque ho- *v.13.*
am. Vigilate & orate, ut non intretis *Matt.*
n tentationem. Per beatum Marcum, *c.26.*
ion minus contente nos inclamat: Vi- *v.41.*
lete, vigilate; & orate, neſcitis enim *Marc.*
quando tempus ſit. Vigilate ergo, ne- *c.13.*
citis enim, quando dominus domus ve- *v.33.*
niat, an media nocte, an galli cantu, an *36.&*
mane; ne cum venerit, inveniat vos dor- *37.*
mientes. Quod autem vobis dico, om-
nibus dico, VIGILATE. Quæſo te, qui
ſincerius nos & ardentius exhortetur
ad indefeſſas vigilias? At idem prorſus *Luc.*
per ſanctum Lucam impenſiſsime com- *c.21.*
mendat: Vigilate itaque omni tempore *v.36.*
orantes, ut digni habeamini fugere iſta *Act.*
omnia quæ futura ſunt, & ſtare ante fi- *c.20.*
liũ hominis. Quid crebrius monet bea- *v.31.*
tus Paulus, quã hoc ipſum: Propter quod *1.Cor.*
vigilate. Vigilate, ſtate in fide. Igitur *c.16.*
non dormiamus ſicut ceteri, ſed vigile- *v.13.*
mus & ſobrii ſimus. Quoties divus Pe- *1.The.*
trus hoc ipſum admonuit: Vigilate in *c.5. v.6.*
orationibus: Sobrii eſtote, & vigila- *1.Pet.*
te, quia adverſarius veſter diabolus, tan- *c.5.*
quam leo rugiens circuit, quærens quẽ *v.9 &*
devoret. Nec aliud vigilantiſsimus Ioan- *c.4.*
nes vociferatur: Eſto vigilans: ſi non *v.9.*
vigilaveris, veniam ad te tanquam fur, *Apoc. c.3.*
& neſcies qua hora veniam ad te. Bea- *v.2.&*
tus qui vigilat, & cuſtodit veſtimenta *c.16.*
ſua. En, mi Ædeſime, nihil tam neceſ- *v.14.*
ſarium

ſarium nobis quam VIGILARE. At qui male in rem ſuam vigilat, qui tam raro per Pœnitentiæ ſacramentum, ad Mortis adventum ſe parat. Non exhorret mortem; promptus paratus eſt migrare, qui de peccatis frequenter confeſſus, vitæ ſuæ rationes ſæpius inſpexit.

Alph. Rodriq. par. I. tract. 2. de perfect. c. 5. Produnt hiſtoriæ, ſacerdotem quendam, virum admodum religioſum, quotidie confiteri ſolitum, antequam ſacris operaretur. Hic ad extrema deductus monetur, ut ad exomologeſin ſe paret, vitæ ſuæ ultimam. Ille, accepto hoc nuncio, ſublatis in cælum qua oculis qua manibus: Ergo, inquit, benedictus ſit dominus meus IESVS: triginta jam anni ſunt & plures, ex quo quotidie aliter confeſſus non ſum, quam ſi confeſſio alia non eſſet ſubſecutura; ac proinde ſatis mihi modo erit confiteri, tanquam mox à Confeſſione ſacrũ facturo.

Aug. in pſal. 44. & l. 2. de viſit. infirm. c. 5. tom. 9. Hoc VIGILARE eſt. Optimum Auguſtini conſilium eſt: Præveni Deum: non vis ut ipſe puniat, tu puni. Puniendum eſt peccatum: ſi puniendum non eſſet, nec peccatum eſſet. Non te pudeat coram uno dicere, quod te non puduit forſitan coram multis facere. Nam, uti Bernardus loquitur, Simulata confeſsio, non eſt confeſsio, ſed duplex confuſio.

Bern. l. med. c. 73. ÆD. Quod obducã, Partheni, ſane non habeo, niſi meum unicũ & pigrũ NOLLE. Sed connitar ut id in me VELLE fiat. Perſuaſum me tenes. PART. Ergo ad Lympham tranſeo.

CAP.

CAP. VII.

Quintum INCONTINENTIAE *antidotum*, IEIUNIA, & ABSTINENTIAE EXERCITIUM.

IGnis qui valentem materiam occupavit, aqua, & interdum ruina extinguendus eſt: ille qui alimentis deficitur, ſua ſponte ſubſidit. Subtrahe ligna foco —— & fuga vix notabili evaneſcet ignis. Ignis ex Orco eſt Luxuria, quæ ipſum etiam corpus inflammat. Oppreſſam vis hanc flammam? pabulum corpori ſubtrahe, & licet extingui non ſentias hunc ignem, certe ſenties extinctum. Fames amica eſt virginitati. Sputum jejuni hominis fugat ſerpentem, jejunii virtus Stygium draconem. Hæc una omnium ſanctorum Patrum vox eſt. Baſilius: Iejunium, inquit, contra exercitum dæmonum dat arma. Chryſoſtomus: Adverſus dæmonum naturam, inquit, conſtitutum eſt jejunium. Hieronymus: Pulchra res eſt, inquit, jejunium quod dæmones terret. Origenes: Cum jejunatis, inquit, dæmones vincitis, omnemque illius claſſem malignam retrorſum agitis, mala deſideria effugatis. Athanaſius: Iejunii vim, ait, ſpiritus mali metuunt. Ambroſius: Nullum, inquit, remedium majus contra inimicum ſerpentem poteris invenire, quam

Seneca epiſt. 30. *Plin. l. 28. c. 4.* *Hom. 1. de jejun.* *Tom. 5. ſ. 2. de jejun.* *Lib. 2. contra Iovin.* *Hom. 4. in diverſ. in Matt.* *Lib. de virgin.* *Lib. 6. hexam. c. 4. ad fin.*

quam jejunium. Quid multa? diabolum nemo vicit ſine jejunio. Iobus, illud cæli ſpectaculum, jam undique in feliciſſimus, ipſis ſeptem diebus jejunavit, Origine affirmante. Ioannes, Domini prodromus, venit non manducans neque bibens, adeo enim parci cibi potuſque fuit, ut nec comedere nec bibere videri potuerit. De Apoſtolorum jejuniis, prædixit Chriſtus: Auferetur ab eis ſponſus, & tunc jejunabunt. Paulus non unum alterumve jejunii diem ſibimet indixit, ſed in jejuniis multis, in fame & ſiti, corporis rebellionem expugnavit. Antonius per omnem vitam (Athanaſius id prædicat) adeo pertinacis fuit jejunii, ut nonnunquam biduo triduoque impranſus & incenatus ageret, & quarta demum die, panis aliquid, ſed parciſſime guſtaret: ſal ei pro omni condimento, pro generoſo cretico fuit frigida. Hilarion quindecim annorum juvenis, ut omnem in ſe carnis petulantiam expungeret, ejuſdem æmulus abſtinentiæ, poſt occaſum ſolem, quindecim caricis, neſcio an famem fallere, an irritare ſit ſolitus. Cumque nec ſic quidem omnem libidinis ſcintillam in ſe ſopitam crederet, jejunium adeo intendit, ut triduum & quatriduum ſine omni alimento duceret, uſque dum vix amplius ſpirare poſſet.

Tract. 3. in Iob. *Matt. c. 11. v. 18.* *Matt. c. 9. v. 15.* *2. Cor. c. 11. v. 27.* *In vita Anton.*

I. Sunt morbi, in quos medici libere pronunciant: mittatur è vena ſanguis, nec

nec prius ſiſtatur, dum linquatur animus. Morbi vehementia lene remedium contemnit. Hoc idem ſecum Hilarion egit, ita ſuccurrendum putabat animo, dum deficeret caro, neque enim hac ſalva ſanum ſibi ſpiritum promittebat. Herbarum ſucco, inquit Hieronymus, & paucis caricis poſt tridunm vel quatriduum, deficientem animam ſuſtentabat, & jejuniorum laborem labor operis duplicabat, ſic attenuatus, & in tantum exeſo corpore, ut vix oſſibus hæreret. Verum eſt omnino beati Ambroſii effatum: Quod nocet corpori, juvat ſpiritum. Et Chriſti veriſſimum: Hoc genus non ejicitur, niſi per orationem & jejunium. Acriora enim dæmonia (inquit Hieronymus) docuit Dominus, non niſi oratione & jejunio poſſe ſuperari: Certe ſic eſt: acerrimus ille Luxuriæ ſpiritus, hoc genere armorum enervatur, de quo Auguſtinus: Videte, inquit, chariſſimi, quanta ſit jejunii virtus, ut id facere jejunium valeat, quod Apoſtoli nequiverunt. Inde pulcherrime atque validiſſime ratiocinatus Ambroſius: Videte ergo, ait, quæ ſit jejunii vis, quantam homini ſuo præſtet gratiam, quod tantam præſtat alteri medicinam: videte quomodo proprium ſanctificet hominē, quod ita purificat alienum. Mirū, ter mirū: alter jejunat, & alteri prodeſt jejunantis abſtinentia; iſte pharmacum ſumit, & ille vi pharmaci curatur. Quod

Matt. c.17. v.21.

Lib.2. contra Iovin.

Serm. 65. de Temp.

Serm. 25.

etiam D. Leo Pontifex admiratus: Tam grata eſt, inquit, Deo, quam terribilis diabolo jejunantis oratio. Quod ſi ea eſt virtus jejunii, ut qui illo munitur, inſeſſorem dæmonem ex alieno pellat corpore, quanto magis poterit impugnatorem è ſuo? alieni vim jejunii, in eo quem jam occupat, non ſuſtinet cacodæmon, & quomodò ſuſtinebit proprii in eo quem tantum impugnat? Eccleſia ergo rectiſſime canit: *Qui corporali jejunio vitia comprimis.* Diabolus intemperantia & gula vitiis omnibus pandit aditum, ideo gulam Ambroſius vocat, *primum diaboli ſpiculum*: Hieronymus, *prima dæmonum arma*: Baſilius, *primam malorum cauſam, & univerſale venenum*: Chryſoſtomus, *rem ſumme gratam dæmoni.* Ideo Hieronymus: Cum cibo, inquit, abundanti carnem reficimus, oleum igni affundimus, ut majores effundat flammas. Et notum illud Auguſtini: Affluentiam ciborũ, comitari ſolet inſolentia verborũ; ſaturitatẽ ventris ſequitur levitas operis, & vanitas mentis. Inter epulas & delicias intutiſſima eſt Caſtitas: eſurire diſcat, qui Caſtitatẽ amat.

Lib. de Elia c. 1. Epiſt. 22. ad Euſtoc. Hom. 1 de jej. Hom. 71. ad pop. Epiſt. ad Furiam.

II. ÆDES. Ingrata eſt concio quæ famem laudāt. Et quæſo te, comedere, bibere, ſatiari, quid demum mali eſt?

PARTH. Quid hoc mali ſit neſcio, omnium malorum initium fuiſſe ſat ſcio. Noëmi ævo, cum *omnis caro corrupit viam ſuam,* cum *corrupta eſt terra coram Deo, & repleta*

Gen. c. 6. v. 11. & 12.

epleta iniquitate, Hoc ipſum omnis ne-
quitiæ principium erat, *edere & bibere.*
Chriſtus clariſſime teſtatur: Sicut enim *Matt.*
erant in diebus ante diluvium comeden- *c.24*
tes & bibentes, nubentes & nuptui tra- *v.38.*
dentes. En, quam bene junguntur men-
ſæ & nuptiæ, epulæ & nequitiæ, ſatu-
ritas & libido, Bacchus & Venus. Mi-
hi crede, ubi Iejunium exulat, ibi nullo
in pretio eſt Caſtitas. Nam, uti veriſſi-
me Seneca: Honeſtum ei vile eſt, cui *Epiſt.*
corpus nimis carum eſt. Qui famem o- *14.*
dit, Caſtitatem vix amabit. Divi Am-
broſii oraculum eſt hoc: Paſcitur libi-
do conviviis, nutritur deliciis, vino ac-
cenditur, ebrietate inflammatur. Sic
eſt prorſus: laſcivi corporis illecebræ
non aliunde quam ab immodica ſaturi-
tate manant. Aptam huic malo medici-
nam paſſim docet Hieronymus. Cum e-
nim virginem Euſtochium doctor ſan-
ctiſſimus erudiret, dicere non dubitavit,
caſtitatem diuturnam firmamque eſſe
non poſſe, niſi temperantia eam defen-
dat, ciborumque uſus parciſſimus, ut
(ita ipſe loquitur) ſtomachum potius
quam mentem dolere malimus, & crura
magis quam pudicitiã vacillare. Paleis
aſſellũ, paleis paſcendũ eſſe non hordeo,
monuit jam ſupra caſtiſſimus Hilarion.

Luxuriæ currus (uti etiam aliqui de-
pingunt) quatuor habet rotas: *Veſtium*
mollitiem, Otii deſidiam, Oculorum petulan-
tiam, Ventris ingluviem. à geminis equis

 trahi-

trahitur, *Proſperitate vitæ, & Abundantia rerum.* Duo his præſunt aurigæ, *Luxus & Languor.* Ariſtoteles hæc confirmans: Venus, inquit, comes & pediſſequa eſt Satietatis. Ergo jejunii & ſobrietatis comes erit Caſtitas. Eadem enim eſt ſcientia contrariorum, ut eidem philoſopho placet. Verbum tam vetus quam verum repeto: Nunquam fames adulteria genuit. Nimirum, ſine Cerere & Baccho friget Venus.

In problem. ſect. 10

Teret. in Eunuch.

Hoc eſt quod Iſraelis populum in libidines & vitia egit præcipitem: Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere. Hic ordo rerum eſt: poſt epulas choreæ. Hæ enim lautioris menſæ ſunt appendices.

Exod. c. 32. v. 6.

ÆDES. Ergo etiam choreas prohibes? PARTH. Non ego, ſed lex Pudicitiæ. Noſtri ævi choreas attende, & eas plerunque non aliud eſſe dices, quam diaboli theatrum, & palæſtram aut præludium Veneris. Tripudia ſæpe totius hilaritatis velut ultima ſcitamenta ſunt. Scilicet poſt menſam, etiam laſciviæ ſacra fiunt, temulento motu obeunda.

Corpus animam & tegit, & detegit; membris tegit, ſed iiſdem etiam detegit, nam manuum jactatio, pes mobilis, oculus vagus ac petulans tale aliquid arguunt eſſe in animo qui non cernitur, quale in ipſis eſt quæ cernuntur. In choreis multa fiunt urbanitatis ſpecie quæ Caſtitatis nervos incidunt. Liberæ hîc

manus,

manus, liberi oculi, liberæ volant voces. Hæc ſunt quæ pudorem labefaciunt, hi ſunt libidinis ſtimuli, hæc laxamenta licentiæ. Appoſite quidam de choreis hoc pronunciavit: Chorea eſt circulus, cujus centrum eſt diabolus, & circumferentia omnes angeli ejus. Sane illic varie offenditur Caſtitas, & quandoque tam ſpectando quam ſaltando, in illam delinquitur. Cum hoc exacte congruit dictum Chryſoſtomi: Vbi laſcivus ſaltus, ibi diabolus. Rex Alphonſus non illepide ajebat; ſaltatorem & ſtultum eo tantum diſtingui, quod ille tota vita, iſte, dum ſaltet, ſtulteſcat, cum hoc unum agat, ut ad numeros & tibiarum voces ſcite inſaniat. Apud Iobum, petulantiam olet & libidinem, exultare luſibus. Et cum liberior muſica choreis applaudit, certe non ſpiritum ſanctum, nec caſtas cogitationes animis inſtillat. Saltando, Ædeſime, nec ſancti fiemus, nec caſti, nec ſi fuimus, tales manebimus. Ludus vocatur, quod verius appellaretur ſcelus, aut ſceleris feſtivum irritamentum: & quis redit à choreis caſtior? Eo nomine choreas recte quoque dixeris, diaboli aucupium, è quo auceps iſte vix unquam abit vacuus, & ſine præda. ÆDES. Sed vereor, Partheni, ne fruſtra moneas, nec retrahas illos tam avidos ſaltationis. PARTH. Si ſic illis collubitum eſt, pergant, & ad Orcum deſcendant ſaltando. Ego foveam & præci-

Hom. 29. in c. 13. Matt.

Iob. c. 21. v. 11.

præcipitium monſtravi currentibus; ſi nolint hunc curſum ſiſtere, ſibi culpam imputent, qui cupiunt perire. Ad inſtitutum redeo.

III. Abſtinentia & jejuniis, laſcivire dediſcit caro. Hieronymus mihi iterum in mente eſt: Omnis caro, inquit, concupiſcit quidem ea quæ carnis ſunt, & quibuſdam illecebris ad mortiferas animam voluptates trahit. Sed noſtrum eſt voluptatis ardorem majore Chriſti amore reſtinguere, & laſciviens jumentum frænis inediæ ſubjugare, ut non libidinem ſed cibos quærat, & ſeſſorem ſpiritum moderato ac compoſito portet inceſſu.

Epiſt. 9. ad Salvin. c. 5.

Daniel jejunus, inter ſeptenos & quidem impaſtos leones, velut inter agnellos, ſex continuis diebus illæſus agit, & ipſos etiam leones jejunare docet, ait Baſilius. Hoc tu miraris? inquit Chryſoſtomus, jejunium interroga, à quo hæc virtus. Ideo D. Petrus contra rugientem ex Orco leonem, aliud non præcepit, quam: Sobrii eſtote, & vigilate. Ideo ſanctiſſimus ille Hebræus rex: Operui, ait, in jejunio animam meam. Bonum animi operimentum, ſubjungit Ambroſius, jejunium. Qui non jejunat, nudus & intectus eſt; patet vulneri. Adam ſi jejunio ſe texiſſet, nuditatem ſuam non erubuiſſet. Cum jejunat Noë, cunctis pereuntibus ſuperſtes eſt, cum vini vim ignorat & potat, ſui filii fit ludibrium.

Dan. c. 14. v. 30.

1. Pet. c. 5. v. 8.

Pſ. 68. v. 13.

De Elia c. 4.

Lot

Lot ſobrius incendium evadit, temulentus inceſtum incurrit. Dum Samſon jejunium ſervat, leones ſternit, mille militiæ cædit, civitatis portas velut plumam tollit, vincit & perrumpit omnia, ipſe inexpugnabilis: jam vini & feminæ illecebris captus, robur amittit, in hoſtium poteſtatem venit, oculos, vires, vitam, omnia perdit. Scivit hæc David, & idcirco pugnæ ſe paravit, & ne cui hoſtium aditus pateret ad rapiendum, vulnerandum, occidendum, jejunii operimentum arripuit, eoque ſe muniit: Operui in jejunio animam meam. Caſtitatem defendere, & ſervare vis? Operi te jejunio: Abſtinendo vinces. Illud Divi Ambroſii ſæpius iterandum: Fames inimica eſt Virginitati, inimica laſciviæ: Saturitas vero prodigit Caſtitatem, nutrit illecebram. Ea de cauſa idem hic ſanctiſſimus Præſul jejunium vocat delictorum excidium, ſalutis remedium, fundamentum Caſtitatis. Et Divi Auguſtini præconio: Iejunium purgat mentem, ſublevat ſenſum, carnem ſpiritui ſubjicit, concupiſcentiæ nebulas diſpergit, libidinum ardores extinguit, Caſtitatis lumen accendit. *Serm. de quadrag.*

Audis hæc? & etiamnum Abſtinentiam repellis? vel teſtium numero te obruam. Athanaſius: Vide, inquit, quid faciat jejunium; dæmones fugat, malas cogitationes expellit, cor reddit purgatius, corpus ſanius. Petrus Ravennas: *Serm. de jejunio.*

Scimus, ait, jejunium eſſe Dei arcem, Chriſti caſtrum, Caſtitatis ſignum, Sanctitatis trophæum. In aperto & extra litem, Abſtinentiam plurimum & *Sanitati & caſtitati* facere. Id enim quod noxii & nimii eſt in corpore, abſumit, caput ſerenat, animum ad ſaniores cogitationes diſponit. Et hæc Salomoni cauſa fuit, de genio fraudando conſiliũ
Eccl. c. 2. v. 3. capere: Cogitavi, inquit, in corde meo abſtrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad ſapientiam, devitaremque ſtultitiam. Ita Enos, Henoch, Mathuſalem, Noe, non minus ſapientes fuerunt quam abſtinentes. Ita Nazaræi ac Rechabitæ à ſapientia æque ac abſtinentia commendantur. Iuditha ſapiens quam caſta formam & pudicitiam ſuam ciliciis & jejuniis propugnavit. Quid memorem illos Terræ Angelos, tot millia eremicolarum, monachorum, cœnobitarum, quorum omnis vita fuit abſtinere, & Deo ſapere? Vere anima ſicca & ſobria, anima ſapiens & caſta.

IV. Nec idololatras hoc latuit. Priſci Perſæ, ſi Xenophonti credimus, ad panem nil niſi naſturcium adhibere ſoliti ſunt, & varia tunc virtute floruerunt, Orbis domini per annos ducentos, à Cyro ad Darium, qui inter delicias & vina, imperium & vitam perdidit. Priſcos Ægypti ſacerdotes Chæredemus aſſerit, carne, ovis, vino, & lacte ſemper abſti-

bſtinuiſſe, ut & libidinis ardorem reinguerent, & divinis intentius puriuſue vacarent. Iudæorum Eſſeni vino & arne ſibi interdixerunt. Delicias, maxiıam hominis peſtem judicavit Socraːs, ideo virtutis ſtudioſos ad colendam bſtinentiam crebrius hortabatur, eaue de re interrogatus, quid ſolus ipſe ceteris adeo diſcrepare mallet? Alii, eſpondit, vivunt ut edant, ego vero eo ut vivam.

At mittamus vetera; longe illuſtrioa præ his ſunt recentia. Sed noſti me: :atalogum non texam, paucos nomina- ɔo, ſed Magnos. Inter ipſas dapes abtinere aut eſurire, mihi ſemper maxinum fuit. Terror ille Romanorum Hanıibal, ſæpe tunc minime bibit cum maxime ſitiit. Et ut ſitim ſuam redderet docilem, aquam quandoque ſpectavit, ſed nec guttam libavit inde. Silius: Exercetque ſitim, & ſpectato fonte receꝺit. Magnum hoc eſt, ſed Hannibalem non ideo inter Magnos numero, alios & majores ſpecto.

Notus ille cælo Daniel, quinquageſimus ſeptimus Archiepiſcopus Moguntinus, Elector quadrageſimus primus, qui Anno Chriſtiano MDLXXXII. obiit, vir ſane in omnibus Magnus, hoc multis ſuperior. Iejuniorum erat obſervantiſſimus. ſuaſerant ei medici, aliique complures ad jejunium vernum melius tolerandum, ut, quandoquidem piſce non

Nic. Seiar. l. 5. hiſt. Mogũ. in Daniele. c. 22.

non veſceretur, carnes in menſam ad. mitteret. Pontifex etiam, eum jejuni lege ſolverat. Solus ille ſibi minime in dulgebat, atque cum aulicam eamque exquiſitam menſam accumberet, ovi ſolum & juſculis contentus, à jejuni legibus nec latum unguem abibat. S. Ambroſius Mediolanenſis Pontifex, an. nis compluribus nunquam prandit, de die ſemel duntaxat refectus. S. Carolus Borromæus, Romanæ Curiæ purpuratus ſenator, dignus Ambroſii in tam alto ſo- lio ſucceſſor, delicate quidem educatus, eo tamen ſe aſſuefecit, ut ultimis vitæ annis ſolo pane & aqua viveret; ſolis diebus feſtis aliquid opſonii addidit, ni- hil tamen eorum quæ gulam mulcerent; nam carne, piſce, ovis, vino ſemper ab- ſtinuit: per quadragintadiale jejunium etiam panem ſib negabat, fabis tantum & ficubus famem mitigabat, non exple- bat, hebdomade ſancta non niſi lupinis (amarorum piſorum genus eſt) victita- bat. Hem, tantus Princeps, tam rigidas jejunii leges ipſe ſibi ſtatuat, & nos ad ipſum collati, mera mendicabula, juve- nes robuſti & vegeti, quibus ſanguis in variam petulantiam ebullit, abſtinen- tiam & jejunium ſic horreamus? Nimi- rum, niſi venter bene fartus ſemper no- bis turgeat, mox morbum & mortem ſomniamus, cum fames in omne mor- borum genus validiſſime pugnet.

V. In Italia certe peritiſſimorum medi-

edicorum, primum in omni morbo harmacum eſt, fames & inedia. Ratio i hæc admodum convenienter faciunt, rimum enim omnium morborum ſeminarium eſt ingluvies & oppletio, cui ola abſtinentia optime medetur. Sicut rgo fames omnibus corporis affectibus onducit, ſic eadem omnium in animo itiorum eſt Antidotum. Non cernis, ut lato frangat cervicem fames? Avaro, ubiginoſos educere theſauros fames erſuadet. Iracundus ſi egeat, fit mitior. Otio torpentem ad opus extimulat fames: qui enim vitat molam, vitat & farinam. & quia fames faſtidioſa non eſt, ulosum à lauticiis ad frugalitatem, luxurioſum à ſpurcitiis ad continentiam erducit. Omnibus vitiis reſiſtit fames, uxuriæ plurimum. Perpeſſi ſunt exercitus, inquit Seneca, inopiam omnium *Epiſt.* 17. erum, vixerunt herbarum radicibus, & ictu fœdam tulerunt famem. Hæc omnia paſſi ſunt pro regno (quo magis nireris) alieno: & dubitabit aliquis ferre famem, ut animum libidine liberet?

Narrat Rufinus Aquilejenſis dignum memoratu. Ad religioſum ſenem revi- *Lib. 3.* it quiſpiam, & : Mi pater, inquit, quid *apud* aciam? non ſum amplius ſuſtinendo *Roſw.* ot impuras cogitationes, adeo animum *n. 62.* neum implent ſordibus. Cui ſenex: ad *Pelag.* ſimiles cogitationum ſordes non memi- *libell. I* ni me trahi. Ægrius id verbi accepit *num.* homo, & id fieri vix poſſe judicavit, & 31.

quo-

quomodo, inquit, hoc fieri potuit, u nunquam ab importunis hiſce cogitationibus impugnareris? Senex ad iſta Ex quo, inquit, monachum indui, nunquam ſatis panis comedi, nunquam ſatis aquæ bibi, nunquam ſatis ſomni admiſi. Ita prorſus, quia nunquam ſatur cibum potius aut ſomnum appeto; nihil moleſtiæ mihi faceſſit libido. Audii juvenis, & plurimum profecit ex modeſtiſſima hac Abſtinentiæ commendatione. Repeto meum, & finio: Fames amica Virginitati.

CAP. VIII.

Sextum INCONTINENTIAE *antidotum*, LABORES, & AMOR EXERCITII.

ÆDESIMVS.

SAtis multa de Iejunio. PARTH. Plura debuiſſent, ſed capere te puto quam cognata ſit Caſtimoniæ Abſtinentia. Sed num recordaris verſiculi noſtri

Lectio, Flagra, Preces, Confeſſio, Lympha, Labores.

Lympham expoſui. Sane quod lympha eſt igni, hoc Abſtinentia eſt libidini. Sed progrediamur, paucis te docebo, tam amicos Caſtitati labores eſſe quam inimicum otium. Reperias forſan qui nequaquam ferant, otioſorum titulo inſigniri ſeſe, illi ipſi tamen ſic laborent, ut dubium ſit, otiari præſtet an ſi

labora

laborare. Garriunt, & fabulantur vaniſſima, & hoc colloqui vocant & ſeria conferre, ludunt, deambulant, potant, libros non legunt, ſed luſtrant, otio nauſeam demunt, ſexcentis ineptiis diē frangunt, & omnia agendo, nihil agunt. Homines, inquit Seneca, inter oleum *Epiſt.* & vinum occupati: quibus ad votum 15. dies eſt actus, ſi bene deſudaverunt; qui, quantum ſudoris effluit, tantum potionis ingerunt. Et hoc illorum eſt LABORARE: hæ ſteriliſſimæ confabulationes CONVERSATIO vocantur. O quanta pars vitæ nobis elabitur nihil agentibus, quanta male agentibus! Ego vero alios tibi labores ingeram tuendæ Caſtitati.

Noſti Dianam ideo fingi virginem, quod otium odiſſet, ſeque cum ſuis aſſiduo venatu exercuiſſet. Apud virgineum hunc cœtum male audiit Salmacis Nympha, quod ceteris perpetuo in opere deſudantibus, ſola illa ignaviſſimas ſectaretur occupatiunculas, & vel crines pecteret, vel vultum erugaret, vel genas ſtibio fucaret, vel ſpeculum conſuleret, vel in veſte plicas emendaret, vel flores legeret; illa tamen ſibi viſa plus omnibus agere, & ſe neminem eſſe occupatiorem. Venuſte de hac Ovidius: *Lib. 4. metamorph.*

Sæpe ſuas illi fama eſt, dixiſſe ſorores:
Salmaci, vel jaculum vel pictas ſume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia miſce.

Nec

Nec jaculum ſumit, nec pictas illa pha-
retras,

Nec ſua cum duris venatibus otia miſcet.

Eædem hæ voces, juveni tam mal
occupato ſæpius ingerendæ: Quid ce
ſas dormitator? Age aliquid, age, ag
chartam explica, calamum ſume, not
ſtylum exerce, epiſtolas concinna, ora
tiones compone, poemata pange. Scri
pſiſti? Nunc librum arripe, lege, me
moriæ manda. Legiſti? Nunc ora, cum
Deo age, pia & ſacra meditare. Oraſti
Ad lectionem, ad ſcriptionem teipſum
revoca. Nil ſine magno labore morta
libus natura dedit: aſſiduus labor lon
gaque exercitatio docent omnia.

Neque ego te jubeo aſſidue imminere
libro aut pugillaribus; dandum eſt ali-
quod intervallum animo, ita tamen u
non reſolvatur, ſed ut reſpiret, & remit-
tatur. Reſpiraſti? Ad labores redi; ca-
lamos, chartas, libros reſume, urge o-
pus. Hîc vitæ noſtræ circulus eſt, aut
laborandum, aut à labore nonnihil reſpi-
randum, nec in ipſa tamen reſpiratione
penitus otiandum, eſtque in ipſo otio
cavendum otium.

I. Subiit aliquando eremi tædium
Antonium, dubiuſque clamaſſe fertur:
Servari cupio, ſed meæ mihi cogitatio-
nes adverſantur. Dum ſic animo flu-
ctuat, cernit in vicino hominem mona-
chi veſte, nunc calathos texentem, nunc
ad preces in genua ſubſidentem, nunc
alia

lia facientem; ſimul & vocem audiit: a & tu fac Antoni. Oraculum ſecutus ntonius, per has orationis & operatio-is vices, omnem ſolitudinis moleſtiam bſterſit perſeverantia inexpugnabili. In-ar refectionis eſt, mutatio laboris, & eneroſos animos nutrit labor. ÆDES. t quorſum continua hæc cum labori-us lucta? PARTH. Vt *Caro* tam quie-is quam libidinis appetentiſſima, hoc tratagemate diſtineatur, ne quieſcere ncipiat, & ſimul laſcivire. Nimis ei ronum eſt, à quiete ad laſciviam de-luere. Plerunque enim, cum manus b opere ceſſat, mens ſeſe cogitationi-bus impuris occupat. Ea re Hieronymi monitum eſt, ſane ſapientiſſimum: Nunquam te diabolus non occupatum inveniat. Ea de cauſa per totam Ægyptum nulli monachorum ferebantur otioſi, ſuum quiſque ſibi victum labore parabat, nemini gravis, cum nec oblata quidem ab aliis admittere liceret. Tu tibi labora, dicebant, tuæ te manus nutriant, non alienæ: non eſt viri ſudorem timere. Hinc eorũ omnes induſtriæ fuerunt, ut non ſolum ſibi, ſed & peregrinis atq; hoſpitibus cenulam inſtruere poſſent. Imo etiam per loca Libyæ quæ fames preſſerat, & per diverſos carceres plurimum alimoniæ liberaliſſimis ſubſidiis partirentur. quæ omnia labor illis ſubminiſtravit.

Caſſia. l. 10. Inſtit. c. 22. & 23.

Inde inter eos vulgatiſſimum erat, vel-

N ut

ut oraculum : Qui laborat, ab uno ſo
lum dæmone vellicatur; deſes & ceſſa
Caſſ. tor ab innumerabilibus exagitatur. E
l.10. illorũ numero unus, probatiſſimæ vitæ
inſt. Paulus Abbas, tametſi palmarum fructi
c.24. bus & hortuli ſui proventu abunde re
ficeretur, & ideo colligendæ cenæ ſecu
rus feriari poſſet, ne tamen innumero
in ſe diabolos conciret otiando, & ca
ſtitatem periculo exponeret, ſportula
texebat, & quotidianum à ſe penſum
exigebat ſeveriſsime. Tam remotus au
tem ab urbe degebat, ut ſi merces ſua
venum voluiſſet extrudere, majus ve
cturæ quam omnium ſportellarum pre
tium fuiſſet. Ita elapſo anno cum an
trum ſuum vimineis textis impleſſet, i
gnem ſubjecit, & unius anni laborioſam
ſolertiam Vulcano vendidit. Neque e
nim ullus, ajebat, aut caſtas habebit co
gitationes, aut cor mundum retinebit
aut diabolum vincet feriando.

Prov. II. Iter pigrorum quaſi ſepes ſpina-
c.14. rum. Quaqua it otioſus, ſpinas offendit
v.19. omnes ejus ſemitæ impurarum cogita-
tionum ſentibus ſunt obductæ, & hoc
otioſi labor eſt, turpia cogitare: has il-
le corbes contexit, quas poſtea petu-
lante lingua pro libitu quibuſcunq; ve-
nales obtrudit. vix enim à ſpurcis ſermo-
nibus tẽperat, qui ejuſcemodi cogitati-
ones non refrænat. O Salmaci, O piger,
ſume pharetram, jaculũ cape, & tua in-
duſtriis conatib⁹ frãge otia. Age aliquid,
labora

abora, opus adorna, aut te mille, aut te innumerabiles diaboli exagitabunt.

Pelagius memorat, fuiſſe qui cupiverit à moleſtiſſimis *Carnis* & *Diaboli* ſuggeſtionibus liberari, ſerio tamen reſiſtere nunquam animum induxerit. Hunc religioſiſſimus ſenex aggreſſus : O curſor, inquit, teſtudinee, tantum nobis vacat? jam vivere, jam mori ſcimus? O athlera dormiens, vis ſalvari? vade, labora; vade, affligere; vade, vigila, pulſa. An neſcis quid faciant Pancratiaſtæ? ad certamen vocati, projectis alte brachiis conſiſtunt, caputque & os manibus oppoſitis quaſi vallo præmuniunt: membra eorum omnia aut ad vitandos ictus cauta ſunt, aut ad faciendos parata. & calce, & pugno ferire norunt. Ita & nos oportet animo ſemper eſſe prompto atque intento: ſtandum eſt, modiſque omnibus contra nitendum; cor ſanctioribus cogitationibus firmandum. Faciamus nos quod in nobis eſt, & dominus pugnabit pro nobis. *Libell. 5. num. 5.*

Sic eſt: nobis laborandum eſt, nec unquam ab opere ceſſandum, cetera bono Deo committenda. Quod ſi necdum, ô piger, ad laborem incaleſcas, vel Paulum ad opus ſtimulantem attende: Iis autem qui ejuſcemodi ſunt, denunciamus & obſecramus in Domino IESV Chriſto, ut cum ſilentio operantes, ſuũ panem manducent. Quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet. Peri- *1. Theſ. 2. v. 12.*

 tiſſimus

tiſſimus medicus iſte, pharmaco unico plurimorum morborum cauſas incidit, quot enim ulcera ab una radice otii emergunt, tot uno illa omnia operis cataplaſmate curantur. Quam vero aliis legem tulerat, ejus ille prior obſervantiſſimus fuit: Ipſi enim ſcitis, inquit, quemadmodum oporteat imitari nos: quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducavimus ab aliquo, ſed in labore & in fatigatione, nocte & die operantes, ne quem veſtrũ gravaremus.

Ibid. v. 7. & 8.

En tibi Tarſenſem Paulum, ubi claſſicum illud inflatat, quo partem multo maximam humanæ gentis ad Chriſti ſigna traduxit, alimenta manu quæſiit; funes texuit, ſcenas & tentoria concinnavit. Ipſa Domini mater, quam nunquam otioſa fuit! nulli pulchrius diurna vitæ ratio conſtitit, quam Beatiſſimæ huic Virgini, quæ à prima luce ad tertiam diei horam placando Numini vacabat ſedulo, inde ad meridiem lanificio, mox à cibo, qui illi parciſſimus fuit, reliquum diei divinarum rerum lectionibus applicabat.

Epiſt. 4. ad Ruſt. mon.

III. Quod ſi Apoſtoli, ait Hieronymus, habentes poteſtatem de Euangelio vivere, laborabant manibus ſuis, ne quem gravarent, cur tu in uſus tuos ceſſura non præpares? Facito aliquid operis, ut te ſemper diabolus inveniat occupatum.

O Sal-

O Salmaci, Salmaci! ô pigrum pectus! ad laborem nati ſumus, nec ulla nobis ſine labore obtingit virtus. Scis, dum ſe David exerceret in militia, non inſultabat ei luxuria: cum cœpit abundare otio, cœpit etiam laborare adulterio: Salomon dum templum ædificat, luxuriam ſuperat, ab opere quietus, & Aſtartem Deam colit, & Venerem. Agamus, Ædeſime, agamus ſemper aliquid, ut nos diabolus nunquam non occupatos inveniat. Conceſſum nobis otium, vertamus in negotium; nulla nobis prætereat expers laboris, nō dies duntaxat, ſed nec hora, ſed nec pars horæ. Ii quibus vacare lubet & feriari, nondum didicerunt *noſſe tempus*, quod Pittacus monebat.

Tempus pretioſiſſimum eſt impendium, nec alterius ullius rei gravior eſt quam temporis jactura. Perdi poteſt tempus, reparari non poteſt. Aliquid temporis amiſiſſe, damnum eſt irreparabile. Idcirco ipſi Parthorum reges ne deſidia torpeſcerent, telorum cuſpides acuere conſueſſe, ſeduloque id feciſſe traduntur; ut non ſolum animi oblectationem ex ea re ſibi quæſierint, ſed & laudem. Satius profecto eſt aliquid agere, quam nihil agere, modo id quod agitur, honeſte fiat. Qui nihil agit, eſſe omnino non videtur, niſi cadaver culcitræ incumbens, & torpore multo ſepultum.

Plinius Major, cum nepotem ſuum cerneret otioſe diem imminuere deambulando: Poteras, inquit, has horas non perdere. Ah (non ſine dolore gemo) ah quoties videre eſt juvenem aut virum his ipſis vocibus compellandum: poteras has horas, hos dies; poteras imo has hebdomades, hos mēſes non perdere. Breve eſt vitæ hujus curriculum, inquit Hieronymus, hoc ipſum quod loquor, quod dicto, quod ſcribo, quod emendo, quod relego, de tempore meo mihi aut creſcit, aut deperit. Nihil æque vitam hominum aut aptius inſtruit, aut validius confirmat, quam honeſta operatio, & ſolers induſtria. Ignavia hebeſcunt animi, torpeſcūt corpora, fiuntque morbis impenſius obnoxia: utrumque tuetur diligens exercitatio. Omnis in actu virtus ſita eſt, nec effugit diaboli pedicas, quiſquis fugit laborem.

Seneca epiſt. 19. Labor eſt materia virtutis & gloriæ; illū qui rejicit, ejicit iſtas: non poteſt parvo res magna conſtare. Ad rem noſtram veriſſime Laurentius Iuſtinianus: *Lib. de ligno vitæ c. 5.* Quemadmodum, inquit, temperato labore carnis incendia cohibentur, ſic otio foventur & creſcunt. Centies repetendum: Aſſidue age aliquid, ut te diabolus ſemper inveniat occupatum. Sequitur: *Portarum Excubiæ.*

CAP.

CAP. IX.

Septimum INCONTINENTIAE *antidotum*, *ſollicita* SENSVVM *exteriorum* CVSTODIA.

OCulos pudice claudendos, ſupra demonſtravimus. Verum urbs illa hoſtem non excludet, quæ unam obſervaverit portam, apertis ceteris: omnes claudendæ ſunt. Pars magna innocentiæ eſt, opportune velaſſe oculos. Sed plures ſunt januæ per quas illabatur hoſtis. nares odorem, ſermonem aures, guſtatus ſaporem admittunt, manus tactione gaudent. Ad omnes has portas intentiſſimis excubiis eſt opus. parum eſt hîc vigilare janitorem, niſi & pugnare ſciat, atque hoſtiles ingreſſus vi arcere. De his quinque corporis ſenſibus non invenuſte Nicetas Serronius: *In com.* Senſus, inquit, niſi probe regantur, ad *ment.* vitium faciles ſunt viæ, peccatique ja- *in orat.* nuæ; per eos enim ad vitia nobis aditus 38. patet, ac per eos in animum influit pec- *Naz.* catum. Hi ipſi ſenſus humani ſæpiſſime lenones ſunt, qui blandis illecebris mentem in vitium flectunt; nuncii ſunt, qui ad voluptatẽ invitant; raptores ſunt, qui animum ad res creatas abripiunt; feneſtræ ſunt, per quas omnium ſcelerum contagio irrepit; oſtia ſunt, per quæ animus ſemet ſibi ſuffuratus, clanculum evolat ad prohibitam pabulationem.

Initio c. 31. Iob. Idcirco Gregorius Magnus: Ad cuſtodiendam, inquit, cordis munditiem, exteriorum ſenſuum mundities ſervanda eſt. Mors per feneſtras aſcendit, & domum ingreditur, cum concupiſcentia per ſenſus corporis habitaculum mentis invadit. Sic perimus miſeri: rimarum ſæpe ac feneſtrarum pleni ſumus, & quacunque voluptas veniat & ingreſſum roget, benevoli eam ac faciles admittimus, non aliter quam Trojani fatalem illum equum, qui tunc demum cœpit eſſe exitium urbis, cum urbe receptus eſt. Multa recipimus per exteriores ſenſus, quæ prima fronte amicitiam præ ſe ferunt, recepta hoſtilem in nos ſævitiem exercent, & animum necant. Quis delicatas epulas, generoſum vinum, bellaria exquiſita non applaudente guſtatu recipit? ingrediuntur blande, ſed in noviſſimo mordent ut coluber, & ſicut regulus venena diffundunt. *Prov. c. 23. v. 32.* Quis ſuaviſſimam Sirenum ſymphoniam non avidis haurit auribus? At non ſemper pudica & caſta eſt muſica; aliquos quandoque ad bellum efferavit, alios tamen etiam ad libidinem incitavit. Quis Sabæos odores & fragrantia cinnama non patulis trahit naribus? Quis tactu mollia non promptis attrectat manibus? ſæpe tamen hæc talia neſcio quam mollitiem affricant animo. Quis elegantis formæ decus non benevolentiſſimis tuetur oculis? ſed heu, quoties

decepto

ecepto lugendum fuit: Vt vidi, ut pe-
i, ut me malus abſtulit error!
I. Ita frequentiſſime *Videre* noſtrum,
Audire noſtrũ, & *Odorari, Guſtare, Tan-*
re, in apertum nos non periculum mo-
o, ſed exitium clandeſtina proditione
erducit. Salomon monuit: Omni cu- *Prov.*
odia cuſtodi cor tuum, quia ex ipſo vi- *c.4.*
a procedit. At cordis nulla erit cuſto- *v.2.*
ia, niſi quinque illorum ad cor oſtio-
um cuſtodita ſint clauſtra. ÆDES. Cui
rgo claves ad quintuplex hoc oſtium
ommittendæ? PARTH. Aut *Neceſſi-*
ati, aut *Vtilitati*; alterutri ſane, nun-
uam *Voluptati*. Hoc aſſero, ſi quid vi-
ere velis, ſi quid audire, ſi quid aliis
enſibus admittere, aut *Neceſſitas* te co-
at, aut *Vtilitas* impellat; ſi ad ſolum *Vo-*
uptatis nutum hæ portæ pandantur, vel
tiam unica illarum, non cuſtodis cor
uum, ſed prodis: proditorem tui te ca-
tri non gubernatorem fuiſſe, brevi ſen-
ies. *Voluptas* enim ubi has claves nan-
iſcitur ad cordis penetralia, turbam in-
romittit promiſcuam, & plures hoſtiũ
quam amicorũ. Inde animus heu quan-
is ineptiis, phantaſiis, ſtultitiis imple-
ur! omnium rerum imagines, pleræ-
que vanæ, turpes, obſcœnæ ad cor con-
volant. Ita *Voluptas* agit, cum clavium,
ad illas quinque januas ſit domina. om-
nia ſuſque deque vertuntur, illudque u-
num agitur, ut Animus à *Voluptate* de-
linitus atque perſuaſus, ſuis ſe concu-

piſcentiis vendat, nec abhorreat ab ull
Lib. de vera virgin. cogitationum turpitudine. Eo ſpectar
beati Baſilii verba: Oblectationis appe
titus è carne, velut ex fonte manat &
per omnes ſenſus, tanquam per flumin
Serm. de abdicat. diffunditur. Idem: Aſpectum, inquit
æque ac auditum exæqua cum profect
inde conſecuturo. Sic oportet: quiſqu
ad aurium voluptatem metitur audien
da, innumeris noxis vel ſolo auditu ob
ſtringet animum. Levia forſan credun
tur, arrigere aures ad vana, curioſa, ri
dicula, nova; ad nugas, fabulas, laude
proprias; & quis hîc ſurdus aut ſomni
culoſus eſt, cum talia in ſermonem ve
niunt? unica illa vox *nova, nova*, aure
nobis longiſſimas facit. Sed ignoſca
mihi tuus genius, qui rerum novarur
narratiunculis delectatur, mendacii
paſcitur; qui nugis & fabulis tam be
nignas aures porrigit, ventos reti vena
tur. hinc quandoque gradus fit, ut au
res ſponte pateant ad ſcurrilia etian
colloquia, laſcivos ſermones, fœdas can
tiones, infames detractiones, qualia no
raro tam audiſſe noxium quam dixiſſe
Lib. 2. de cõſid. fine. Nota eſt Bernardi cenſura in hos audi
tores: Porro, inquit, detrahere & de
trahentem libenter audire, quid horur
damnabilius ſit, non facile dixerim. Ne
Ad Celãt. fallitur Hieronymus, qui: Si deſint, ait
audientes, non invenientur detrahentes
Seneca ep. 31. Sapiens erit, qui peſſimæ huic turba
verborum clauſerit aures, quibus ceran
parun

[..]rum eſt obdere. Firmiori ſpiſſamen-
[..] opus eſt, quam uſum in ſociis Vlyſ-
[..]m ferunt. Aures tuas non cerea; ſed
[..]inea ſepe muni, & quandoque tui a-
[..]antiſſimis ſurdum te præſta.

II. Odoratus etiam ſuis eget cuſtodi-
[..]is! Æ d e s. Quid ſi me hortorum
[..]ores, ſi templorum odores & thureæ
[..]bes invitent, nũ vis ut nares obſtruã?
[..]c ego totus cum Catullo cupiam na-
[..]s fieri. P a r t h. Catullianum eſt
[..]c votum, ſcio, ſed parum Chriſtia-
[..]m: dixi jam: ſenſuum exteriorum
[..]aves, non *Voluptas*, ſed aut *Neceſſitas*
[..]beat, aut *Vtilitas*. Si ſuos tibi aut
[..]mplum, aut hortulus odores afflet, non
[..] nares conſtringas, jubeo, ſed ut ſi-
[..]ul mentem dilates, & memineris dicti
[..]aulini: Chriſti bonus odor ſumus Deo. *2.Cor. 2.v.15*
[..] Davidici: Dirigatur oratio mea ſicut *Pſal.*
[..]cenſum in conſpectu tuo. Cogita, *140.*
[..]hialas aureas plenas odoramentorum, *v.2.*
[..]uæ ſunt orationes Sanctorum. Sic ſine *Apoc.*
[..]oxa, ſeu thuribula ſeu florum agmina, *c.5.*
[..]os tibi odores propinabunt. Alti hîc *v.8.*
[..]nimi Auguſtinus: De illecebra odo- *L.10.*
[..]m, inquit, non ſatago nimis; cum ab- *confeſſ.*
[..]nt, non requiro, cum adſunt non re- *c.32.*
[..]uo, paratus etiam eis ſemper carere.
[Q]uod ſi ſolius hîc negotium ſit *Volupta-*
[..]s, ſi moſchum, ſi muris peregrini fol-
[..]culos, ſi ambram & cybettam veſtis,
[..]hirothecæ, manus, cubicula ſpirent,
[..]ic jam noxa, & irritamentum libidi-
nis,

nis, & culpandæ deliciæ. Harum appe
titus incontinentiæ notam ſubit, præſei
tim ſi vehemens. Et hujus generis oble
ctamenta plerunque videbis vel fæd
eſſe vel levia. Aſſyrii, Arabes, & Saba
noſtris armis domiti, ſuis nos odoribu
expugnant. Revera omne hoc bene c
lendi artificium, non boni odoris argu
mentum, ſed latentium ſignum eſt de
fectuum: turpius eſt enim artificioſi
quam ſimplicibus aſſueviſſe: omne au
tem quod turpe eſt, quo fit artificioſius
eo fit turpius. Meminiſti juvenis, qu
cum Veſpaſiano Principi pro collat
præfectura gratias acturus, factitiis e
juſcemodi odoribus halaret, ſtomacha
tus Imperator, acri ſupercilio & voc
aſpera: Mallem, inquit, allium obo
luiſſes: Sic increpitum ſine honore, re
ſciſſis conceſſæ jam gratiæ litteris, ben
*Epiſt. olidum dimiſit. Ita dedecori ſunt odo
ad Blã res ejuſmodi; interdum etiam damno
cam Muleaſſes Rex Tunetorum contra A
comitiſ. midam filium, regni recuperandi cauſa
de in- pugnavit, ſed infeliciter: cumque im
ſtitut. miſtus fugientium turbæ Muleaſſes fa
monial. cile ſe regem diſſimulaſſet, cruore &
c. 11. pulveribus fœdatus, ſolo unguentorun
Baron. odore agnitus, & è fuga reprehenſus eſt
tom. Capto filius utramque oculorum pupil
10. lam candenti ſcalpello rimatus, miſe
Anno rum parentem æternæ noctis damnavit
998. Plura his non abſimilia commemini
num. 20. * Horrificum illud quod Petrus Damia
nus

us prodit de femina Veneta, Non re-
eto; ejus narrationi hoc unum addo
um poëta: Optime olet, qui nihil o- *Cic. ad*
et. Et ab experientia diſcimus, eorum *Attic.*
adavera graviſſime fœtere, qui, dum *2.*
iverent, optime olebant. Fugiat has *Plaut.*
elicias, qui rerum vilium & ultimarum *Moſtel.*
edignatur eſſe mancipium. Vnguenta
uidem penetrabilia, ſed penetrabilio-
a ſunt vitia, quæ hac via celerrime ad
ıos ſe penetrant.

III. Vti ad Viſum, ad Auditum, at-
que Odoratum, ſic ad Guſtatum con-
tituere nefas eſt clavigeram *Voluptatem.*
De pernicioſis menſarum lauticiis, &
Abſtinentia jam egimus. Quam autem
guſtatui, ejuſque appetentiæ, non ad
Voluptatis leges agendum ſit, inſigniſſime
docens Auguſtinus: Sicut æger, inquit, *Tom.9*
ad medicinam, ſic ad ſumendas dapes *de con-*
debet quiſque accedere, nequaquam vi- *flictu*
delicet in illis *voluptatem* appetens, ſed *vitiorũ*
neceſſitati ſuccurrens. Et hanc guſtatus *c.18.*
legem à Deo ſe accepiſſe gratulatus:
Hoc me, inquit, docuiſti, ut quemad- *L.10.*
modũ medicamenta, ſic alimenta ſum- *conf.*
pturus accedam. Non ego immundi *c.31.*
tiam opſonii timeo, ſed immunditiam
cupiditatis. Scio Eſau lenticulæ concu-
piſcentia deceptum, & David propter a-
quæ deſiderium à ſeipſo reprehenſum,
& Regem noſtrum non de carne, ſed de
pane eſſe tentatum. Et hæc illum phi-
loſophia non dicere docuit, ſed facere.

Nam

Nam Auguſtinus, eſu carnium fere ab-
ſtinuit, ſed & aliis ciborum lautici
menſa ſua interdixit, menſas alienas
convivia ſtudioſe declinavit, itaque
hîc in ordinem redegit, ut de ſeipſo te-
Zod.c. ſtetur: Quotidianum bellum gero
jejuniis, ſæpius in ſervitutem rediger
Sur.de corpus meum. VVolſtanus, VVigo-
eo.19 nienſis antiſtes, non minus guſtatum in
Iunii. ſigni victoria triumphavit. Fuit ut po
rem divinam in abdito loco prolixior
bus precibus vacaret. hîc ad ejus nare
aſſæ carnis delicatus odor pertigit,
una appetitus edendæ. Turbari ſenſ
animum vir ſanctus, & à precibus in cu
linam ad ollas trahi. Tunc ipſe ſecum
Hoccinne, inquit, precari eſt? hoccin
eſt Deo loqui? dum lingua voces depre
mit, dum manus cælo attolluntur, men
per culinam vagatur. lues hoc commiſ
ſum, ne dubita. An non libenter eſita
res carnes aſſas? ego tibi eas condiam
ut ſapiant. Sic ſtatuo: nec illas quarum
ad te odor pervenit, nec ullas alias liba
bis in poſterum unquam. ſic ſancio leg
irrevocabili. Dixit, & fecit: tam tena
& perſeverans exequendi propoſit
quam concipiendi. Hoc uno guſtatu
triumpho maximum gradum fecit a
omnem vitæ ſanctitatem, miraculis illu
ſtris, obiit anno Chriſtiano M LXVII

Hoc ſanctiſſimorum quorumque ho-
minum primum fuit negotium, Gulam
odiſſe, & Guſtatum velut proditorem
tan

am blandum quam noxium, modis omnibus perſequi. Non ſolus Iſidorus Sacerdos, nunquam ſatur è menſa ſurrexit: plures hac lege vixerunt, NUNQUAM SATIARI. Magnus Daniel vates, magni ſocii ejus hoc ipſo, quod vino regio & ferculis delicatioribus abſtinuerunt, contenti frigida & parabili victu. Ita non Gula tantum, ſed & ipſis flammis ſuperiores facti. Nos in contrarium nitimur, quos tanto ſecurius Gula in præceps agit, quanto frequentius honeſto neceſſitatis nomine ſe tegit. Ita ſæpe flammam flammæ addimus, & oleum ardenti camino affundimus, qui calorem naturalem in vitia ſponte protuberantem multo vino animamus. Vinum largius hauſtum, malus eſt conſiliarius. Ergo gulam frena, & omnem carnis appetitum facilius frenabis. *Th. de Kemp. l. 1. c. 19.*

IV. Claves ad *Viſum*, *Auditum*, *Odoratum & Guſtatum* negavimus *Voluptati*; multo minus concedemus ad *Tactum*. Senſus hic totum corpus permeat, omnium oblectationum vaferrimus auceps, frequenter alios ſenſus, quorum ille opera ad ſuas voluptates aucupandas utitur, una ſecum trahit in exitium. Baſilius hoc advertens: Tactus, inquit, omnium ſenſuum deterrimus, ſociis abblanditur, ut eos adjutores habeat ad ſectandam vitiorum dulcedinem. Caute hîc, caute prorſus agendũ, & pro norma honeſti,

honeſti, monitum hoc habendum: *quod non licet concupiſcere, noli tangere*. Tactioni non ſatis eſt, corpus veſtiri, niſi & molliter veſtiatur; nec ei ſatis cubare, cum dormit, niſi & molliter cubet. Hoc primæ tactionis curæ ſunt, ut omnia ubique reperiat mollia, & blanda, idque, ut patet, ad voluptatem. At hoc pridem
Matt. c. 11. v. 8. damnatum à Chriſto: Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt, ſed eorum qui in terra, non regis ſummi & æterni. Et Ioannem Zachariæ filium, Iordanis accolam, non à molli, ſed ab aſpera & ſetoſa veſte commendavit. Neque divinus Lucas purpuratum epulonem à veſtium mollitie accuſaſſet, niſi eam cælites eſſent exoſi, qui male tecti Lazari funus frequentarunt, alterum in purpura mortuum, in Orco ſepultum, nullo dignati ſunt honore. Mollem & delicatum habitum Caſtitas certe non amat; hæc libidinis aut inſignia ſunt, aut incitamenta.

Simplici cultus munditie gaudet pudicitia: illic plerunque pretioſus eſt cultus & mollis, ubi pudor eſt vilis. Auguſtus Imperator licentioſiore habitu filiæ graviter offenſus, comptam hanc in veſte mollitiem, inſigne vocabat ſuperbiæ, & luxuriæ nidum. Sed hæc omnia ſectatur tactionis ſenſus, niſi ad Chriſtianas legas ſeverius coerceatur. ſi quando indulgentius habetur, tunc & mollem poſtulat veſtem, & molliorem lectum;

neque

neque ſomnum ſperat facilem, niſi plumis profundius mergatur. Ab his initiis ad vitioſiorem licentiam proficit, & demum in leges verecundiæ impudenti audacia delinquit. vel nominaſſe, pene nimium eſt, inverecundos tactus, amplexus, oſcula: ſatis dixi, & juvabit forſan vel ſolo nomine perſtrinxiſſe hæc dedecora. Caute, mi Ædeſime, cautiſſime hîc agendum, ſi velis caſte. è levi ſæpe tactu non levis ſecuta eſt turpitudo. Rogatus Aurelius Auguſtinus, quid eſſet quod nollet cum ſorore habitare, ita occurriſſe fertur: quia non ſunt mihi ſorores, quæ cũ ſorore mea ſunt. Enimvero malũ eſt videre feminã, pejus alloquĩ, peſſimum attingere. Ideo Nicetius, ex optimo Sacerdote, Lugdunenſis Pontifex, amantiſſimus puritatis, ſuos aſſidue monebat, & tactus & verba caverent obſcœna: ipſe ſui maxime memor, vel infantium etiam membra nuda manu tangere verebatur: neminem hîc nimis cautum cenſebat, ubi *voluptas* ſeſe tam celeri dolo inſinuaret. Cum ferrum tangit ſilicem, exiliunt ſcintillæ; cum tangitur ſerpens, mox caput replicat, ut mordeat tangentē: quo caſtior quis eſt, hoc & cautior eſt, ne carnem tangat non ſuam, unde ſua uratur; neve ſerpentigena luxuria, mox ubi tactus impudicos ſenſerit, morſum inferat, & vulneri venenum inſtillet.

Greg. Turon. in vitis PP. c. 8. Sur. 1. April.

** Sur. 16. Sept. vixit circa annum 980.*

* Editha Edgari Anglorum Regis filia

O non

non ſolum regio ſanguine ſed virtutibus illuſtriſſima, poſt mortem Dunſtano Epiſcopo per ſomnum viſa, de corpore ſuo monuit. & ne hoc vanum duceret, addidit illud: Etiamnum ab omni tabe illæſum reperiendum, oculis ſolum, manibus atque pedibus in cineres ſolutis, quibus olim puellari levitate eſſet abuſa. dextrum vero pollicem quo toties crucem ſignaſſet, remanſiſſe integrum, ut eluceret clementiæ divinæ benignitas in partibus ſervatis; juſtitiæ ſeveritas in abſumptis. Rectiſſime ergo Baſilius: Sit virgo, inquit, virginis auditus, & viſus, & guſtus, & tactus; jugulando quidquid à vera virginitate degenerat.

Lib. de vera virgin.

V. Submoneor hîc beati Iacoponi, è S. Franciſci familia, viri integerrimi. hic perquam eleganter, quinque hominis ſenſus exteriores, in hunc modum deſcripſit. Virgo erat, & huic quinque fratres. Primus, Pictor: alter, Muſicus: tertius, Cocus: quartus, Pharmacopola: ultimus, Caupo, homines exigui cenſus. horum ſororem fecit opulentam nobiliſſimus unio. Hunc pauperculi fratres precibus extorquere certatim inſtiterunt. Muſicus: Noſti, ait, rem meam eſſe tenuem; da gemmam tuam, & ſervaſti vitam meam. pro ea ego modos muſicos faciam quos laudes: Tu vero abi, mi frater, inquit virgo, tantillo pretio gemma mihi mea venalis non eſt.

Virid. Raderi par. 2. de contemptu ſui, c. 3.

Pictor,

Pictor, ut gemmam impetraret, picturam promiſit, quam haberet, elegantiſſimam, ſed repulſam tulit. Idem tentavit & pharmacopola, neſcio quid novæ fragrantiæ pollicitus, ſed eadem repulſa dimiſſus eſt.

Nec aliud tulit reſponſum cocus, etſi Iovis cerebrum, & delicias exquiſitiſſimas ſponderet. Caupo, homo impudens, ſcire ſe ajebat lectiſſimos juvenes, qui omnes ejus eſſe cuperent mariti: hac in re ſolertem ſe fore actorem recepit. Minime placuit qui maximam ſperabat gratiam, extemplo rejectus. Hanc demum gemmam Optimas obtinuit, in cujus una thalamum denupſit Virgo. Hoc, ita Iacoponus explicabat: Anima, Virgo eſt: Voluntas, gemma: Virginis fratres, ſenſus exteriores; viſus Pictor, auditus Muſicus, odoratus Pharmacopola, guſtatus Cocus, tactus Caupo. Sed an non inſigniter deliraſſet Virgo, ſi pro reculis viliſſimis, ſua ſe gemma privaſſet? Optimati, Chriſto Domino erat ſervanda. Atqui nos longe ſtultiores ſumus, & vero nomine, inſani, qui Arbitrii noſtri, ſeu, noſtræ Voluntatis pretioſiſſimum unionem, pro deliciis eſcariis, pro obſcœnis narratiunculis, pro Venereis delectatiunculis, pro vitreis fractis & pupis, vere pro ſcarabæi umbra, non vendimus, ſed turpiſſime abjicimus. Ille, ut cupita ſibi liceat videre, innocentiam perdit: iſte, ut gu-

lam ſaginet, Caſtimoniam offendit: hic, ut omnis generis ſordes per aures recipiat, pudicitiam expellit: alii, ut omnem odorationi & tactioni libertatem permittant, verecundiæ leges negligunt. Ita noſtram nobis gemmam, Voluntatem ſeu aſſenſum, illi peſſimi quinque fratres extorquent & ſubducunt. Ad extremam ſpiritus inopiam devolvimur odorando, tangendo, guſtando, maxime videndo & audiendo.

Memini me legere de homine ægro, ſed rectiſſime ſibi conſcio, qui in mortis vicinia, velut orator ad ſeipſum, omnibus corporis ſenſibus meritam gratiam retulit in hunc modum: O mei Oculi, amo vos de hac re, quod paſſi eſtis noctem vobis & cœcitatem perſuaderi, quotieſcunque vanitatis aut laſciviæ aſpiciendæ fuit periculum: hæc mihi nox, hæc cœcitas ſæpe fuit ſaluberrima. O meæ Aures, gratias vobis habeo, quod artificio extemporali obſurduiſtis, ad omnem inhoneſtum, obtrectatoriũ, noxium ſermonem: hæc mihi ſurditas ſæpiſſime fuit ſaluti. O Manus meæ, vobis memori mente adſcribo, quod delicias & tactui jucunda potuerim aſpernari: veſtra mihi ad hoc profuit continentia.

O mi Olfactus, & tuis beneficiis reſpondeo; tuæ fuit virtutis, & odores gratos ſpernere, & ingratos perferre Dei cauſa: multum me juvit tua patiens

indu-

induſtria. Et ô mi Guſtus, tibi quoque me gratum præbeo, tibi acceptas refero victorias plurimas; pars ſalutis meæ maxima in te ſtetit: potuiſti & dapibus carere, & inter dapes eſurire; potuiſti & in copia abſtinere, & ſuſtinere inopiam: fateor, abſque te fuiſſet, mei hoſtes me millies ſub jugum miſiſſent: abſtinendo & ſuſtinendo promovimus. Igitur, ô meum corpus, ſine me brevi temporis ſpatio à te abeſſe: jungemur iterum, & una fruemur præmio inexplicabili, felicitate non finienda. Vtiliſſima monita, ſi ſint qui iis pareant.

Pelagius refert, ſanctam Syncleticam *Libell.* dicere ſolitam: Sobrie vivamus, quia *11,* per ſenſus corporis noſtri fures ingre- *num.* diuntur. Vere: & ſæpe non unus aliquis *32.* furunculus, ſed furum & prædonum ingens turba, cogitationum & imaginum fœdarum magnus numerus. Hinc *Thren.* lugubris ille gemitus clamantis prophe- *c.3.* tæ: Deprædatus eſt oculus meus, ani- *v.51.* mam meam. Voce præeuntem ſequamur; clamet pro ſe quiſque: heu præda factus ſum oris, & oculorum meorum, aurium, & manuum mearum! deprædatus eſt animam meam viſus meus, auditus, tactus, guſtatus meus. Cor ſine ſenſuum cuſtodia, urbs eſt ſine mœnibus, domus ſine oſtio, hortus ſine ſepe: illam hoſtes tranſiliunt, hanc fures expilant, iſtum conculcant feræ.

CAP. X.

Octavum INCONTINENTIAE *antidotum, aſsidue cogitata* DEI PRAESENTIA, *in omni loco.*

ÆDESIMVS.

PArtheni, dimittis me plenum ingentis fiduciæ ad ſanctiores mores. inſtituis, diſputas, doces, adverſus omnem vim vitiorum me munis. PARTH. Si laudare velis, hoc eſt, adulari, ego interrumpi nolo; pede quo cœpi, pergam, jam enim finem proſpicio. Reſtant pauca, at profecto, ſi rem ſpectes, non paucis explicanda. verſiculum tenes?

Portarum excubiæ, Chriſti præſentia, Pœna.

Suas portis excubias dedimus. Nunc Dei Præſentiam contemplemur.

Et principio quidem mirari ſubit, nos in plurimis non circumſpectiores eſſe, quos *oculus Domini* vigilantiſſimus, obſervat omni momento, omni loco. ÆD. Ergo hîc Deus ad linguam, ad oculos, ad manum meam? PARTH. Dubitas? etiam intra oculos, linguam, manum tuam eſt, qui cor tuum undequaque penetrat Deus. Quid clarius, quid crebrius inculcat ſacra pagina, quam hanc ipſam Numinis præſentiam in omni loco? digitum, pro more meo, intendam

Prov. ad pauculos fontes. Salomon apertiſſi-
c.15. me pronunciat: In omni loco *oculi Do-*
v.3. *mini* contemplantur bonos & malos.

Inſom-

[i]nſomnes ſunt hi oculi, nullo temporis [p]unćto clauduntur. Idem affirmat Si- *Eccli.*
[r]acides : *Oculi Domini* multo plus luci- *c.23.*
[d]iores ſunt ſuper ſolem; circumſpicien- *v.28.*
tes omnes vias hominum ; & profundum abyſſi ; intuentes in abſconditas partes. O vere nimium quam lucidiores omni ſole *Oculos!* Sol excludi poteſt, ſexcentis modis, nullo divini oculi, qui omne profundum rimantur, qui parietes omnes vel etiam ferreos penetrant. Nihil eis clauſum eſt. Omnium luculentus teſtis, divinus Paulus : Et non eſt *Ad*
ulla creatura inviſibilis in conſpectu e- *Hebr.*
jus, Omnia autem nuda & aperta ſunt *c.4.*
oculis ejus. Cujus oculi (verba ſunt Hie- *v.13.* *Hier.*
remiæ Prophetæ) ſuper omnes vias filio- *c.32.*
rum Adam, ut reddat unicuique ſecun- *v.19.*
dum vias ſuas, & ſecundum fructum adinventionum ejus.

I. Abimelechus rex, cum Saram Abra- *Gen.*
hami conjugē mille argenteis donaſſet, *c.20.*
iſtud moniti adjunxit: Et quocunq; per- *v.15.*
rexeris, memento te deprehenſam. Auro prorſus hoc, & cedro ſcribendū: *Memento te deprehenſum.* Nulla tā abdita cogitatio, tam furtiva libido nulla eſt, nullum tam clandeſtinum furtum, quin & illam, & iſtam, & iſtud *Dei oculus* deprehendat. Quidquid dicas faciaſve; quidquid vel arcaniſſimi ſecreti etiam cogites, *memento te deprehenſum.* Vbi ubi locorum, & quidquid denique rerum agas; etſi tam ſolus ſis, ut nec muſca tecum ſit,

tamen *memento te deprehenſum* ab oculo omnia cernente.

Hæc ignorantiæ noſtræ labes eſt, ad Deum velut longe diſſitum ſuſpirare. Proxime nos eſt, imo in nobis eſt, & nos in ipſo, velut piſcis in mari, avis in aëre, in circulo punctum. Quoquo iſtud ſe moverit, clauſum eſt, quoquo piſcis nataverit, aquis circumfuſus eſt, quoquo volaverit avis, ab aëre circũtecta eſt. Suum hunc errorem, qui Deum velut remotum fingit, damnans Auguſtinus: Erravi, ait, & multum laboravi, quærens te extra me, & tu habitas in me: mecum eras, & tecum non eram; male quærebam foris, quod erat intus. In iſta formoſa, quæ feciſti, ego deformis irruebam. Ea me tenebant longe à te, quæ eſſe non poterant niſi in te.

Soliloq. c. 31.

ÆDES. Sed num Deus ſic præſens, etiam in impiis? PARTH. Te hominem albæ mentis! præſentiſſimus eſt, etiam in impiiſſimis, & quidem, ut Theologorum ore loquamur, per eſſentiam, per præſentiam, per potentiam ſuam, ſolum non per ſuam gratiam. Deus cum omni ſanctitate & ſapientia ſua, cum omnibus ſuis theſauris, æque totus ac præſens fuit in Iuda Chriſti proditore, quam in Petro Chriſti defenſore. Miſeri nos & cœci, quam non cogitamus iſta! momentis ſingulis, divina manu ſuſtentamur, & quaſi aſſidue recens creamur. Ceſſet Deus vel puncto

tempo-

temporis benefacere, & omnia, quæ noſtra vocamus, in tenue nihilum evaneſcent. Pulchre Bernardus: Idcirco, inquit, ſicut nullum eſt momentum, quo non fruamur Dei miſericordia, ſic nullum ſit momentum, quo eum præſentem non habeamus in memoria. Momento nos Deus, vel ignibus æternis addicere, vel cælo adſcribere poteſt. Inſtillet modo vel unicam ſcintillam luminis, quod gloriæ vocant, & in cælo jam erimus, etſi extra cælum ſimus. Nuſquam à Deo nec latum unguem recedimus. Et dic, quæſo te, mihi: Si quis ſtaret undequaque flammis præaltis, & in orbem cinctus, ſciretque, illico pereundum ſibi, ſi ſcintilla vel unica tangeretur, quam parcus ei riſus foret, quam modeſtus ſe contraheret, quam pavidus trepidaret? Atqui vere in Deo, igne illo immenſiſſimo ſtamus, movemur, deābulamus, quicquid rerū agimus, agimus in illo, ab illo undique circumdati. Nec neſcire poſſumus, quod unicum Dei *velle*, nutus unicus, aut in cineres redigere nos, aut ad inferos momento præcipitare poſſit: & tamen cum hoc igne intelligentiſſimo pugnamus, hunc conſpuimus, hunc impio ferro fodimus, hunc novis quotidie injuriis laceſſimus, & nequitias noſtras (quo quid dementius?) non obſervari credimus. Heu, miſeri, à Deo undique deprehenſi, tamque morti, quam inferis vicini, quid com-

compreſſis oculis cœci ruimus in exitium ? In omni loco *oculi Domini* contemplantur bonos & malos. Ah ! quam caute & quã ſubmiſſe ſe gerere par eſt, in *Oculis* tanti *Domini*, quos nec ad momentũ vel exire licet, vel declinare. *Quocunque perrexeris, memento te deprehenſum.*

II. Vnicus hic & ad omne flagitiũ acerrimus eſt ſtimulus, credere, ſe nõ videri: I modo, & furem interroga : quid hæc audeat? arbitrabar, dicet, me non videri. Sed & adulterum adi, & quære : Tune alienam domum invadere, conjugem non tuam violare impuriſſime? ſi Deum non metuis, etiam magiſtratus vindictam negligis ? trepide reſpondebit : Putabam, neminem hujus fore conſcium. Sed ad plures te mittam. Accede ſilentio improbiſſimi oris hominem, & dum dominum ſuum diris omnibus execratur, interroga : In quem hoc linguæ virus evomat ? territus dicet : Credebam me ſolum eſſe, & à nemine audiri. Hæc via ad inferos rectiſſima eſt, ita vivere, tanquam ſi nullius oculo notetur, à nemine videatur. Hinc impio-
Pſ.72. rum voces illæ : Quomodo ſcit Deus,
v.11. & ſi eſt ſcientia in excelſo ? Et dixerunt: Nõ videbit dominus; nec intelliget Deus
Pſ.93. Iacob. Contra hos acriter inſurgens re-
v.7. gius pſaltes : Intelligite, inquit, inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Qui plantavit aurem, nõ audiet ? aut qui finxit oculum, non conſiderat?

domi-

dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. En cogitatus tuos novit, vel latentiſſimos, & ignorabit auſus & facta? Sed hunc talem tenebrionem, qui humanos ſolum oculos amotos à ſe cupit, divinos non curat, ſic loquentem producit Siracides: Quis *Eccli. c.22. v.26.* me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt, & nemo circumſpicit me. Quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altiſſimus. Impiis his vocibus opponit iſtas: Et non intelligit quoniam omnia videt *Oculus* illius, quoniam expellit à ſe timorem Dei, hujuſmodi hominis timor. ÆD. Noſtra nos fides docet, nihil clam Deo fieri, omnes & omnia ab ipſo videri, æquum proinde eſt, ut quis in omnibus ſeipſum ſic excitet: ATTENDE TIBI. PARTH. Recte: ſed vide, mi Ædeſime, quo hominem malignior affectus, aut laſcivior appetitus non pertrahat, & abducat ab illa fide. Homo impurus & libidinis ſectator (eadem eſt omnium vitiorum ratio) ante ſe habet hæc duo: Carnis petulantiam, & Fidei notitiam, fœda petulantia illa vult in opus prodire quod cogitatur; non vult Fides, & à Deo cuncta cerni affirmat. Ergo ne ille crimen deferat, deferit fidẽ, & ut adulter ſit, fit hæreticus facto. Idem vel ſolis fit cogitationibus. Cogitat quis obſcœna, nec tamen neſcit has ipſas in ſe cogitationes à Deo videri. En
hîc

hîc fidem, quæ identidem pungit, vellicat, monetque: Deus videt iſta quæ cogitas; cor tuum Deus penitiſſimum pervidet: ejice has & imaginum & cogitationum ſordes. quid hîc miſer? ne cogatur ſuas expellere cogitationes, expellit à ſe fidem, & tantundem facit, ac ſi dicat: Non cernit hæc Deus, quæ cogito, quæ mente aſpicio. Ita pergit infelix, & ejecta aut ſepulta fide, cogitationes & imaginationes ſordidiſſimas retinet, fovet, & quia ipſi pulchræ ſunt, cum iis ludit, & ſic obſcœna ſuavitate ſeipſum perimit. Huc malorum, huc deducit impium illud: *Nemo me videt.* Quam nobile fuit par illud nequiſſimorum ſenum, qui Suſannæ pudicitiam tentarunt? totum nequitiæ pallium, quo ſcelus ſuum velarunt, hoc ipſum fuit: O-
Dan. c. 13. v. 20. ſtia pomarii clauſa ſunt, *& nemo nos videt.* Hinc omne flagitium accenditur, & animos ſumit, dum diabolus ad aures delinquentis ſuaviter occentat: *Nemo te videt*: Aude feliciter: *Nemo te videt.* Ita perge conſtanter, *Nemo te videt.* Ita etiam pergimus miſeri. parietes nobis circumdatos judicamus, non ut tutius vivamus, ſed ut occultius peccemus.
Senec. epiſt. 43. Quid autem prodeſt recondere ſe, & oculos hominum aureſque vitare? ſi honeſta ſunt, quæ facis, omnes ſciant: ſi turpia, quid refert neminem ſcire, cum tu ſcias? Heu, ſtultiſſimi mortales, quam hîc ultra beſtias nihil ſapimus! mugiles & lam-

& lampetræ, piſces marini, qui, Plinio teſte, ſi caput undis immergant, reliquũ corpus patere oculis non putant. Eadem & perdicis ridicula ſtultitia eſt, hæc ſi ſolum abſcondat caput, jam ſe totam credit oculis ſubductam. Eundem hunc luſum & infantes ludunt: pone januam, mantili caput obvolvunt, & licet pedes emineant, à nemine tamen videri ſe credunt, quando ipſi vident neminem. Tales nos infantes, tales imo beſtiæ ſumus, modo hominum oculos à noſtro ſcelere amoliamur, oculos Dei parum curamus, & ſic à nemine nos obſervari credimus. Hinc illæ voces: Hoc meus dominus, hoc parens meus, hoc meus magiſter non videt, iſtud ille non reſciet, ſalva omnia. Erras, mi homo, nil ſalvum illi qui divinos oculos non veretur, ſui ſceleris obſervatores. Neque cogitaſti in corde tuo, quia ego tacens, & quaſi non videns, & mei oblitus es. Ita per Iſaiam queritur Deus: Ergo, *quocunque perrexeris memento te deprehenſum*. Videris, audiris: ubicunque es, totus in *oculis Dei* es.

Plin. l. 9. c. 19 & c. 23.

Iſ. c. 57. v. 11.

III. Quemadmodum vero improborum plurimos in vitiis audaces fecit ſtultiſſimum illud: *Nemo te videt*. Ita innumeros alios ad illuſtrem vitæ ſanctitatem provexit, unicum iſtud: *Deus videt omnia*. Primus & martyr, & Virgo, & frater Caini Abel, ex hac una præſentiæ divinæ notitia, ad omnem virtutis cultum profecit. Clariſſimus teſtis Ioſephus:

lib. I. antiq. c. 3 initio.

phus : Abel,inquit,juſtitiam colebat,& omnibus actionibus ſuis Deum præſentem ratus, virtuti operam dabat. Hic te verbulo monuerim : in Bibliis, *ambulare cum Deo*, non aliter explicandum, quam Deum ubique præſentem jugi memoria proſequi, neque enim ſolemus aut poſſumus cum alio, niſi cum præſente ambulare. Hinc nobile illud priſcorum Patrum encomium, *cum Deo ambularunt*.

Gen. c. 5. v. 22. Poſt mundi originem laudatiſſimus Henoch, *Ambulavit cum Deo*, & non apparuit, quia tulit illum Deus. Gen. c. 6. v. 9. Noë vir juſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis, *cum Deo ambulavit*. Gen. c. 17. v. 2. Hoc ipſum Abrahamo jam nona genario præcipitur : *Ambula coram me*, & eſto perfectus. Moſes, ille Deus Pharaonis, qui & Numini à ſecretis conſiliis fuit, dux infiniti populi, vatum maximus, non alia re magis divinam in ſe liberalitatem emeruit, quam aſſidua divinæ præſentiæ veneratione. Paulus id affirmans : Ad Hebr. c. 11. v. 17. Fide, ait, reliquit Ægyptum (Moſes) non veritus animoſitatem regis, inviſibilem enim, tanquam videns ſuſtinuit. Hoc illi aſſiduo in mente fuerat : *Deus videt omnia*. Hinc tantarum moleſtiarum patientiſſimus, invictus perſeverabat. Iſ. c. 38. v. 3. Rex Ezechias (liceat dicere) hac arte una, quindecim vitæ annos à Deo emendicavit, in paucis perſuadens quod rogabat : Obſecro domine, inquit, memento quæſo, quomodo *ambulaverim coram te* in veritate,

tate, & in corde perfecto, & quod bonum eſt in *oculis tuis* fecerim. Prophetæ omnes in priſca lege, Reges aliquot, omnes virtutis ſtudioſi, plurimum in omni pietate promoverunt, ex hoc uno effato: *Deus videt omnia.* Admirandus in hoc rex David. Regiorum quidem negotiorum mole premitur, & tamē in hoc uno eſt aſſiduus: Oculi mei ſemper ad Dominum. Perinde atque ſi dicat: vix mihi quidquam abit temporis, quo nō meminerim præſentis Numinis. Et affirmatius longe de ſeipſo teſtatus: Providebam, inquit, Dominum in conſpectu meo ſemper: Aſſiduus mihi in oculis eſt Deus. Inde ingentis animi auſu: Etſi ambulavero, inquit, in medio umbræ mortis, nō timebo mala, *quoniam tu mecum es.* Neque ſatis hoc illi, obtutu continuo in Dei præſentia oculos defigere, omnes alios ad hoc ipſum ardenter inſtigans: Quærite, inquit, dominum, & virtutem ejus; quærite faciem ejus ſemper. Et idem ingeminat: Quærite dominum, & confirmamini, quærite faciem ejus ſemper. Cumque à ſeipſo minus hoc obſervatum deprehendiſſet, largiſſimis lacrimis id deplorans: Tibi ſoli, ait, tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci. Mi Domine, præſentiam tuam non obſervavi, oculos tuos reveritus non ſum, te inſpectantem neglexi. Vriæ quidem oculos non admiſi, cum flagitiū illud commiſi, ſed tuos, ô Conditor, excludere

Pſ. 24. *v.* 15.

Pſ. 15. *v.* 8.

Pſ. 22. *v.* 4.

1. *Par.* 16. *v.* 10.

Pſ. 140. *v.* 4.

cludere

cludere non potui. Tu, ô Deus, vides omnia: tu adfuiſti, vidiſti, tabellis id tuis inſcripſiſti. Ideo peccavi, ſed *tibi ſoli*, & coram te ſolo grande hoc malum feci: Ah! in oculis tuis, te inſpectante auſus ſum hoc flagitium deſignare. Si te præſentem cogitaſſem, adulter non eſſem, parricida non vocarer. O mortales exemplo meo ſapite, *Deus videt omnia*. Iobus ejuſdem prorſus animi: Nonne, inquit, ipſe conſiderat vias meas, & cunctos greſſus meos dinumerat? Et: Obſervaſti omnes ſemitas meas, & veſtigia pedum meorum conſideraſti. *Deus videt omnia*, & capillos hominis numerat, & paſſus. Suſanna caſtiſſima extremis anguſtiis conflictabatur: hinc probroſum facinus, illinc, ni conſentiret, mors ei certa ſic imminebat, ut exclamarit: Anguſtiæ ſunt mihi undique. Aſſentior? letali me noxa obſtringo. Reſiſto? capitis ſupplicium incurro. Et qui tandem ex his ſyrtibus eſt eluctata? Ante Deum ſe ſtare cogitavit; Deum præſentem & ſui certaminis ſpectatorem eſt intuita. Inde tantum criminis horrorē hauſit, ut in liberrimam hanc vocem proruperit: Sed melius eſt mihi abſque opere, incidere in manus veſtras, quam peccare *in conſpectu Domini*. Vos quidem pomarium clauſum, nullum hîc arbitrium, à nemine nos videri dicitis: at, *Deus videt omnia*; malo ſubire mortem, quam Deum omnia cernentem offendere. O voces cælo inſcri-

Iob. c. 31. v. 4. c. 13. v. 27.

Dan. c. 13. v. 22.

inſcribendas, ut, quemcunque carnis laſcivia vellicare cœperit, cælum ſuſpiciat, iſtudque legat: *Mori malo, quam peccare in conſpectu domini; Deus videt omnia.* NICETAS, cum impugnaretur, ſolus erat, nec tamen ſolum ſe eſſe credidit, Deum præſentem vidit, præſentis opem petiit, centies mori maluit, quam vel ſemel coram Deo aſſentiri flagitio. Hinc cruenta pugna, hinc victoria glorioſa. *Deus hæc vidit omnia.* Ædeſime, ſunt qui muſeum aut cubiculum picturis impleant, tu tuum obſecro imple ſcripturis, & hoc unum vel centies omnibus appinge parietibus: *Deus videt omnia.*

IV. Hoc ipſum: *Deus videt omnia*, homines etiam ſceleratos quandoque attonuit, & retraxit à præcipitio vitiorum. Thais Alexandrina, femina tam male quam bene nota, ut gravius periret, multos ſecum perituros in voraginem traxit libidinis. Pereuntium miſertus Paphnutius, & militem indutus, Thaidem adit, & unum ſe ſimulat adventorum. Dein loci ſecretum ſtipulatur, nolle enim ſe à quoquam videri. Inducit illa in cubiculum, negat ille ſatis arcanum locum. Itur in aliud interius; moram eandem objicit. Demum in domus penetrale perducitur, ubi perſonatus miles huc illuc circũſpiciens: Quæſo te, inquit, num hîc ſecuri ſumus, & ſine omni arbitro? Quid dubitas, inquit illa, hîc nemo nos audiet, videbit nemo,

S. Antonin. part. 2. hiſt. tit. 15. c. 1. §. 3.

P niſi

niſi Deus aut diabolus. Excepit vocem Paphnutius, & tanquam ad eam exhorruiſſet, quærit: Crediſne Deum? Credo, ait illa. Quærit amplius: Etiamne credis, eum ubique præſentem, omnia cernentem? & hoc credo, reſpondit illa: ſubdit Paphnutius: An non improbis decrevit ignes æternos? Ita, inquit illa. Mox ille iterum: Ergo, ait, hæc credimus & tamen in oculis juſtiſſimi judicis omnia ſpectantis tam turpiter peccemus? Et quid tu temeraria, impia, ſalutis æternæ prodiga, hoc unum laboras, ut una tecum tot alii æternum pereant? tantine eſt corporis ſpurciſſima voluptas? an duos illos, Deum & diabolum, non vereris? judicem illum, hunc accuſatorem non times? an non *Deus videt omnia?* Icta mulier dicto, altum ingemiſcere, excuſationis nil reperire, ſordes ſuas erubeſcere: jamque & oculi lacrimas parturire, ipſa demum in genua procumbens, pœnitentiam & emendationē promittere. Dixit, & fecit, nec multo poſt omnem muliebrem mundum, libidinis ſuæ inſtrumentum combuſſit, ipſa in Virginum cœnobium tranſiit, arctiſſimo habitaculo clauſa, fonte ſolum & pane vixit. Dei nomen pronunciare non auſa, unum hoc aſſidue repetiit: Tu qui creaſti me, miſerere mei. Triennio ſic acto, ſimul & iſto, & corporis carcere abſoluta, in meliorem orbē migravit. Magni Antonii diſcipulus, Paulus, in cælo ei pa-

ei paratum torum conſpexit, ita cæleſtē thalamum feliciter poſſedit, quia impudicum aliquando poſſediſſe dolenter tulit. Mirum hoc,ſed non ſemel duntaxat factum. Eodem illo pronunciato , *Deus videt omnia*, beatus Ephrem , æque profligati pudoris mulierculam ad pudicos mores traduxit.

Et certe niſi in beſtias aut in ſaxa degeneremus, fieri non poteſt, quin,ſi ſæpius ſerioque cogitemus,*Deus videt omnia*, in officio nos contineamus. Bernardus: Quomodo,inquit,negligens poteſt fieri , qui intuentem ſe Deum non deſinit intueri ? Si negligentiam, quomodo non etiam luxuriam à ſe repellat,qui divinos oculos in ſe defixos obſervat? Dorotheus vir religioſiſſimus , in familiam ſuam cooptavit juvenem ſpei non magnæ. Erat is libertati aſſuetus , vanus , vitiis plenus, & tamen monachum profiteri omni modo contendebat. Facile erat Dorotheo cogitare, hunc talem juvenē præceptis & legibus non obruendum; ita unicam dedit,ſed auro exarandam : *Cogita ſemper Deum tibi præſentem , & te coram illo ſtare*. Doſitheus (hoc nominis accepit in cœnobio tiro ille) ex una hac lege , eos in virtute progreſſus fecit,ut elapſo quinquennio,non in meliorem tantum, ſed in alium prorſus hominem mutaverit , jam ceterorum non tardus imitator,ſed anteſignanus,& Virtutis ſpeculum. Tantum ei profuit,aſſi-

due cogitaſſe, *Deus videt omnia.*

V. Phengites, miri nitoris lapis, ea etiam quæ à tergo fiunt, monſtrare dicitur. Domitianum Imperatorē eo uſum affirmans Suetonius: Tempore, inquit, ſuſpecti periculi appropinquante, ſolicitior in dies, porticuum in quibus ſpatiari conſueverat, parietes Phengite lapide diſtinxit, è cujus ſplendore per imagines, quidquid à tergo fieret, provideret. Ejus generis lapidem habuiſſe fertur Maximilianus I Imperator. Huic celeberrimam Germaniæ urbem ingreſſo, gratulatū advenit Magiſtratus, & chryſendeton aureis plenum obtulit in monimentum debiti obſequii. Erat tum Imperator in conclavi, non procul à foro, ubi ſpectacula parabantur. Digreſſo inde Magiſtratu civico, initium eſt datū ludorum equeſtrium. Aulici famuli plerique omnes huc illuc dilapſi, occupando commodiore loco. Secutus Imperator cum paucis, cratere aureo in menſa relicto, & januis per quas tranſierat, apertis. Iam omnibus in ludos intentis, familiarium unus in Cæſareum conclave obrepit ſilentio, aureos, credo, numeraturus, ſed ſuæ crumenæ. Ergo poculum invadit, nec parca manu extrahit partem aureorum non minimam, ratus ſe à nemine videri. Interim Imperator Phengiten ſuum diſsimulanter ante ſe movet, omnia à tergo videt, & hunc furem, Reditur in conclave: magna hîc omnium

In Domit. c. 14.

omnium expectatio partiendi muneris. Iubet Cæſar ſingulos dominorum pro ſe quemque accipere. Etiam ille, qui ante invocatus venerat, vocatus eſt & juſſus extrahere, quantum manu prenderet. Initio ille modeſte tergiverſatus, tandem pauculos aureos verecundis digitis attollit. Hîc Imperator: Numera ſis, inquit, quot traxeris. Numerat. Cæſar iterum: Iam, inquit, & illos prome, quos nobis abſentibus traxiſti: videamus, num antea, an jam fueris cordatior. Fit funus miſer, balbutit, contremiſcit, vocem vix expedit, muſſat, deprecatur. Expromit tandem aureos è furtivo ſacculo, & numerat, ſed longe plures eſſe comperti, quos prius clepſerat, quam quos juſſus excerpſerat. Tum imperator: Tolle, inquit, omne hoc, tuum eſt, ſed ſed ſub oculos meos non redi. Tu, ſi ſapis, cū magnatib⁹ (multo minus cum Deo) non ludis; à tergo etiā habent *oculos*. Et an neſcis longas Regibus eſſe manus, acutiſſimos oculos, plurimas aures? an neſcis, Deum merum eſſe *Oculū*, meram manum? diſerte Auguſtinus: Deus, inquit, totus oculus eſt, quia omnia videt; totus manus eſt, quia omnia operatur; totus pes eſt, quia ubique eſt. *Epiſt. 111.* Hoc nempe ſervulorum linguas & manus coërcet, ut nec floſculum carpant, nec pomulum ex horto rapiant, nec fruſtulum panis ſublegant, ſi nullam ſibi herilis abſentiæ ſecuritatem polliceri

queant. Hinc crebriores querelæ illæ: dominus meus ſemper mihi à tergo hæret; loco quo minime formido, deprehendor. Et quis uſpiam unquam oculos Dei cuncta cernentis evitare potuit? *Deus videt omnia.* Ergo quocunque perrexeris, *memento te deprehenſum.*

Pauſanias in Corinthiacis refert, Iovis ſimulacrum trinoculum celebrari, ob triplex in ſuperos, medios, inferos imperium. Mittamus figmenta. An non Deus noſter triplices habet oculos, quibus omnia cæli, terræ, mariſque, & inferorum vel minutiſsima pervidet? Auguſtinus: Oculos, inquit, Dei ſimul univerſa cernentis, non abdita locorum, nō parietum ſepta ſecludunt; nec ſolum ei acta & cogitata, verum & agenda & cogitanda ſunt cognita. *Deus videt omnia*, tam præterita & futura, quam præſentia.

VI. Hoc alte animo imprimere, & in laboribus roborat, & in moleſtiis atque doloribus erigit mirifice. Eo quiſq; contentius laborare ſolet, quo plures habet & nobiliores ſui ſpectatores. In Hieroſolymorum obſidione, nulla præmia Romanos æque in hoſtem animare potuerunt, atque Titi Cæſaris in bello præſentis oculi. Fidem facit Ioſephus his verbis: Romanos hortabatur conſuetudo vincendi, & quia vinci non aſſueverant. Ante omnia vero Titus, ſemper, ubique præſens. Nam & inertia, ſpe-

De bello Iud. l. 6. c. 8.

ſpectante atque opitulante Cæſare, graviſsimum facinus videbatur, & ei qui bene decertaſſet, teſtis aderat qui rependeret præmium. Præterea fructus erat, vel cognoſci ſolum Principi, virum fortem. Idcirco multorum major viribus alacritas demonſtrata eſt. En, oculus domini ſaginat equum: En, oculus Titi magnanimos facit milites, qui velut viri ferrei, ſtant inexpugnabiles. Potuerunt hoc oculi Titi Cæſaris? multo magis id poterunt oculi præſentis ubique Numinis. De Iuda Machabæo, ejuſque copiis ſacra hiſtoria hoc prodidit: Erant manu quidem pugnãtes, ſed dominum cordibus orantes, proſtraverunt non minus triginta quinque millia, *præſentia Dei* magnifice delectati. Vicerunt, quia Deum ſibi præſentem fecerunt precando. & hæc illis cogitata Dei præſentia famem ſitimque, fatigationem & pulverem, vulnera, plagas, mortis pericula, facilia omnia reddidit. Quod ſi milites hi inter tubas & tympana, inter armorum fragorem, inter vulneratorum, cæſorum, morientium clamores & ululatus, ita ſibi Deum ſtatuerunt præſentem, ut ejus præſentia *magnifice delectarentur*: nos quoque vel in turbatiſsimis etiam negotiis, præſentis Dei meminiſſe poterimus, ſi velimus. Proinde, ſi quis adeo delicata & parcente manu laboret, ſimilis ſomnum meditanti, elumbis, lentus, fractus & oſcitans, non immerito illum

2. Mac c. 15. v. 27.

proximus quiſque ſic extimulet: Quid agis ignave? ubi manus, ubi opus tuum? num ideo ſic ſolute & ſegniter, ſic remiſſe & perfunctorie laboras, quia te ſolū putas, & à nemine videri? —— Sed luna videt, ſed ſidera teſtes, Intendunt oculos —— ſed vident Angeli, ſed videt Deus. Dei oculos non reformidas? non te pudet, ſpectatore Deo, eo languoris prolabi, ut inſtar brutæ pecudis, non feſtines niſi ad quietem & ſomnum? Reſpice piger, & ſi quidem humanos negligis, divinos ſaltem oculos reverere:
Iob. c.12. v.16. *Deus videt omnia*, tam alios induſtrie & ferventer, quam te languide & oſcitanter laborantem: operoſos Deus contemplatur, & ceſſatores: ipſe novit & decipientem, & eum qui decipitur. *Deus videt omnia*. Seneca de hoc non Chriſtiana tantum, ſed pæne (fas ſit dicere) divina ſcripſit. Et quam hoc proprie ac
Epiſt. 41. initio. vere ad Lucilium: Prope eſt, inquit, à te Deus, tecum eſt, intus eſt. Ita dico, Lucili, ſacer intra nos ſpiritus ſedet, malorum bonorumque noſtrorum obſervator & cuſtos, hic prout à nobis tractatus eſt, ita nos ipſe tractat. Nihil Deo clauſum eſt, intereſt animis noſtris, & mediis cogitationibus intervenit. Deus ubique, & omnibus præſto eſt. Obſtupeſco tantum lucis huic viro in tenebris
Ep.25. med. fere. alluxiſſe. Idem: Sic fac, inquit, omnia, tanquam ſpectet aliquis. Prodeſt ſine dubio, cuſtodem ſibi impoſuiſſe, & habere

bere quem reſpicias, quem intereſſe co-
gitationibus tuis judices. & : Magna *Epiſt.*
pars peccatorum tollitur, ſi peccaturis 11.
teſtis adſiſtat. Aliquem habeat animus, *pro-*
quem vereatur, cujus auctoritate etiam *piusſi-*
ſecretum ſuum ſanctius faciat. O feli- *nem.*
cem illum qui non actus tantum (alii li-
bri, aſpectus, tactus; omnia recte) ſed
etiam cogitatus emendat! O felicem il-
lum, qui ſic aliquem vereri poteſt, ut ad
memoriam quoque ejus ſe componat
atque ordinet? Ergo, ſic vive cum homi- *Epiſt.*
nibus, tanquam Deus videat, ſic loquere 10. *ſi-*
cum Deo, tanquam homines audiant. *ne.*
Præclariſsime omnia. Et hoc homo non
Chriſtianus ſcripſit? IESV bone, quid
in ſupremo judicio reſpondendum Chri-
ſtianis? jam convicti ſumus vel mille te-
ſtibus. Scimus, *Deum videre omnia*; ſed
aliter non vivimus, quam ſi nihil videret
ex omnibus.

VII. Oculos hominum tanto ma-
gis obſervamus, quanto minus Dei. Et
hoc eſt, ex mente Chryſoſtomi, quod
nos in exitium rapit. Humanis nos ocu-
lis commendare, ſtudioſiſsime ambi-
mus, oculos divinos negligimus, perin-
de atque ſi nullus ſit Deus qui nos vi-
deat. In ſceleribus (os illud aureum ju- *In I. e-*
re queritur) Deo contempto homines *piſt. ad*
formidamus; homine præſente nemo *Corin.*
fornicaretur, ſed pudore hominum, af-
fectus violentia vinceretur: cum autem
Deus videat, & hoc audemus, & longe

graviora. Nonne hoc ſolum ſatis eſſet, quo cælitus innumeris peteremur fulminibus? Hinc omnia orta ſunt mala, quod in rebus turpibus, non Dei oculos ſed
Matt. hominum timemus. Nihil eſt opertum,
c.10. quod non revelabitur, & occultum
v.26. quod non ſcietur. Ambroſius tam hîc diſertus eſt & ſerius, ut ſi quis ullum conſcientiæ ſenſum retinuerit, non poſsit non moveri: Detur mihi, ait, captus adulterinæ cupiditatis intemperantiſſimo æſtu, qui nolit repugnare ſuæ carnis appetentiæ, incurioſus juſtitiæ, tamen ſollicitus famæ, erubeſcens teſtimonium erroris, qui ipſum non erubeſcit errorē. Si quem forte ſpectatorem noverit facinoris ſui, verecundia ſequeſtrat intemperantiam, & pudore incœptum ſcelus deſerit. Ah! quanto magis, ſi conſideret plena eſſe Angelorum omnia; aërem, terras, maria, eccleſias quibus præſunt Angeli. Hominem vereris præſentem, Dei præſentiam non vereris? Sed cum tibi dicitur, quia Deus novit occulta hominum, ideo non vis audire, ne incipias ſcire quod timeas & timere ne pecces. Sed an putas, quod in lupanari te Chriſtus non videat, quem videt lupanar ingredientem? in flagitio te non deprehendet, quem videt flagitium cogitantē? Sed fac (quod fieri non poteſt) quod nequitias tuas videre noluerit Deus; vidit Belial, vidit legio dæmonum, qui te impulerunt. Ne putes quod tibi præſtet

collu-

colludium ſilentii, qui tecum habebit conſortium ſupplicii. Studet plurimos ſui ſimiles videre, & hæc ejus eſt gloria, quod plures perdat. Ergo, *quocunque perrexeris, memento te deprehenſum, Deus videt omnia.*

Humanis oculis fucum facere, & (ut Plautus loquitur) glaucoma objicere, res eſt facillimi negotii; oculos Dei fallere nulla unquam ars potuit. Hoc priſci explicabant apologo iſto: Cervus inſequentes venatores fugiens, metu delatus eſt in ſtabulum. Hîc multum rogavit: tantillum ſibi ſpatii non invideret, quo fugam liceret diſſimulare, dum tranſvecti eſſent venatores. Cui mulus: Hîc, inquit, parum eris ſecurus; brevi aderunt & herus, & famulus. Cervus opinionis ſuæ tenax: Videbo, ait, quas fugæ meæ latebras captem, modo tu me non prodas. Vix tutum ſe recipit, & famulus irrumpit, cervum tamen profundiore fœno utcunque jam ſepultum non obſervat; ſicque abiit. Cervus mire ſibi gratulatus, quod famuli oculos fefelliſſet, jam pæne victor omnẽ periculi metum ponebat. Cui mulus: Mi frater, inquit, hanc talpam decepiſſe, non artis fuit, ſed fortunæ: væ tibi, ſi venerit herus, lynceos is habet oculos: hunc ſi fefelleris, triumphum cane.

Brevi & ipſe herus adeſt, dumque omnia ſagaci luſtrat oculo, cervinum cornu è fœno prominens deprehendit, & ſimul

& ſimul fugitivum hoſpitem. Mox complofis manibus, ſervos inclamat. Ita miſer carcerem eſſe ſenſit, quod aſylum putabat. Mens fabulæ iſta eſt: Servi ſunt, quotquot mortales vivunt; dominus omnium ſolus Deus eſt. Servorum iſtorum oculos decipere, nimis quam facile eſt; mille larvæ ſunt quæ fraudem faciant; dominum, qui merus eſt oculus, nemo fefellit unquam. Scrutatur corda & renes Deus. De quocunque homine dixeris: Renum illius teſtis eſt Deus, & cordis illius ſcrutator eſt verus, & linguæ ejus auditor. Homo videt ea quæ parent, dominus autem intuetur cor. Ergo, *quocunque perrexeris, memento te deprehenſum, Deus videt omnia.*

Pſ.7. v.10. Sap.c. 1.v.6. 1.Reg. c.16. v.7.

VIII. Rhetoricæ figura eſt, quæ *Converſio* dicitur, hæc quæſtiones complures uno reſponſo diluit. Ea uſus Baſilius, varium quæſitum verbo diſſolvit. Quærebant Baſilii diſcipuli: Quis omnium facillime & creberrime iraſcitur? quis in re divina cenſendus eſt pigerrimus? quis animo maxime vagus in precibus? quis leviſſimus in geſtu? ecquis omnium inquietiſſimus eſt dicendus? Verbo ad omnia reſpondebat Baſilius: Qui non ſemper cogitat, ſuarum actionum & cogitationum inſpectorem eſſe Deum.

In quæſtion. fuſe explicatis. q.20.

Sed denuo quæritur, & qui fieri poſſit, ut quis ira nunquam incaleſcat? quis cogitationes ſic cohibeat, ut non evagentur?

gentur? quis in tetrico negotio animi &
ſpiritus, æquę ſemper vegetus ſit & ala-
cer, atque in luſu & choreis? quis tam
cautus in moribus, ut nullam ſtultitiæ
mixturam prodat? quis adeo ſemper a-
pud ſe & domi ſuæ, ut omnia dicta fa-
ctaque compoſita habeat, & ad decorū
expolita? Vnum iterū ad omnia reſpon-
ſum eſt Baſilii: Hęc omnia ei facilia ſunt,
qui Deum ſemper præſentem aſpicit. Ec-
cleſiaſticus: Si non in timore Domini, *Eccli.*
inquit, tenueris te inſtanter, cito ſubver- *c.27.*
tetur domus tua. Deum non metuit qui *v.3.*
abſentem credit. Idcirco Auguſtinus: *Serm.*
Deus, inquit, timendus eſt in publico; *46. de*
ipſo in ſecreto. procedis? videris. intras? *verb.*
videris. lucerna extincta eſt? videt te. *Dom.*
lucerna ardet? videt te. cubile ingrede-
ris? videt te. in corde verſaris? videt te.
Illum ergo time, cui cura eſt ut videat,
& vel timendo caſtus eſto. Cognovit e- *Eccli.*
nim dominus omnem ſcientiam (ut Si- *c.42.*
racides loquitur) abyſſum & cor homi- *v.18.*
num inveſtigavit, & in aſtutia eorū ex-
cogitavit: tandem fraus omnis ad ſolis
teſtimonium publicatur: *Deus videt omnia.*

Ferdinandus I Imperator mire dele-
ctabatur horologiolis affabre factis &
rotundatis. Erat ei magnus horum nu-
merus, & artificioſa varietas. Fuit, ut a-
nimi gratia loquaci hoc auro menſam
oppleret, & velut mercem venditurus,
ordine collocaret, gratum aulico comi-
tatū

tatui ſpectaculum. Vbi ſatis datum oculis, ad colloquium factus receſſus. Vnus interim non ſpectator tantum ſed emptor, furandi libidine an occaſione impulſus, unum ex horologiolis raptim in caligas abdidit tagaci manu. Obliquo id oculo deprehendens Cæſar, hominem ad ſe vocatum, vario ſermone, ad id horæ detinuit, dum ſonorum illud aurum intra caligas loqueretur, & horam nunciaret. Erubuit miſer vel invitus, & totam faciem minio perfuſus, ſine voce confeſſus eſt furtum, Cæſar rubore contentus, liberaliſſima conniventia, reum furti abſolvit. Et nos, mi Ædeſime, huic furi ſimillimi ſumus: quoties nos aut fucata mendacia, aut clancularіæ confabulationes, aut furtivæ mẽtis libidines oblectant; miſeri, latere nos credimus. Tandem, tandẽ, elapſa vitæ horula, horologium noſtrũ, noſtra conſciẽtia loquetur; Oculus Dei non obliquus, ſed rectiſſimus atq; fixiſſim9, in nos aſſidue intentus, factorũ nos omnium convincet. Nam, in omni loco, oculi domini
Prov. c. 15. v. 3. contemplantur bonos & malos: *Omnia videt Deus.* Nunc temporis diſſimulat, & hunc furari, & illum adulterari ſinit Deus: quid iſte, quid ille, quid nos, quid omnes omnino homines cogitent,
Pſ. 49. v. 21. videt, & tacet. Erit tempus, cum ſingulis objecturus hic judex, hæc feciſti, & hæc, & hæc etiam, & illa, & iſta etiam, & tacui. Nunc tua te prodit con-

conſcientia, nec teipſo judice abſolvi potes. Heu, quid tunc miſer ſum dictu-rus, quem patronum rogaturus, cum vix juſtus ſit ſecurus? Infernus & per- *Prov.*
ditio coram domino, quanto magis cor- *c.15.*
da filiorum hominum? Si homini, ait *v.11.*
Ambroſius, inficiaris, Deo fateris; etſi volueris negare, tuæ te cogitationes revincunt. Lactantius hujus rei optime *L.6.de*
commonefaciens: Quid agis, inquit, *vero*
quid machinaris, quid abſcondis? Cu- *cult.*
ſtos te tuus ſequitur. Putas tibi conti- *c.24.*
giſſe ut oculos omnium effugias demens? quid tibi prodeſt non habenti conſcium, habenti conſcientiam? *Patemus Deo undique.* Ergo, *quocunque perrexeris, memento te deprehenſum: Deus videt omnia.*

IX. ÆDES. Faſne mihi quærere? PARTH. Iuberem, ni ſponte faceres; interim reſpiro ego. ÆDES. Vnde obſecro tot, tam fœda, & tam quotidiana inter Chriſtianos flagitia? an non ea omnia credunt, quæ de Deo ubique locorum præſente diſſeruiſti! PARTH. Credunt ſane, ſed fide otioſiſſima, nec plus faciunt quam ſi non credant. Curſorem veredarium novi ego, projectæ audaciæ hominem, qui aſſuetus diu noctuque iter facere, equum quandoque per invia devia, per ſaxa & ſentes agebat; monitus periculi, & ſaltem vitæ ſuæ, ſi non ſuo equo, parceret. Irridens ille, oculos, inquit, comprimo, & omnia ubique

ubique plana ſunt. Huic ii ſimillimi, qui Deum ubique præſentem eſſe credunt, ſed nil prorſus divina præſentia dignum faciunt: oculos comprimunt, & qua data porta, ruunt: tales, nebulones illi vetuli, alieni matrimonii ſubſeſ-
Dan. c.13. v.9. ſores, Suſannæ pudicitiam ſollicitantes, *exarſerunt in concupiſcentiam ejus, & everterunt ſenſum ſuum, & declinaverunt oculos ſuos, ut non viderent cælum, neque recordarentur judiciorum juſtorum.*

1.Par. c.28. v.9. David Salomon filio hoc ipſum graviſſime commendans: Tu autem Salomon, inquit, fili mi, ſcito Deum patris tui, & ſervi ei corde perfecto, & animo voluntario. Omnia enim corda ſcrutatur dominus, & univerſas mentium cogitationes intelligit. Si quæſieris eum, invenies; ſi autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. Concio regum auribus digniſſima. Sed Salomon paternæ diſciplinæ immemor, alienigenarum mulierum libidines affectatus, eo delirii & impietatis prolapſus eſt, ut Deum patris ſui cœperit neſcire. Ita cuticula placet aliena, ut animula diſpliceat propria. Hæc vitæ labes inde eſt, quod Deum aut noſtra non videre, aut facile condonaturum viſa, ſtulte & improbe perſuadeamur. O tenebras humanæ mentis! Oculus ille qui videt omnia, & à nemine videtur, in lucem olim protrahet quæcunque arcana & abdita. Hic Oculus oſtendet quos mortuos

nocte

nocte ſepelierit Tobias. Hic Oculus monſtrabit, quot palam, quot clam jugulaverit Herodes. Hic Oculus pandet Orbi, quis Nicolaus ille fuerit, qui furtivis beneficiis, pudicitiæ periclitanti alienæ ſubvenerit. Hic Oculus humano generi prodet, non à Ioſepho dominam, ſed à domina Ioſephum ad flagitium fuiſſe invitatum. Oculus iſte declarabit, Eliſabetham Vngari regis filiam, in abdito horti ſui angulo ſcabioſi mendici caput laviſſe. Secretiſſima omnia ad ſolem producet hic Oculus. Res nunc in orbe ſæpe geruntur inæqualiſſime, ſubinde etiam iniquiſſime: illi ficus devorant, & accuſant iſtos: reis venia datur, vexat cenſura inſontes; corvi delinquunt impune, columbæ mulctantur. non latebit, non eſt occultum quod non ma- *Luc.*
nifeſtetur, nec abſconditum quod non *c.8.*
cognoſcatur, & in palam veniat. Ideo *v.17.*
Chriſtus: Et Pater tuus, inquit, qui vi- *Matt.*
det in abſcondito, reddet tibi. Ergo, *c.6. v.18.*
quocunque perrexeris, memento te deprehenſum: Deus videt omnia. Non præterit il- *Eccli.*
lum omnis cogitatus, non abſcondit ſe *c.42.*
ab eo ullus ſermo. Vt vero hujus nulla *v.20.*
nos unquam capiat oblivio, certa memoriæ ſtatuenda ſunt ſigna, quæ quotidie moneant, ſeu ſit imago cubiculi, ſeu dictum illuſtrius muſeo inſcriptum, ſeu pars veſtis aſpectui expoſita, ſeu digito inſertus annulus, ſeu quotidianum illud ſacerdotis in ſacro: *Dominus vobiſcum.*

Quidquid illud ſit, monendi ſumus aſſiduo, Deum ubique præſentem videre omnia. Addo clauſulam viri docti, & ſancti Martyris Severini Boëthii, qui aureum illud de Conſolatione Philoſophiæ opuſculum his ipſis verbis conſignavit: *Lib. 5. conſol. phil. fine libri.* Magna vobis eſt, ſi diſſimulare non vultis, neceſſitas indicta probitatis, cum ante oculos agitis judicis cuncta cernentis. Aut ſaxa ſumus, aut his movemur: *Deus videt omnia.*

CAP. XI.

Nonum INCONTINENTIAE *antidotum*, *Novena* ÆTERNITATIS *ſupplicia.*

HIc flere malim quam loqui. Quicquid dixerimus, minus æquo dicemus; verbis non aſſequemur, ſed nec cogitationibus quidem inexplicabilem illam damnatorum Æternitatem. Scio multos & multa de damnatorum tormentis ſcripſiſſe, ſed vana eſt ſcriptio, inanis eſt omnis dictio, ubi non eſt attenta & profunda cogitatio. Legimus iſta, audimus talia, cernimus picta, cogitamus futura, ſed hæc omnia brevî evaneſcunt. niſi ea vigilantiſſima mente ſæpius expendamus, & imaginationi feriæ infigamus. Eheu quam multa ſunt, inferorum infanda ſupplicia, quæ hîc mihi, Ædeſime, tibique meditanda ſubjiciam, compendioſo ordine.

PRI-

PRIMVM

Supplicium inferorum, tremendum, INFANDVM;

TENEBRAE. Primus hic cruciatus eſt & maximus omnium, & vere *infandus.* Sed audi quas ego tenebras dicam. Deum poſſe aſpicere per totam Æternitatem, ô quantum erit liquidiſſimæ voluptatis? hominem formoſum intueri, aliquam parit voluptatem, quæ mox ad amorem trahit. Creet jam Deus, uti poteſt, infinite formoſiorem, quam ſit homo vel formoſiſſimus in orbe; quam ille in ſui ſpectatoribus amœnum amorem provocabit? hunc tu mihi homunculum unicum cum Angelo, Angelum, imo Angelos omnes cum Deo, ejusque infinita pulchritudine confer, ecquid jam ſentis? omnis pulchritudo florum, hominum, Angelorum, & rerum omnium pulchrarum, ad Dei pulchritudinem collata nox eſt, & meræ tenebræ, & deformis caligo. Ab hujus ergo immenſæ pulchritudinis aſpectu excludi, idque æternum, inexplicabile, infandum, incomprehenſibile tormentum eſt. Et hoc Theologi *pœnam damni* nominant. Chryſoſtomo mille gehennæ minus ſunt, quam ſic à Deo rejici. Verba illius adnumero; hæc ſunt: Novi autem, quod plurimi pertimeſcant tantum gehennam, ego tamen illius gloriæ amiſſionem, multo amarius, quam ipſius gehennæ dico eſſe ſuppliciũ. *Et pauculis inter-* *In c.7. Matt. hom. 24.*

interjectis: Intolerabilis quidem res eſt etiam gehenna: quis neſciat, & ſupplicium illud horribile non perhorreſcat? tamen ſi mille aliquis ponat gehennas, nihil tale dicturus eſt, quale eſt à beatæ illius gloriæ honore repelli, exoſumque eſſe Chriſto, & audire ab illo: *Non novi vos*. Eſt enim ſatius vel mille fulmina ſuſtinere, quam vultum illum manſuetudinis pietatiſque plenum, nos tamen averſantem videre, & illos placidiſſimos oculos nequaquam nos aſpicere ſuſtinentes. Quid ergo luctuoſius eſſe poterit, quam horrendum illud tonitru, vocem audire divinam, ſic repellentem:
Matt. c.25. v.41. Diſcedite à me maledicti: Foris canes,
Apoc. c.22. v.15. & impudici. Ah, quam non capimus hoc irreparabilis damni ſupplicium, & interiores (ſic vocemus) tenebras, quæ intelligentiam, voluntatem, memoriam hominis omnē fœda cœcitate obruent. Quicquid memoria ſecum repetierit, affliget; quicquid cogitaverit intellectus, malum erit & execrabile, in tormentum cogitantis; voluntas obſtinatione ſua ſtupebit, neque enim unquam velle poterit quod Deus: ita in ſe ſemper ſuæ malignitatis habebit pœnam. Vere Auguſtinus: Exterioribus, inquit, deputati tenebris, nullo illuſtrabuntur interiori lumime. O tenebræ formidandæ!

His exteriores illæ junguntur, de
Matt. c.25. quibus clare Servator: Inutilem, inquit, ſervum

v. 30. idem Matt. c. 8. v. 12. & c. 22. v. 14.

ſervum ejicite in tenebras exteriores. Et hæ denſiſſimas illas Ægyptiorum tenebras longe ſuperabunt. Si quid luminis habebunt damnati, in graviorem id pœnam erit, ut videant, unde plus crucientur: parentes, filii, amici, cognati, fratres ſolatio non erunt, ſed ſupplicio. O vere terram tenebroſam, & opertam *Iob*
mortis caligine! ô terram miſeriæ & *c.10.*
tenebrarum, ubi umbra mortis & nul- *v.21.*
lus ordo, ſed ſempiternus horror inha- *& 22.*
bitat! Hîc diſcant libidinoſi oculi ad ſalubres nunc tenebras ſeipſos ultro damnare, & omnem à ſe Veneris petulantiam excludere. Beati mundo corde, quoniam Deum videbunt.

SECVNDVM.

FLETVS, & STRIDOR DENTIVM; ululatus, & rugitus horribilis, lamentabilis. Poſt oculorum tormentum, ſequitur aurium. Propone hîc tibi omnes aurium cruciatus, clamores hominum, fremitus beſtiarum, fragores nubium, dejectus aquarum, & quicquid in odium poteſt aures adducere, id omne damnatorum fletus ſuperabit. Aperiſſime præmonens Chriſtus: Ibi erit *Luc.*
fletus, inquit, & ſtridor dentium: multi *c.13.*
enim ſunt vocati, pauci vero electi. Hic *v.28.*
damnatorum fletus, ululatus, rugitus *Matt.*
velut pecudum ex acerbiſſimo dolore *c.22.*
proveniet, qui vel ſaxeis pectoribus de- *v.14.*
ſperatiſſimam hanc comploratiorem excutiet.

His odiis atque modulis miſerorum illorum aures aſſidue torquebuntur. Au-ctarium hujus muſicæ erit *ſtridor dentiū* à nimio frigore. Hæ vices erunt apud inferos, ſed abſque omni doloris leni-mine: Ad nimium calorem tranſeunt ab aquis nivium. O atrociſſimam febrim damnatorum, quæ nullam habet decli-nationem! ſempiternus hîc horror in-habitat. Terror, tremor, ploratus, an-gor undique opprimet captivos illos. Et quia hoc non aliquot annorum cen-turiis, non vicenis ſolum aut quinqua-genis, aut etiam centenis annorum mil-
Iob. c.24. v.29. libus patiendum erit, ideo Iobus *ſempi-ternum horrorem* nominat. Annus videtur quandoque nox unica, quam quis ſolus in tenebris, ſine ſomno, dolore acuto compunctus, tametſi inter plumas, tran-ſigit: & quam is anxie horas numerat, quam avide finem expectat tam acerbæ noctis, qui ſic inſomnis pervigilat? & quid fictus hic annus, quid nox hæc, li-cet expers ſomni, licet plena dolorum, ecquid centum, quid mille noctes do-lorum pleniſſimæ ad illam ſint æterni-tatem in Orco, ubi mœror, ubi fletus
Ad Hebr. c.10. v.31. & dolor ſempiternus? Ah! quam hor-rendum eſt incidere in manus Dei vi-ventis. O immittamus nos jam in ma-nus & brachia Chriſti domini in cru-ce mortui. Dolete aures, quicquid ad hoc temporis libidinum admiſiſtis; dein-ceps vos ſpinis ſepiri non recuſate. Ni-mi

mis horrendum eſt in manus Dei viventis incidere.

TERTIVM.

Fames, & Sitis incredibilis. Vbi culpa, ibi pœna. Quantas à gula noxas trahimus, heu fame ſitique acerbiſſima luendas! Purpuratus epulo ardentem linguam exerens: Crucior, exclamat, in hac flamma, & vel extremi digituli ſtilla linguam refrigerari poſtulat. Non dolium frigida plenum petiit, ſed guttulam, illam tamen non impetravit. En, eo devenit inopiæ opulentus ille gulo, ut non calicem, ſed digiti extremum; non Falernum, ſed aquæ guttam; non pincernam nobilem, ſed Lazarum mendicum flagitaret. Hæc tamen ei negata omnia. Ita omnis ſolatii ſpes illic præciſa eſt; quacunque vel manus vel oculos moveant damnati, nuſquam à dolore quies eſt vel minima. Velut qui in mare lapſus eſt, undis undequaque involvitur, nec invenit ubi pedem figat; fruſtra jactat brachia; fugitivam aquam incaſſum captat, fallit illa miſerum, & eludit: ſic infelices illi in tormentorum pelago ſubmerſi, nullum uſpiam à tormentis effugium reperiunt. Nihil eſt eo loci quod famem aut ſitim mitiget. Recepiſtis, ô miſeri, bona veſtra in vita veſtra. Nil vobis debetur amplius, niſi tormentum, idque æternum. Olim epulati eſtis, jam dies ſunt jejunii: nunc epulantur alii, qui quondam jejunarunt.

Luc. c. 16. v. 24.

Iſaiæ c.65. v.13. Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce ſervi mei comedent, & vos eſurietis: ecce ſervi mei bibent, & vos ſitietis: ecce ſervi mei lætabuntur: & vos confundemini: ecce ſervi mei laudabunt præ exultatione cordis, & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione ſpiritus ululabitis. *Ibid. v.12.* Vobis olim, ſed ſurdis, prædicebatur centies, delicias ſuppliciis luendas: Nemo audiit: vocavi & non reſpondiſtis; locutus ſum, & non audiſtis; & faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui, elegiſtis. Nunc longa, nunc æterna fame hilaris ſed brevis inſania digerenda eſt; voluptates fugaciſſimæ ſiti perpetua piandæ ſunt. Nimis jam ſerum eſt, huic fami ſitique mederi velle. Poſt tale prādium, talis cena ſequitur; ſaturitatem merito fames excipit, temulentia juſtiſſime torquetur ſiti. Hæc gulæ debetur merces. O Deus! gehennam profecto evitat, qui gehennā ſæpius cogitat.

QVARTVM.

FOETOR intolerabilis. Omnes exteriores ſenſus peccatum inficit, omnes vindicta punit: *Gen. c.19. v.24.* Olim pluit dominus ſuper Sodomā & Gomorrham ſulphur & ignem. His pluviis extinguendus erat æſtus libidinis. Igni ſummus ardor, maximus fœtor ineſt ſulphuri. Qui ergo laſciva carnis concupiſcentia fœtebant, igne & ſulphure peribāt, ut ex animadverſione juſta diſcerent, quid ſpurca

libidine

libidine commeruiſſent. Sic pluet ſuper peccatores laqueos: ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eorum. Duplex libidinoſus & impurus ſupplicium meretur: dum vivit, ſeipſum magis atque magis luxuriæ laqueis irretit; cum vivere deſinit, in lacum ſulphureum tranſit. Quantus eſt autem vel unius cadaveris fœtor? & quantus erit inter innumera damnatorum cadavera? omnis apud nos mephitis crocum ſpirat, ſi cum graveolente Averno conferatur. Apocalypticus ille Angelus ſæpius minatur ſulphureum ſtagnum: Pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure. Ite jam Chriſtiani, & deliciis affluere ſupremam felicitatem credite, cras forſitan mergendi ſulphureis his undis. Et quid tunc proderunt deliciæ, cum vos inferorum ſepelient flammæ? cum peregrinos odores ſulphureus expellet fœtor? Ah, ſapiamus, dum licet; ne dulce momentum, amariſſima comitetur Æternitas.

Pſ. 10. v. 6.

Apoc. c. 21. v. 8.

QVINTVM.

IGNIS nullo ſæculorum tractu extinguendus. Nimis quam clara ſunt quæ prophetæ, quæ magiſter prophetarum Chriſtus, de hoc igne prædixit: Diſcedite à me maledicti, in ignem æternum. Paleas comburet igni inextinguibili. Bonum eſt tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextingui-

Matt. c. 25. v. 42.

Matt. c. 3. v. 12.

Marci c. 9. v. 45.

tinguibilis, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Omnis arbor non faciens fructum bonũ, excidetur, & in ignem mittetur; ignem illum inextinctum, qui omnes tangendi ſenſus nimium quantum cruciabit. Non tantum mala eſt arbor, quæ verminoſa fert poma, ſed etiam quæ nulla. Sæpe culpandi ſumus, non quod grande malum patremus, ſed quod nihil boni. Et plerunque citius ad ignem trahitur arbor, quæ nulla, quam quæ calculoſa fert pira, uti non tantum ille ſervus vapulat qui nocuit, ſed etiam qui otiando non profuit: non tantum pungentes ſpinæ, ſed & virens lolium & Zizania colliguntur, & alligantur in faſciculos ad comburendum. Sic erit in conſummatione ſæculi: exibunt angeli, & ſeparabunt malos de medio juſtorum, & mittent eos in caminum ignis: Ignis eheu, ignis, & quidem ignis æterni. Humana crudelitas in pœnas ingenioſa, exquiſitiſſima invenit ſupplicia, nullum tamen acutius, nullum vehementius eſt igne: Sed uti nullum eſt quod acrius torqueat, ſic nullum eſt quod citius torquere deſinat, & conſumat. Quis ergo ignis ille, qui & acutiſſime cruciat, & cruciare nunquam deſinet? Sane ſi hæc credantur, & cogitentur attentius, nemo peccati letalis conſcius à gemitu & lacrimis temperabit, nemo procraſtinabit pœnitentiam. Ædeſime, nihil agimus, niſi flammas

Luc. c. 3. v. 9.

Matt. c. 13. v. 30. & 49.

flammas illas immortales,quantum fas, velut libemus atque tangamus, & oculis, & manibus. O quiſquis es, cum te urit libido, admove, oro, extremum digitum gracili cereo, nec eum prius flãmulæ illi ſubtrahe,quam orationem dominicam ſemel duntaxat pronunciaris, quid cunctaris id experiri? ecquid injectum digitum ſubito retrahis? vix duas voculas pronunciaſti, & mox intolerabilem ais eſſe cruciatum. Perdura & redde digitum igni. At negas id poſſe fieri, ob nimium dolorem. Ah,mi Deus, ah, ah, per centeſimam aut milleſimam horulæ partem, digiti extremum igniculo admovere, incredibilem, nimium, intolerabilem dolorem dicimus; & quis erit ille dolor, cum totum corpus non pictis his igniculis, ſed in tremendis illis gehennæ flammis ardebit, non horæ partem, non tantum horam, non diem tantum; non tantum menſem unum aut annum; nec ſæculum tantum aut olympiadem, aut per decem millia, aut etiam per centum millia annorum tantum: ſed nec per centum millia millionum annorum tantum, ſed per annos innumerabiles, infinitos,in omne ævum, in æternum. Ah! ô mi Deus,& ô mi Ædeſime,quiſquis hoc ſerio vel ſemel per hebdomadem cogitat,aut vivet ut hominem rationis compotem decet, aut jam in merum ſaxum diriguit, aut certe degeneravit in pecudem. Silex eſt, quem

quem tremendum hoc, & vere infandum inferorum ſupplicium non percellit cogitatum. Sed communis inſania, & ſenſum nobis eripit, & quidquid eſt ſanæ cogitationis. Nam his ſæpe non plus movemur quam ſi pictas fabulas cerneremus. Communis, inquam, hæc hominum inſania eſt, qui beatam vitam cum petunt, fugiunt; æternam mortem quam videntur fugere, non perhorreſcunt, & fugiendi laborem recuſant.

O ignes! ô gehennæ flammas! ô inferorum incendia, nullis ſæculis extinguenda! unius membri, unicus ſolum acutior dolor, ſeu ille ſtomachi ſit, ſeu capitis, pedis, pectoris; ſeu dentis, oculi, quam inquietas noctes, quam dies efficit acerbos? Verum, ſit æger qui variis doloribus, membris omnibus torqueatur; ſuus ſit omnibus corporis articulis cruciatus; ſit homo undequaque miſerrimus & pleniſſimus dolorum, & qui vel ſilicem ad miſerationis ſenſum emolliat: hic tamen adeo dives tormentorum, nondum ſcit, quam infandi ſit doloris gehennæ flamma, ad quam noſter ignis, pictus videri poſſit; præ qua noſtri dolores ludicrum quid, & leves morſiunculæ dicantur. Minimum apud inferos tormentum, majus eſt quam ſit maximum in orbe noſtro. Magnos cruciatus habent morbi, ſed hos tolerabiles intervalla faciunt, quæ illic nulla. Summi doloris intentio cito hîc invenit finem,

finem, & tunc definimus dolorem ſentire, ſi nimium ſentiamus: Nemo poteſt *Seneca*
valde dolere, & diu, niſi apud inferos. *epiſt.*
Sic enim natura diſpoſuit, ut dolorem 78.
aut tolerabilem, aut brevem faceret. In
gehenna, & intolerabilis eſt dolor, ſimul
& longiſſimus, nunquam deſiturus, æ- *Iſaiæ*
ternus. Ignis eorum non extinguetur. *c.66.*

SEXTVM. *& ult.*

LANIENA CONSCIENTIAE *v.24.*
miſerabilis. Vermis eorum non morie- *Iſaiæ.*
tur, affirmat Iſaias. Iiſdem verbis con- *c.66.*
ſignat hoc Chriſtus; Vbi vermis eorum *v.24.*
non moritur, & ignis eorum non extin- *Marci*
guitur. Et hoc ipſum pauculis interje- *c.9.*
ctis (ut id ſtupor noſter capiat) tertium *v.44.*
repetit: Vbi vermis eorum non mori- *& 45.* *& 49.*
tur, & ignis non extinguitur. Rea hæc
damnatorum conſcientia, velut rabidus
canis aſſiduo latratu & morſu in deſperatiſſimam rabiem aget miſeros. Inde
omnes illi ſceleratæ ſtultitiæ ſeipſos accuſabunt; ſua cuique conſcientia identidem hæc exprobrabit: En, perditiſſime, inter jocos & luſus perdidiſti regnum: potuiſſes eſſe felix æternum,
modo voluiſſes: brevi ac levi labore
beatam immortalitatem tibi paraſſes,
ſed noluiſti. En, ſtultiſſime, pro carnis
voluptatula & ſpurca, & momentanea,
immenſas vendidiſti voluptates: Nimirum, tua tibi caro quam cælum carior
erat. Sentis jam, quas delicias ſectatus
fueris? prædixi, monui, vellicavi, nihil
profeci,

profeci, nunc res & ſpes abs te ſegregant, ſed tua ſolius culpa. En, impuriſſime, ut oblectatiunculas ſordidiſſimas aliquamdiu retineres, perdidiſti omnia. Procul nunc à te honores, theſauri, voluptates beatorum, ad quas omnis tibi via intercepta eſt. A cæli deliciis undique excluſiſſimus es, quia eſſe voluiſti. Hæc tibi tormenta libidines tuæ pararunt, in hos ignes tua te præcipitavit incontinentia: tuam illam hilarem ſed brevem inſaniam nunc luis æterno luctu: Deſperate ploras paradiſi gaudiis te privatum? tu te privaſti. Acerbiſſime doles, perenne, cæleſte neglectum epulũ? tu neglexiſti. Obſeratam tibi cœli januam lamentaris? tu eam ipſe tibi obſeraſti. Ex toro beatiſſimus jam eſſes, modo eſſe voluiſſes. Facili opera cœlum emereri licuit: ſed differendo, & negligendo, huc ſponte irruiſti cœcus & amens, hinc nunquam exiturus. Nulla hîc libertas, nulla ſalus: deſpera centies, millies, æternum deſperaturus, æternum moriturus, & ad mortem nullis ſæculis perventurus. Tu unus & ſolus, omnium quæ pateris tormentorum, cauſa es. Damnatus es quia damnari voluiſti: à vultu Dei projectus es, quia teipſum ab illo avertiſti. Non aliena, ſed tua culpa peris, æternum periturus. Hæ conciones erunt conſcientiæ, ſed ſeræ nimis & acerbæ. Dum vivimus, oblatrantis conſcientiæ morſus arte varia eludi-

eludimus,aut delinimus, nunc legendo, nunc colloquendo, nunc dormiendo; modo laborando, modo hilarius comeſſando. Sed apud inferos non ſomnus, non quies, nulla lectio, nullæ comeſſationes, nulla conſolatio; dies noctesque conſcientiæ vermis laniatum undique pectus corrodet. In ſeipſos furenter exardeſcent damnati, & tabeſcent; aſſiduo ſibi ipſis lugubrem hanc cantilenam occinent: O tempus, & ô dies aureos, quo evanuiſtis, non redituri æternum? O cœcos nos, & excordes, obſtructis oculis & auribus, libidine furebamus, & mutuis nos exemplis trahebamus ad interitum. Huc properavimus infeliciſſimi, & ſpretis monitis cucurrimus ad mortem, heu mortem, heu mortem æternam. Quid nunc juvant omnia, quæ fallaciſſimus mundus offerebat: oblectationum priorum non ſine dolore recordamur; voluptas omnis avolavit, & evanuit. Et quamvis ea frui licuiſſet, aliquot annorum centuriis, quid fuiſſent univerſa illa cum his tormentis comparata æternis? umbram ſolum captavimus amaræ voluptatis. Quis nos tam crudeliter faſcinavit, ut huc certatim rueremus? O ſi annis ſingulis vel ſemel Æternitatem ſerio perpendiſſimus! O vel dieculam, ô vel horulam unicam impetrare liceat! Sed fruſtra ſunt hæc vota; actum eſt, ſpes omnis præciſa eſt. Maledictus ergo dies quo nati, maledictus

ctus Deus à quo conditi, &c. Hîc ſubſtringo calamum, & infandas blaſphemias remitto ſub Orcum. Hoc unum repeto: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Mature ſapiat, & caveat, quiſquis hæc ſupplicia formidat.

SEPTIMVM.

Locvs & Societas deteſtabilis. Locus ille à ſedibus beatorum nimium quantum remotus eſt. Clamat
Luc. c.16. v.26. ex alto Abrahamus: Inter nos & vos Chaos magnum firmatum eſt, ut hi qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſſint, neque inde huc tranſmeare. Et tamen Abraham in cœlo nondum degebat.

Conclavia aut cubicula, ſed nec erga-
Pſ.48. v.10. ſtula, qualia noſtra, Orcus habet. Sepulchra eorum, domus illorum in æternum. Nec aliter illic habitant vel opu-
Luc. c.16. v.22. lentiſſimi. Mortuus eſt autem & dives, & ſepultus eſt in inferno. O ſepulchrum nimis profundum! hoc illius nunc ædes, & arces, & arcus triumphales, hoc balinea, hoc theatra, & palatia. Hîc tamen habitant non ſoluti & liberi, ſed
Matt. c.22. v.13. vincti & ligati. Chriſtus imperans: Ligatis, inquit, manibus & pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores. Non ambulare, ſed nec movere ſe poterunt damnati quo volent; manus pedeſque vincti, & velut infixi verubus ardebunt miſerandum ignis pabulum. Quantum tormentum eſt ægroto, febri æſtuare, & loco

& loco ſe movere non poſſe? Quod ſupplicium illud fuit Marci Arethuſii ſanctiſſimi martyris, qui arctiſſime colligatus, & perunctus melle, ad ardentiſſimum ſolem expoſitus eſt nudus, muſcarum, culicum, veſparum morſibus ſic pungendus, ut diu ſentiret ſe mori. Sed, ô Chriſtiani, picti ſunt hi cruciatus ad illos inferorum. Sua fuit & huic tormento jucunditas: ſolabatur martyrem & brevitas temporis quo hæc paſſurus, & perennitas gaudii quod in cœlo conſecuturus. Sciebat utique, id quod in præſenti eſt tribulationis noſtræ, & leve, & momentaneum eſſe. Ita durabat athleta Domini, & quo plus doloris ſentiebat, hoc majus præmium ſperabat. At vero damnati nil penitus levaminis habent, nec à præſenti tempore, nec à futuro loco. Vbi torqueri cœperunt, illic ſemper torquebuntur; ab ævo in ævum ſic erit. Accedit conſortium execrabile: Apud ſuperos, felicitatis pars magna eſt, inter Angelos degere: apud inferos, pars magna infelicitatis, inter diabolos ardere. Hæc divinæ juſtitiæ lex eſt ut tortores illos & hoſtes ſentiant improbi, quos ſuaſores & amicos ante fuerant ſecuti.

Refert S. Greg. Naz. orat. I. in Iulian.

OCTAVVM.

DESPERATIO extrema bonorum omnium. Beatitudo, compendium eſt omnium gaudiorum, ſic Orcus ſuppliciorum & dolorum omnium ſumma-

rium eſt, & epitome. Quidquid uſpiam acerbum, illætabile, luctuoſum eſt, apud inferos invenitur : quidquid uſpiam eſt amœnitatis, gaudii, voluptatis apud ſuperos inter offertiſſimas delicias reperitur. In orbe noſtro nullum tam grande malum eſt, cui non aliquid poſſit eſſe leniminis : nunc ratio, nunc tempus, nunc menſa, & ſomnus, nunc amici, nunc alii ſimilia experti, nunc denique ſpes finis, refrigerationis quiddam affundit afflicto. In Tartaro portæ ſolatiis omnes ſunt occluſæ, omnes vel minimis levamentis aditus ſunt intercepti. Opem illi neque è cœlo, neque è terra ; non à rebus præſentibus, non à futuris ullam expectent : quocunque oculos vertunt, acerbiſſimæ mortis ſpicula in ſe torqueri cernunt: undique luctus & anguſtiæ, mœror undique & dolor, undique innumeri cruciatus. Vere, *circumdederunt* eos dolores mortis. Vere, tribulationem & dolorem invenerunt, & quidem tam varium ac multiplicem, ut ſuum cuique flagitio reſponſurum ſit ſupplicium.

Pſal. 114. v. 3.

Nemo ſibi ſuæque carni plus æquo indulgeat. Hæc ipſa caro prout deliquerit ſic punietur. Hæc caro, corpus iſtud, ſi ampliora ſibi atria quam Deo templa ſtruxerit ; ſi laquearium, columnarum, ſpecularium magnificentiam, ſi hortorũ ac nemorum amœnitatem nimio ſtudio quæſierit, in terram relegabitur tenebricoſam, & opertam mortis caligine. Huic carni,

carni, ſi balneis calidis ad voluptatem, vel cum vitæ aut pudoris periculo, frigido gurgite ad laſciviam abuſa, *præparata eſt Tophet profunda, & dilatata*; cujus *nutrimenta ignis & ligna multa, flatus domini ſicut torrens ſulphuris, ſuccendens eum.* *Iſaiæ. c.30. v.ult.* Hanc carnem, ſi comendo & poliendo ſe, pretioſum mane imminuerit, ſi veſte varia ſuperbierit, putredo & vermes hæreditabunt. *Eccli. c.19. v.3.* Hæc caro, ſi otio inerti, ſi ſomno diſciplinarum hoſti ſic indulſerit, ut pulchrum & ſuave duxerit in medios dormire dies, vigiliis tunc perpetuis, inſomnia æterna cruciabitur. Hæc caro, ſi choreis ac ſaltationibus impudicis & libidinoſis ſe oblectarit, omnium tunc membrorum contorſione, tractione, convulſione, non ad ſuaves fidium modulos, ſed ad terrificos dæmonum rugitus affligetur. Hæc caro, ſi ebrietati, & temulentiæ ſe mancipavit, ſi ſic vixerit ut ederet & biberet, diriſſima fame ſitique torquebitur. Hæc caro, quæ ocellos emiſſitios, turpitudinis & nequitiæ præcones, quaqua lubebat, evolare permiſerit, nullum tunc formæ aut pulchritudinis florem delibabit, ſed terribilem Behemoth, formidandum Leviathan, fœdam & truculentam draconis effigiem invitis oculis ſpectabit. Hæc caro, quæ florum delitias, & odorum illecebras naribus venabatur, cadaverū putore, ſulphuriſque graveolentia ſaturabitur; Hæc caro, quæ aures ſalubribus

monitis, & ſacris concionibus occluſas, ſcurrilibus vero fabellis, carminibus obſcœnis, cantionibus impuris, laſcivis colloquiis apertas habuit, lætum epithalamium in flebilem leſſum, jucundum Io & Euge, in Væ & Eheu perpetuum commutabit. Hæc caro, quæ tactum variis libidinum formis collutulavit, fœdiſſimorum monſtrorum amplexibus objicietur, liquata pice velut unguento perfundenda. Hæc ipſa caro, & non alia vicaria, pro ſingulis, quas contraxerit, noxis, cruciatus perferet ine-
Sap. c.11. u.17. narrabiles, innumerabiles, eheu æternos. Per quæ quis peccat, per hæc & punietur. Et; pro menſura peccati, erit &
Deut. c.25. u.2. plagarum modus.

NONUM.

ÆTERNITAS nullius intelligentia comprehenſibilis. Hæc una vel ex leviſſimo tædiolo, intolerabile demum, & infandum facit tormentum. Æternitatis conſideratio, tam ſerius labor eſt, ut in carminis leges ægre tranſiturus videatur. Obſervat tamen pru-
Seneca epiſt. 118. denter Seneca, & : Quemadmodum, inquit, ſpiritus noſter clariorem ſonum reddit, cum illum tuba per longi canalis anguſtias tractum patentiore noviſſime exitu effudit: ſic ſenſus noſtros clariores carminis arcta neceſſitas efficit. Eadem negligentius audiuntur, minuſque percutiunt, quamdiu ſoluta oratione dicuntur: ubi acceſſere numeri, & egregium

gium ſenſum adſtrinxere certi pedes, eadem illa ſententia velut lacerto excuſſa torquetur. Sic prorſus credo fieri, & idcirco, quo tenacius animo hæreret Æternitatis immenſitas impenetrabilis, eam nuperrime verſiculis, qua licuit, incluſi. Et ne amicus eſſe deſinam, etiam Ædeſimum meum ad hujus carminis auditionem audeo invitare. An aures vacant? ÆDES. Ambæ, quam maxime. Lege, obſecro, lege, lege. Nunquam iſta ſatis nec dicuntur, nec ſcribuntur, nec leguntur, nec cantantur, nec pinguntur. PARTH. Lego: ſed tu verbis & metro ne nimium inhære; rem & ſenſum expende.

LACHRIMÆ ÆTERNITATI SACRÆ.

I. *EHeu; quid hoc? cor æſtuat,*
Elinguat ora terror,
Concuſſa mens percellitur,
Horrorque quaſſat artus.

II. Fons emicat per lumina,
Genæ natant in undis.
Has lacrimas, hæc flumina
Vox una concitavit.

III. Tremenda vox, horrenda vox
Ingens malum minatur,
Quod nulla lux, quod nulla nox
Quod aſtra nulla claudent.

IV. *Vox una, ſed vox ferrea,*
Immitiorque ferro,
Graſſatur hauſta pectore
Per oſſa, per medullas.
V. Æternitas, *eſt illa vox*
Vox illa fulminatrix,
Tonitruis minacior,
Fragoribuſque cæli:
VI. Æternitas, *eſt illa vox*
Meta carens & ortu,
Mortalium quæ pectora
Ad æviterna ducit:
VII. *Hæc vox totondit Cæſares,*
Et induit cucullis;
Hæc antra cœca rupium
Implevit inquilinis.
VIII. *Hæc mille Lauras condidit;*
Sepſitque mille Mandras;
Strinxitque ſetis corpora,
Et veſtiit camelis.
IX. Æternitas, Æternitas
Me lancinat, necatque.
Æternitas, Æternitas
Me torquet atque mactat.
X. *O tempus abſque tempore,*
O finis abſque fine!
Perennis heu Æternitas,
Æternitas *perennis!*
XI. *Deſcende ſis ad Tartara*
Non ut coquare flammis,
Sed mente flammas penſita,
Vt exeas ab illis.
XII. *Volvam rotas Ixionis,*
Ætnaſque ſuſtinebo;

Pa-

Paſcamque fibra vultures,
Omnes ſubibo pœnas:
XIII. *Araneos, & viperas*
Pleno ore devorabo,
Et Scorpios, & excetras,
Et noxias rubetas:
XIV. *Miſce cicutam toxico,*
Picemque mi propina,
Metalla da liquentia,
Aurumque Craſſianum:
XV. *Succos draconis hauriam*
Caldas bibam favillas,
Venena nulla reſpuam,
Peſtem, Stygemque nullam:
XVI. *Quin toſtus in ſartagine*
Frigar, veruque figar,
Rogoque vivus concremer
Vel torrear caminis:
XVII. *Tauros, ahena, ſulphura,*
Famem, ſitim, geluque
Tunicas moleſtas induam,
Vncoſque culeoſque;
XVIII. *Et ſæculis hæc perferam*
Mille, alteriſque mille,
Dum ſpes ſequatur termini,
Finiſque ſæculorum.
XIX. *Tormenta nulla territant,*
Quæ finiuntur annis,
Æternitas, Æternitas
Verſat, coquitque pectus:
XX. *Hæc inferos, hæc Tartara*
Facit, cruceſque tendit,
Augetque pœnas in dies,
Centuplicatque flammas.

XXI. *Eheu quid eſt* Æternitas
Æternitas *perennis?*
Non hora, menſis, ſaculum,
Centumve vel trecenta;
XXII. *Nec mille ſunt, aut millies*
Millena ſacla Phœbi.
Cum claudit orbem temporum
Orditur orbis orbem:
XXIII. *Sic itur in perennia,*
Curſu perennitatis,
Æternitatis ſacula:
Sic itur, haud reditur;
XXIV. *Nam finis eſt exordium,*
Exordiumque finis:
O vita morte triſtior,
O mors, ſed abſque morte!
XXV. *I, mœche nunc ad inferos,*
Sed inde non redibis;
I, venter; I, lavernio,
Perenne ſic peribis?
XXVI. *Deſcenſus eſt proniſſimus;*
Aſcenſus inde nullus,
Quos rictus hauſit Tartari
In Tartaro manebunt.
XXVII. *Relatus inter cœlites*
Hos inter uſque plaudet;
Reſcriptus inter inferos,
Hos inter ejulabit.
XXVIII. *Nec finis ullus gaudia,*
Palmaſque terminabit;
Nec finis ullus lacrimas
Abſterget, aut levabit.
XXIX. *Sed illud Orci pabulum*
Ardebit heu perenne,

Perenne

Perenne cum tortoribus
Et flebit, & dolebit.
XXX. *Vivant beati cælites,*
Vivant, canant, triumphent;
Plorent Stygis catharmata
In Æviternitatem.
XXXI. *Ad aſtra, ad aſtra tendite;*
Non ſemper hæc patebunt:
Nunc ſunt adhuc induciæ,
In morte finiendæ.
XXXII. *Foras Canes, cum Cerbero*
Cenate, vel latrate.
Ad Caſtitatis regiam
Soli vocantur Agni:
XXXIII. *Vultur foras, Promethei*
Prandebis in macello;
Paratur iſtud candidis
Convivium columbis.
XXXIV. *Sed dum beatos hoſpites*
Æternitas *ſaginat,*
Excluſa turba prandio
Quid rodet in camino?
XXXV. *Micam fami, guttam ſiti,*
Sed unicam rogabit;
Cælum tamen gulonibus
Hanc ſportulam negabit;
XXXVI. Æternitas *perennium*
Pincerna lacrimarum,
Has præter undas flentibus
Nec guttulam propinat.
XXXVII. *Hoc, hoc bibent, quod fleverint;*
O aridi bibones!
Nam quot propinquum lacrimæ
Siccantur ad caminum?

XXXVIII. *Sed lacrimarum fontibus*
Succedet urna fellis,
Heu urna nunquam ad ultimum
Exhaurienda fundum!

XXXIX. *Fellis bibent plus quam volent*
Vrget Modimperator,
Et ingerit vomentibus;
Ah, ſuavius ſitirent!

XL. *Hæc ſola Bacchanalia*
Sunt longiora voto;
Bibes: abire non licet;
Cur ſymbolam dediſti?

XLI. *Convivialem teſſeram*
Nunquam remittet hoſpes;
Hic nemo caupones Stygis
Fœdifragos vocabit.

XLII. *Nec prima menſa tollitur;*
Nec ponitur ſecunda:
Pridem ſatur, nondum tamen
Promulſidem ebibiſti.

XLIII. *Æterna Liberalia*
Dat liberalis Orcus;
Male male Liberalibus!
Male Liberalitati!

XLIV. *Procraſtinator improbam*
Cane corve cantilenam;
Æternitatis *ultimum*
Cras corve non videbis.

Ah! Æternitas! & quis te non dicam, capit, ſed laborat capere? Ille immortali memoria digniſſimus Godefridus, Bambergenſis & VVurzburgenſis Præſul, quem ſupra diximus, ille unus ex millibus,

ous, & pœne ſolus cepiſſe videtur, quid it *Æternum*, nam *Æternitatis* aſſidue nemor, dicere ſolebat: Omni momento ſto ad oſtium *Æternitatis*. In eum finem pictas, ſculptas, cera fictas, tumulis etiam effoſſas cadaverum calvas habuit, per omnia conclavia quæ habitabat, ſic diſpoſitas, ut certiſſimæ mortis, & ſecuturæ poſt hanc *Æternitatis* nunquam liceret oblivifci.

Legiſtine Libellum de Æternitate? tremendum eſt, quod ille aſſerit, & tamen veriſſimum eſt, nec negari poteſt. Si recte memini, hæc habet ad verbum: *Conſid.* Cogita mille cubos mille millionum an- 4.5.2. norum, hoc eſt, millies, millies, millies, millies, millies, millies, millies, millies millena millia annorum (tam horribile hoc cogitatu eſt quam facile pronunciatu) Cogita ergo tot annos in igne tranſigendos; ſimul tamen etiam cogita, hoc omne temporis ſpatium, etſi duplicatum, triplicatum, etſi centuplicatum, nec principium quidem eſſe Æternitatis: poſt tot annorum revolutum tempus, necdum incepiſſe dici poterit Æternitas. Ædeſime, niſi hæc cogitatio ſanctiores nos reddat, pecudes, ſaxa, merus chalybs ſumus: nil eum movet, quē non moverit æternitas, immenſa illa, interminata, ſine fine, perpetua, ſemper duratura, nullis nec innumeris deſitura ſæculis. Quamdiu vivet Deus, tamdiu morientur damnati. Sed ô mortem immorta-

mortalem, ô vitam mortiferam! neſcio quo te nomine appellem, vitæ an mortis? ſi Vita es, cur crudelius morte afficis? ſi Mors, cur crudelitatem tuam non finis? neutro te dignabor nomine. Et vita & Mors boni quippiam habent: in vita requies, in morte terminus eſt; ſolatio ſunt hæc duo in malis omnibus. Tu vero nec requiem habes, nec habes finem. Quid igitur es? & vitæ malum es, & malum es mortis: à morte cruciatus habes ſine fine, à vita immortalitatem ſumis ſine requie. O Æternitas damnatorum, ô mare amaritudinum!

Nec tamen Deus ullius crudelitatis eſt arguendus, quód peccato letali vel unico, ſupplicium decreverit æternum. Deus, quia mitiſſimus, miſerorum cruciatu non paſcitur, quia tamen & juſtiſſimus eſt, impiorum ſuppliciis non placatur. Factus eſt malo dignus æterno, qui in ſe bonum peremit æternum. Pœnas dabunt in interitu æternas à facie Domini, & à gloria virtutis ejus. Iuriſconſultorum ſcitum eſt: reprobata pecunia non liberat ſolventem. Pœnitentia, pecunia eſt ſolvendis debitis apta: tamdiu durat pretium hujus monetæ, quamdiu mercatus vitæ. Hoc finito, pœnitentia omnis rejecta, adulterina eſt pecunia. Apud inferos eſt quidem pœnitentia, ſed neutiquam vera, quia ſera nimis, & plena blaſphemiæ & furoris. Nec mirum damnatos ſemper torqueri: continue

2. *Thes.* c. 1. v. 9.

ontinue blaſphemant, & ſic quaſi ſem-
er peccant, ſemper ergo plectuntur:
um viverent corrigi noluerunt, ſemper
eccaturi, ſi ſemper victuri, ergo jam
mper puniendi, æternum cruciandi.
oluiſſent utique ſine fine vivere, ut
oſſent ſine fine peccare. Ad judicantis
rgo juſtitiam ſpectat, ut nunquam ca-
ant ſupplicio, qui, dum viverent, nun-
uam volebant carere peccato. Quid
ivi dixerint, ſcimus: Venite, fruamur
onis: venite frangamus diem poculis;
enite, choreæ nos vocant, invitant hor-
i, ludendi eſt occaſio, venite. Hæc vivi
oquebantur. Quid vero jam dicunt ad
nferos dejecti? aliæ illorum ſunt voces:
O Æternitas, inter intolerabilia omnia
ntolerabiliſſimum! O Æternitas cœ-
leſtis, brevi tempore, levi labore redi-
menda! O Æternitas tartarea, ſola ſo-
cordia, & ſpurca voluptate quæſita! O
Æternitas luctuoſiſſima, & longe acer-
biſſima, quam facile te vitaſſemus, ſi te
ſæpius cogitaſſemus! O Æternitas mo-
do poſt nongenta millena millia anno-
rum, vel dimidium tui liceret cernere!
O Æternitas in deſperatione aſſidua
deſperatiſſima! O Æternitas, Æterni-
tas, ô omniũ tormentorum multo atro-
ciſſimum tormentum, Æternitas!

Quis, ô Ædeſime, Æternitatem hanc
capere, quis eam ſatis obſtupeſcere, ec-
quis de ea digne diſſerere poſſit? nulla
hîc ſuſpiria, nulli gemitus, nullæ ſuffi-
ciunt

ciunt lacrimæ; verba omnia, quin & i pſæ hîc deficiunt altiſſimæ cogitatione:

Æternum, ô mi Deus, æternum i flammis vivere? tuo conſpectu æternun privari, infandis doloribus excruciar æternum, ah æternum! Heu inſanian extremam hominum! quam volucri de cipimur bono, ô quam doloſo ludibun di poculo ſenſim venenum combibimus ita velut ebrii, voluptatum avidi, beati tatis immemores; Æternitatis obliti, vel ut per jocum mergimus noſmet in omnium ærumnarum barathrum, in immēſiſſimum Æternitatis Oceanum.

In vaniſſimam gloriam, in aurum, in Venerē æſtuamus miſeri, & illos ignes, illos Æternitatis rogos, heu non cogi-
Hier. tamus: Nullus eſt, heu nullus eſt, qui
c. 12. recogitet corde. Ædeſime, ſi quid ad-
v. 11. huc hominis retinemus, hoc unicum aſſidue cogitemus, ÆTERNVM.

CAP. XII.

Dictorum de Triumphanda incontinentia Epilogus.

HOrribile dictu eſt, quod ſanctiſſimus Rhemenſis Præſul Remigius, de Incontinentia & Libidine pronunciavit: Demptis parvulis, inquit, ex adultis, propter carnis vitium, pauci ſalvantur. Conſidera jam mihi orbis ſtatum, & miraberis, totum pene mundum hoc Avernali igne ardere. Vix eſt ullum vitiū quod

uod pluris ſtetit humano generi, quam
oc libidinis & Incontinentiæ. Hydra
t, aut draco, non trium, nec ſeptem
ntum, ſed novem capitum; ad ſingu-
 tibi digitum jam intendo.

I. C.

Libido & Incontinentia, vitium eſt
NSATIABILE. Catenam Stygiā
ecte appelles, anulus ex anulo pendet;
urpitudinis & cupiditatum hîc ſeries
ſt, altera ex fine alterius naſcitur. Si
emel hujus vitii jugum receperis, dura
atiere imperia, quibus nec ulla ſervi-
ute facies ſatis. Nunquam expletur vo-
uptas; plurimum licet ingeras, ſemper
lus appetet: Ætnam montem æmula-
ur, perpetuis ardet ignibus, nec tamen
decreſcit. Obſequeris voluptati hodie?
majora cras imperabit: negas? vim fa-
ciet: cœlum proponis? diſtrahet: ge-
hennam monſtras? alio avertet. Ideo *1. Pet.*
Princeps Apoſtolorum: Chariſſimi, ait, *2.*
obſecro vos, tanquam advenas & pere- *v. 11.*
grinos, abſtinere vos à carnalibus deſi-
deriis, quæ militant adverſus animam.
Militant, inquit, neque enim brevi res
hæc velitatione conficitur, ſed ubi vel
ſemel huic hoſti parueris, tam diuturno
quam miſerabili bello intricaberis. Ca-
nis cum in heri manu os videt, adula-
tur, lambit, blanditur cauda, dum oſſe
potiatur, ubi hoc obtinuit, i nunc, eri-
pe, & minaces dentes videbis, non mul-
centem caudam, Ita diabolus, cerberus
ille

ille trifaux callidiſſimus, quantis blanditiis caſtimoninam ſolicitat? ubi hanc nobis extorſerit, heu quam difficile fuit multis denuo ea potiri! Ergo canem hunc bene noveris, quo blandior hoc nequior, tunc maxime mulcet cum turpiſſime decepturus venit. Et hîc quoque facilius ſæpe fuit non labi, quam ſurgere. Tenaciſſimum eſt hoc vitium, ubi ſemel inhæſerit, ægerrime revellitur.

Ergo principiis obſta, & primos aditus libidini omni conſtanter nega. Quod ſi collum ei ſubmittas, tuam tibi libertatem tollet, rationem adimet, & ut verbo dicam rapiet te tibi, & quidquid in te hominis eſt; omni verecundo ſenſu exuet te, & induet beſtiâ. Hem, quis hoſtis in quemquam tam contumelioſus fuit, quam in quoſdam voluptates ſuæ ſunt, obſcœnæ illæ, & vetitæ? quibus tamen miſeri ſic ſe mergunt, ut iis in conſuetudinem adductis carere vix poſſe videantur: & ob hoc miſerrimi ſunt, quod eo pervenerunt, ut illa quæ ſupervacua fuerant, facta ſint pene neceſſaria. Serviunt itaque putidæ carni, & mala ſua, quod malorum eſt ultimũ, amant. Tunc aut conſummata eſt improbitas, ubi turpia non ſolum delectant, ſed etiam placent; & definit eſſe remedio locus, ubi quæ fuerant vitia, mores fiunt. Fuge, ah fuge; fuge, quicquid adverſatur pudicitiæ.

Seneca ep. 39. fine.

II. C

II. C.

Vitium carnis ferme IMMEDICABILE eſt. Noëmi ævo totus orbis in omne vetitum, maxime tamen in libidinem ruebat. Hinc illæ Dei querelæ: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, *quia caro eſt*. Vniverſi homines (Noëmo excepto) tantum carnem ſapiebant, toti caro. Averſabatur Deus hanc illorum obſcœnitatem, & profuſam intemperantiam. Vindictam tamen quingentis annis diſtulit; interea temporis per Noëmum varie monuit, fabricandam Arcam dictavit, omnes extremæ malitiæ damnavit, omnium interitum prædixit; crebrius minatus eſt univerſum humanum genus, niſi reſipiſcerent, undis extinguendum. Nemo reſipuit, nec unicus quidem. Ita omnes vitiorum dulcedini ſuccubuerunt, ut quidquid diceret aut moneret Noë, omnia illi cachinnis & ſibilis digererent. Neminem ſuæ turpitudinis pœnituit, nemo doluit peccaſſe. Tandem Deus, uti decreverat, ſigno dato imbres emiſit, qui quadraginta continuis diebus & noctibus ruerent, dum terra omnis in faciem pelagi mutaretur. Atque ita genus illud univerſum libidini deditum abolevit, ut aliud novum & à vitiis purum inſtauraret. Hæc libidinis natura eſt, remedia ſpernere, monita contemptim proculcare. Hinc eam Clemens Alexandrinus, congruente titulo vocat

Gen. c. 6. v. 3.

Libr. pædag.

vocat *morbum immedicabilem.* Chriſtus
Marc. beati Marci ore: Deceptio, inquit, di-
*c.*4. vitiarum, & circa reliqua concupiſcen-
*v.*19. tiæ introëuntes, ſuffocant verbum, &
ſine fructu efficitur. Cum ſilvam ignis corripit, nil opus eſt igni pabulum ſuggerere, quo ſeipſe paſcat, abunde invenit. Et nos ſilvæ inſtar ſumus miſeri, quos ſi libidinis ignis carpere incipiat, nova identidem in nobis fomenta reperit, quibus in nos magis ac magis invaleſcat.

Nullum profecto vitium tam pertinaciter & obſtinate divino ſpiritui reſi-
Eccli. ſtit. Siracides teſtatur luculente: Ver-
*c.*21. bum ſapiens audivit luxurioſus, & diſ-
*v.*18. plicebit illi, & projiciet illud poſt ter-
Oſ. gum ſuum. Huic accedens Oſeas: Non
*c.*5. dabunt, inquit, cogitationes ſuas ut re-
*v.*4. vertantur ad Deum ſuum, quia ſpiritus fornicationum in medio eorum, & Deum non cognoverunt. Ideo averſare, fuge, execrare, quidquid Venerem olet, aut libidinem: ſuſpecta tibi ſit omnis
1.*Th.* Incontinentia. Hæc eſt voluntas Dei
4.*v.*3. ſanctificatio veſtra.

III. C.

Vitium carnis, vitium eſt COMMUNISSIMUM. Non erraro, ſi orbem pene totum dixero, hoc igne peſtilentiſſimo ardere. Non palatia duntaxat regumque turres luxuria ſubit, ſed & tuguria pauperumque tabernas ingreditur, non in plumis tantum, ſed & in

paleis

paleis infeſtat, non ætatem ſolum florentiorem, ſed quandoque etiam effætam ſenectutem ad turpe probrum inſtigat. Tanto ergo magis ab omni ætate ac ſexu, ab omni hominum ordine cavendum, ac reſpuendum hoc vitium, quanto magis apud omnem ætatem, ſexum, hominumque ordinem ſeſe inſinuat. Sen- *Gen.*
ſus & cogitatio humani cordis, in ma- *c.8.*
lum prona ſunt ab adoleſcentia ſua. *v.21.*
Nunquam ævi ſenio libido moritur, nunquam crimen hoc temporibus obruitur, nunquam ſcelus iſtud oblivione ſepelitur. Hoc vitium ſine modo, ſine fine perſequendum eſt, nam illi quoque nec finis eſt, nec modus. Et eo corruptela morum alicubi progreſſa eſt, ut deteſtandæ verborum ac geſtuum turpitudines, comitatis ac urbanitatis nomine inſigniantur. Multi, ut oris ſpurcitiem honeſto nomine prætexant, humanitatem aulicam appellant. Hoc eſt bis peccare, peccatum virtutis titulo vendere. Nimirum in laudem ex crimine creſcimus, eoque feſtivior quis vocatur, quo judicatur turpior. Si poſſis, inquit Cy- *Lib.2.*
prianus, in ſublimi ſpecula conſtitutus *epiſt.*
oculos inſerere ſecretis, recludere cubi- *2. ad*
culorum occultas fores, occulta pene- *Don.*
tralia reſerare, conſcientiam hominum rimari, aſpicias ab impudicis geri, quod nec poſſit aſpicere frons pudica; videas, quod crimen ſit & videre. Et quanta ubique libidinum probra domeſticis pa-

rietibus obſepta, quorum quo ſecretior
1.Ioã. c.5. v.19. culpa, hoc major eſt audacia. Vere, mundus totus in maligno poſitus eſt. Et maxime in hoc impuritatis & libidinis maligno. O fugiat mundum, quiſquis vult vivere mundus: impuritatem omnem execretur, quiſquis affectat beatitatem. Sint lumbi veſtri præcincti.
Luc. c. 12. v.35.

IV. C.

Vitium carnis Angelis eſt INVISISSIMVM. O extingue Veneris ignes, & rebellantes carnis motus compeſce, quiſquis Angelos amas, & revereris. Qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt. Sed nec poſſunt placere Angelis Dei.
Ad Rom. c.8. v.8.
Angelum & porcum in unam aliquam amicitiam compingere difficile eſt. At vero porcum induit, qui puritatem exoſus in libidinis cœno volutatur: contrahendam cum Angelis ſocietatem ne ſperet talis. Mentes illæ caſtiſſimæ, puriſſimique ſpiritus, quo ſibi ſimiliores cernunt, hoc integrius diligunt; oderunt & averſantur omnes impuros. Nulla eis familiaritas, ſocietas nulla, niſi cum caſtis & puritatis amatoribus: hircos illos & porcos extreme abominantur. Si quem caſtitatis ſciunt ſtudioſum, hunc in ſuam, eamque intimam amicitiam cooptant, & Angelum faciunt: Tales ſunt, ſicut Angeli Dei in cælo —— melius nil cælibe vita. Quam ei facile eſt fieri Angelum, quiſquis ſe cupit præſtare ca-
Matt. c.22. v.30.

ſtum. Nam, ſi Chryſoſtomo credimus: *Chryſ.*
Virtutem Angelorum tulit è cœlo Chri- *hom.*
ſtus. Et Sanctorum Patrum ſcitum eſt: *23. in*
Vita caſta, vita eſt Angelorum. Nec er- *epiſt. ad*
rant: **Omnis ponderatio non eſt digna conti-* *Epheſ.*
nentis animæ. Nota, mi Ædeſime, nota: *Ambr.*
Omnis ponderatio; omnis, omnis cum *l. 1. de*
caſto animo in comparationem venire *virgi-*
non poteſt. Tu jam aureos & gemmeos *nibus.*
Pompeji Magni triumphos, tu turres *Baſil.*
Baſilii Imperatoris auro ſtipatas, tu o- *de ve-*
mnes Perſicas gazas, & Cræſi theſauros; *ra vir-*
aureos imo montes propone, nondum *ginit.*
animæ caſtæ pretium vel leviter expreſ- *Caßiã.*
ſeris. Non eſt digna continentis animæ *l. 6.*
omnis ponderatio. Nos tamen, ſtultiſ- *inſtit.*
ſimi mercatores, quadrante uno aut te- *c. 6. &*
runcio, non tam vendimus quam abji- *lib. 12.*
cimus caſtitatem, & brevi voluptatula *c. 11.*
deliniti, perdimus pretium incompara- *Bern.*
bile. Nemo hîc Cypriano credit, cujus *epiſt.*
illud præclarum extat: Voluptatem vi- *42.*
ciſſe, voluptas eſt maxima. Vere Chri- **Eccli.*
ſtiani eſt, ſummam voluptatem in volu- *c. 26.*
ptatũ faſtidio, ſummam gloriam in carne *v. 20.*
inattaminata ponere, & Angelos habere
amicos: ſummũ ejuſdem dedecus eſt, ab
Angelis, hominum alioqui amantiſſimis
non amari, & hoſtes experiri omnes
cælites. Laſciviam ne amet, qui odium
metuit Angelorum.

V. C.

Vitium carnis FVGACISSIMVM
eſt. Momentaneum eſt, ô miſeri, mo-

mentaneum eſt quod delectat, ſed quod cruciat æternum. De hoc omnium turpitudinum fugaciſſimo tranſcurſu, nemo ſignatius atque expreſſius mihi videtur locutus præ Tertulliano, qui, cogitabant, inquit, interdum unde cecidiſſent, & poſt libidinum *vaporata momenta* cælum ſuſpirabant. Quam pulchre putidas carnis voluptates *momentum* appellat, & *vaporatum* quod prius evaneſcat, quam quis illud ſatis advertat. Divine hoc ipſum expreſſit in metris ſuis Boëthius:

Lib. de mulier. hab. c. 1. & 2.

Habet omnis hoc voluptas,
*Stimulis agit *furentes,*
Apiumque par volantum
Vbi grata mella fudit,
Fugit, & nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

Lib. de conſol. phil. metro.
**Alii fruentes.*

Adoleſcentia & voluptas vana ſunt, inquit Eccleſiaſtes. Ioannes Apoſtolus: Mundus tranſit, & concupiſcentiæ ejus. Et Carnis, & Mundi gaudia, hoc ſibi commune habent, celerrime tranſire, & quandoque prius finire, quam plene incipere; dulci vino ſimillima, quod in annum alterum non fert ætatem, ſed aceſcit antequam exhauriatur. Vere, & in puncto ad inferna deſcendunt. Fuge ergo, fuge mi homo, fuge fugaciſſimas illas voluptates.

C. 11. v. 10.
1. Ioã. c. 2. v. 15.
Iob. c. 12. v. 21.

VI. C.

Vitium carnis DAMNOSISSIMUM eſt. Hinc ſane damna & incommoda

nata, qualia à nullo vitio. Quantas libido gentes, quam validas, hoſtibus tradidit? quanta patefecit propugnacula? quantos ad ferrum ignemque impavidos fregit, & edomuit? ad quæ non pudenda, nec ante cogitata, compulerit viros magnos, ignorare non poteſt, niſi qui Samſonem, Davidem, Salomonem ignorat.

Ob hoc vitium urbs Sichimorum evertitur, urbis princeps & omnes incolæ trucidantur. *Gen. c.34. v.25.*

Ob hoc vitium è Benjamitis viginti quinque millia, ex Iſraëlitis quadraginta millia virorum in prælio cadunt. *Iudic. c.20. v.21. & 25. & 45.*

Ob hoc vitium ſapientiſſimus mortalium, cultor fit idolorum. *3.Reg. c.11. v.4.*

Ob hoc vitium potentiſſimus regum David innumeris plagis afficitur. *2.Reg. c.12. v.10.*

Ob hoc vitium ſeptem mariti Saræ à diabolo necantur. *Tob. c.6. v.17.*

Ob hoc vitiū improbi ſenes, Suſannæ pudicitiam ſubvertere aggreſſi lapidantur, ſtato in tales ſupplicio. *Dan. c.13. v.62.*

Ob hoc vitium viginti quatuor millia fornicantis populi in Moab, plaga una perimuntur. Ad hiſtorias veteres te non revoco: quotidianis exemplis ſat diſcimus, quantum libido & Incontinentia ſingulis etiam hominibus obſit, quibus vires, valetudinem, opes, memoriam, ingenium, famam, vitam admutilat: & relinquat hæc omnia, animam tamen & cœlum rapit; pro jactura horum omniū *Num. c.25. v.9.*

S 4 reddit

reddit infernum. Romæ olim Veneris & Libitinæ templa merito conjuncta ſunt, cũ à Venere ad mortẽ, animi præſertim, via curratur proxima. Quot juvenes, prius Angeli, poſt diabolo ſimillimi, caſtis moribus exutis in præceps vitiorum anhelo curſu ruerunt! Ideo Eccleſia rectiſſime, velut mater filiorum ſaluti metuens, aſſidue precatur: *A ſpiritu fornicationis libera nos domine.* Sed quæſo te, Ædeſime, quid jam diu ſiles? dic etiam tu aliquid, ut duo ſimus. Qua lege omnes loquendi vices mihi tradis? Quid me loquente proficias, neſcio: hoc ſcio, à te tacente me plurimum diſcere, cumprimis inſignem patientiam in me audiendo. Sed ne abutar illa, jam jam dictioni finem impono. Et vero etiam ſerus veſper, velut præco, ſuprema dicta pronunciat: *Actum eſt, Ilicet.* ÆDES. Obſecro, per te liceat, etiam hoc tempus non perdere meis quæſtiunculis. Tu perge. PARTH. Tria ſolum capita hydræ illius reſtant demonſtranda.

VII. C.

Vitium carnis FALLACISSIMUM eſt, præterquam quod vix ulla peſtis exitiabilior ſit humano generi. Luxuria dulcis Siren, venenum voluptarium, letale mel, feliciſſimus diaboli hamus, quo totum pene orbem & ineſcat, & tra-
Iac. hit, ut perimat æternum. Concupiſcen-
c.1. tia cum conceperit, parit peccatum;
v.13. peccatum vero cum conſummatũ fuerit,
generat

enerat mortem. Ideo voluptas non veniens ſed abiens conſideranda: acceſſus illius blandus eſt, receſſus amariſſimus; fronte mulcet, à tergo viperat, peſtis tam ſubdola, quam noxia. Id Bernardus egregie demonſtrans: Hæc peſtis, inquit, eo ad nocendum proclivior, quo ad repellendum difficilior, quæ nolenti etiam ſe ingerit, blande oneroſa, diſplicendo placens. Subtiliter intrat, & mentem occupat, & niſi ſubito repellatur, allicit & incendit, & quaſi virus peſtilentiæ, per totum corpus paullatim ſe diffundit: cogitationes pravas multiplicat, affectiones malas generat, mentem illicita delectatione afficit, & ad conſenſum turpitudinis, animum inflectit; omnes animæ virtutes corrumpit. Hac peſte qui adſtrictus tenetur, divelli ab ea vix poteſt, quoniam ſtimulos ejus confiteri aut neſcit, aut erubeſcit, tam ſubtiles & turpes ſunt. Adjuva me domine Deus, ut huic tam peſtifero & mortifero vitio reſiſtere poſſim. Scio quod reſiſtentem fatigat, vincentem coronat: Scio, ſi mentem cogitatione immunda inquinaro, tibi, qui munditiæ auctor es, placere non valeo. Cor mundum crea in me Deus. *De inter. dom. c. 39.*

Iulius Solinus memorat, Phalangium (aranei genus eſt, quod & Tarantulam dicimus) dirum eſſe animalculum, tactu peſtilens. Atque ſi niſum quæras, nulla ei vis eſt, ſi vim & poteſtatem lædendi,

hominem ictum veneno interficit. Et cum æſtu anni flagrantiſſimo aſſiduus ſol campos Apuliæ torret, tum maxime ſeu afflatu noxio, ſeu æſtu accenſa hæc phalangia tam exitiali licentia in humanos artus graſſantur, ut, quotquot ab hac peſtifera lue libantur, irrequieti vel canant, vel lacriment, vel dilirent, aut tam letali ſtupore preſſi jaceant, ut membra omnia ſeneſcente tabo putiſcant, & ſic animum extrudant. Phalangium eſt libido peſtilentius neſcio an fraudulentius, iis maxime infeſtum, quibus minutum malum cenſetur: blande ſerpit, celerrime inficit, ſuaviter occidit. Tacti ab hac peſte in tam irrequietam inſaniam prolabuntur, ut id unum aſſidue appetant, quod maxime noceat. Ita Phalangium iſtud non tam vulnerare & lædere ſentitur, quam vulneraſſe & læſiſſe.

VIII. C.

Vitium carnis, probro plenum; TVRPISSIMVM eſt. Præ ceteris vitiis omnibus tam ſingulariter fœdum & turpe eſt hoc, de quo agimus, peccatum, ut proprie, & ſuo nomine vocetur TVRPITVDO. Vndequaque vitium hoc monſtroſum & ſpurcum eſt, ideo tenebras & angulos quærit, & pæne ſeipſum exhorreſcit. Optimi parentes Suſannæ, uti Danielis hiſtoria memorat, Helcias & uxor ejus, laudaverunt Deum, pro filia ſua Suſanna cum Ioachim marito

Dan. c. 13. v. 63.

ejus,

ejus, & cognatis omnibus, quia non eſſet inventa in ea *res turpis*. Caſtiſſimus Paulus, Epheſiis præcepit, ne nominarent quidem hanc *turpitudinem*. In ea quam ad Romanos ſcripſit epiſtola, ubi de iniquitate & immunditia mentionem injeciſſet: quem ergo, inquit, fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis? Nullum eſt vitium quod adeo ruborem incutiat, & pudore ſuffundat, atque turpiſſima hæc bellua, quæ diem non fert, noctis amiciſſima. *Epheſ. c. 5. v. 4.* *Ad Rom. c. 6. v. 21.*

Eximie laudatur Hebræus rex Aſa, quod inverecundam idoli ſtatuam, *ſimulacrum turpiſſimum* confregerit, combuſſerit & ſubmerſerit torrente cineres. Vbi libido, ibi turpitudo; ubi pudicitia, ibi corporis mundities, & mentis pulchritudo. Deformis eſſe Caſtitas non poteſt, ſicut nec formoſa unquam Incontinentia: illa roſas & lilia, urticas hæc & ſpinas proſeminat; illi non niſi munda & ſancta probantur, huic cœnum & ſordes placent. Chriſtus Virginis filius, omnis generis tulit convitia; at incontinentiæ noluit inſimulari, tam hoc fœdæ notæ probrum eſt. E priſcis ille ſapienter dixit: Vti nec cælum reſpicit, nec margaritum quærit porcus, ſic & animus dulcedine voluptatis captus, & in luxuriæ cœnum delapſus, difficile poteſt cæleſtia cogitare, & aliquid Deo dignum ſapere. Turpitudinis mater eſt Incontinentia; è ſordibus naſcitur, *3. Reg. c. 15. v. 13.*

naſcitur, ſordibus paſcitur, inter ſordes educatur, & moritur. Nimirum talis eſt rivus, qualis eſt fons & origo rivi, nec à lutoſa ſcaturigine limpidus amnis ſolet profluere: ita quidquid ab Incontinentia emanat, ſordet, & notam poſt ſe trahit TVRPITVDINIS.

IX. C.

Vitium carnis, vitiorum omnium COMPENDIVM eſt. Nimis parum dixi, cum Phalangio etſi peſtilentiſſimo animalculo libidinem contuli: bellua eſt, eaque truculentiſſima. Mantichora (ſi Cteſiæ credimus) apud Indos fera eſt, cui omnium belluarum feritas ineſt, nec unquam ab humanâ manu manſueſcit: triplex ei ordo dentium pectinatim coëuntium, corpus & magnitudo leonis, auriculæ & facies humana, oculi cæſii & ardentes, cauda ſcorpionis bifida, miſſili aculeo armata, color ſanguineus, vox fiſtulæ non abſimilis, velocitas cervi. Et hæc fera humanæ carnis eſt appetentiſſima: Huic belluæ informi & & horribili ſimillima eſt libido, ut quæ omnium fere vitiorum noxam & venenum participat; plerunque nulla cicuratur arte, quamdiu vivere permittitur. Triplex libidini ſeries dentium; primâ crumenæ & corporis bona conficit, vires & opes: alterâ famam nominiſque honeſtatem diſcerpit; tertiâ omnia animi bona fœde commolit. Libidini leonina eſt truculentia; divinas & humanas leges

Vide Conr. Geſ. l. 1. de quadr. p. 631.

es perrumpit, monita omnia peſſun-
at. At vero faciem hominis habet; in-
er omnia vitia humaniſſimum videtur;
iitium illius blandum, ſuave, jucun-
um, ſed cauda ferit ut ſcorpio, mor-
im conſcientiæ infigit acerbiſſimum.
)culos habet ardentes, quos in omnes
ɔrdes ejaculatur vidẽdo. Colore ſangui-
eo eſt hoc vitiũ, neque enim aliud præ
e fert, quam quod ſanguis & caro appe-
int. Vox libidinis, vox fiſtulę: fiſtula dul-
e canit, volucrem dum decipit auceps:
landitur turpitudo, dum irretiat, idque
acit celeritate incredibili, quandoque
nim jactu oculorum unico, in animum
ranſilit libido. Qui viderit mulierem *Matt.*
d concupiſcendum eam, jam mæchatus *c.* 5.
ſt eam in corde ſuo. Quod exponens *v.* 29.
ıuguſtinus: Etiamſi, inquit, non ſequa- *lib.* 12.
ur factum; rea tenetur in conſenſione *de Tri-*
onſcientia. Hem, quam immanis, atrox *nit.*
ɔellua! hanc niſi caviſti, mi homo, per- *c.* 13.
iſti. Optima ſuadens Cyprianus: Pri-
nis, inquit, titillationibus diaboli ob-
viandum, nec fovendus eſt coluber, do-
nec in draconem formetur. Reperias
non raro, de quo dicere liceat: hic ho-
mo & frequenter orat, & ſtipem liben-
ter erogat; non eſt potator, non luſor,
non decoctor, non perfidus, non male-
dicus, non contumelioſus, non ebrio-
ſus; imo officioſus, induſtrius, obſequio-
ſus eſt, ſed ſimul eſt libidinoſus. Ah,
laudem priorem omnem perdidit. A
diabolo

diabolo ſatis captus eſt, quiſquis libidine vinctus eſt: omnem virtutem vitiat libido; imo nullam habet virtutem, quiſ-
Iac. c. 2 v. 10. quis habetur ab hoc vitio. Quicunque totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus. Nulla ſui parte liber eſt, quicunque in hæc vincula conjectus eſt.

Hoc carnis vitium, velut Pantomimus, omnium ſibi vitiorum larvas aptabit, niſi ab illo mature te vindices, & in libertatem aſſeras: Fors comere te neſcis & ſuperbire? hoc te Vitium iſtud docebit; calamiſtratos facit & comptulos, quos in familiaritatem recipit. Numis alienis inſidiari, tuos dilapidare, forſan neſciebas antea? hinc diſces. Dies totos otioſa urbanitate comburere, fortaſſe non ſolebas? jam aſſueſces & otiari, & in utramque aurem ſecurus ſtertere; ſi quid diei ſuperfuerit à ſomno & otio, id ſibi curioſa lectio depoſcet. Bono animo; omnes vitiorum formas condiſces, ſi magiſtram habueris Incontinentiam. Et licet horreas quodcunque turpe facinus, licet averſeris fœditatem omnem quæ oculos incurrit, modo ſordida cogitare non recuſes, modo ſcintillam libidinis animo conceptam non extinguas, modo phantaſiis & imaginationibus impuris hoſpitium non neges, hoc tibi ſatis erit ad interitum; ſatis perit, qui ſic ſine ſtrepitu perit; ſatis malus eſt, qui ſic occulte recuſat eſſe bonus. Nec

ſane

ſane ad cælum aſpirat, quiſquis in his cogitationibus ſeſe oblectat. Verbulum otioſum vel unicum, in examen trahetur, & cogitationes obſcœnæ immunes erunt ab hoc tribunali? Animus puritatis amans vel leviſſimas etiam cogitatiunculas extinguit, quam primum illas à Caſtitate alienas deprehendit. O Caſtitas (exclamat Ephrem) Angelicæ vitæ ratio, quæ homines Angelis reddis ſimiles! O Caſtitas, cui deliciæ, cui luxus veſtium, & cura corporis pudori ſunt, & odio. O Caſtitas oculorum frenum, quæ totum corpus è tenebris transfers in beatam lucem! O Caſtitas in quotidianis præliis imperterrita, & in tuos hoſtes animoſa atque vigilans! O Caſtitas, cæleſtis prudentia, & cæleſtium capax! ô Caſtitas currus igneus, cultores tuos in ſublime evehens! ô Caſtitas, & pulchra & pretioſa poſſeſſio, donum Dei opulentiſſimum! ô Caſtitas, mater innocentiæ, morum ornamentum, quæ proborum omnium in te gratiam concilias, quæ vel hoſtibus tuis es venerationi aut admirationi! O Caſtitas, tuum ipſa decus, beata, & efficiens beatos, quæ in medio corporis animique velut roſa flores, & amœnum fragras! O Caſtitas, in qua divitias æternas recondidit puritatis amator Deus! *Tom. I in Enc. caſt.*

His Cyrillus Hieroſolymitanus ſubſcribens: Non ignoremus, inquit, Caſtitatis gloriam; Angelica eſt corona. *Cateches. 12*

Parcamus

Parcamus corporibus quæ lucere debent ſicut ſol. Parva eſt ad horam voluptas, ſed ex peccato æterna verecundia, & pœna.

Caſtitatem, mi Ædeſime, docebunt nos tot millia virginum ſub gladio, in patibulo, ſtipite, leone, axe, incendio & rogis: ut virginitatem ſervarent, vitam perdiderunt. Ita quo ſublimior virginum cura, major gloria. Teclæ caſtimoniam adorat leo, Alciones impudicitiam vindicat ciconia. Puellæ Romanæ non paucæ, Veſte de virginitate cenſebantur: ſed & quæ Delphis inſaniebant, nubere neſciebant: ſed & quæ Dianæ Scythicæ, quæ Iunoni Achaicæ, quæ Cereri Eleuſinæ pro ſacerdotibus ſerviebant, matrimonium à ſe abdicarunt. E-
*1.Co. rubeſce Caro, quæ Chriſtum in lavacro
7.v.7. induiſti: illis diabolus continentiã præ-
volo cipit, & auditur: tibi * Apoſtolus Caſti-
omnes tatem prædicat, optatque Chriſtanos
homi- omnes virgines eſſe, & negligitur. Ah,
nes eſ- vel duas ſolum has voculas penſita im-
ſe, ſicut probe acturus, *quid ago?* Ita caſtiſſimus
me-
ipſum. Ioſephus: quomodo poſſum, ajebat,
Gen. hoc malum facere & peccare in domi-
c.39. num meum? Ita confortabitur cor tuum,
v.9. eo quod Caſtitatem amaveris, & eris
Iudith. benedictus in æternum. Quoniam bo-
c.11. num eſt homini ſic eſſe, *nam*, mulier in-
v.11. nupta & virgo cogitat quæ domini
1.Cor. ſunt, ut ſit ſancta & corpore & ſpiritu.
c.7.
v.26. O mi homo, quiſquis NICETAM

miraris,

miraris, vel in hoc uno imitare, &, Te-ipſum caſtum cuſtodi. *1 Tim. c.5. v.22.*

Fructus ſpiritus eſt Charitas, Continentia, Caſtitas. Fructus carnis libido, *Incontinentia*, turpitudo. Ædeſime, audiſti hactenus *triumphatam* in horto *Incontinentiam*, audi obſecro eandem in horto *triumphantem*; ſed una tecum audiant, velim, omnes in orbe juvenes, audiant viri, Orbis audiat, & *Incontinentiam* omnem, ut turpiſſimam vitæ labem, & animi peſtem certiſſimam, modis omnibus deteſtari diſcat. Audi Tragœdiam inauditam. *ad Gal. c.5. v.22.*

In celeberrima civitate Lubecenſi matrona erat venerabilis, & Conſulis uxor, quæ uno partu tres filios edidit, quorum unus elephantiaſi, alter in aquis, tertius, de quo nobis ſermo, ſua manu periit. Sed quo is modo, quove ordine tam tetram mortem obierit, ſincere conſcripſit ille, qui & ipſum, & germanos ipſius, & omnem illam familiam optime novit.

Erat tertius hic juvenis elegans forma, ingenio acer, auro dives, veſte nitidus, nec incultus moribus, ſed, quo fœdavit omnia, libidinoſus. Vnde poſt variam Incontinentiam, impegit in unam earum, quæ forma vincere credebatur omnem Lubecenſium feminarum pulchritudinem. Hæc miſerum inverecundi amoris vinculo nexum, in ſua caſtra ſic captivum duxit, ut eum nec nu-

 morum

morum diſpendium, nec fractæ libidine vires, nec Dei timor, nec terror gehennæ, nec publica honeſtas, nec amicorum privata correptio, à turpi conſuetudine potuerint abducere. Qua ex re factum, ut crumena jam depleta etiam neceſſariis inciperet egere. Quod ubi mater advertit (pater jam naturæ conceſſerat) filium indignam natalibus pauperiem incurriſſe, materno affectu mota, bis terve, iterum atque iterum æs grande filio donavit, ſimulque monuit illacrimans, memor eſſet Dei, generis item & honoris: memor ſalutis æternæ, probroſam conſuetudinem renuntiaret, atque de cetero laſciviæ ſuæ impetus cohiberet virili animo. Sed heu! fulſere cœco lumina; ſurdo cecinit philomela. Voluit infelix, & non voluit; languide conatus eſt, & ideo è libidinum cœno eluctatus non eſt.

Tandem cum videret mater, quicquid largiretur, in filii perniciem abire, animum obduravit, & clauſit manus. Iuvenis, animum & vultum matris mutatum obſervans, egeſtate & libidine conſultricibus peſſimis uſus, ſtricto enſe in matrem irruit non ſemel, & (horreo dicere) calcibus etiam protrivit, ſevere minatus, jam confodiendam, ni ocyus prompta pecunia duræ neceſſitati ſuccurreret. Miſerrima mater ſub filii velut ſub hoſtis gladio contremuit, & territa tam præſenti periculo, quicquid exigebatur

batur, quamvis invita, donavit. Neque auſa eſt ſui parricidæ crudelitatem ad cognatos aut magiſtratum deferre, verita ne forte primores civitatis, quorum rigida æquitas jam innotuiſſet Orbi, filium tantæ improbitatis reum ſevera ſententia fulminarent. Tacuit ergo, & quanto potuit ſilentio rem preſſit. Sed brevi neſcio cujus linguæ vitio, tanti facinoris fama per omnium aures ſpargebatur. Quocirca convenerunt cognati, & conſiliis agitatis, juveni ſub pœna capitis interdixerunt, ne ſimili auſu gladium unquam amplius in matrem ſtringeret, aliave injuria eam afficeret. At ipſe, effrons alioqui, ad Manlianum hoc edictum erubeſcens, ſtatim maternis ædibus excedere, & una matris oculos exire inſtitit. Et ne ſolus erubeſceret, in totius familiæ notam & dedecus, ipſe cum infami muliercula in proſtibulo habitare cœpit. Hîc poſt ſericas veſtes conſumptas, poſt diſſimulatam diu famem, poſt marſupia omnia exhauſta, æger animi, & dolore vix conſolabili tabeſcens, ſine re, & prope jam exſpes, partim febri æſtuare, partim omnia deſperare, & inferendæ ſibi necis conſilium coquere. Cumque malum in dies creſceret, nec mali remedium ullum occurreret, jam impar ægrimoniæ, morte decrevit tam acerbam vitam abrumpere. Verum ne quis tam funeſtæ tragœdiæ epilogum impediret, mulierculam

T 2

lam quam ad id temporis deperibat, cum fictis negotiis alio amandavit. Illa domum egreſſa, ille jam ſolus & abſque arbitris, è culina cultrum rapit, & ſecedit in hortum, ubi ſcilicet *Incontinentia* ſuum ſibi triumphum ſtatuerat. Hîc vagum lumen in omne latus circumferens, in ſolitudine ſe deprehendit. Itaque diffibulato raptim thorace, pallidum morbo pectus nudavit, & cultri manubrium infixit parieti ligneo, tantoque ſeſe impetu in adverſum mucronem impulit, ut oſſea crate pectoris transfoſſa, dorſi quoque ſpinam violaret. Hoc vulnere ſaucius in terram corruit, viſoque ſanguinis effluvio, ſævioribus furiis agitabatur, quod inviſum ſpiritum tam acerbis impulſibus exturbare non poſſet. Heu triſte ſpectaculum! Et en quo furore ſuimet carnifex hærentem etiamnum pectori cultrum in orbem rotet (ut è ſignis in cadavere patuit) viſcera laceret, & ſceleſtum animum non tam emittat, quam ejiciat.

Rediit interim domum infelix femina, & in horto demum reperiens amaſium in ſuomet ſanguine volutari: expalluit.& linquente animo humi collapſa eſt Tandem, reſumptis viribus cum ad ſe rediiſſet, omnem viciniam fœdo ejulatu concivit. Vicinis in hortum catervatim irruentibus, ipſa lacrimis infuſa, quo habitu cadaver reperiſſet, narravit. Mox fama per urbem, & ad matrem evolat.

evolat. Ad hunc nuncium mater, velut leæna raptis catulis irrugiens, pallore ſuffundi, & pæne alterum funus fieri, mox ad hortum non ire, ſed currere. Hîc inter ſpirantes flores tam fœde extinctum filium offendit, & mox primo aſpectu, anima deficiente, veluti cum filio moritura in herbam procubuit. In fletum adduxit ſpectatores jam pæne geminum aut triplex funus. Mater è defectione recreata, uberrimis perfuſa lacrimis, & madentes oculos in filii pellicem obvertens: O mulier, inquit, quid feciſti? meum mihi ſanguinem tu ſeduxiſti; horum omnium cauſſa tu es, infeliciſſima.

Altera luce cognati vix plurima pecunia impetrarunt, liceret ſibi miſerabile funus terræ mandare, quod leges flammis dari voluiſſent. Ita hic juvenis ſui ipſius carnifex in profano ſepulchreto humatus eſt. Nocte unica poſt ſepulturæ honorem exacta, tumuli terra ita ſubſedit repentina labe, ut non nemo conjiceret, cacodæmones, qui animam rapuerant, etiam corpus abſtuliſſe. Ipſe ego (inquit ſcriptor rei geſtæ) vidi congeſtam glebam in eminentiorem tumulum: at vero poſtera die, tantum terræ dehiſcebat, ut difficile fuerit credere, hominem illic ſepultum eſſe.

Et hunc tam exitialem exitum habuit juvenis illius libido & Incontinentia, in luculentum exemplum omni poſteræ

memoriæ, ut norint omnes, qua malorum voragine ii ſeſe præcipites mergant, qui habenas libidini laxant.

Hoc illud nobile trophæum eſt Incontinentiæ in horto triumphantis, quæ pariter in horto à NICETA noſtro glorioſiſſime & victa, & triumphata eſt. Diſcant juvenes, diſcant viri, diſcat Orbis aliena clade ſapere, laſciviæ cupiditates frenare, conſortium omne, quod libidini faveat, declinare.

Verum, quod nos in Libidinis labyrinthum inducit, quod in Luxuriæ abyſſum præcipitat, eſt noxarum quotidianarum & crebro repetitarum neglectus: *In pigritiis humiliabitur contignatio, & in*
Eccleſ. c.10. v.18. *infirmitate manuum perſtillabit domus.* Cum domus rimas accipit, & ſtillas admittit, in ruinam vergit, niſi rimæ obducantur, avertantur ſtillæ.

Plurima ſunt quæ nos minuta credimus, & quoniam ea per oſcitantiam non cavemus, ab his minutis in maximum ſæpe malum prolabimur. Non magni nobis eſt una libidinoſa cogitatio, aſpectus feminæ curioſior, aliquot verba liberius prolata. Res hæc, ut putamus, levicula eſt. Ita cogitationes augentur & creſcunt, aſpectus iterantur, verba non jam licentiam tantum, ſed & laſciviam olent: ab his paullatim tranſitus fit ad alia, quæ inter levia quoque numeramus, ut ſunt litteræ parum virgineæ, anuli, chirotheculæ, floſculi,

bullæ aureæ, munuſcula alia dono miſſa, aut accepta: inde lectiunculæ, & cantilenæ parum pudicæ, inde tactus inverecundi, inde alia atque alia mihi nec quidem nominanda: & ut cœno mergamur profundiore, hæc omnia tanquam non maxima facinora in nobis leniter vindicamus. Nimirum per has rimas & ſtillas ruinæ paratur domus. *Qui modica ſpernit, paulatim decidet.* Quamvis illa minime ſint modica niſi contemptori, cui ſollenne eſt dicere: quid tum poſtea? cogitationes ſunt, aſpectus & verba ſunt, humanitatis indicia ſunt. Per has rimas ſatis grandes letale libidinis venenum inſtillatur. En, domum malignis imbribus perfluentem, brevi & cadentem cernes.

Eccli. c. 19. v. 1.

Sanctus Iob, cum ſtatuiſſet apud ſe, ne cogitare quidem de virgine, mox hujus propoſiti rationem reddens: *Quam enim partem*, inquit, *haberet in me Deus deſuper?* Perinde ac ſi diceret: niſi ita ſerio caverem, niſi occaſiones tam ſtudioſe declinarem, niſi omnem malam cogitationem mox animo proſcriberem, niſi denique parva magni facerem, aliquod haud dubie laſcivum deſideriũ in me oriretur, per quod Deum amitterem.

Iob c. 31. v. 1.

In quo cacodæmon exercitatum furem feliciter ſæpe imitatur, hic namque clauſam domum expilaturus, ſi quod foramen vel feneſtellam ſibi patefaciat,

quæ tamen hominē adultum non adultum non admittat, puerum per illam immittit, ut is hac ratione in domum illapſus, magiſtro ſuo januam referet, quo rem ſuam intus agat. Pari modo diabolus cogitationes impuras, jactus oculorum curioſos, lectionem incautam, voces & geſtus parum verecundos, veluti furunculos prævios intromittit in animum, qui veluti oſtium pandant, viamque faciant ingreſſuro. Vnde maximi refert, ſumma hic cautione uti, occaſiones etiam eminus cavere, nihil velut rem parvam negligere, nec tantum libidinem omnem, ſed & libidinis umbram averſari, & fugere. *In pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perſtillabit domus.* Vere, domini ignavia eſt domus ruina, nam ſi ſarta tecta non conſerventur, fiet ut tandem arceri non poſſit pluvia. Par ratio eſt animi, quædam velut non magna negligentis; in eo his initiis libido creſcit.

Greg. lib. 10. mor. c. 9. fine. Veriſſime divus Gregorius: Si, inquit, curare parva negligimus, inſenſibiliter ſeducti, audenter etiam majora perpetramus. Quia igitur à levioribus malis incipitur, & ad graviora pervenitur, vanitas mentem obnubilat, iniquitas cœcat. Cognata prorſus ſunt turpia cogitare aut dicere, & turpia facere; propere agitur quod libenter auditur. Ædeſime, qui incipit cogitationibus non reſiſtere, incipit perire: cui ſuave eſt, jam hoc,

hoc, jam illud, & iſtud audere, huic durum non erit toto pectore libidinem haurire. Ita demum fœdiſſimis imbribus *perſtillabit domus* tota. Nemo ergo dicat: hoc non grande facinus eſt, hoc modicum eſt, hoc leve, hoc exiguum quid eſt, modo gravioribus abſtineam, tolerabile erratũ hęc cogitatio, & hęc, & hæc etiam; ferri poteſt hic oculorum, aut linguæ, aut etiam manuum error, poſſunt iſthæc ſic abire.

Non poſſunt, mi homo, non poſſunt, nam ſi iſta ſic abeant, alia atque alia ſequentur, & ſemper graviora ac fœdiora: tandem tota *perſtillabit domus*. Illud Gregorii repeto: Si parva non curamus, inſenſibiliter ſeducti, majora perpetramus: Ergo hîc omnia cave, etiam quæ videri minuta poſſent, aut nihil cavebis.

Sed ad te redeo, tecumque finio, ô Chriſtiane Samſon, caſtiſſime NICETA, qui victæ in horto Incontinentiæ trophæum & triumphum nobiliſſimum deportaſti.

O NICETA reviviſce in nobis; pugna & triumpha in nobis, ô Victor illuſtriſſime. Tuum nos exemplum, tua nos pugna & victoria in certamen animet, accendat, inflammet. Audeamus cum NICETA, pugnemus, vincamus. Is certam hîc habet victoriam, qui ſeriam non detrectat pugnam. Pugnandum eſt: nulla hîc ſine pugna obtinetur victoria, hîc nullum ſine lucta

venit præmium : pugnandum eſt. Inæſtimabilis pretii theſaurus eſt Caſtitas, æternis muneranda præmiis. Nec poteſt gratis conſtare caſtitas. Hanc ſi magno æſtimas, omnia parvo æſtimanda ſunt. *Omnis autem ponderatio non eſt digna continentis animæ.*

Eccli. c.26. v.20.

F I N I S.

IN-

INDICVLVS
in
NICETAM.
LIBER I.

Cap. I. *Sermonis ingreſſus.* pag. 1
Cap. II. *Illuſtriſſimum* Nicetæ *facinus paullo fuſius narratum.* 4
Cap. III. *Primum Incontinentiæ invitamentum*, Otium. 9
Cap. IV. *Secundum Incontinentiæ invitamentum*, Menſa lautior. 13
Cap. V. *Tertium Incontinentiæ invitamentum*, Impuri libri. 17
Cap. VI. *Quartum Incontinentiæ invitamentum*, Picturæ inhoneſtæ. 25
Cap. VII. *Quintum Incontinentiæ invitamentum*, Oculi vagi, curioſi, emiſſitii. 31
Cap. VIII. *Sextum Incontinentiæ invitamentum*, Verba prætextata & impudica. 45
Cap. IX. *Septimum Incontinentiæ invitamentum*, Mali ſocii. 55
Cap. X. *Incontinentiæ primi effectus*, Corpus debilitat, opes perdit. 64
Cap. XI. *Incontinentiæ effectus alteri*, Animam necat, ingenium impedit. 72
Cap. XII. *Incontinentiæ effectus tertii*, Famam inquinat; Virtutes omnes extirpat. 75

INDICVLVS

LIBER II.

Cap. I. *Geminus* Nicetæ *Benedictus*, *illuſtriſſimo itidem facinore.* 86
Cap. II. Nicetæ *pugna & victoria*, *Epicis deſcripta.* 98
Cap. III. *Primum Incontinentiæ Antidotum*, Lectio Sacra. 107
Cap. IV. *Secundum Incontinentiæ Antidotum*, Corporis Afflictatio. 119
Cap. V. *Tertium Incontinentiæ Antidotum*, Preces, & orandi ſtudium. 135
Cap. VI. *Quartum Incontinentiæ Antidotum*, Crebra peccatorum Confeſſio. 150
Cap. VII. *Quintum Incontinentiæ Antidotum*, Iejunia, & abſtinentiæ exercitium. 163
Cap. VIII. *Sextum Incontinentiæ Antidotum*, Labores, & Amor exercitii. 176
Cap. IX. *Septimum incontinentiæ Antidotum*, *Sollicita* Senſuum *exteriorum* Cuſtodia. 185
Cap. X. *Octavum Incontinentiæ Antidotum*, *Aſſidue cogitata* DEI Præſentia *in omni loco.* 200
Cap. XI. *Nonum Incontinentiæ Antidotum*, *Novena* Æternitatis *ſupplicia.* 228
Cap. XII. *Dictorum de Triumphanda Incontinentia* Epilogus. 156

FINIS.